

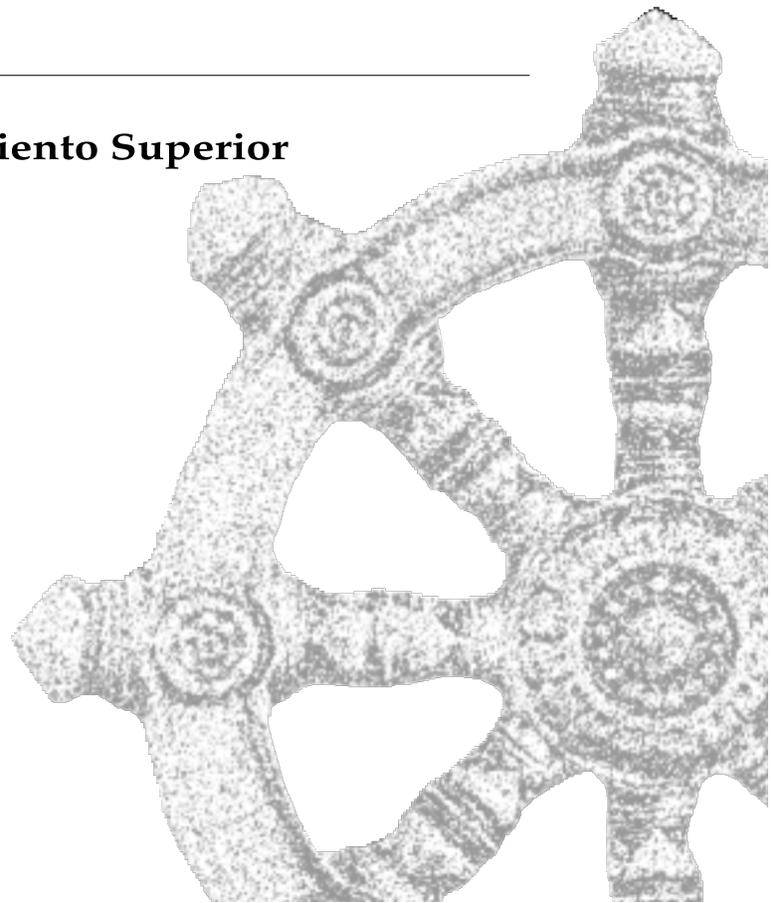

5

CÓMO FUNCIONA EL KARMA

CURSO

Nivel 1 de Conocimiento Superior
(Abhidharma)

༄༅། །མ་རྒྱལ། །
mandel

།ས་གཞི་སྒྲོམ་གྱིས་བྱུགས་ཤིང་མེ་ཏོག་བཟམ།

sashi pukyi jukshing metok tram

།རི་རབ་གླིང་བཞི་ཉི་ཟླས་བརྒྱན་པ་འདི།

rirab ling shi nyinde gyenpa di

།སངས་རྒྱས་ཤིང་དུ་དམིགས་ཏེ་དབུལ་བར་བགྱི།

sangye shing du mikte ulwar gui

།འདྲོ་ཀུན་རྣམ་དག་ཞིང་ལ་སྦྱོད་པར་ཤོག །།

drokun namdak shingla chupar shok

།ཨོཾ་ཎི་ཀུ་རཏུ་རྣམ་མཁྲེལ་ཀཾ་ནི་རྣུ་ཏ་ཡ་མི། །

Idam guru ratna mandalakam niryatayami

Ofrenda del Mandala

Aquí está la gran Tierra,
Llena con el aroma a incienso
Cubierta con un manto de flores

La Gran Montaña,
Los Cuatro Continentes,
Portando la Joya
del Sol y la Luna.

En mi mente las convierto en
El Paraíso de un Buda
Y se las ofrendo todas a usted.

Que por esta acción,
Puedan todos los seres vivos
Experimentar
El Mundo Puro.

Idam guru ratna mandalakam niryatayami

༄༅། །སྐྱབས་འགོ་སེམས་བསྐྱེད། །
Kyabndro sem kye

། སངས་རྒྱལ་ཚེས་དང་ཚོགས་གྱི་མཚོག་རྣམས་ལ། །
Sangye chudang tsokkyi choknam la,

། བྱང་རྒྱལ་བར་དུ་བདག་ནི་སྐྱབས་སུ་མཚིས། །
jangchub bardu dakni kyabsu chi,

། བདག་གྱིས་སྤྱིན་སོགས་བགྱིས་པའི་བསོད་ནམས་གྱིས། །
dakki jinsok gyipay sunam kyi,

། འགོ་ལ་པན་ཕྱིར་སངས་རྒྱལ་འགྲུབ་པར་ཤོག།
drola penchir sangye druppar shok

Refugio y Bodhichitta

Voy por refugio
Al Buda, al Dharma y a la Sangha
Hasta que logre la iluminación.

Por el poder
De la bondad que yo realizo
En dar y el resto,

Pueda yo alcanzar el estado de un Buda
En beneficio
de todos los seres vivos.

༄༅། །བསྒོ་བ། །

ngowa

།དག་བ་འདི་ཡིས་སྐྱེ་བོ་ཀུན།

gewa diyi kyewo kun,

།བསོད་ནམས་ཡི་ཤེས་ཚོགས་ཚྲོགས་ཤིང་།

sunam yeshe tsok-dzok shing,

།བསོད་ནམས་ཡི་ཤེས་ལས་བྱུང་བའི།

sunam yeshe lejung way,

།དམ་པ་སྐྱེ་གཉིས་འཐོབ་པར་ཤོག །།

dampa kunyi topar shok

Dedicación de la bondad de la acción

Por la bondad
De lo que acabo de hacer aquí
Puedan todos los seres

Completar la colección
De mérito y sabiduría,

Y así lograr los dos
Cuerpos supremos,
Que forman el mérito y la sabiduría.

༄༅། །མཚོད་པ། །
chupa

།སྟོན་པ་སྣ་མེད་སངས་རྒྱས་རིན་པོ་ཆེ།

tonpa lame sanggye rinpoche,

།སྐྱོབ་པ་སྣ་མེད་དམ་ཚེས་རིན་པོ་ཆེ།

kyoppa lame damchu rinpoche,

།འབྲིན་པ་སྣ་མེད་དགེ་འདུན་རིན་པོ་ཆེ།

drenpa lame gendun rinpoche,

།སྐྱབས་གནས་དཀོན་མཚོག་གསུམ་ལ་མཚོད་པ་འབྲུལ།

kyabne konchok sumla chupa bul.

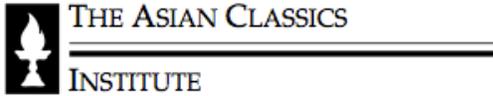
Un agradecimiento budista

Ofrezco esto
Al Maestro
Más alto que cualquier otro,
El precioso Buda.

Ofrezco esto
A la protección más alta que cualquier otra,
El precioso Dharma.

Ofrezco esto
A los guías
Más altos que cualquier otro,
la preciosa Sangha.

Ofrezco esto
A los lugares de refugio,
A las Tres Joyas,
Raras y supremas.

The Asian Classics Institute
Curso V: Como funciona el karma
Primer nivel del Conocimiento superior (Abhidharma)

Programa de estudios

Lectura Uno

Tema: Introducción al Abhidharma (Conocimiento superior) y a la Escuela Detallista; historia y estructura de *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)* y sus comentarios

Lectura: Maestro Vasubandhu (350 d.C.), *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folio 1B

Su Santidad el Primer Dalai Lama, Gyalwa Gendun Drup (1391-1474), *Iluminación del camino a la libertad*, folios folios 2A, 10B

Maestro Changkya Rolpay Dorje (1717-1786), *Las escuelas de Filosofía*, folios 12B-13A

Lectura dos

Tema: La naturaleza del karma y lo que produce; el concepto Detallista de la «forma que no comunica»

Lectura: Maestro Vasubandhu, *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folios 11A, 13A-B

Su Santidad el Primer Dalai Lama, *Iluminación del camino a la libertad*, folios 17B-18B, 108A-108B

Lectura tres

Tema: Tipos de actos y la naturaleza de la motivación

Lectura: Maestro Vasubandhu, *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folios 11A, 13A-B

Su Santidad el Primer Dalai Lama, *Iluminación del camino a la libertad*, folios 111A-112B, 127A-127B

Lectura cuatro

Tema: La correlación de los actps y sus resultados

Lectura: Je Tsongkapa (1357-1419), *El gran libro sobre los pasos del camino (Lamrim Chenmo)*, folios 118B-120A

Maestro Vasubandhu, *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folio 12B

Su Santidad el Primer Dalai Lama, *Iluminación del camino a la libertad*, folios 122B-125A

Lectura cinco

Tema: Cómo se traslada el karma, según la Escuela de Sólo-mente

Lectura: Je Tsongkapa, *Iluminación del Pensamiento Verdadero*, folios 75B-76A, 125B-127A, 147B-148B, 174A-174B

Lectura seis

Tema: Cómo permite la vacuidad que funcione el karma, según la Escuela del Camino-medio

Lectura: Maestro Chandrakirti (650 d.C.), *Entrando al camino-medio (Madhyamakavatara)*, folio 271B

Kedrup Tenpa Dargye (1493-1568), *Resumen del Camino-Medio*, folios 25B, 38A, 125A-130A

Lectura siete

Tema: Los actos blancos y negros, la «ruta de acción» y la raíz y ramificaciones de las no virtudes

Lectura: Maestro Vasubandhu, *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folios 13A-13B

Su Santidad el Primer Dalai Lama, *Iluminación del camino a la libertad*, folios 126A-127A, 128A-130A

Lectura ocho

Tema: El concepto sobre la virtud más básica, y la distinción entre la energía que proyecta y la energía que completa

Lectura: Maestro Vasubandhu, *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folios 14A-14B

Su Santidad el Primer Dalai Lama, *Iluminación del camino a la libertad*, folios 130A-130B, 134A-135B

Lectura nueve

Tema: Las cinco fechorías inmediatas y el concepto de un cisma

Lectura: Maestro Vasubandhu, *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folio 14B

Su Santidad el Primer Dalai Lama, *Iluminación del camino a la libertad*, folios 136A-139B

Lectura diez

Tema: La gravedad relativa de los actos y sus causas

Lectura: Maestro Vasubandhu, *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, folio 15A

Su Santidad el Primer Dalai Lama, *Iluminación del camino a la libertad*, folios 142B-145B

The Asian Classics Institute Curso 5: Cómo funciona el karma

Lectura uno: Introducción al Abhidharma

མཚུང་མེད་ལུང་སྐྱོད་ལ་པའི་དོན་རྗེས་ལགས་ལུང་སྐྱོད་བྱུང་མཐའ་ནས།

La primera selección es de las *Escuelas de filosofía*, escrita por Changkya Rolpay Dorje (1717-1786).

།རང་གི་སྣེ་པ་ནི། བྱི་བྲག་སྐྱོ་བ་དང་། མདོ་སྣེ་པ་དང་། སེམས་ཅམ་པ་དང་། དབུ་
མ་པ་སྣེ་བཞིར་གྲངས་ངེས་པར་མདོ་རྒྱུད་དུ་མ་ནས་བཤད་ཅིང་བྱུང་པར་དོན་རྗེས་
འགྲེལ་ལས། སངས་རྒྱས་པ་ཡི་བཞི་པ་དང་། །ལྷ་པ་ཐུབ་པའི་དགོངས་པ་མིན།
།ཞེས་གྲངས་ངེས་པར་བཤད་ཅིང་སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ལྷས། སངས་རྒྱས་ཚེས་ནི་
རྣམ་པ་བཞིར། །ཡིད་འདོད་རྣམས་ཀྱིས་མངོན་མཐོང་སྟེ། བྱི་བྲག་སྐྱོ་ལ་སོགས་
པའི་ལས། །བཤད་པའི་དེ་ཉིད་སྐྱབ་པ་པོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།

A continuación se encuentran las escuelas budistas. Son los Detallistas, los Sutristas, la Escuela de Sólo-mente y los del Camino medio. El número de estas escuelas es exactamente cuatro, ni más ni menos, y esto se demuestra por numerosas declaraciones de ambas, las escrituras secretas y las abiertas. En particular, como prueba de este número está la siguiente cita del *Comentario del corazón de diamante*:

Los del Buda son cuatro; el Capaz no tenía intención de un quinto.

El Maestro Aryadeva también dijo:

Aquellos que afirman que las enseñanzas del Buda
Consisten en cuatro escuelas han visto la forma cómo es:
Estos, para aquellos que aspiran a practicar, son precisamente
los caminos explicados por los Detallistas y el resto.

།བྱུང་བའི་རིམ་པ་ནི་ལ་ལ་དག་བཀའ་བསྐྱུ་བ་གསུམ་པའི་རྗེས་སུ་བྱེ་བྲག་སྐྱོ་བ་དང་
མདོ་སྡེ་པ། སློབ་དཔོན་གྱི་སྐྱེ་བ་ཀྱི་དུས་སུ་དབུ་མ་པ། འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱི་དུས་
སུ་སེམས་ཅམ་པ་བྱུང་བ་ཡིན་ལ་དེའི་སྡོན་དུ་བྱུབ་མཐའ་བཞིའི་ཐ་སྐྱད་མེད་པར་འདོད་
པ་ནི་མི་འཐད་དེ། མཁའ་འགྲོ་རྒྱ་མཚོ། དབྱིས་དོར་གྱི་རྒྱུད་བརྟག་གཉིས། དུས་
འཁོར་གྱི་རྒྱུད། དོན་ཅུ་ར་ལའི་རྒྱུད་སོགས་ལས་བྱུབ་མཐའ་བཞིའི་ཐ་སྐྱད་གསུངས་
པའི་ཕྱིར་རོ།

En cuanto a la cuestión de una evolución de estas cuatro escuelas, algunas personas afirman que las Escuelas Detallistas y Sutristas comenzaron después del tercer concilio para reunir las escrituras. Dicen que la Escuela del Camino Medio comenzó durante los días del Maestro Nagarjuna, y que la de Sólo-mente comenzó en los tiempos de Arya Asanga. También creen que, antes de estos puntos en el tiempo, no existía el concepto de las cuatro escuelas.

Sin embargo, esta idea es incorrecta, ya que vemos el concepto de las cuatro escuelas en obras como *Océano de los ángeles*; la *Enseñanza secreta de diamante Lo, en dos partes*; la *Enseñanza secreta de la rueda del tiempo*; la *Enseñanza secreta del diamante Arali*; y otros también.

།སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉིན་གྱིས་བརྩོམས་པའི་ཚོས་མངོན་པ་མཛོད་ལས།

Los versos a lo largo del comentario que sigue son de La casa del tesoro del conocimiento, escritos por el Maestro Vasubandhu (350 d.C)..

།རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་གྱུབ་གྱིས་བརྩོམས་པའི་མཛོད་ཀྱི་ཐར་ལམ་གསལ་བྱེད་
ནས།

El comentario de esto y a los versos a continuación, son de la *Iluminación del camino a la libertad*, escrito por Gyalwa Gendun Drup, Su Santidad el Primer Dalai Lama (1391-1474).

།།དེ་ལ་འདིར་བཟོད་བྱ་གཞི་ལྷ་ཚོད་བྱེད་གནས་བརྒྱད་གྱི་སྒོ་ནས་གཏན་ལ་འབབས་
པར་བྱེད་པ་ཚོས་མངོན་པའི་མཚོད་འཆད་པ་ལ། །།མཚན་གྱི་དོན། འགྲུར་གྱི་ཕྱག
།གཞུང་གི་དོན། མཇུག་གི་དོན་ནོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། མཚན་བསྐྱར་བ་དང་།
མཚན་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི།

Actualmente La casa del tesoro del conocimiento utiliza ocho capítulos como medio para expresar el tema de los cinco tipos básicos. Nuestra explicación de la obra tiene cuatro divisiones: Una explicación del título, la obediencia del traductor, una explicación del cuerpo del texto y una explicación de la conclusión. Al explicar el título, primero lo traduciremos y luego explicaremos su significado.

2
Sobre el título

།།འགྲུ་གར་སྐད་དུ། ཨ་ལྷི་རྣམ་ཀོཾ་ཀཱ་རི་ཀཱ།
བོད་སྐད་དུ། ཚོས་མངོན་པའི་མཚོད་གྱི་ཚིག་ལའུར་བྱས་པ།

En sánscrito, el *Abhidharmakosha Karika*.
En tibetano, el *Chu Ngunpay Dzu Kyi Tsikleur Jepa*.
[En español, *La casa del tesoro del conocimiento*,
en verso].

འགྲུ་གར་གྱི་སྐད་དུ་བསྐྱར་བཅོས་འདིའི་མཚན་ལ། ཨ་ལྷི་རྣམ་ཀོཾ་ཀཱ་རི་ཀཱ་ཞེས་བྱ་
ལ། དེ་བོད་སྐད་དུ་ཚོས་མངོན་པའི་མཚོད་གྱི་ཚིག་ལའུར་བྱས་པ་ཞེས་པའོ། །གཉིས་
པ་ནི། དེ་ཡང་ཨ་ལྷི་ནི་མངོན་པ། རྣམ་ནི་ཚོས། ཀོཾ་ནི་མཚོད། ཀཱ་རི་ཀཱ་ནི་ཚིག་
ལའུར་བྱས་པའོ།

En sánscrito, el título de esta obra es el *Abhidharmakosha Karika*. En tibetano, esto se traduce como *Chu Ngunpay Dzu Kyi Tsikleur Jopa* [o, en español, *La casa del tesoro del conocimiento*, puesto en verso]. El *Abhidharma* se refiere al «conocimiento», *kosha* a la «casa del tesoro» y *karika* a «puesto en verso».

འབུམ་བཅོས་གྱི་མཚན་སྟོན་ཏེ་སྐད་དུ་སྒྲིམ་པ་ལ་ནི་གཞུང་ཁྱེད་ས་བཅུན་པར་
བུམ་པའི་དགོས་པ་ཡོད་དེ། དུས་གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱལ་ཐམས་ཅད་འཚང་རྒྱ་བའི་
གནས་དོན་གདན་ཡིན་པས་རྒྱ་གར་རིག་པའི་འབྲུང་གནས་ཏེ་རྒྱ་སྐད་སྒྲིམ་པས།

Ahora bien, ¿por qué nos molestamos en mencionar el título en sánscrito de este comentario sobre las palabras del Buda? Queremos indicar que la obra es de origen fidedigno. Los Budas de los tres tiempos, ya sean pasados, presentes o futuros, logran su iluminación en la Silla del diamante, en la India. Por lo que, el nombre de la India está destinado a mostrar un origen en la silla del conocimiento, la India.

རྒྱ་གར་མར་འདུག་སྐྱམ་ནས་དངོས་པོ་ལ་བུམ་བཅོས་དེ་ཅུ་ལས་མིད་ཀྱང་འབྲུང་
ཁྱེད་ས་བཅུན་བས་ཉན་བཤད་ལ་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན་ཚོང་པ་ཀུན་གྱི་ཁམས་གྱི་ནས་
ཡོད་བྱས་ན་བྱུང་ས་བཅུན་ཚོང་ལ་འཇུག་པ་དང་འདྲོ།

Un comentario no vale ni más ni menos de lo que es, pero si la gente piensa que proviene de la India se tomarán el tiempo para estudiarlo y enseñarlo, sólo por ser de un buen origen. Es igual que los comerciantes locales. Si escuchan que hay algo de cebada que llegó de las tierras bajas, inmediatamente quieren comprarla, porque la fuente es una que es buena.

འབྲུང་མིད་ན་དངོས་པོ་ལ་བུམ་བཅོས་ལེགས་ཀྱང་བོད་མའོ་སྐྱམ་ནས་ཉན་བཤད་
ལ་མི་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། ཡུ་གསུམ་པའི་ནས་ཡོད་བྱས་ན་དངོས་པོ་ལ་ནས་བཅུན་
ཡང་ངན་ལོ་སྐྱམ་ནས་ཚོང་ལ་མི་འཇུག་པ་བཞིན་ལོ།

Un comentario puede ser excelente, pero si no le pone algo de sánscrito nadie querrá trabajar con él. Creen que es sólo tibetano. Como los comerciantes locales que escucharon que parte de la cebada vino de los altiplanos, nadie querrá tocarla, sin importar si realmente es buena o mala.

ཡང་སྤྱི་ཏའི་རྣམ་པར་ལོ་ལ་བག་ཆགས་གཞག་པའི་དགོས་པ་ཡོད་དེ། དུས་
གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱལ་ཐམས་ཅད་སངས་རྒྱལ་ནས་སྤྱི་ཏའི་རྣམ་པར་ལོ་ལ་གསུངས་
པས། ད་ལྟ་འདི་ཙམ་ལ་འདྲིས་པས་ཀྱང་བག་ཆགས་ཀྱིས་རང་གི་ངང་གིས་རྣམ་པར་ལོ་
ནས་འོང་བ་དང་། ཡང་རྒྱ་ཐད་ལོག་ལ་མཁས་པའི་དགོས་པ་ཡོད་པས་སོ།

Mencionar el título en sánscrito tiene un propósito adicional, el de iniciar una propensión mental para esta excelente lengua. Todos los Budas de los tres tiempos enseñan el Dharma en sánscrito después de su iluminación. Una familiarización con sólo esta pequeña cantidad de la lengua actúa como una semilla mental, que madurará en una fluidez casi automática. Finalmente, ayuda a comprender la diferencia en el orden de las palabras entre el tibetano y el sánscrito.

འོ་ན་མཚན་ཐོག་མར་སྣོས་པའི་དགོས་པ་གང་ཞེ་ན། ལྷོགས་བམ་ཆོགས་རྒྱུ་དུས་
རྙིང་པ་དང་། གང་ཡིན་རྟོགས་སྤྱོད་པའི་དགོས་པ་ཡོད་དོ། རྒྱ་རྣམ་དང་བོད་རྣམ་པར་
རྒྱུ་མཚན་སྤྱི་ཏའི་སྣོས་པའི་དགོས་པ་ནི། ལོ་ཙམ་འདྲིས་ལེས་ནས་བྱས་པ་གཞོན་
ལ་འཇུག་པའི་ཆེད་ཡིན་ནོ། མཚན་དོན་དངོས་ཀྱི་དོན་ལོག་ཏུ་འཆད་དོ།

¿Por qué mencionamos el título al principio? Facilita ubicar el volumen adecuado y la comprensión del tema de un vistazo. ¿Por qué poner el sánscrito y el tibetano lado a lado? Para que recordemos la bondad de los maestros traductores, y nos esforcemos en retribuir nuestra deuda con ellos.

Más adelante explicaremos la verdadera importancia del título; primero viene aquí la obediencia del traductor.

འདང་པོ་ལ་གསུམ། གནས་བརྒྱད་ཀྱི་རྣམ་པར་གཞག་པ། བརྒྱད་པོ་དེ་དག་གི་འབྲེལ་
རྣམ་པར་གཞག་པ། གནས་གང་ན་བརྗོད་བྱ་གང་སྟོན་བསྟན་པའོ། འདང་པོ་ནི།

Pasamos ahora a la segunda parte de nuestro tratamiento detallado del tema en cuestión: La explicación de los fenómenos causados. En cuanto a esto, examinamos el contenido real del texto sólo después de discutir su estructura en tres divisiones: Una lista de los ocho capítulos, una demostración de su interrelación, y una descripción del tema presentado en cada uno de los ocho.

སྣོབ་དཔོན་གང་སྤེལ་ནི། ཟག་བཅས་ཟག་པ་མེད་ཚོས་རྣམས། །ཞེས་པ་མདོར་
བསྟན་དུ་བྱས་ནས་དེ་ཉིད་རྒྱས་པར་འཆད་པ་ལ་གནས་བརྒྱད་དུ་མཛད་དེ། དེ་ལ་ཟག་
བཅས་ཟག་མེད་སྤྱིར་བསྟན་པའི་སྤྱིར་གནས་དང་པོ་གཉིས་བསྟན། ཟག་བཅས་བྱེ་
བྲག་ཏུ་སྣོན་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་གནས་གསུམ་སྟེ། གང་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ།
གང་དུ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ། ཇི་ལྟར་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་གསུམ་རིམ་པ་ལྟར།
སེམས་ཅན་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཁམས་གསུམ་འགྲོ་བ་ལྔ་དང་། སྣོད་གྱི་འཇིག་རྟེན་དང་།
སྐྱེ་གནས་བཞི་རྟེན་འབྲེལ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་སྣོན་པ་གནས་གསུམ་པ་དང་། གང་
གིས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པར་བྱེད་པའི་ཟག་བཅས་གྱི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་
དབང་དུ་མཛད་ནས། གནས་བཞི་པ་དང་ལྔ་པ་དང་།

El Maestro Purnavardhana presenta los ocho capítulos de la *Casa del tesoro* de la siguiente manera:

Ocho capítulos fueron escritos para dilucidar a detalle lo que sólo está indicado brevemente por las palabras de apertura de los textos: «Todos los fenómenos, manchados o sin mancha». Los dos primeros capítulos están dedicados a un tratamiento general de los fenómenos manchados y no manchados.

Una presentación detallada de los fenómenos manchados se deja para los siguientes tres capítulos. El tercero, por ejemplo, relata (1) *quién* está tan afligido, (2) *dónde* viven tan afligidos, y (3) *cómo* es que están tan afligidos. Lo hace con presentaciones respectivas sobre (1) los cinco tipos de seres en los tres reinos —el mundo de los seres vivientes; (2) el mundo exterior —el «recipiente» que alberga a estos seres, (3) los cuatro modos de nacimiento y los doce eslabones del origen dependiente. Los capítulos cuarto y quinto describen *qué* es lo que hace que los seres estén tan afligidos: —acciones manchadas y las aflicciones mentales.

ཟག་མེད་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྟོན་པའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་གནས་ཕྱི་མ་གསུམ་སྟེ། གང་རྣམ་
པར་བྱང་བའི་གང་ཟག་དང་གང་དུ་རྣམ་པར་བྱང་བའི་གནས་དང་ཇི་ལྟར་རྣམ་པར་
བྱང་བའི་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིམ་པ་སྟོན་པ་བནས་ཏུག་པ་དང་། མདོ་ལས། ཉོན་
མོངས་པ་དག་ནི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་གཞོམ་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་འབྲུང་བས་གང་གིས་
རྣམ་པར་བྱང་བར་བྱེད་པ་གནས་བདུན་པ་དང་། མདོ་ལས། སེམས་མཉམ་པར་
བཞག་པས་ནི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བུ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་ཤེས་སོ། །ཞེས་འབྲུང་བས་ཡེ་
ཤེས་རྟེན་བརྟེན་པའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་གནས་བརྒྱད་པ་སྟོམས་འཇུག་བསྟན་པ་
བཤད་དོ་ཞེས་འཆད་དོ།

Los tres últimos capítulos dan un trato detallado sobre los fenómenos no manchados. El capítulo seis cubre *quién* es, qué tipo de persona, es la que es purificada; *dónde* está el lugar que está purificado; y *cómo* es, por cuáles etapas de realización, se purifica. El capítulo siete se enfoca en *qué*, es lo que hace a la persona pura: Como dice el sutra: «La aflicción es algo que la sabiduría debe destruir». El capítulo ocho trata de la meditación —la que le da a la sabiduría un fundamento de confianza— ya que, como dice el sutra nuevamente, «la mente en meditación refleja la realidad pura».

སྟོན་ཕྱི་སྟོབ་དཔོན་ཁ་ཅིག་ནི། དམིགས་པ་དང་སྦྱོད་པ་དང་འབྲས་བུ་སྟོན་པའི་དབང་
དུ་མཛད་ནས་གནས་བརྒྱད་དུ་བསྟན་ཏེ། དམིགས་པ་ལའང་གཉིས་ལས་ཇི་སྟེད་པ་
སྟོན་པ་གནས་དང་པོ་གཉིས། ཇི་ལྟ་བུ་བདེན་བཞི་སྟོན་པ་གནས་གསུམ་པ་དང་བཞི་པ་
དང་ལྔ་པ་རྣམས་དང་། ཇི་ལྟ་བུ་སྦྱོད་པའི་མངོན་པར་རྟོགས་པ་བསྟན་པ་གནས་ཏུག་པ་
དང་། འབྲས་བུ་ཡེ་ཤེས་དང་དེས་བསྟུས་པའི་ཡོན་ཏན་སྟོན་པའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་
ཕྱི་མ་གཉིས་བསྟན་ཏེ་ཞེས་འཆད་དོ།

Otros maestros del pasado han esbozado los ocho de la siguiente manera:

La obra se presenta en ocho capítulos para abordar tres puntos: objetos, actividad y resultado. En general, todos los *objetos* pueden ser divididos en dos tipos: realidad aparente y realidad real. Los dos primeros capítulos se dedicaron a la realidad aparente; el tercero, cuarto y quinto tratan la realidad real —las cuatro verdades. El sexto capítulo explica los diferentes tipos de realización, cuya esfera de *actividad* es la realidad real. El *resultado* que se alcanza, sabiduría, así como otros atributos personales asociados con esta, se tratan en los dos últimos capítulos.

ལགཉིས་པ་ནི། ཚོས་མངོན་པའི་བཟོད་བྱ་ཟག་བཅས་ཟག་མེད་སྟོན་པའི་དབང་དུ་
མཛད་ནས་གནས་དང་པོ་བཤད་དོ། །དེར་མིང་ཅམ་སྟོས་པའི་དབང་པོ་དང་འདུས་
བྱས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚུལ་རྒྱས་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དེའི་རྗེས་ལ་གཉིས་པ་དང་། དེ་དག་དུ་
ཁམས་གསུམ་གྱི་མིང་ཅམ་སྟོས་པ་རྒྱས་པར་བཤད་པའི་ཕྱིར་དུ་དེའི་རྗེས་ལ་གནས་
གསུམ་པ་དང་། ཁམས་གསུམ་བསྟན་པ་དེའི་རྒྱ་དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པ་ཡིན་པ་
བཀག་ནས་དངོས་སུ་ལས་ལས་བྱང་ངོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དེའི་རྗེས་ལ་གནས་བཞི་
པ་དང་།

En cuanto a la interrelación de estos capítulos, el primero presenta el tema en general que se abordó en las obras sobre el conocimiento: Los fenómenos manchados y no manchados. El primer capítulo no hace más que una mera mención de los poderes y la forma en como surge el fenómeno causado; por lo que el siguiente capítulo, el segundo, se dedica a un trato más detallado de estos dos puntos. El tema de los tres reinos, que sólo se menciona brevemente en estos capítulos iniciales y por lo tanto se explora en el tercero. Algunos creen que los tres reinos presentados son creaciones de algún dios, como el que llaman «poderoso»; el siguiente capítulo, el cuarto, refuta por consiguiente esta idea y demuestra que la verdadera fuente son las acciones.

ལས་དེ་ཡང་ཀུན་ནས་སྟོང་བ་ནི་ཕྱ་རྒྱས་ཡིན་ནོ། ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དེའི་རྗེས་ལ་
གནས་ལྗེ་པ་དང་། ཕྱ་རྒྱས་དེ་དག་སྟོང་བྱེད་ནི་ལམ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དེའི་

རྗེས་ལ་གནས་བྱུག་པ་དང་། དེར་སློབ་པའི་ཤེས་པ་བྱེ་བྲག་ཏུ་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར་དེའི་
 རྗེས་ལ་གནས་བྱུག་པ་དང་། དེ་ལས་ནི་སངས་རྒྱས་ལ་སྐྱེད་མོང་མ་ཡིན་པ་དང་སྐྱེད་
 མོང་བའི་ཡོན་ཏན་གཉིས་བསྐྱེད་པ་ལས་སྐྱེད་མོང་བ་རྒྱས་པར་བཤད་པའི་ཕྱིར་དེའི་
 རྗེས་ལ་གནས་བརྒྱད་པ་བསྐྱེད་ཏོ།

El mensaje del siguiente capítulo, el quinto, es que la fuerza motivadora detrás de las acciones descritas en el capítulo cuatro es la de las aflicciones mentales generalizadas. El sexto capítulo está dedicado a demostrar un camino por el cual podemos eliminar estas aflicciones, así que naturalmente viene después de su presentación. El séptimo capítulo proporciona detalles adicionales acerca de los tipos de conocimiento mencionados en el sexto; el octavo, por último, completa la interrelación de los capítulos ampliando las cualidades que el Buda posee en común con los seres avanzados en las etapas inferiores - estas cualidades y las únicas del Buda aparecieron por primera vez en el Capítulo Siete.

ཁ་གསུམ་པ་ནི་གཞུང་གི་ཚིག་དོན་ལས་ཤེས་བར་འགྱུར་རོ།

El tercer punto que hemos prometido, una descripción del tema presentado en cada uno de los ocho capítulos, se podrá entender mediante las palabras de la obra propia del Maestro.

གཉིས་པ་སློབ་སློབ་ཏུ་བཏང་ནས་མཚན་གྱི་དོན་བཤད་པ་ལ་གཉིས། ཚོས་མངོན་པ་
 བཤད་པ་དང་། མཚོན་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། དངོས་དང་། ཞར་བྱུང་རྗེས་
 འགྲང་གི་དོན་ལ་དབྱུང་པའོ།

Habiendo cubierto así la promesa de realizar la obra con su elogio preliminar, presentaremos la explicación actual del título de la obra, el primer tema tratado una vez que el autor se inspiró para la obra. En primer lugar se explicará la palabra «conocimiento», tanto por sí misma como, por cierto, en referencia a sus accesorios. Después hablaremos de la expresión «casa del tesoro».

El conocimiento y sus accesorios reales

ཚོས་མངོན་ཤེས་རབ་བྱི་མེད་ཇིས་འབྲང་བཅས།

El conocimiento es sabiduría inmaculada, y sus accesorios

[1.5]

།དང་པོ་ནི། ཚོས་མངོན་མཛོད་ཀྱི་བསྐྱེད་བཅོས་རབ་བཤད་བྱ། ཞེས་བཤད་ན། ཚོས་
མངོན་པ་དེ་གང་ཞེ་ན། འདི་ལ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས་

El Maestro Vasubandhu prometió «Escribir este comentario, La casa del tesoro del conocimiento». ¿Pero qué quiere decir con «conocimiento»? Hay dos tipos del dicho conocimiento; podemos describir el primero como una declaración lógica:

ཟག་མེད་ཀྱི་མཐོང་སྐྱོམ་མི་སྐྱོབ་ལམ་གསུམ་པོ་ཚོས་ཅན། དོན་དམ་པའི་ཚོས་མངོན་
པ་ཡིན་ཏེ། བྱི་མ་མེད་པའི་ཤེས་རབ་ཇིས་འབྲང་དང་བཅས་པ་ཡིན་པའི་གྱིར།

Considere los tres caminos siguientes sin mancha: El de la visión, el de la habituación y el no más aprendizaje.

Son conocimientos reales, porque

Constituyen la **sabiduría inmaculada y sus accesorios**.

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། དོན་དམ་པའི་ཚོས་མངོན་པའི་ཇིས་འབྲང་དང་། བརྟམ་
བཏགས་པའི་ཚོས་མངོན་པའི་ཇིས་འབྲང་གི་དོན་ལ་དབྱུད་པའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ།
ས་གང་ལ་བརྟེན་པ། རྟེན་བརྟེན་པའི་དོན། འཁོར་དང་བཅས་ན་ཕུང་པོ་དུ་བ་ཡིན་
དབྱུད་པའོ།

Ahora la segunda parte del conocimiento; sus accesorios que pueden ser abordados en dos divisiones, accesorios reales para el conocimiento y accesorios meramente nominales. Los accesorios reales para el conocimiento pueden considerarse en términos del nivel en el que se apoyan, el significado de apoyo en este contexto y la investigación sobre cuántos agregados tiene la sabiduría si también se toman en cuenta los que están presentes para asistirlos.

།དང་པོ་ནི། འོ་ན་དེ་གསུམ་ས་གང་ལ་བརྟེན་ཅི་ན། མཐོང་ལམ་ནི་བསམ་གཏན་ས་
དུག་གང་རུང་ལ་བརྟེན་པ་ཡིན་ཏེ། ལྷོ་ར་ལམ་ཚོས་མཚོག་བསམ་གཏན་ས་དུག་གང་
རུང་ལ་བརྟེན་པ་གང་ཞིག། །མཐོང་ལམ་དེ་ཚོས་མཚོག་དང་ས་གཅིག་པའི་ཕྱིར་ཏེ།
དེ་ནི་ཚོས་མཚོག་དང་ས་གཅིག། །ཅིས་གསུངས་སོ། །ཏྲགས་དང་པོ་གྲུབ་སྟེ།
སྒོམ་བྱུང་མི་ལྷོགས་མེད་པ་དང་། ལྷན་པར་བསམ་གཏན་ས་པའོ། །ཞེས་གསུངས།

¿En qué niveles se apoyan los tres caminos mencionados? El camino de la visión puede depender de cualquiera de los seis niveles de concentración. Esto se debe a que la etapa final del camino de preparación, conocida como el «fenómeno supremo», puede en sí depender de cualquiera de estos seis niveles; y el camino de la visión siempre depende del mismo nivel que la etapa del fenómeno supremo. Como dicen las escrituras, «El mismo nivel del fenómeno supremo». Las Escrituras también confirman nuestra declaración de que la etapa del fenómeno-supremo puede depender de cualquiera de los seis niveles:

Meditativo más allá de cualquier ocio,
y también un nivel de concentración extraordinario.

དེ་ཉེར་བསྟོགས་ལྷག་མ་རྣམས་ལ་མི་བརྟེན་ཏེ། དེ་ཟླ་མེད་ཡིན་ལ་ཉེར་བསྟོགས་
ལྷག་མ་རྣམས་ཟླ་བཅས་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་པ་ལ་མི་
བརྟེན་ཏེ། འདི་མཉམ་པར་བཞག་པའི་ས་པ་ཡིན་ལ། འདོད་པ་མཉམ་པར་མ་བཞག་
པའི་ས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Sin embargo, la etapa del fenómeno supremo del camino de preparación no depende de distintos niveles preliminares al ya mencionado. La etapa más allá de la de sin ocio está libre de manchas, mientras que las etapas restantes están manchadas —son niveles en los que el estado de realización de uno se deriva sólo de hacer distinciones entre los niveles más o menos sutiles de la experiencia. Tampoco puede la etapa suprema del camino de preparación depender nunca del nivel de deseo, porque la etapa es una de meditación controlada, y el nivel de deseo no lo es.

གཟུགས་མེད་དང་པོ་གསུམ་ལ་མི་བརྟེན་ཏེ། དེ་གསུམ་གྱིས་འདོད་པ་ལ་མི་དམིགས།
མཐོང་ལམ་གྱིས་འདོད་པ་ལ་དམིགས་པའི་ཕྱིར། སྲིད་ཅེ་ལ་མི་བརྟེན་ཏེ། སྲིད་ཅེ་ནི་

འདུ་ཤེས་མི་གསལ་པའི་ཕྱིར།

Tampoco puede la etapa suprema depender de ninguno de los primeros tres niveles sin forma, porque en estos niveles uno es incapaz de enfocarse en el nivel del deseo —y durante el camino de la visión uno debe hacerlo. Finalmente, es imposible que la etapa suprema dependa del «máximo» nivel —el cuarto de los niveles sin forma— porque la habilidad de uno para discriminar en este nivel es poco clara.

ཟག་མེད་སྒྲོམ་ལམ་དང་མི་སྒྲོབ་ལམ་ནི་ཟག་མེད་ས་དགུ་གང་རུང་ལ་བརྟེན་ནོ།

El camino immaculado de la habituación, así como el de no más aprendizaje, pueden ambos depender de cualquiera de los nueve niveles immaculados .

།གཉིས་པ་ནི། བརྟེན་པའི་དོན་ཡང་ལམ་དེས་དའི་ངོ་བོར་སྐྱེས་པ་ལ་བྱེད་ཀྱི་འཁར་

གཞིང་ལ་རྒྱ་ཤྲག་བརྟེན་པ་ལྟ་བུའི་རྟེན་བརྟེན་པ་དོན་གཞན་ནི་མ་ཡིན་ནོ།

Ahora bien, lo que queremos decir con «depender» en la discusión anterior, no se trata de la clase de dependencia que usted pudiera imaginarse, en la que el asta de una bandera se sostiene de uno de esos conductos parecidos a los de una chimenea en la esquina del techo de una casa tibetana. Más bien el camino, o la realización mental, realmente consiste en el nivel particular del que depende.

།གསུམ་པ་ནི། འཁོར་དང་བཅས་ན་ཕུང་པོ་དུ་བ་ཡིན་ཞེ་ན། ཟག་མེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་

ཀྱི་འཁོར་དུ་ཟག་མེད་ཀྱི་སྒྲོམ་པས་བསྐྱེས་པའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་

གཟུགས་ཀྱང་ཡོད་པས་ཕུང་པོ་ལྟ་བུ་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་བསམ་གཏན་དང་པོ་

གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིད་བདེ་དང་གསུམ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་བདེ། བཏང་

སྒྲོམས་ཀྱི་ས་གཞན་གང་རུང་ལ་བརྟེན་ནས་ཚོར་བ་བཏང་སྒྲོམས་དང་། ཡིད་ཤེས་

འཁོར་དུ་བྱུང་བའི་འདུ་ཤེས། སེམས་བྱུང་འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ། ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་ཅི་

རིགས་པ་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

¿Cuántos agregados tiene el conocimiento, si usted cuenta todos los que lo asisten? Se puede decir que el conocimiento tiene todos los cinco agregados, puesto que la sabiduría immaculada proviene de la forma de no-comunicación incluida dentro de la restricción no manchada

El sentimiento está presente como placer de pensamiento si la sabiduría se basa en los dos primeros niveles de concentración. Donde depende del tercero, se obtiene placer mental. Dependiendo en otros niveles, de sentimiento neutral, significa que el sentimiento neutral está presente. La discriminación está ahí como un acompañante de la conciencia de los propios pensamientos, así como el agregado de otros factores —ya sean funciones mentales o factores no asociados con la mente— junto con la conciencia.

ཁོ་ན་དེ། ཡིད་གྱི་རྣམ་ཤེས་ཟག་མེད་གྱི་ཤེས་རབ་གྱི་འཁོར་དུ་སློབ་པ་མི་འབྲད་དེ།
སེམས་བྱུང་ལས་སེམས་གཙོ་ཆེ་བའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། སྐྱོན་མེད་དེ། སྐྱིད་དེ་ལྟར་ཡིན་
ཡང་ཚོས་རབ་དུ་རྣམ་འབྱེད་གྱི་སྐབས་སུ་ཤེས་རབ་གཙོ་ཆེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དཔེར་
ན། ཡིད་ཆེས་པའི་གནས་སྐབས་ན་དད་པ་གཙོ་ཆེ་བ་བཞིན་ནོ།

Alguien puede objetar a que es impropio hablar de la conciencia de los propios pensamientos como si fuera el «acompañante» de la sabiduría sin mancha, ya que la mente en sí debe ser considerada más primaria que las funciones mentales. Generalmente la relación es así, pero en el contexto de un análisis supremo de los fenómenos la sabiduría debe de ser tratado como la más primaria. Si el contexto hubiera sido objeto de creencia, por ejemplo, podríamos incluso haber considerado la fe como la más principal.

ཁག་ལྷགས་མེད་ན་ནི་གཞུགས་གྱི་རྗེས་འབྲང་མེད་པས་སྤང་པོ་བཞི་པ་ཅན་ཡིན་ནོ།

Con respecto al reino sin forma, ningún accesorio que tiene forma estaría presente, por lo tanto sólo cuatro de los agregados estuvieron presentes.

6

Accesorios nominales al conocimiento

དེ་ཐོབ་བྱ་ཕྱིར་གང་དང་བསྟན་བཅོས་གང་།

Los utilizados para lograrlo, y los comentarios.

[1.6]

ཁག་ཉིས་པ་ནི། དམ་པའི་ཚོས་མངོན་པ་དེ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དུ་ཞུགས་པའི་ཐོས་
བསམ་སློབ་གསུམ་གྱི་ཤེས་རབ་ཟག་བཅས་གང་དང་། སྐྱིད་ཐོབ་གྱི་ཤེས་རབ་གང་
ཡིན་པ་དང་། དེ་རྣམས་བརྗོད་བྱར་བྱེད་པའི་བསྟན་བཅོས་ཡི་ཤེས་ལ་འཇུག་པ་ལ་

སོགས་པ་ནི་བདར་བཏགས་པའི་ཚོས་མངོན་པ་ཡིན་ནོ།

Hay una serie de accesorios para el conocimiento que son meramente nominales. **Los que** incluyen en primer lugar, las sabidurías del aprendizaje, la contemplación y la meditación, que se practican en orden para «lograrlo» — el conocimiento verdadero. En segundo lugar está la cantidad de sabiduría con la que uno nace. Finalmente están los **comentarios clásicos** que toman estos mismos tipos de sabiduría como su tema. Estos incluyen *La práctica de la sabiduría* y obras similares.

།དེ་རྣམས་ཚོས་ཅན། འབྲུག་ལ་ཚོས་མངོན་པའི་མིང་གིས་འདོགས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་
དེ། འབྲུག་དོན་དམ་པའི་ཚོས་མངོན་པ་ཐོབ་པའི་ཐབས་སམ་རྒྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་
རྒྱར་འབྲུར་རྩལ་ནི་སྐྱེས་ཐོབ་ཀྱི་ཤེས་རབ་ལ་བརྟེན་ནས། ཐོས་བྱུང་། དེ་ལས་བསམ་
བྱུང་། དེ་ལས་སྒྲོམ་བྱུང་། དེ་ལས་ཟག་མེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར།

Utilicemos la forma de un argumento lógico:

- Considere los accesorios para el conocimiento recién mencionados.
- Se les puede dar el nombre de «conocimiento», porque
- Constituyen el medio o causa para que uno logre conocimiento real.

བཏགས་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། དོན་དམ་པའི་ཚོས་མངོན་པ་ཐོབ་པ་ལ་འབྲུག་ཐབས་
སམ་རྒྱར་བསྐྱེད་དགོས་སོ་ཞེས་གོ་བའི་ཆེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དངོས་ལ་གཞོན་བྱེད་
ཡོད་དེ། ཟག་བཅས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

¿Aquí, cuál es el proceso real de la causalidad? La sabiduría inmaculada brota de la sabiduría meditativa, que proviene de la sabiduría contemplativa, que se deriva de la sabiduría del aprendizaje, —todo dependiente de la sabiduría con la que uno nació.

Llamar a estos accesorios «conocimiento» sirve un propósito específico: El autor está intentando decirnos que se debe confiar en ellos como métodos, o causas, para lograr el conocimiento real. De hecho, en realidad, nunca podrían *ser* conocimiento, ya que están manchados.

འོ་ན་གསུམ་པོ་ས་གང་ན་ཡོད་ཅེ་ན། སྐྱེས་ཐོབ་ཀྱི་ཤེས་རབ་ནི་ཁམས་གསུམ་ག་ན་
ཡོད།

¿A qué nivel se puede encontrar cada uno de los tres accesorios mencionados? La sabiduría con la que uno nace existe en todos los tres reinos.

ཐོས་བྱུང་ནི་འོག་མ་གཉིས་ན་ཡོད་ཀྱི་གཟུགས་མིང་ན་མིང་དེ། དེ་ན་སྐྱེ་བ་མིང་
པའི་ཕྱིར། བསམ་བྱུང་འདོད་པ་ན་ཡོད་ཀྱི་གོང་མ་གཉིས་ན་མིང་དེ། དེ་གཉིས་ན་
སེམས་པར་བརྩམས་པ་ཙམ་གྱིས་ཉིང་ངེ་འཇིན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། སྐྱོམ་བྱུང་ནི་གོང་
མ་གཉིས་ན་ཡོད་ཀྱི་འདོད་པ་ན་མིང་དེ། འདོད་པ་མཉམ་པར་མ་བཞག་པའི་ས་པ་
ཡིན་པའི་ཕྱིར།

La sabiduría derivada del aprendizaje se encuentra en los dos reinos inferiores, pero nunca en el de sin forma, ya que no hay sonido auditivo en ese reino. La sabiduría contemplativa existe en el de deseo, pero no en los dos reinos superiores, ya que allí el simple hecho de empezar a dirigir la mente hacia un objeto desencadena una concentración puntual. La sabiduría meditativa, en cambio, sólo aparece en estos reinos superiores y nunca en el del deseo, ya que no es un nivel donde exista cualquier tipo de meditación controlada.

བསྐྱེད་བཅོས་ནི་ངག་སྐྱེད་པར་བཅོན་པ་ལ་བྱེད་ན་འདོད་པ་དང་བསམ་གཏན་དང་པོ་ན་
ཡོད་ཀྱི་གཉིས་པ་ཡན་ཆད་ན་མིང་དེ། རྣམ་རིག་དཔྱེད་དང་བཅས་དག་ན། །ཞེས་
གསུངས་པའི་ཕྱིར། མིང་ཚིག་ཡི་གེ་གསུམ་ལ་འདོད་པ་ལྟར་ན་ཁམས་འོག་མ་
གཉིས་ན་ཡོད་ཀྱི་གཟུགས་མིང་ན་མིང་དེ། འདོད་དང་གཟུགས་གཏོགས་སེམས་ཙམ་
སྟོན། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Los comentarios clásicos, si los consideramos como el sonido real de la palabra, existen sólo en el reino del deseo y están ausentes de los dos superiores: Como dice la misma *Casa del tesoro*, «Comunicarse con aquellos que examinan». Si por el contrario consideramos estos comentarios como nombres, palabras y letras, se puede decir que existen en los dos reinos inferiores pero no en el sin-forma: Nuevamente, la *Casa del tesoro* afirma: «Incluido en el del deseo, de la forma; y el animado».

གཞུགས་ཀྱི་སྒོམ་ལྟུང་ལ་བསམ་གཏན་གྱི་སྒོམ་པས་བསྐྱེས་པའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་
ཡིན་པའི་གཞུགས་ཡོད་པས་ལྟུང་པོ་ལྟ་བུ་ཅན་ཡིན་ལོ།

La sabiduría meditativa del reino de la forma, mientras posea la forma
No-comunicativa de restricción que surge de la concentración, involucra a los cinco
agregados.

ཅིའི་སྤྱིར་ཚོས་མངོན་པ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། རང་གི་མཚན་ཉིད་འཇིན་པས་ན་ཚོས་དང་།
དོན་དམ་པའི་ཚོས་སྤྱིར་ལས་འདས་པ་མངོན་དུ་བྱེད་པའམ་མངོན་དུ་སྤྱོད་པས་ན་
མངོན་པ་ཞེས་བྱའོ།

¿De dónde viene la palabra «conocimiento» [Sánscrito: *Abhidharma*]? Un fenómeno
[*Dharma*] es aquel que posee una naturaleza [*dhr*]. Y el conocimiento le lleva a
usted [*abhi*], o lo guía a [*abhi*] el fenómeno más elevado de todos los fenómenos
existentes: Nirvana.

7

Acerca de la expresión «Casa del tesoro»

འཇིར་དེ་དོན་དུ་ཡང་དག་ཆུད་སྤྱིར་རམ།
འཇི་ཡི་གནས་དེ་ཡིན་པས་ཚོས་མངོན་མཛོད།

«Casa del tesoro» del conocimiento porque todos
encajan aquí en sus puntos, o porque son su hogar.

[I.7-8]

ལག་ཉིས་པ་མཛོད་བཤད་པ་ནི། ཚོས་མངོན་མཛོད་ཀྱི་བསྐྱེས་བཅོས་རབ་བཤད་བྱ།
ཞེས་བཤད་ན། ཚོས་མངོན་པའི་མཛོད་དེ་གང་ཞེ་ན། བསྐྱེས་བཅོས་འདི་ལ་ཚོས་
མངོན་པའི་མཛོད་ཅེས་བྱ་སྟེ། མངོན་པ་སྟེ་བདུན་པོ་དེའི་དོན་གཅེས་གཅེས་རྣམས་
བསྐྱེས་བཅོས་འདིར་ནི་དེ་བཛོད་བྱའི་དོན་དུ་ཡང་དག་པར་ཆུད་པའི་སྤྱིར། དཔེར་ན།
རལ་གྱི་གང་དུ་འཇུད་པའི་ལྷབས་དེ་ལ་རལ་གྱིའི་ལྷབས་ཞེས་བཛོད་པ་དང་མོར་གང་

དུ་འཇུག་པའི་གནས་དེ་ལ་ནོར་གྱི་མཛོད་ཅེས་བཟོད་པ་བཞིན་ནོ།

El Maestro Vasubandhu manifestó: «Escribiré este comentario, *La casa del tesoro del conocimiento*». ¿Cómo es que es **una casa del tesoro del conocimiento**? Los puntos más preciados de las Siete obras del conocimiento **encajan todos aquí en los puntos**, en la materia, del comentario del Maestro. La funda que cubre una espada, se llama por ejemplo, la «funda de la espada», y el lugar donde usted deposita sus riquezas se le llama «casa del tesoro de las riquezas».

ཡང་ན་ནི་མངོན་བ་སྡེ་བདུན་པོ་དེ་ལ་མངོན་པའི་མཛོད་ཅེས་བྱ་སྟེ། དེ་བསྟན་བཅོས་
འདིའི་འབྲུང་ཁུངས་སམ་གནས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན། རལ་གྱི་གང་ནས་ཕྱུང་བ་
དེ་ལ་རལ་གྱི་འི་ཤུབས་ཞེས་བཟོད་པ་བཞིན་ནོ།

También se podría decir que las Siete obras sobre el conocimiento son en sí la «**casa del tesoro**», y que **son el hogar**, o la fuente, de la presente obra. La expresión «la vaina de la espada», por ejemplo, también puede indicar el lugar de donde se sacó la espada.

ལགསུམ་པ་དགོས་པ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བས་སྟོན་པས་གསུངས་པར་སྐྱབ་པ་ནི།

Posteriormente viene una demostración de que las enseñanzas del conocimiento son la palabra del Maestro, precedida por una declaración del propósito.

El propósito y una prueba

ཚོས་རྣམས་རབ་ཏུ་རྣམ་འབྱེད་མེད་པར་ཉོན་མོངས་རྣམས།
ལང་ཕྱིར་ཉེ་བར་ཞི་བར་བྱ་བའི་ཐབས་མེད་ལ།
ཉོན་མོངས་པས་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་སྲིད་མཚོ་འདིར་འབྲུམས་ཏེ།
དེ་བས་དེ་ཕྱིར་འདི་ནི་སྟོན་པས་གསུངས་སོ་ལོ།

No hay forma de darle muerte
a las aflicciones mentales sin el
Análisis supremo de cada fenómeno
existente, y esta

Aflicción es la que mantiene al mundo a la deriva
aquí en el océano de
La vida. Dicen, que así lo ha dicho el Maestro.

[I.9-12]

ཚོས་མངོན་པ་བཤད་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། ཚོས་རྣམས་རབ་ཏུ་རྣམ་འབྱེད་ཀྱི་ཤེས་
རབ་མེད་པར་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཉེ་བར་ཞི་བར་བྱ་བའི་ཐབས་མེད་ལ། ཉོན་མོངས་
པས་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་པ་རྣམས་སྲིད་པའི་རྒྱ་མཚོ་འདིར་འབྱུང་སྟེ། དེ་བས་ན་སྟོབ་
མའི་རྒྱད་ལ་ཚོས་རབ་ཏུ་རྣམ་འབྱེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པའི་དགོས་པ་ཡོད་པ་དེའི་
ཕྱིར།

Dar una explicación del conocimiento tiene el siguiente propósito. Sin la sabiduría que analiza cada fenómeno de manera suprema, no hay manera de darle muerte a todo lo que implican las aflicciones mentales. Y esta aflicción es la que mantiene a aquellos del mundo a la deriva aquí en el océano de la vida. Es por lo tanto, necesario sembrar en la mente de los estudiantes, la sabiduría que pueda hacer este análisis supremo de los fenómenos. De ahí la explicación.

སྟོབ་དཔོན་ཚོས་མངོན་པ་འཆད་པ་ལ་གུས་པའི་རྒྱ་མཚོ་ཡོད་དེ། སྟོབ་མའི་རྒྱད་ལ་
ཚོས་རབ་ཏུ་རྣམ་འབྱེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པ་དང་། འདི་སྟོན་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

El Maestro, además, tiene una buena razón para honrar la exposición del conocimiento. Él sabe que en primer lugar, planta la sabiduría del análisis supremo en la mente de los estudiantes. En segundo lugar, fue pronunciada por el Maestro.

དེ་ཡང་མངོན་པ་སྟེ་བདུན་པོ་དེ་དག་བཅོམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་བྱས་པ་མིན་ནམ་ཅིའི་ཕྱིར་
སྟོན་པས་གསུངས་ཞེ་ན། གསུངས་ཏེ། དག་བཅོམ་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་
སངས་རྒྱས་ལམ་བཟོན་པར་ཐོག་མར་ཚོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་སྟོན་པ་དང་རབ་ཏུ་དབྱེ་བར་
མི་རུས་པས།

«¿Por qué dice usted que la exposición del conocimiento fue pronunciada por el Maestro?» uno pudiera objetar. «¿Intenta usted decir que las Siete obras del conocimiento no fueron compuestas por los destructores del enemigo?» Para responder, pudiéramos decir que son la palabra del Maestro. Incluso los grandes destructores del enemigo habrían sido incapaces de hacer las primeras descripciones de la naturaleza y luego las divisiones de los fenómenos existentes si no se hubieran apoyado en el Buda.

དེ་ནི་སྒྲོན་པས་གདུལ་བྱའི་བསམ་པ་དང་དྲི་བ་ལ་སྒྲོས་ནས། ལུང་དེ་དང་དེ་ལས་དང་
པོ་སིལ་བྱར་གསུངས་པ་རྣམས་བཅུན་པ་ཀ་ཏུའི་བྱ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཡེ་ཤེས་
ལ་འཇུག་པ་ལ་སོགས་པར་བྱས་བསྐྱུས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དཔེར་ན་བཅུན་པ་ཚོས་
སྐྱོབ་ཀྱིས། ཀྱི་མ་འདུས་བྱས་རྣམས་མི་རྟག ། །ཅེས་པ་ལ་སོགས་པ་ཆེད་དུ་རྫོང་པའི་
སྡེ་སྒྲོན་པས་གདུལ་བྱའི་དབང་གིས་མདོ་དེ་དང་དེར་སིལ་བྱར་གསུངས་པ་རྣམས་སྡེ་
ཚན་དུ་བྱས་ཀྱང་སྒྲོན་པའི་གསུང་ཡིན་པ་བཞིན།

El Buda primero transmitió varias enseñanzas, de acuerdo al estado mental o las preguntas de sus discípulos. Los registros dispersos de estas enseñanzas fueron tomados más tarde por el Venerable Katyayaniputra y otros, y recopilados en obras tales como *La práctica de la sabiduría*. El Venerable Dharmatrata, por ejemplo, tomó un grupo entero de sutras dispersos, entregados en diversos lugares y tiempos, abordando las necesidades de varios estudiantes con consejos como «¡Desgraciadamente! Todas las cosas con causas deben cambiar». Él organizó estas distintas enseñanzas en un grupo, pero siguen siendo la palabra del Maestro. Así también sucede con las Siete.

དེས་ན་ཚོས་མངོན་པ་ནི་སྒྲོན་པས་གསུངས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་རྣམས་
ཀྱིས་བསྐྱུས་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན། མདོ་སྡེ་དང་འདུལ་བ་བཞིན་ནོ། །རྟགས་གྲུབ་སྟེ།
འཕགས་པ་འོད་སྲུངས་ཀྱིས་བསྐྱུས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་ཟེར་རོ།

El punto entero puede ser resumido en un extenso argumento lógico:
Las obras sobre el conocimiento son nada menos que
la palabra del Maestro, porque
Los destructores del enemigo sólo los han convertido en
colecciones,
Análogo a las secciones del sutra y
la moralidad de los votos de moralidad jurada
que se encuentran en el canon, puesto
que son únicamente colecciones hechas por el Arya Kashyapa.

Por eso dicen,

ལའོ་ཞེས་པ་པ་རོལ་གྱི་འདོད་པ་སྟོན་པ་སྟེ། མདོ་སྡེ་པ་རྣམས་ན་རེ། འདི་ནི་བྱེ་བྲག་ཏུ་
སྐྱེ་བ་ཚོས་མདོན་པ་བ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་ཡིན་གྱི་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་མི་འདོད་དེ། འདུས་མ་
བྱས་རྗེས་བྱུབ་སྐྱེ་བ་སོགས་རིགས་པ་དང་འགལ་བ་དུ་མ་སྤང་བའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་
ཚོས་མདོན་པ་བྱེད་པ་ནི་གཞན་ཡང་མང་པོ་ཞིག་གྲགས་ཏེ། དེ་དག་ཀྱང་དགྲ་བཅོམ་
པས་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་སྟོན་པའི་གསུང་གིས་བསྐྱུས་པ་མིན་ནོ།

Esta expresión, «Por eso dicen», tiene la intención de indicar que otra escuela de filósofos tiene un punto de vista diferente. Los llamados «Sutristas» afirman lo siguiente:

Que estas explicaciones sean la palabra del Maestro es una creencia sostenida por los seguidores del grupo del «Conocimiento» dentro de la escuela de Detallista de filosofía. Sin embargo, nosotros no podemos aceptar este precepto, ya que en estos textos aparecen muchas afirmaciones que son contrarias a la lógica. Un ejemplo es el argumento de que los fenómenos no producidos por causas existen como entidades materiales. Además, todos saben que hay muchos otros autores que han escrito tales obras sobre el conocimiento. Son obras de los destructores del enemigo, y no colecciones de la palabra del Buda.

དེ་ཡང་གང་གིས་གང་བྱས་པ་ནི། ཡེ་ཤེས་ལ་འཇུག་ཀ་ཏུ་འི་བྱས། ། རབ་ཏུ་བྱེད་
པ་དབྱིག་བཤེས་གྱིས། །རྣམ་ཤེས་ཚོགས་ནི་སྣ་སྐྱིད་གྱིས། །ཚོས་གྱི་སྤང་པོ་ལྷ་རི་འི་
བྱས། །གདགས་པའི་བསྟན་བཅོམ་མོློ་དགལ་བྱས། །འགྲོ་བའི་རྣམ་གྲངས་གསུམ་པོ་
ཚེས། །ཁམས་ཀྱི་ཚོགས་ནི་གང་པོས་བྱས། །ཞེས་སྟོན་པ་དཔོན་རྒྱལ་པོའི་སྐུ་གྱི་
གཞུང་ལས་འབྱུང་བ་སྟོན་པ་དུ་བསྐྱུས་སོ།

Ahora el texto del Maestro Jinaputra, en un versado resumen, enumera las Siete Obras sobre el Conocimiento de la siguiente manera:

Katyayaniputra hizo La práctica de la sabiduría,
El Tratado fue de Vasumitra.
La Colección de la Conciencia, Devasharma,

Y Shariputra el *Agregado de los Fenómenos*.
El *Comentario sobre la Sabiduría* de Maudgalyayana,
Los *Tipos de Seres* de Mahakaushila;
Y Purna, *Antología de categorías*.

སྒྲོབ་དཔོན་གང་སྤེལ་ནི། འགྲོ་བའི་རྣམ་གྲངས་ལྷ་རིའི་བྱས་བྱས་པར་འཆད་དོ།
ཅིའི་ཕྱིར་མདོ་སྡེ་པ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། མདོ་ཚད་མར་བྱེད་གྱི་མདོན་པ་སྡེ་བདུན་ལ་
སོགས་པའི་བསྟན་བཅོས་ཚད་མར་ཁས་མི་ལེན་པས་ན་མདོ་སྡེ་པ་ཞེས་བྱའོ། །བྱེ་
བྲག་སྐྱ་བས།

El Maestro Purnavardhana atribuye los *Tipos de Seres* al Shariputra.

«¿Por qué esta escuela», pudiéramos preguntar, «es conocida como los `Sutristas'»? Esta escuela de filósofos sostiene que el sutra es válido, pero niega la validez de los comentarios clásicos como las Siete obras sobre el conocimiento. Los detallistas responden con la siguiente crítica:

འོ་ན་མདོ་ལས། དག་སྒྲོང་སྡེ་སྡེ་དག་སྐྱུ་པ་ཞེས་འབྱུང་བའི་སྡེ་སྡེ་ད་
གསུམ་གཞག་ཏུ་མེད་པར་འབྱུང་ཏེ། འདི་དག་ལས་གཞན་པའི་མདོན་
པའི་སྡེ་སྡེ་མི་སྐྱང་བའི་ཕྱིར། ཞེས་སྐྱ་བ་ལ།

Bien entonces, ¿qué hay de la expresión «monje que ha dominado las tres secciones de las escrituras», que aparecen en el propio sutra? ¿Cómo van a salir con tres secciones de las escrituras? No vemos ninguna sección sobre el conocimiento aparte de estas mismas obras.

མདོ་སྡེ་པ་ན་རེ།

སྐྱོན་མེད་དེ། མདོ་སྡེ་རྣམས་སྐྱ་དོན་དམ་པ་གཏན་ལ་འབབས་ཤིང་ཚོས་
རྣམས་གྱི་མཚན་ཉིད་བཟོད་བྱར་བྱེད་པ་དེ་ལ་མདོན་པའི་སྡེ་སྡེ་དུ་འཛོག་
གོ་ཟེར་རོ།

Los Sutristas se oponen:

Esto no es problema. Esas obras dentro de la sección del Sutra, dedicadas a la delimitación de lo que es real de manera suprema y a las características que definen los fenómenos constituyen en sí mismas una sección discreta sobre el conocimiento.

Por eso dicen.

འཛིན་གྱིར་བྱེད་བྱེད་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཞེས་བྱ་བའོ། ། བསྟན་བཅོས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ལའང་པ་ཅམ་ཞེས་གྲུབ་པ་སྟེ། ཡང་ན་བྱེད་བྱེད་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་རིག་པ་སྟེ། བྱེད་བྱེད་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཞེས་བྱེད་པའོ། ། དེ་དག་ལའང་ཁ་ཆེན་གྱི་ཡུལ་ན་གནས་པ་དེ་དག་ལ་ནི་ཁ་ཆེ་བ་དང་། ཁ་ཆེན་གྱི་ཡུལ་གྱི་རྒྱུ་ལྡན་གནས་པ་དེ་དག་ལ་ནི་རྒྱུ་ལྡན་གནས་པ་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་དབུས་ལ་སོགས་པ་ཁ་ཆེན་གྱི་ཡུལ་ལས་གཞན་དག་ན་གནས་པ་རྣམས་ལ་ནི་ཉི་འོག་པ་ཞེས་བྱེད་པའོ། །

«Ahora, ¿por qué la otra escuela», podríamos continuar, «se le conoce como los 'Detallistas'?» Podríamos decir que son «Detallistas» porque dedican su estudio exclusivamente al comentario clásico conocido como *Exposición Detallada*, o bien porque entienden el significado de la *Exposición*. La escuela en sí puede dividirse en varios grupos. Los que residen en Cachemira son conocidos como los «Cachemires», mientras que los que viven en la parte occidental de la misma tierra son conocidos como los «Occidentales». A los detallistas de otras zonas distintas de Cachemira, los de la India central y así sucesivamente, se les llama colectivamente como los que están «Bajo el Sol».

འདི་ཡང་ཆོས་རྣམས་རབ་དུ་རྣམ་འབྱེད་ཅེས་སོགས་འདི་རྣམས་ཀྱིས་མངོན་པའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དགོས་སོགས་ཆོས་བཞི་བསྟན་པས། བསྟན་བཅོས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་དུ་དགོས་འབྱེད་ཀྱི་ངག་བཀོད་པ་ཆོས་ཅན། དགོས་པ་ཡོད་དེ། བྱིད་ལ་བརྟེན་ནས་བསྟན་བཅོས་ལ་དགོས་སོགས་ཆོས་བཞི་ཡོད་པར་རྟོགས་ནས་གསུལ་བྱ་བསྟན་བཅོས་ལ་འཇུག་པའི་ཆེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Ahora las líneas que comienzan con «No hay manera de darle muerte a las aflicciones mentales a descansar...» también indican que el comentario del Maestro Vasubandhu posee los cuatro atributos requeridos de un trabajo de buena reputación. Nuevamente, podemos usar la forma de una declaración lógica:

Considere el acto de hacer una declaración de propósito, y de una relación del texto con ese propósito, aquí al principio del comentario.

Tiene un propósito propio, porque

Transmite a los discípulos el hecho de que el comentario posee los cuatro atributos de una obra respetable. Una vez que se den cuenta de que estos atributos están presentes, los discípulos estarán inspirados a estudiar el texto.

ཟག་བཅས་ཟག་མེད་གྱི་ཚེས་རྣམས་བསྟན་བཅོས་གྱི་བཟོད་བྱ་ཡིན་ཞིང་དེ་ནི་ཚེས་
རྣམས་ཞེས་པས་བསྟན། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སློབ་མའི་རྒྱུད་ལ་ཚེས་རབ་དུ་རྣམ་འབྱེད་
གྱི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པ་ནི་དགོས་པ་ཡིན་ཞིང་དེ་ནི་རབ་དུ་རྣམ་འབྱེད་ཅེས་པས་བསྟན།
དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་བཅས་ལྷག་མེད་གྱི་སྤང་འདས་ཐོབ་པ་ཉིད་དགོས་ཡིན་ཞིང་དེ་ནི།
མེད་པར་ཉོན་མོངས་རྣམས་ཞེས་པ་ནས། དེ་བས་ཞེས་པའི་བར་གྱིས་ཤུགས་ལ་
བསྟན་ཉིད་དགོས་དགོས་པ། དགོས་པ་བསྟན་བཅོས་གྱི་བཟོད་བྱ་ལ་རག་ལས་པ་ནི་
འབྲེལ་པའོ། །ཡང་ན་ཚེས་རྣམས་བཟོད་བྱ་དང་། བསྟན་བཅོས་འདི་ཚོད་བྱེད་དུ་
འབྲེལ་པ་ནི་འབྲེལ་པའོ།

Aquí están los cuatro atributos:

- 1) El *tema* del texto se refiere a tipos de fenómenos manchados e inmaculados. Está indicado en el versículo con las palabras «todo fenómeno existente».
- 2) El *propósito* es utilizar este tema para sembrar en la mente de los estudiantes esa sabiduría que analiza los fenómenos de manera suprema. Está indicado con las palabras «análisis supremo».

3) *La meta suprema* es que estos estudiantes alcancen el nirvana, ya sea con o sin remanente. Está indirectamente indicado con la frase entera que va desde «No hay forma...» hasta «...sin», y desde «esta aflicción...» hasta la palabra «Por lo tanto».

4) Existe una *relación* en el sentido de que el propósito debe ser alcanzado a través del tema de la obra, y el objetivo insuperable mediante este mismo propósito.

Uno también pudiera afirmar que existe una relación entre el tema de la obra (es decir, todos los fenómenos existentes) y los medios por los que se expresa este tema (es decir, el comentario en sí).

།དགོས་སོགས་ཚེས་བཞི་བསྟན་པའི་དགོས་པ་ལ། སློབ་དཔོན་ཚེས་མཚོག་ནི།
བསྟན་བཅོས་འདི་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དམ་མེད། ཡོད་ཀྱང་སྐྱབ་པར་མི་རུས་སམ།
རུས་ཀྱང་འདོད་བྱ་མ་ཡིན་ནམ། འདོད་བྱ་ཡིན་ཡང་འབྲེལ་པ་མེད་དམ་སྟེ་མ་པའི་
དོགས་པ་བསྐྱོག་པའི་སྤྱིར་དུ་དགོས་སོགས་ཚེས་བཞི་བསྟན་པ་ཡིན་ཞེས་འཆད།

Demostrar que la obra posee los cuatro atributos sirve a su propio propósito. El Maestro Dharmottara explica que,

Funciona para satisfacer cualquier duda que un estudiante pueda tener acerca de si el comentario tiene algún propósito; en caso afirmativo, si se podría lograr ese propósito; en dado caso, si alguien quisiera hacerlo; y, en tal caso, si existe alguna relación entre el texto y la realización del propósito proclamado.

སློབ་དཔོན་དུ་ལ་བ་ལྟས་ནི། བཟོད་བྱ་མེད་པ་ཉིད་དམ། དགོས་པ་མེད་པ་ཉིད་དམ།
ཉིང་དགོས་བྱ་ཚེས་པ་མེད་དམ། དེ་དག་ཐབས་འདི་དང་མ་འབྲེལ་ལམ་སྟེ་མ་པའི་
དོགས་པ་བཀག་ནས། བསྟན་བཅོས་ལ་འཇུག་པའི་སྤྱིར་དུ་རྣམ་པ་བཞི་ཁོ་ན་བསྟན་
ཞེས་འཆད་ཀྱང་འགལ་བ་མེད་དོ།

El Maestro Vinitadeva no está en desacuerdo:

Una declaración de estos cuatro atributos sirve para disipar cualquier sospecha que una persona pudiera tener de que la obra puede carecer de cualquier tema, o no tener un propósito, o no conducir a ningún objetivo final deseable, o que estos tres no tengan ninguna relación entre sí. Por lo tanto, la declaración inspira a los estudiantes a retomar el comentario.

།འོ་ན་རེ།

དགོས་སོགས་ཚེས་བཞི་སྟོན་པའི་ཚོག་གིས་དོགས་པ་དེ་དག་སེལ་ན།
སྐྱ་མི་རྟག་ཅེས་པའི་ངག་གིས་ཀྱང་སྐྱ་རྟག་འཇིན་གྱི་ལོག་རྟོག་སེལ་བར་
འགྱུར་ལ། དེ་ལྟར་འདོད་ན། རྟགས་དང་དཔེ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་ལ།

Alguien puede hacer la siguiente objeción:

Si la mera afirmación de que la obra posee estos atributos es suficiente para eliminar cualquier duda de que no los posee, entonces la simple afirmación «El sonido es un objeto cambiante» debería ser suficiente para eliminar cualquier concepto erróneo de que el sonido es duradero. Si esto último es verdad, debe ser un ejercicio de futilidad, que las pruebas clásicas continúen y den una razón seguida de un ejemplo de apoyo, para probar el punto de la impermanencia del sonido.

འོན་ཏེ་མི་སེལ་ན་དགོས་པ་སྟོན་པའི་ངག་གིས་ཀྱང་མི་སེལ་བར་འགྱུར་
ཏེ། དེ་གཉིས་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ཞེ་ན།

Y Suponga que la afirmación con respecto al sonido *no* es suficiente para detener la idea equivocada por sí misma. ¿Cómo puede entonces la afirmación sobre los atributos ser suficiente para acabar con las dudas de un estudiante? Ya que los dos casos son exactamente iguales.

སྐྱ་མི་རྟག་ཅེས་བརྗོད་པས་ཀྱང་སྐྱ་རྟག་འཇིན་གྱི་ལོག་རྟོག་སེལ་གྱང་། རྟགས་དཔེ་
སྟོན་པས་ཐེ་ཚོམ་དང་མ་རྟོགས་པ་བསལ་ནས་ཚད་མའི་རྟོགས་པ་སྐྱེད་པའི་ཕྱིར་

འགལ་བ་མིད་དོ་ཞེས་མཁས་པ་དག་འཆད་དོ།

Los sabios responden a dicha objeción de la siguiente manera:

Decirle a alguien que el sonido es cambiante es suficiente para prevenir la creencia de que el sonido es un objeto duradero. Dándole entonces una razón y un ejemplo que apoya y sirve para sembrar la creencia opuesta y correcta en su mente, eliminando la incertidumbre y la falta de ideas correctas restantes al detener su creencia errónea.

འཇོ་ན་ཚོས་བཞི་པོ་འདི་ངོ་བོ་གཅིག་དང་ཐ་དད་གང་ཡིན་ཞེ་ན། དགོས་པ་དང་དགོས་པ་འདི་དགོས་པ་དང་། འབྲེལ་པ་རྣམས་ནི་བཟོད་བྱ་དང་ངོ་བོ་གཅིག་ཡིན་ཏེ། ཚོས་ཐམས་ཅད་འདིའི་བཟོད་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དགོས་པ་དང་དགོས་པ་འདི་དགོས་པ་ནི་ངོ་བོ་ཐ་དད་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་འབྲས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Uno pudiera preguntar si cualquiera de los cuatro atributos es tal que uno subsuma al otro. El propósito, su finalidad insuperable y la relación del contenido con el propósito son, todos ellos, subsumidos por el tema en cuestión, ya que este tema incluye todos los fenómenos existentes. Ninguno de los propósitos de su finalidad última absorben al otro, ya que son causa y efecto.

འཇོ་ན་ཚོས་མངོན་པའི་ཉིད་དགོས་སྤང་འདས་གཉིས་སོ་སོའི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན།

Aún así se puede plantear otra pregunta:

Usted ha mencionado que el objetivo supremo del conocimiento es alcanzar los dos tipos de nirvana. ¿Puede usted enumerar la naturaleza básica de cada uno, así como sus características?»

ཉན་ཐོས་སྡེ་པའི་ལྷགས་ལ། ལས་ཉོན་གྱིས་བསྡུས་པའི་ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ་སྤངས་པའི་སོ་སོར་བརྟགས་འགོག་ཐོབ་ཅིང་མངོན་དུ་བྱས་ལ། སྡུག་བསྔལ་སྤངས་པའི་

འགོག་པ་ཐོབ་ལ་མངོན་དུ་མ་བྱས་པ་ནི་ལྷག་བཅས་ཏེ། སྤྱུག་བསྐྱེད་གསུམ་ཅི་རིགས་
པའི་ལྷག་མ་དང་བཅས་པའི་སྤྱིར་ཏེ།

De acuerdo con el sistema de los Oyentes, el nirvana donde todavía hay algo de remanente, se describe como haber logrado ambas, actualizar la cesación que resulta del análisis, una eliminación de la verdadera condición de la fuente de todo sufrimiento, lo que implica actos y las aflicciones mentales. Al mismo tiempo, uno ha logrado pero no actualizado una cesación donde se ha eliminado el sufrimiento. Algo «permanece» porque uno todavía sufre uno o más de los tres tipos de sufrimiento.

འདོད་པའི་ཉེན་ཅན་ལ་འཕགས་པ་སྐྱུར་རྒྱུར་ཐལ་སྐྱོ་གསོལ་ནས་གྲོངས་པ་དང་།
འཕགས་པ་འཆར་ཀ་གཟུགས་འཚོང་མའི་གནས་སུ་དབྱ་བཅད་དེ་གྲོངས་པ་དང་།
རང་སངས་རྒྱས་དུག་འདས་བཀོངས་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ལའང་ཞབས་ལ་སང་
ལྡང་གི་ཚལ་པ་བྱུག་པ་དང་། སྐྱེ་རྒྱུ་བསྐྱུང་བ་དང་། ལྷས་སྤྱིན་གྱི་འབྲུལ་འཁོར་
གྱི་སྐྱོགས་གྱི་ཆ་ཤས་ཕོག་པས་སྐྱུ་མཚལ་བྱུང་བ་ལ་སོགས་པ་སྤྱུག་བསྐྱེད་གྱི་སྤྱུག་
བསྐྱེད་དང་བཅས་པར་མདོ་ལས་འབྱུང་བའི་སྤྱིར་རོ།

Podemos ver instancias en el sutra de personas que habían alcanzado (que lograron) este nirvana, que vivían en el reino del deseo y que todavía tenían que pasar por el sufrimiento. Arya Gurchung, por ejemplo, fue obligado a consumir una sopa de agua y cenizas, lo cual lo mató. El Arya Udayin fue decapitado en un burdel. Escuchamos hablar de un Buda auto-realizado que murió por una herida infligida por una flecha envenenada. Incluso el propio Buda fue pinchado por la espina de sándalo, sufría de dolor de espalda y sangró donde le pegaron por los fragmentos de conchas lanzados por la catapulta de Devadatta.

།དགྲ་བཅོམ་པ་ནི་ཁམས་གསུམ་གྱི་ཉེན་ཅན་ཡིན་པས་བསམ་གཏན་དང་ཕོ་གསུམ་ན་
སྤྱུག་བསྐྱེད་དང་ཕོ་མེད་པས་སྤྱུག་བསྐྱེད་སྤི་མ་གཉིས་གྱི་ལྷག་མ་དང་བཅས་ལ།
བསམ་གཏན་བཞི་པ་ཡན་ཆད་ན་ནི་འདུ་བྱེད་གྱི་སྤྱུག་བསྐྱེད་ཁོ་ནའི་ལྷག་མ་དང་
བཅས་པའོ།

Los destructores del enemigo viven en los tres reinos; a los que están en los tres primeros niveles de concentración sólo les quedan los dos últimos tipos de sufrimiento: Ahí el primero está totalmente ausente. Los del cuarto nivel de concentración y más allá sólo tienen el último sufrimiento, el tipo de mortalidad que todo lo permea, aún se encuentra presente.

།དེས་ན་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཡུང་བོ་ཐམས་ཅད་འགགས་པའི་འགོག་པ་མངོན་དུ་བྱས་པ་
དེའི་ཚེ་ལྷག་མེད་ཅེས་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་ཚོམས་ལས། ལུས་
ཞིག་ཚོར་བ་བསིལ་བར་འགྱུར། །འདུ་ཤེས་འགགས་ཤིང་འདུ་བྱེད་ཞི། །རྣམ་པར་
ཤེས་པ་རུབ་གྱུར་པ། །འདི་འདྲ་འདི་ནི་སྤྲུག་བསྐྱེད་མཐོང་། །ཞེས་གསུངས་པའི་
ཕྱིར་

Por todo lo anterior, podemos decir que uno logra el nirvana sin ningún remanente cuando realmente logra una cesación en la que se ha eliminado cada uno de los agregados con mancha. La *Antología de los Consejos* concurre:

El cuerpo se disuelve, los sentimientos se enfrían finalmente,
Fin de la discriminación, la desaparición de los otros
Factores — la conciencia se desvanece.
Alguien así ha visto el fin del sufrimiento.

ཞེས་འདོད་ལ། ཐེག་ཆེན་པས་ནི་ཉན་རང་གི་ཐར་པ་ནི་མཐར་ཕྱིན་པའི་ཐར་པ་མིན་ལ།
སྟོན་པའི་ཞབས་ལ་སང་ལྲང་གི་ཚལ་པ་བྱུག་པ་སོགས་ལའང་པ་ནི་གདུལ་བྱའི་དོན་དུ་
རྩལ་བསྟན་པ་ཅམ་ཡིན་གྱི་སྤྲུག་བསྐྱེད་ནི་གཏན་ནས་མེད་དེ། སྲིད་ཞིའི་སྟོན་ཐམས་
ཅད་ལས་གོལ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བཞེད་དོ། །འོན་ཀྱང་གཟུགས་སྐྱུ་གཉིས་ལ་ལྷག་བཅས་
ཚོས་སྐྱུ་ལ་ལྷག་མེད་སྲུང་འདས་སུ་བཤད་པ་ནི་སྐྱུ་གསུམ་ལ་འཇུག་པའི་མདོ་ལས་
ཤེས་སོ།

Cabe señalar que el punto de vista anterior es sólo el de la escuela actual. Según el gran vehículo, la libertad alcanzada por los oyentes y victoriosos autodidactas no es un tipo de libertad final. Además, el pinchazo en su pie por la espina de sándalo y los otros eventos mencionados anteriormente fueron sólo un espectáculo que el Buda hizo para el beneficio de sus discípulos. En realidad, el Buda es completamente incapaz de sufrir, ya que se ha liberado de todos los posibles problemas, desde los de una vida normal de sufrimiento hasta los del nirvana

inferior. El sutra conocido como *Desarrollando de los Tres Cuerpos de un Buda*, habla sin embargo de los dos cuerpos del Buda como un nirvana con algo de remanente, y del cuerpo fenómeno siendo como un nirvana sin remanente.

སློབ་དཔོན་རྒྱལ་སྐུ་ན་རེ། ཚེས་མངོན་པ་བསྟན་པའི་དགོས་པ་ནི། ཡུང་སོགས་ལ་
མཁས་པའི་ཆེད་ཡིན་ལ། དེ་ལ་མཁས་པ་ལ་ཕན་ཡོན་གཉིས་འབྲེལ་སྟེ། རང་ཉིད་
ཡིད་ལ་བྱེད་པས་ཞི་གནས་སོགས་འཕེལ་བ་དང་། གཞན་ལ་འབེལ་གཏམ་བརྗོད་
པས་དྲི་བ་ཐམས་ཅད་ལུང་སྟོན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པའོ་ཞེས་འཆད་དོ།།

El maestro Jinaputra lo resume de la siguiente manera:

Todo el propósito de explicar el conocimiento es convertir a uno en un maestro de temas tal como los agregados y demás. Dos beneficios surgen de tal maestría. El enfoque propio de uno le ayuda a desarrollar cualidades tales como la quietud mental. Y en un dialogo con otros, sentirá plena confianza para exponer cualquier tema.

The Asian Classics Institute
Curso 5: Cómo funciona el karma

**Lectura dos: La naturaleza del karma y lo que produce; el concepto
Detallista de la «Forma que no comunica».**

ཕྱེད་ལྟེན་པ་ལས་བསྐྱུན་པའི་གནས་འཆད་པ་ལ་གཉིས། མཚམས་སྐྱུར་བ། ལས་
དངོས་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི།

Pasamos ahora a nuestro comentario sobre la «Presentación de los actos», que constituye el cuarto capítulo de La casa del tesoro del conocimiento. Primero relacionemos el presente capítulo con el que acabamos de terminar, y luego continuamos con la exposición de los actos en sí.

1

Qué causa los mundos

ལས་ལས་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོ་གས་སྐྱེས།

Las acciones causan la multitud de mundos.

[IX.1]

གོང་དུ་བཤད་པའི་སྣོད་བཅུད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོ་གས་པ་འདི་གང་ལས་བྱུང་ཞེ་ན།
རྒྱ་མིང་དང་མི་མཐུན་པའི་རྒྱ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། རིས་འགའ་སྐྱེ་བ་དང་། དབང་
ཡུག་སོགས་མིན་རིམ་སོགས་ཕྱིར། །ཞེས་བཤད་པའི་ཕྱིར།

Uno puede empezar con la siguiente pregunta: «Usted acaba de describir una multitud de mundos —tanto los grandes vehículos de los mundos exteriores y los seres vivientes que contienen. ¿De dónde vienen todos ellos?» No vienen de ninguna causa en absoluto, y no vienen de causas inconsistentes con su propia naturaleza. Esto es porque permanecen por algún tiempo, y luego se retiran; y como el propio texto raíz dijo: «No un todopoderoso o similar, debido a las etapas y tal».

འོན་གང་ལས་སྐྱེས་ཞེ་ན། ལས་ལས་སྣོད་བཅུད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོ་གསལ་པ་སྐྱེས་སོ།

¿Qué es lo que los causa entonces? Son las **acciones** pasadas de los seres vivos lo que **causa toda la multitud de mundos** —ambos, los lugares y las personas.

།གཉིས་པ་ལ། ལས་ཀྱི་ངོ་བོ། མདོ་ལས་འབྱུང་བའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སོ། །དང་
ཕོ་ལ། བསྐྱེད་ཀྱི། བཤད་དོ། དང་ཕོ་ནི།

La siguiente exposición sobre las acciones, se divide en dos partes: Primero sobre la naturaleza básica de los actos, y segundo en un listado del sutra sobre los distintos tipos de acciones. La primera se presenta primero en una breve introducción y posteriormente en forma más detallada.

2
Introducción a los actos

།དེ་ནི་སེམས་པ་དང་དེས་བྱས།
།སེམས་པ་ཡིད་ཀྱི་ལས་ཡིན་ནོ།
།དེས་བསྐྱེད་ལུས་དང་ངག་གི་ལས།
།དེ་དག་རྣམ་རིག་རྣམ་རིག་མིན།

Son el movimiento de la mente y lo que trae.
El movimiento de la mente es un acto de pensamiento;
Lo que causa, son actos del cuerpo y del habla.
Estos son comunicativos o no lo son.

[IV.2-5]

ལས་ལས་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོ་གསལ་སྐྱེས། ཞེས་བཤད་ན། ལས་དེ་ལ་དབྱེ་ན་དུ་ཞེ་ན།
ལས་དེ་ནི་གཉིས་སུ་ཡོད་དེ། སེམས་པའི་ལས་དང་། སེམས་པ་དེས་བྱས་པའི་
བསམ་པའི་ལས་གཉིས་སུ་ཡོད་པའི་ཡིད།

«En la línea de anterior», podríamos continuar, «usted dijo que los actos causan la multitud de mundos». ¿Como cuántos tipos de actos hay?» **Estos** —los actos— son de dos tipos distintos: Los actos que consisten en el **movimiento de la mente, y las acciones que traen**, —aquellas motivadas por la mente.

དེ་དག་གི་ངོ་བོ་གང་ཞེ་ན། སེམས་པ་ནི་ཡིད་ཀྱི་ལས་ཡིན་ཏེ། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་
པ་དང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་ལས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། སེམས་པ་དེས་བསྐྱེད་པའི་བསམ་པའི་
ལས་ལ་ལྷུས་ཀྱི་ལས་དང་། ངག་གི་ལས་གཉིས། དེ་དག་ལའང་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་
དང་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ་གཉིས་གཉིས་ཡོད་དོ།

Uno puede preguntar sobre cada una de sus naturalezas básicas. **El movimiento de la mente es un acto del pensamiento**, ya que consiste en un acto ligado a la conciencia del pensamiento. **Lo que causa** —es decir, actos motivados por la mente— son de dos tipos: Estos son **actos del cuerpo** y actos del **habla**. Estos dos en sí pueden a su vez dividirse en dos tipos cada uno: Son **ya sea** los que llamamos «**comunicativos**» o **no**.

།གཉིས་པ་ལ། ལས་ཀྱི་རང་བཞིན། ལས་གསུམ་སྤྱི་ཚོས་ཀྱི་བྱེད་པར། རྣམ་པར་
རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་དབྱེ་བའོ།

Nuestra presentación más detallada de estos puntos continúa en tres pasos: La definición de un acto, las características típicas de los tres tipos de actos en general, y en diferentes divisiones de los tipos de actos no-comunicativos.

།དང་པོ་ལ། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དང་། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའོ། །དང་པོ་ལ།
ལྷུས་ཀྱི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དང་། ངག་གི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དོ།

En la discusión de la definición de una acción, cubriremos primero los tipos comunicativos y luego los no-comunicativos. Los primeros se describirán inicialmente para los del cuerpo, y luego para los del habla.

3
Comunicando actos del cuerpo

།ལྷུས་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དབྱིབས་སུ་འདོད།
Cuerpo comunicando se mantiene en forma.

།དང་པོ་ནི། དེ་དག་རྣམ་རིག་རྣམ་རིག་མིན། ཞེས་བཤད་ན། ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་རིག་
བྱེད་ཀྱི་ལས་དེ་གང་ཞེ་ན། བྱེ་བྲག་སྐྱབ་ན་རེ། ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ནི། ལྷག་
འཚལ་བ་དང་སློབ་གཙོང་པ་ལ་སོགས་པའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་བྱ་བ་ལ་གནས་པའི་
སེམས་པས་ཀུན་ནས་བསྐྱངས་པའི་ལུས་ཀྱི་དབྱིབས་སུ་འདོད་དོ།

«Usted mencionó», uno pudiera empezar, «una línea que dice ahora mismo: 'Estos se están comunicando o no'. ¿Puede describir los tipos de actos corporales llamados comunicativos?». Las acciones **comunicativas del cuerpo** se consideran en la escuela actual **ser la forma** que asume el cuerpo físico motivado por movimientos de la mente presentes durante la duración de acciones específicas como postrarse ante un objeto sagrado o quitarle la vida a un ser sintiente.

Forma que no comunica

།གཡོངས་དང་སེམས་མེད་པ་ཡི་ཡང་།
།དགོ་དང་མི་དགོ་ཇེས་འབྲེལ་གང་།
།འབྱུང་བ་ཆེ་རྣམས་རྒྱུར་བྱས་པ།
།དེ་ནི་རྣམ་རིག་བྱེད་མིན་བཟོད།

Incluso durante la distracción, mientras la mente está detenida,
con o sin virtud, continuando después,
Tomando los grandes elementos como sus causas,
Decimos que esta forma no comunica.

[I.41-4]

།གསུམ་པ་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཟུགས་བཤད་པ་ནི། རྣམ་རིག་བྱེད་མིན་
ཞེས་བཤད་ན། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཟུགས་དེ་གང་ཞེ་ན།

Alguien pudiera comenzar:

¿Qué hay de la línea anterior que termina con las palabras «...y no-comunicativa»? ¿Qué quiere usted decir con «forma no-comunicativa»?

དེ་ནི་བྱུང་པར་ལྷ་དང་ལྷན་པ་ཡིན་ཏེ། གནས་སྐབས་ཀྱི་བྱུང་པར་སེམས་གཡེངས་པ་
དང་། སེམས་མིན་པའི་སྣོམས་འཇུག་གཉིས་ཀྱི་གནས་སྐབས་ན་ཡང་ཡོད་པ་དང་།

Esta forma que **no comunica** posee cinco características distintivas. La primera es una característica de período: Este tipo de forma está presente incluso durante los períodos en los que uno está **distraído**, o **mientras** uno está comprometido en una meditación controlada en la que la **mente** está **detenida**.

དེ་ཙམ་ཞིག་མིག་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡང་ཡོད་པས་ངོ་བོའི་བྱུང་པར་དགོ་བ་དང་མི་དགོ་
བ་གང་རུང་ཡིན་པ། །དེ་ཙམ་ཞིག་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ལ་ཡང་ཡོད་པས་དུས་ཀྱི་བྱུང་
པར་རྒྱན་མཚོག་ཏུ་རྗེས་སུ་འབྲེལ་བ། དེ་ཙམ་ཞིག་དགོ་མི་དགོའི་ཐོབ་པ་ལ་ཡང་ཡོད་
པས་འབྲུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་རྣམས་རྒྱུར་བྱས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Esto es también es verdad para el ojo y así sucesivamente, por lo que debemos mencionar una característica de esencia: Esta forma es **virtuosa o no**. La descripción hasta el momento pudiera también aplicarse a la forma que comunica, para que se incluya una característica de tiempo: La forma que no comunica tiene **continuación después** del acto, en un flujo perfecto. También se pudiera decir lo mismo de las asuntos virtuosos y no-virtuosos, y por lo tanto notamos que esta forma **toma los grandes elementos como sus causas**.

དེ་ལ་ཁ་ཆེ་འདུན་བཟང་ན་རེ། འདི་ལ་མ་ཚང་བསྟན་བཅོས་འགལ། ཉམས་དང་དེ་
མིན་དེ་ཉིད་ཐལ། །ཡང་སྐྱ་ལྷག་བརྗོད་བྱུང་པར་དུ། །བྱ་བ་བྱུང་པར་མ་བྱས་སོ།
།ཞེས་མཚན་ཉིད་དེ་སུན་འབྱིན་ཏེ།

El Kasmiri Sanghabhadra [?] ataca esta definición con el siguiente verso:

Está incompleto, contradice los comentarios clásicos,
Entonces uno no es,
Uno no, entonces es. «Aún» es superfluo,
una característica no mencionada debería ser.

རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཞུགས་སྐད་ཅིག་དང་པོ་ཚོས་ཅན། རྣམ་པར་རིག་
བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཞུགས་མིན་པར་ཐལ། ལྷན་མཚོག་ཏུ་ཇིས་སུ་འབྲེལ་བ་མ་ཚང་
པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན། ཇིས་ཡོད་མིན་པར་ཐལ། ལྷན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན།
བསྟན་བཅོས་ལས་ཇིས་ཡོད་ཏུ་བཤད་པ་དང་འགལ།

Él explica su crítica de la siguiente manera:

Consideremos alguna forma que no comunica desde el primer instante de su existencia. Según usted, nunca podría ser una forma que no comunica, porque está *incompleta*—carece de la característica de continuar en un flujo perfecto. Considere nuevamente esta forma. Según usted, tampoco podría ser nunca una cosa sustancial, porque es un flujo. Y si usted sigue adelante y está de acuerdo en que no es sustancial, usted *contradice* los *comentarios clásicos* que explican que si es.

ཡང་ཉིང་ངེ་འཇིན་ལས་སྐྱེས་པའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་ཡི་གཞུགས་ཚོས་
ཅན། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཞུགས་ཡིན་པ་ཉམས་པར་ཐལ། གཡེངས་
པ་དང་སེམས་མེད་པའི་གནས་སྐབས་ན་མེད་པའི་ཕྱིར་ཉ། མ་གཡེངས་པ་དང་
སེམས་དང་བཅས་པའི་གནས་སྐབས་ན་ཡོད་པ་སོ།།

Considere además la forma no-comunicativa que es creada por la concentración unipuntual. Si su definición es correcta, *entonces no es* una forma no-comunicativa. Esto se debe a que no existe durante períodos particulares en los que uno está distraído, o mientras la mente está detenida; más bien, está presente durante los períodos en los que uno no está distraído, y cuando la mente está funcionando.

རྣམས་པར་རིག་བྱེད་མིན་པའི་གཞུགས་དེ་མིན་པ་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུགས་ཚོས་
ཅན། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཞུགས་སུ་ཐལ། མ་གཡེངས་པ་དང་སེམས་
དང་བཅས་པའི་གནས་སྐབས་ན་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཡང་སྐྱེ་ལྷན་གྱི་སེམས་གཡེངས་

པའི་གནས་སྐབས་ན་ཡོད་པར་བཤད་པས་སེམས་དང་བཅས་པའི་གནས་སྐབས་ན་
ཡོད་པར་གོ་རྒྱུས་པའི་ཕྱིར། བསྟན་དུ་མིང་ཅིང་ཐོགས་པ་མིང་པའི་གཟུགས་ཞེས་པའི་
བྱུང་པར་བྱ་དགོས་པ་མ་གུས་པའི་སྐྱོན་ཡང་ཡོད་ཅིས་བརྗོད་ནས།

Tomemos también lo que *no* es este tipo de forma en absoluto: Forma que comunica intención. Si está en lo cierto, *entonces es* forma que no comunica intención, porque está presente durante los períodos sin distracción, y con una mente funcionando. Además, la palabra «*incluso*» es *superflua*: Cuando se afirma que este tipo de forma está presente cuando la mente está distraída, todos entienden que también está presente en los momentos en que la mente está funcionando. Finalmente, también ha cometido el error de *no mencionar una característica que debería haber sido*: El hecho de que este tipo de forma es invisible e inefable.

འདུན་བཟང་རང་གི་ལུགས་ལ། བྱས་པ་དང་ཡང་མི་འདྲ་བའི། །སེམས་པའང་
སེམས་མིང་པ་ལ་གང་། །ལུང་བསྟན་ཐོགས་པ་མིང་པ་རིག་གཟུགས། །དེ་ནི་རྣམ་
རིག་བྱེད་མིན་བརྗོད། །ཅིས་དེའི་མཚན་ཉིད་འཛོག་པར་བྱེད་དོ།

Sanghabhadra [?] entonces presenta una definición alternativa, en su siguiente versículo:

Forma distinta de la que
Usted hizo: Durante el pensamiento y tampoco
No, especificada, inefable,
Esto «no comunica».

ལུགས་གཉིས་ཀ་ལྟར་ནའང་མ་གཡེངས་སེམས་བཅས་ཀྱི་རྗེས་སུ་བྱེད་པས་དེར་
འདོད་ན། རིག་བྱེད་ཀྱང་དེར་ཐལ་བ་དང་། སེམས་མིང་གྱི་རྗེས་སུ་བྱེད་པས་དེར་
འདོད་ན་ཉིང་ངེ་འཛིན་ལས་སྐྱེས་པའི་སྣོམ་པ་གཉིས་དེ་མིན་པར་ཐལ་བའི་ཉེས་པ་སོ་
ན་གནས་སོ།།

No obstante, los dos sistemas anteriores se suman a la misma inconsistencia. Si se establece algo como forma no-comunicativa porque se refiere a períodos en los que la mente no está distraída, o funcionando, entonces la forma que comunica intención, tampoco no ha de comunicarla. Y si, por otra parte, usted establece algo como no-comunicativo porque se relaciona a períodos en que la mente está detenida, entonces las dos restricciones que surgen de la concentración unipuntual nunca pudieran ser no-comunicativas.

The Asian Classics Institute
Curso 5: Cómo funciona el karma

Lectura tres: Tipos de actos, y la naturaleza de la motivación

69

Lista abreviada de lo correcto y lo incorrecto

།དེ་ལས་ཆེ་ལོང་བསྐྱུས་ནས་ནི།
།དག་དང་མི་དག་ཅི་རིགས་པར།
།ལས་ཀྱི་ལམ་ནི་བཅུ་གསུངས་སོ།

**Una muy burda abreviatura de todas
Ellas fue declarada como los diez caminos de
la acción, sean virtuosos o no.**

[IV.262-4]

།ལེགས་སྐྱད་དང་ཉེས་སྐྱད་དེ་ལས་ཆེ་ལོང་རགས་པ་བསྐྱུས་ནས་ནི། དག་བ་དང་མི་
དག་བ་ཅི་རིགས་པར་ལས་ཀྱི་ལམ་ནི་བཅུ་གསུངས་སོ།

Una abreviatura muy burda de todas ellas—de todas las actividades buenas y malas—fue declarada como los diez caminos de acción, ya sea que estemos hablando de los diez tipos virtuosos o de los diez tipos que no son virtuosos.

།འོ་ན་གང་མ་བསྐྱུས་ཞེ་ན། སློག་གཅོད་ལྷ་བུའི་སྦྱོར་མཇུག་དང་། དག་གི་ཚབས་ཆེ་
བ་མ་གཏོགས་རྒྱུང་བ་མ་བསྐྱུས། ཡིད་ཀྱི་སེམས་པ་མ་བསྐྱུས།

Uno pudiera preguntarse justo qué es lo que no está incluido en tal abreviatura. Ciertos pasos de un acto particular, digamos aquel de quitar la vida, no están incluidos. Estos serían los pasos conocidos como «emprendiendo» o «conclusión». Tampoco hemos incluido las formas más graves de acción de la palabra; también movimientos mentales como un elemento de los actos de pensamiento también fueron omitidos.

དགོ་བ་ལས་ལུས་ཀྱི་སྒྲོར་མཚུག་དང་། ངག་གི་སྒྲིན་པར་སྐྱབ་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཡིད་ཀྱི་
སེམས་པ་མ་བསྐྱུས་སོ།

En cuanto a las virtudes, la abreviatura anterior deja fuera nuevamente los pasos de «emprendimiento» y «conclusión» para acciones del cuerpo. Se omitieron ejemplos de virtud en la palabra de uno, como hablar con dulzura —así como el movimiento mental en los actos del pensamiento.

།གཉིས་པ་ལ་བདུན། རིག་བྱེད་དང་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་ངེས་པ། ལས་ལམ་
གསུམ་གསུམ་དུ་དབྱེ་བ། མི་དགོ་བའི་ལས་ལམ་གྱི་ཕྱག་ཏུ་ལའད་པ། དགོ་ཚུ་གཙོད་
པ་དང་མཚམས་སྒྲོར་ཚུལ། སེམས་པ་ལས་ལམ་དུ་དང་ལྟན་ཅིག་འབྱུང་བ། །ཁམས་
དང་འགོ་བ་གང་ན་ལས་ལམ་དུ་ཡོད་པ། ལས་ལམ་གྱི་འབྲས་བུ་འོ། །

Nuestro tratamiento más detallado que le damos a lo que llamamos «vía de acción» incluye siete partes distintas:

- 1) la certeza relativa de si una determinada acción, incluye tipos de forma que comunican o no las intenciones de uno;
- 2) la división de cada una de los caminos de acción en tres tipos diferentes;
- 3) los detalles de los caminos de acción no-virtuosos;
- 4) las formas en que uno pierde, y luego recupera, sus virtudes más básicas;
- 5) cuántos caminos de acción pueden ocurrir junto con el movimiento de la mente;
- 6) Qué caminos de acción se encuentran en qué reinos, y entre qué tipo de seres; y
- 7) los resultados de los caminos de acción.

11

La virtud y los otros tipos

“ཐར་པ།

དམ་པའི་དོན་དུ་དག་ཅུ་བ།
དོ་ཚ་ཁྲིལ་ཡོད་བདག་ཉིད་གྱིས།
དེ་དག་དང་ལྡན་མཚུངས་ལྡན་གྱིས།
བྱ་བ་ལ་སོགས་ཀྱི་སྤོང་བས།
འབྲོག་པ་མི་དག་དོན་དམ་པར།
ལུང་མ་བསྟན་པ་བསྟན་པ་དག།

...Libertad

Es la virtud suprema. Las raíces, así como
La vergüenza y la conciencia son en sí mismas.
Esas que están vinculados con ellas, por un vínculo mental;
Acciones y cosas similares, por motivación.
Sus opuestos, la no-virtud. El supremo
En los éticamente neutros, aquellos descritos.

[IV.30b-6]

“དང་པོ་ནི། དག་བལ་སོགས་པ་ཀྱི་སྤོང་ཁོ་ནའི་དབང་གིས་འཇོག་གམ་ཞེ་ན།
མ་ཡིན་ཏེ། དོན་དམ་པར་དག་བལ་སོགས་བཞི་ཡོད་པའི་ཕྱིར། དེ་དག་གང་ཞེ་ན།

Uno pudiera preguntarse si la virtud y el resto se establecen solamente en base a la motivación involucrada. No lo están; de hecho, hay cuatro divisiones distintas, comenzando con lo que llamamos la «suprema» virtud. ¿Cómo las describimos?

ཐར་པ་ཚེས་ཅན། དམ་པའི་དོན་དུ་དག་བལ་ཡིན་ཏེ། ལྷག་བསྐྱེད་མ་ལུས་པ་དང་བྲལ་
བས་མཚོག་ཏུ་བདེ་བའི་ཕྱིར། དཔེར་ན། རླུང་བྱ་རང་བཞིན་གྱིས་ནད་མེད་པ་བཞིན།
དག་བའི་ཅུ་བ་གསུམ་དང་དོ་ཚ་ཤེས་པ་དང་ཁྲིལ་ཡོད་ཚེས་ཅན། རོ་བོ་ཉིད་གྱིས་དག་

བ་ཡིན་ཏེ། གཞན་ལ་མ་ལྷོས་པར་བདག་ཉིད་གྱིས་དགོ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན།
འཕྲོད་པའི་སྐྱེན་བཞིན།

Primero considere **la libertad** —nirvana. Es la suprema virtud, ya que es el estado más alto de felicidad, libre de todo y cada sufrimiento. Es como una persona totalmente saludable. Luego considere **las tres raíces** de la virtud. **Y también** la sensación de la **vergüenza y una conciencia**. Son virtud por naturaleza, ya que son virtud **en** y por **sí** mismas, sin depender de nada más. Son como hierbas medicinales.

དེ་དག་དང་མཚུངས་པར་ལྷན་པའི་སེམས་སེམས་བྱུང་ནམས་ཚོས་ཅན། མཚུངས་
ལྷན་གྱིས་དགོ་བ་ཡིན་ཏེ། མཚུངས་ལྷན་དགོ་བས་དགོ་བར་བཞག་པའི་ཕྱིར། དཔེར་
ན། འཕྲོད་པའི་སྐྱེན་དང་སྐྱར་བའི་བདུང་བ་བཞིན།

Aún más, tomemos **aquellos** casos de la mente y funciones mentales **que** están unidas en un **vínculo mental con ellas** —con esas virtudes. Son virtud del «**vínculo mental**», ya que las establecemos como virtud **por** el hecho de que comparten **un vínculo mental** con la virtud. Son por ejemplo, como el líquido en el que usted mezcla sus hierbas medicinales.

དེ་དག་གིས་ཀུན་ནས་བསྐྱེད་པའི་ལུས་ངག་གི་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཚོས་ཅན། ཀུན་
སྐྱོང་གིས་དགོ་བ་ཡིན་ཏེ། ཀུན་སྐྱོང་དགོ་བས་དགོ་བར་བཞག་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན།
འཕྲོད་པའི་སྐྱེན་དང་སྐྱར་བའི་བདུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་འོ་མ་བཞིན།

Luego considere **acciones** físicas y verbales y **similares** —las cosas que son motivadas por los elementos mentales descritos anteriormente. Estos son los que llamamos virtud «**motivacional**», ya que se consideran virtud **por** la **motivación** virtuosa con la que están involucradas. Las podemos comparar con la leche que produce una madre después de haber bebido el líquido mezclado con las hierbas medicinales mencionadas.

དེ་དག་ལས་བསྐྱོད་པ་མི་དགོ་བ་ཡིན་ནོ། །ཇི་ལྟར་ན། འཁོར་བ་ཚོས་ཅན། དོན་
དམ་པར་མི་དགོ་བ་ཡིན་ཏེ། སྐྱུག་བསྐྱེད་གྱིས་བཅིངས་པས་མཚོག་དུ་མི་བདེ་བའི་
ཕྱིར། ཉན་བཞིན།

Los opuestos de cada uno de los anteriores son lo que llamamos «no-virtuosos»; el proceso es el siguiente. Primero tomemos el ciclo de la vida. Es la suprema no-virtud, ya que es la forma más alta de desdicha —esclavitud total de sufrimiento. Es como una enfermedad.

མི་དགོ་བའི་རྩ་བ་གསུམ་དང་ངོ་ཚ་མེད་པ་དང་བྲེལ་མེད་ཚོས་ཅན། ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་མི་
དགོ་བ་ཡིན་ཏེ། གཞན་ལ་མ་ལྷོས་པར་བདག་ཉིད་ཀྱིས་མི་དགོ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
མི་འཕྲོད་པའི་སྐྱུན་བཞིན།

Luego considere las tres raíces de la no-virtud, así como la desvergüenza y la falta de conciencia. Son no-virtuosas por naturaleza, ya que son no-virtuosas en sí mismas, sin depender de nada más. Son como hierbas venenosas.

དེ་དག་དང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་སེམས་སེམས་བྱུང་ནམས་ཚོས་ཅན། མཚུངས་ལྡན་
གྱིས་མི་དགོ་བ་ཡིན་ཏེ། མཚུངས་ལྡན་མི་དགོ་བས་མི་དགོ་བར་བཞག་པའི་ཕྱིར།
མི་འཕྲོད་པའི་སྐྱུན་དང་སྐྱར་བའི་བདུང་བ་བཞིན།

Después considere las instancias de la mente y funciones mentales que comparten un vínculo mental con estas no virtudes. Son «vínculos mentales» no-virtuosos , ya que los establecemos como no-virtuosos porque comparten un vínculo mental con lo no-virtuoso. Estos los podemos comparar con un líquido en el que se mezclaron las hierbas venenosas.

དེ་དག་གིས་ཀུན་ནས་བསྐྱེད་པའི་ལུས་ངག་གི་ལས་ཚོས་ཅན། ཀུན་སྣོང་གིས་མི་
དགོ་བ་ཡིན་ཏེ། ཀུན་སྣོང་མི་དགོ་བས་མི་དགོ་བར་བཞག་པའི་ཕྱིར། མི་འཕྲོད་པའི་
སྐྱུན་དང་སྐྱར་བའི་བདུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་འོ་མ་བཞིན་ནོ།

Enseguida tomemos las acciones de cuerpo y habla motivadas por los elementos mentales descritos. Estos son no-virtudes «motivacionales» ya que los establecemos como no virtuosos mediante la motivación no virtuosa involucrada. Estos tipos se asemejan a la leche que una madre produce después de haber tomado el líquido mezclado con las hierbas venenosas.

འདོན་དམ་པར་ལུང་དུ་མ་བསྐྱུན་པ་ནི། སྐྱར་བསྐྱུན་པའི་སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་

འགོག་པ་དང་། འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ནམ་མཁའ་དག་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་ནི།

Lo supremo en las cosas que son éticamente neutrales consisten en aquellos casos que hemos descrito anteriormente: Cesaciones no-analíticas y espacio no-producido.

Pasamos a continuación a una descripción de la motivación.

12

La naturaleza de la motivación

།ཀུན་སྣོང་རྣམ་གཉིས་སྐྱུ་དང་ནི།
།དེ་ཡི་དུས་ཀྱི་སྣོང་ཞེས་བྱ།
།གཉིས་ལས་དང་པོ་རབ་འཇུག་བྱེད།
།གཉིས་པ་ཇིས་སུ་འཇུག་བྱེད་ཡིན།
།མཐོང་བས་སྤང་བུའི་རྣམ་ཤེས་ནི།
།རབ་ཏུ་འཇུག་བྱེད་ཡིན་ཡིད་ནི།
།བསྐྱོམ་པས་སྤང་བུ་གཉིས་ཀ་ཡིན།
།ལྷ་ནི་ཇིས་སུ་འཇུག་བྱེད་ཡིན།

Dos tipos de motivación: Causal y
La que llamamos «en el momento».
El primero de los dos actos para activarlo a usted;
La función del segundo es hacer que continúe.
La conciencia eliminada por la visión
Es la que comienza. El pensamiento por ambos
Eliminado por la habituación.
Los cinco funcionan en continuidad.

[IV.37-44]

མཐོང་སྤང་གིས་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀུན་ནས་སྣོང་བར་མི་རུས་ན། མདོ་ལས། འོག་

པའི་ལྷ་བ་དེ་ལས་ལོག་པར་རྟོག་པ་དང་ལོག་པའི་ངག་དང་ལོག་པའི་ལས་གྱི་མཐའ་
འབྱུང་བར་བཤད་པ་དང་འགལ་ལོ་ཞེ་ན།

Uno puede comenzar de la siguiente manera:

Usted ha declarado anteriormente que el tipo de forma comunicativa, nunca puede ser motivado por algo que es eliminado por el camino de la visión. Sin embargo, el Sutra explica que las mentalidades erróneas conducen a pensamientos equivocados, discurso equivocado y actividad equivocada.
¿Acaso no hay aquí una contradicción?

མི་འགལ་ཏེ། སྤྱིར་ཀུན་སྣོང་ལ་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། རྒྱ་དུས་གྱི་ཀུན་སྣོང་དང་ནི་དེའི་
དུས་གྱི་ཀུན་སྣོང་ཞེས་བྱ་བ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། དང་པོ་ནི་བྱ་བ་དེ་ལ་མ་ཞུགས་པར་
འདི་དང་འདི་བྱའོ་ཞེས་རབ་ཏུ་འཇུག་པར་བྱེད་པ་དང་། གཉིས་པ་ནི་དེའི་རྗེས་སུ་བྱ་བ་
འདི་བྱའོ་ཞེས་རྗེས་སུ་འཇུག་བྱེད་ཡིན་ལ།

No la hay. En general, toda **motivación** puede dividirse en **dos tipos**: la que se tuvo durante las etapas **causales** de un acto y la que le **damos el nombre de «motivación en el momento»**. **El primero de los dos actos para activarlo**: Este es cuando usted dice antes de cualquier acción en particular, «Voy a hacer esto o aquello». **La función del segundo es hacerlo continuar**: Aquí es donde usted se dice a sí mismo después de haber empezado, «Ahora haré esta acción».

དེའི་ནང་ནས་མཐོང་བས་སྤང་བྱའི་རྣམ་ཤེས་ནི་རབ་ཏུ་འཇུག་བྱེད་ཡིན་པས་མདོ་ལས་
དེ་ལ་དགོངས་ལ། འདིར་དུས་གྱི་ཀུན་སྣོང་མ་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བྱས་པའི་སྤྱིར།

Ahora, entre estas dos, **la conciencia eliminada por el camino de la visión es la primera, lo que lo activa a usted a iniciar** una acción. A ésta es a la que se refería el sutra; cuando hicimos nuestro argumento, estábamos hablando de cómo no podía ser la motivación durante el tiempo de la acción.

ཡིད་ནི་སྣོམ་པས་སྤང་བྱ་གཉིས་ཀ་ཡིན་ཏེ། རྟོག་བཅས་ཁ་སྤྱིར་བལྟས་ཡིན་པའི་སྤྱིར།
དབང་ཤེས་ལྷ་ནི་རྗེས་སུ་འཇུག་བྱེད་ཁོ་ན་ཡིན་ཏེ། རྟོག་མེད་ཁ་སྤྱིར་བལྟས་གྱི་ཤེས་པ་
ཡིན་པའི་སྤྱིར། གསུམ་པ་ནི།

El **pensamiento para ambos** tipos de motivación incluye tipos que han sido eliminados **por** el camino de la **habituación**, ya que involucra concepciones y está dirigida al exterior. **Las cinco** conciencias de los sentidos **funcionan** sólo **como continuación** de un acto, ya que son tipos de conciencia que no implican conceptos pero que se dirigen hacia el exterior.

Continuamos ahora con ciertas características relevantes de la motivación.

13

Ciertas características de la motivación

རབ་ཏུ་འཇུག་བྱེད་དགེ་སོགས་ལས།
ཇི་སྲིད་འཇུག་བྱེད་ཀྱང་རྣམ་གསུམ་འགྱུར།
ལྷུབ་པའི་འདྲ་བའམ་དེ་དགེ་བ།
རྣམ་སྐྱེན་ལས་སྐྱེས་གཉིས་ཀ་མིན།

De los tipos de virtudes iniciales y el resto,
Vienen también tres tipos de continuidades.
Para el Capaz lo mismo, o esa única virtud.
Las que vienen de la maduración no son ninguna de ellas.

[IV.45-8]

རབ་ཏུ་འཇུག་བྱེད་དགེ་བ་ལ་སོགས་པ་ལས་ཇི་སྲིད་འཇུག་བྱེད་དགེ་བ་ལ་སོགས་པར་
ངེས་སམ་ཞེ་ན། རབ་ཏུ་འཇུག་བྱེད་དགེ་བ་ལ་སོགས་པ་ལས་ཇི་སྲིད་འཇུག་བྱེད་ཀྱང་
དགེ་མི་དགེ་ལྷུང་མ་བསྐྱེན་གསུམ་དུ་འགྱུར་བ་ཡོད་དོ།

Uno puede preguntarse si está asegurado que los tipos de motivación iniciales que son virtuosos o lo que sea, conducirán a tipos de motivación continuos que también son virtuosos o semejantes. **De cada uno de los tipos iniciales**, de aquellos **virtuosos y el resto**, **vienen también los tres tipos de continuidad** —ya sea virtud, no virtud, o la éticamente neutral.

ལྷུབ་པའི་རབ་ཏུ་འཇུག་བྱེད་དགེ་བ་ལས་ཇི་སྲིད་འཇུག་བྱེད་དགེ་བ་དང་། རབ་ཏུ་

འཇུག་བྱེད་ལུང་མ་བསྟན་ལས་ཇིས་སུ་འཇུག་བྱེད་ལུང་མ་བསྟན་དུ་འབྲེལ་བའམ། རབ་
དུ་འཇུག་བྱེད་ལུང་མ་བསྟན་ལས་ཇིས་སུ་འཇུག་བྱེད་དགོ་བ་ཡོད་ཀྱི། རབ་དུ་འཇུག་
བྱེད་དགོ་བ་ལས་ཇིས་སུ་འཇུག་བྱེད་ལུང་མ་བསྟན་མེད་དེ། ཐུབ་པའི་ནམ་ཡང་དམན་
པར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར།

Para los Capaces son lo mismo: Los tipos de motivación iniciales que tienen una naturaleza virtuosa conducen a tipos de continuidades que también son virtuosas, y las motivaciones iniciales de carácter éticamente neutro conducen a continuidad de motivaciones que también son neutras, o sus motivaciones iniciales que son éticamente neutras pueden conducir a continuidad de motivaciones que son virtuosas. Sin embargo con los Capaces, usted nunca podrá tener una continuidad de motivaciones que sea éticamente neutra que provenga de una motivación inicial virtuosa, ya que la motivación de estos seres nunca se desvía.

སྤྱི་པ་ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཐུབ་པ་ལ་མཉམ་པར་མ་བཞག་པའི་སེམས་མི་མངའ་བའི་ཕྱིར་ན།
ལུང་མ་བསྟན་གྱི་སེམས་མི་མངའ་འོ། །དེ་རྒྱན་དུ་ཡང་མདོ་ལས། སྐྱང་ཆེན་
གཤེགས་ནའང་མཉམ་པར་བཞག། །སྐྱང་ཆེན་བཞེངས་ནའང་མཉམ་པར་བཞག།
།སྐྱང་ཆེན་མནལ་ནའང་མཉམ་པར་བཞག། །བཞུགས་ནའང་མཉམ་པར་བཞག་པ་
ཡིན། །ཞེས་གསུངས་སོ་བྱེད།

Algunas personas hacen la siguiente afirmación:

Los Capaces nunca están en ningún otro estado mental que no sea el de la meditación equilibrada. Por lo tanto, no poseen estados mentales éticamente neutros. Para sustentarlo tenemos el versículo del sutra que dice:

- Incluso mientras marcha, el elefante medita.
- Incluso mientras se levanta, el elefante medita.
- Incluso mientras duerme, el elefante medita.
- Incluso mientras permanece, el elefante medita.

དེ་ལ་བྱི་བྲག་སྐྱོབ་ན་རེ། དེ་དྲག་དུ་མཉམ་པར་མ་བཞག་པ་མི་མངའ་བའི་ཤེས་བྱེད་
མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་སྐྱོད་ལམ་བཞིའི་སྐོ་ནས་གཤེགས་པའི་ཚོ།

གཤམ་པར་འདུ་ཤེས་པ་སོགས་ལ་དགོངས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་ཟེར།

En respuesta a esta afirmación los Detallistas hacen su propia afirmación:

Esto no es una prueba de que nunca puedan tener un estado mental que no sea el de meditación equilibrada. La cita sólo se refiere a la forma cómo Los Que Han Ido piensan mientras actúan en cualquiera de las cuatro formas distintas: Cuando van hacia algún lugar, se conciben a sí mismos como yendo a algún lugar, y así sucesivamente.

རྣམ་སྐྱེན་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་རབ་ཏུ་འཇུག་བྱེད་དང་རྗེས་སུ་འཇུག་བྱེད་གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་
ཏེ། མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་ལ་མི་སྣོས་པར་རང་གི་རང་གིས་འབྱུང་བའི་ཕྱིར།
གསུམ་པ་ལ། བསྟན། བཤད་དོ། །དང་པོ་ནི། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མིན་པ་ནི་རྣམ་པ་
གསུམ་དུ་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། སྣོམ་པ་དང་སྣོམ་པ་མ་ཡིན་པ་དང་དེ་ལས་གཞན་བར་མ་
གསུམ་དུ་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Aquellas cosas que vienen de una **maduración** de hechos pasados **no son ni** del tipo que inicia, ni del tipo de continuidad. Esto se debe a que su apariencia no depende de ninguna aplicación particular de esfuerzo, simplemente surgen por sí solas.

Esto concluye nuestra discusión sobre las características típicas de los tres tipos de actos en general. Pasamos ahora a las distintas divisiones de del tipo de acciones no-comunicativas, comenzando con un breve resumen y continuando con un tratamiento más detallado.

En cuanto al primero, la forma no-comunicativa puede entenderse como si tuviera tres tipos distintos. Estos son los votos, anti-votos, y los que no son ninguno de los dos.

མཆིམས་མཛོད་ནས། མདོ་ལས་ལས་དག་མི་དག་ལྱང་མ་བསྟན་གསུམ་གསུངས་པ་
ལས་དུས་རེ་ཞིག་ལས་ཀྱི་རྣམ་སྐྱེན་ཡིད་དུ་འོང་བ་བདེ་བ་སྤོང་བ་དང་གཏན་དུ་སྐྱུག་

བསྐྱེལ་ལས་སྐྱོབ་པ་མྱེང་འདས་ཐོབ་བྱེད་ནི་དགོ་བ་དང་། རྣམ་སྐྱིན་ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་
མི་བདེ་བ་སྐྱོང་བ་ནི་མི་དགོ་བ་དང་། ཡིད་དུ་འོང་མི་འོང་སྐྱེད་པ་དེ་གཉིས་ལས་
གཞན་པའི་ལས་ནི་དགོ་མི་དགོ་ལས་གཞན་པ་ལྟང་མ་བསྐྱེད་ཡིན་ཅོ།

La Casa del tesoro de Chim [el comentario de Chim Jampey Yang al Abhidharmakosha] afirma:

El Sutra describe tres tipos de karma: Karma virtuoso, karma no-virtuoso y karma neutro. La virtud es ese karma que, a corto plazo, le aporta una maduración kármica deseable (es decir, una sensación de placer) y en última instancia, lo protege del sufrimiento (es decir, le ayuda a alcanzar el nirvana). El no-virtuoso es aquel karma que le trae una maduración kármica que es indeseable (es decir, una sensación de dolor). Un acto neutro, algo que no es ni virtuoso ni no-virtuoso, es ese karma que le brinda algo que no es ni deseable ni indeseable.

The Asian Classics Institute
Curso 5: Cómo funciona el karma

Lectura cuatro: La correlación de acciones y sus resultados

སྒོལ་དཔོན་དབྱིབ་གཉེན་གྱིས་བརྩོམས་པའི་ཚོས་མངོན་པ་མཛོད་དང་། དེའི་འགྲེལ་
པ་རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་གྲུབ་གྱིས་བརྩོམས་པའི་མཛོད་རྟེན་གྲུབ་ལམ་གསལ་བྱེད་ལས།

La primera selección está tomada de *La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha)*, escrita por el Maestro Vasubandhu (350 d.C.), y del comentario de Su Santidad el Primer Dalai Lama, Gendun Drup (1391-1474), titulado *la Iluminación del camino a la libertad*.

48

Definiciones de los tipos básicos de acciones

།ལས་བདེ་མི་བདེ་དང་གཞན་ནི།
།དགེ་དང་མི་དགེ་དང་གཞན་ཡིན།

**Acciones para lo placentero, lo desagradable y otros...
Virtuosas, no-virtuosas y otras.**

[IV.177-8]

ལས་དགེ་མི་དགེ་ལུང་མ་བསྟན་གང་ཞེ་ན། བདེ་བ་སྣེར་བའི་ལས་དེ་དགེ་བའི་ལས་
དང་། མི་བདེ་བ་སྣུག་བསྡུལ་སྣེར་བའི་ལས་དེ་མི་དགེ་བའི་ལས་དང་། གཞན་བཏང་
སྒོམས་མྱོང་བར་བྱེད་པའི་ལས་ནི་གཞན་ལུང་མ་བསྟན་གྱི་ལས་ཡིན་ཅོ། །གཉིས་པ་
འབྲས་བུའི་སྒོ་ནས་དབྱི་བ་ལ་གཉིས། བསྟན། བཤད་དོ།

«¿Y justo cómo», pudiera uno preguntar, «describe usted actos virtuosos, no-virtuosos y éticamente neutros?» Los actos que conducen a una experiencia **placentera** son actos **virtuosos**. Aquellos que llevan a una experiencia **desagradable**, una experiencia de sufrimiento, son **no-virtuosos**. Los actos que conducen a «**otro**» tipo de experiencia —es decir, que generan una experiencia neutral— son en sí mismos el «**otro**» tipo de actos: Los que son éticamente neutros.

Nuestro segundo grupo incluye la división de los actos según sus resultados; comenzamos con una breve introducción y continuamos con un trato más detallado.

49

Actos acorde al resultado

བསོད་ནམས་བསོད་ནམས་མིན་མི་གཡོ།

བདེ་བ་སྤྱོད་འགྱུར་ལ་སོགས་གསུམ།

Mérito, no-mérito, aquellos que son no-cambiantes;
Los tres, incluyendo los que conducen al placer.

[IV.179-80]

།དང་པོ་ནི། ལས་དེ་ལ་གསུམ་ཡོད་དེ། བསོད་ནམས་ཀྱི་ལས་དང་། བསོད་ནམས་
མ་ཡིན་པའི་ལས་དང་། མི་གཡོ་བའི་ལས་རྣམས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཡང་ལས་དེ་
ལ་གསུམ་ཡོད་དེ། བདེ་བ་སྤྱོད་བར་འགྱུར་བའི་ལས་ལ་སོགས་པ་གསུམ་ཡོད་པའི་
ཕྱིར། གཉིས་པ་ལ། བསོད་ནམས་སོགས་བཤད་པ་དང་། བདེ་སོགས་བཤད་པའོ།
།དང་པོ་ནི།

Ahora, los actos se pueden dividir en tres tipos distintos: Actos que representan **mérito, no-mérito** o aquellos que son no-cambiantes. También pueden dividirse en un conjunto diferente de tres: **los tres incluyen los que conducen a una experiencia placentera** y así sucesivamente.

Nuestro tratamiento más detallado de estos puntos se llevará a cabo en dos pasos: Primero una presentación del mérito y el resto; en segundo lugar, una descripción del mencionado placer y así sucesivamente.

Mérito, no mérito y actos que no cambian

|བསོད་ནམས་འདོད་ཁམས་དག་བའི་ལས།

|མི་གཡོ་གོང་མ་ལས་སྐྱེས་པའི།

|གང་ཕྱིར་ས་ནི་དེ་དག་ཏུ།

|ལས་རྣམས་སྤྱིན་ཕྱིར་མི་གཡོའི་ཕྱིར།

Mérito, actos virtuosos del reino del deseo.

Los que vienen de los superiores,

Son no-cambiantes por la razón de que

Los hechos involucrados maduran a sus niveles.

[IV.181-4]

འོ་ན། བསོད་ནམས་ཀྱི་ལས་ལ་སོགས་པ་གང་ཞེ་ན། བསོད་ནམས་ཀྱི་ལས་ནི་

འདོད་ཁམས་ཀྱི་དག་བའི་ལས་དང་། མི་གཡོ་བའི་ལས་ནི་གོང་མ་གཟུགས་

གཟུགས་མེད་ལས་སྐྱེས་པའི་ལས་ཡིན་ཀོ།

Uno pudiera comenzar con la siguiente pregunta: «¿Y cómo es que usted describe el mérito y los otros tipos de actos que ha mencionado?» Los actos que llamamos «mérito» son los **actos virtuosos del reino del deseo**. Lo que llamamos actos «**que son no-cambiantes**» son **los que vienen de los reinos superiores**, es decir, de los reinos de la forma y sin-forma.

|གོང་མའི་ལས་དེ་མི་གཡོ་བ་ཡིན་ན། བསམ་གཏན་གསུམ་པ་མན་ཆད་གཡོ་པར་

བཤད་པ་དང་འགལ་ཞེ་ན། མི་འགལ་ཏེ། བསམ་གཏན་གསུམ་པ་མན་ཆད་གཡོ་

བར་བཤད་པ་ནི་ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱི་སྐྱོན་གྱིས་གཡོ་བ་ལ་དགོངས། གོང་མའི་ལས་རྣམ་

སྤྱིན་མི་གཡོ་བ་ལ་དགོངས་པའི་ཕྱིར།

«¿No es contradictorio», uno pudiera objetar, «que usted describa los actos de los reinos superiores como no-cambiantes cuando aquellos de los niveles de concentración tercero e inferiores se explican como del tipo cambiante?» No hay ninguna contradicción. Los niveles de concentración del tercer nivel hacia abajo, se explican como «cambiantes» o «afectados» sólo con referencia a que se ven afectados por los diversos problemas que impiden perfeccionar la concentración unipuntual. El punto de llamar a las acciones de los reinos superiores «no-

cambiantes», se refiere más bien, al hecho de que no cambian de dirección cuando maduran.

རྣམ་སྤྲིན་མི་གཡོ་བ་ཡིན་ཏེ། གང་གི་སྤྱིར་ན་གཟུགས་གཟུགས་མེད་ཀྱིས་ནི་དེ་དག་
དུ་སྤྲིན་པར་འགྱུར་བའི་ལས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་ས་གཞན་དུ་རྣམ་ཡང་མི་སྤྲིན་པའི་སྤྱིར་ན་
རྣམ་སྤྲིན་གཞན་དུ་མི་གཡོ་བའི་སྤྱིར།

Estas acciones se llaman «no-cambiantes» por la razón de que una maduración de acciones destinada a ocurrir en «su» nivel —en los niveles de los reinos de la forma y sin-forma— nunca pudiera ocurrir en ningún otro nivel. El punto por lo tanto es que la maduración es invariable.

འདོད་ཁམས་གྱི་ལས་ནི་གཡོ་བ་ཡིན་ཏེ། ལྟར་སྐྱེ་འགྱུར་རྒྱུ་གྱི་དབང་གིས་འགྲོ་
བ་གཞན་དུ་འགྱུར་བ་ཡོད་པའི་སྤྱིར། དཔེར་ན། བྲམ་ཟེ་ཞིག་གིས་སྤྲིན་པ་བཏང་བ་
ལས་ལྟར་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ། གྲང་ཆེན་མཛེས་པ་མཐོང་ནས་བདག་ཀྱང་འདི་ལྟ་བུ་ཐོབ་
ན་སྣམ་པ་ལས་གྲང་པོ་ཆེ་གསུངས་ཀྱི་བུར་སྐྱེས་པ་ལྟ་བུ་འོ།

Los actos del reino del deseo, por otra parte, son cambiantes —alguien destinado a nacer como un ser de placer puede, mediante el efecto de ciertos factores, nacer como uno de los otros tipos de seres. Hubo por ejemplo el caso del brahmán, que debido a su generosidad debería haber nacido como un ser de placer. Pero vio un elefante especialmente majestuoso y pensó en lo maravilloso que sería si pudiera conseguir uno. Como resultado, nació como el elefante conocido como el Hijo del Protector.

ཁག་ཉིས་པ་ལ། རྒྱུང་འགྱུར་གསུམ་པོ་སོ་སོའི་མཚན་གཞི། རྒྱུང་འགྱུར་གྱི་དབྱེ་བ།
ལས་གང་གི་འབྲས་བུ་ཚོར་བ་གང་ཡིན་པའོ། །དང་པོ་ལ། རང་ལྷུགས་དང་།
གཞན་ལྷུགས་སོ། །དང་པོ་ནི།

A continuación consideramos los actos que invocan una sensación de placer y así sucesivamente. Procedemos en tres pasos al respecto 1) ejemplos definitivos de cada uno de los actos que conducen a tipos de experiencias específicos, 2) las distintas divisiones de experiencia, y 3) la correlación entre las sensaciones específicas y los hechos de donde provienen. Los ejemplos definitivos se discuten en términos de ambas posturas aceptadas por la escuela actual así como las que han sido aceptadas por otros.

*Opiniones aceptadas sobre actos
que conducen a experiencias específicas*

འབསམ་གཏན་གསུམ་པའི་བར་དགོ་བ།

འདེ་བ་སྐྱོང་འགྱུར་དེ་ཡན་ཆད།

སྐྱུག་མིན་བདེ་མིན་སྐྱོང་འགྱུར་བ།

སྐྱུག་བསྐྱེལ་སྐྱོང་འགྱུར་འདིའི་མི་དགོ།

La virtud hasta la tercera concentración, los que
brindan una experiencia placentera. De aquí en adelante,
Los que generan ni dolor ni placer.
No-virtud aquí trae consigo una experiencia dolorosa.

[IV.185-8]

འདེ་བ་སྐྱོང་འགྱུར་ལ་སོགས་གསུམ། ཞེས་བཤད་ན་དེ་དག་གང་ཞེ་ན། འདོད་པ་
ནས་བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་བར་གྱི་དགོ་བའི་ལས་ནི་བདེ་བ་སྐྱོང་བར་འགྱུར་བའི་
ལས། བསམ་གཏན་གསུམ་པ་དེ་ཡན་ཆད་ནས་སྤིད་རྩེའི་བར་གྱི་དགོ་བའི་ལས་ནི་
སྐྱུག་མིན་བདེ་མིན་གྱི་བཏང་སྣོམས་སྐྱོང་བར་འགྱུར་བའི་ལས། སྐྱུག་བསྐྱེལ་སྐྱོང་
བར་འགྱུར་བའི་ལས་ནི་འདོད་པ་འདིའི་མི་དགོ་བའོ།

«En las líneas anteriores», uno pudiera comenzar, «usted mencionó 'los tres incluyendo los que conducen al placer.' ¿Puede describir este tipo de actos?» Los actos **virtuosos** del reino del deseo **hasta el tercer nivel de concentración** son los que le brindan a uno una experiencia placentera en el futuro. **De aquí**—es decir, de este tercer nivel de concentración, en adelante, hasta el nivel «máximo», los actos virtuosos son los que traen una experiencia de naturaleza neutra: **ni dolor ni placer**. Los actos **que proporcionan una experiencia dolorosa** son todos esos actos **no virtuosos** aquí en el reino del deseo.

*Otros puntos de vista sobre acciones que
conducen a experiencias específicas*

འོག་ནའང་བར་མ་ཡོད་དོན་ཞེས།

ཁ་ཅིག་ཟེར་ཏེ་གང་གི་ཕྱིར།

འབས་མ་གཏན་བྱུང་བར་རྣམ་སྐྱོན་ལས།

སྣ་ཕྱི་མེད་གསུམ་སྐྱོན་འདོད་ཕྱིར།

Algunos afirman que los de abajo también
Tienen el de en medio, por la razón de que
Los actos maduran en la concentración avanzada,
Es aceptado que tres maduran sin progresión.

[IV.189-92]

གཉིས་པ་ནི། བསམ་གཏན་བཞི་པའི་འོག་གསུམ་པ་མིན་ཆད་ནའང་བར་མ་རྒྱུང་
བར་འགྱུར་བའི་ལས་ཡོད་དོན་ཞེས་ཁ་ཅིག་ཟེར་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ན་བསམ་གཏན་བྱུང་
བར་ཅན་དུ་རྣམ་པར་སྐྱོན་བའི་ལས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་དང་། སྣ་ཕྱི་མེད་པར་དུས་གཅིག་
དུ་འབྲས་བུ་གསུམ་སྐྱོན་པར་འདོད་དགོས་པའི་ཕྱིར།

Ahora algunas personas afirman que los que están abajo del cuarto nivel de concentración —es decir, del tercero para abajo— **también tienen** esos actos que que llevan al «intermedio»: A una experiencia neutra. Dicen que esto es así por la **razón de que** estos actos que maduran en las etapas avanzadas de los niveles de concentración y porque debemos **aceptar** que es posible que los tres tipos de resultados **maduren** al mismo tiempo, **sin** una progresión **temporal**.

གཉིས་པ་ལ། ལྔར་དབྱེ་བ། རྣམ་སྐྱོན་རྒྱུང་འགྱུར་བྱེ་བྲག་དུ་ལའད་པའོ། །དང་པོ་ནི།

A continuación presentamos las distintas divisiones de la experiencia. Después de discutir una división en cinco tipos distintos, continuaremos con un tratamiento más detallado de cómo las acciones pasadas maduran en una experiencia futura.

Cinco tipos de experiencia

།ངོ་བོ་ཉིད་དང་མཚུངས་ལྡན་དང་།
།དམིགས་པ་དང་ནི་རྣམ་སྐྱེན་དང་།
།མངོན་སུམ་དུ་ནི་གྱུར་པ་ལས།
།སྤོང་འགྱུར་རྣམ་པ་ལྔ་ཡིན་ནོ།

Cinco son los distintos tipos de experiencia:
Que por su propia naturaleza, un vínculo mental,
Un objeto de concentración, que al madurar,
Eso que hace su aparición de una manera directa.

[IV.193-6]

སྤོང་བར་འགྱུར་བའི་ལས་རྣམ་པ་ལྔ་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། ཚོར་བ་ལྟ་བུ་ངོ་བོ་ཉིད་གྱིས་
སྤོང་བར་འགྱུར་བ་དང་། དེག་པ་ལྟ་བུ་མཚུངས་ལྡན་གྱིས་སྤོང་བར་འགྱུར་བ་དང་།
གཟུགས་ལྟ་བུ་དམིགས་པས་སྤོང་བར་འགྱུར་བ་དང་།

Ahora hay cinco tipos distintos de experiencias que las acciones generan. Un ejemplo de la primera serían los sentimientos, que son una experiencia o sensación por su naturaleza propia. Algo como la función mental del contacto representa el segundo tipo, o experiencia debido a un vínculo mental. Y la forma, por ejemplo, se experimenta actuando como el objeto de concentración de uno.

དགོ་མི་དགོའི་ལས་ལྟ་བུ་རྣམ་སྐྱེན་གྱིས་སྤོང་བར་འགྱུར་བ་དང་། ཚོར་བ་ལྟ་བུ་མངོན་
སུམ་དུ་གྱུར་བ་ལས་སྤོང་བར་འགྱུར་བ་རྣམས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Los actos virtuosos y no-virtuosos son casos en los que algo se experimenta por su maduración. Un ejemplo del tipo final, de algo que uno experimenta al hacer su aparición de manera directa, serían los sentimientos

གཉིས་པ་ལ། སྤྱིར་བསྟན། སྤོང་ངེས་བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ། ལས་གྱི་
དབྱེ་བ། །ཁམས་དང་འགྲོ་བ་གང་ན་ལས་འཕེན་པ་དུ་ཡོད་གཉིས། དང་པོ་ནི།

Nuestro tratamiento más detallado de las experiencias que maduran de una acción pasada, comenzará con algunas notas generales y continuará con las acciones particulares que definitivamente conducen a una experiencia futura. Las notas generales en sí mismas, primero abordan las distintas divisiones de las acciones, luego el número de acciones distintas proyectadas con diferentes reinos y tipos de seres.

54

Experiencias que maduran de acciones pasadas

།དེ་ཡང་ངེས་དང་མ་ངེས་དང་།
།མཐོང་བའི་ཚོས་ལ་སོགས་པ་ལ།
།སྤྱོད་འགྱུར་སྤྱིར་ན་ངེས་རྣམ་གསུམ།
།ཁ་ཅིག་ལས་རྣམ་ལུ་ཞེས་ཟེར།
།གཞན་དག་སྤྱི་བཞི་ཞེས་ཟེར།
།གསུམ་གྱིས་རིགས་ནི་འཕེན་པར་བྱེད།

Estas son definitivas o no;
Las definitivas son de tres tipos debido a aquellas
Experimentadas como algo visto y demás.
Algunos afirman que los tipos de acciones son cinco,
Otros que las combinaciones son cuatro.
Tres de ellos actúan para proyectar un ser discreto.

[IV.197-202]

རྣམ་སྤྱོད་སྤྱོད་འགྱུར་གྱི་ལས་དེ་ལ་བཞི་སྟེ། དེ་ལ་ཡང་ངེས་པ་དང་མ་ངེས་པའི་ལས་
གཉིས་ལས། དང་པོ་ལ། ཚོ་འདི་ལ་སྤྱོད་བར་འགྱུར་བ་མཐོང་ཚོས་ལ་སྤྱོད་འགྱུར་
གྱི་ལས། ཚོ་སྤྱི་མ་ལ་སྤྱོད་བར་འགྱུར་བ་སྤྱི་རྣམ་སྤྱོད་འགྱུར་གྱི་ལས། ཚོ་དེའི་
ཡང་སྤྱི་མ་ཕན་ཆད་ལ་སྤྱོད་བར་འགྱུར་བ་ལན་གངས་གཞན་ལ་སྤྱོད་འགྱུར་གྱི་ལས་
ཉི་ངེས་པའི་ལས་རྣམ་པ་གསུམ་ཡོད་པའི་སྤྱིར།

Ahora hay tres tipos de acciones que conducen a una experiencia futura mediante un proceso de maduración. Estos tipos de acciones se agrupan en dos:

Son **definitivas o no**. El grupo «**definido**» es de **tres tipos** diferentes, porque incluye (1) aquellas acciones con resultados que se **experimentan como «algo visto»**, es decir, acciones que maduran en una experiencia en esta misma vida; (2) acciones con resultados que se experimentan después del renacimiento de uno, es decir, en la vida siguiente inmediata; y (3) actos con resultados que se experimentan en «alguna otra» vida, es decir, en cualquier vida después de la siguiente.

ཁ་ཅིག་ལས་རྣམ་པ་ལྔ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། མ་ངེས་པའི་ལས་ལ་རྣམ་སྐྱིན་ངེས་ལ་གནས་

སྐབས་མ་ངེས་པ་དང་། དེ་གཉིས་ཀ་མ་ངེས་པ་གཉིས་སུ་བྱ་བས་སོ།

Algunos afirman que los tipos de actos son cinco: llegan a esta cifra dividiendo una infinidad de tipos de acciones en: (1) las que madurarán definitivamente, pero en un tiempo indefinido, y (2) las que ni su maduración ni su programación está definida.

།དཔེ་སྟོན་པ་མདོ་སྡེ་པའི་སྡེ་པ་གཞན་དག་སུ་ནི་བཞི་ཞེས་ཟེར་ཏེ། རྣམ་སྐྱིན་ངེས་པ་

ལ་གནས་སྐབས་མ་ངེས་པ། གནས་སྐབས་ངེས་ལ་རྣམ་སྐྱིན་མ་ངེས་པ། གཉིས་ཀ་

ངེས་པ། གཉིས་ཀ་མ་ངེས་པའོ།

Otros —concretamente, el grupo de los Ejemplares en la escuela Sutrasta— afirman que las posibles **combinaciones** que son válidas en este sentido **son cuatro**. Ellos dicen que son (1) actos que definitivamente van a madurar pero no en un tiempo definido, (2) actos que deberían de madurar en un momento determinado, pero que no madurarán definitivamente, (3) actos que son definitivos en ambos aspectos, y (4) actos que no son definitivos en ninguno de los dos aspectos.

།འོ་ན། ལས་གང་གིས་ངེས་མཐུན་འཕན་ཞེ་ན། གསུམ་གྱིས་ངེས་མཐུན་ནི་འཕན་

པར་བྱེད་གྱི། མཐོང་ཚོས་ལ་སྤོང་འགྲུང་གི་ལས་གྱིས་ངེས་མཐུན་མི་འཕན་ཏེ། ལས་

བྱེད་པའི་ཕུང་པོའི་རྒྱུ་དེ་ཉིད་ལ་རྣམ་པར་སྐྱིན་པའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་ནི།

Uno pudiera preguntarse cuál de estos actos proyecta a un ser discreto en el futuro. **Tres de ellos actúan para proyectar un ser discreto**, pero no las acciones con resultados que puede usted ver en esta misma vida. Esto se debe a que maduran en la misma corriente de agregados que realizaron el acto original.

A continuación examinamos el número de actos distintos que pueden ser proyectados con diferentes reinos y tipos de seres.

།ཐམས་ཅད་ན་ནི་འཕེན་པ་བཞི།

།དམྱལ་བ་ན་ནི་དག་བའི་གསུམ།

།གང་ལས་འདོད་ཆགས་བྲལ་བརྟན་པའི།

།བྱིས་པ་དེར་སྐྱེས་སྲོད་མི་བྱེད།

།འཕགས་པ་གཞན་དུ་འང་སྲོད་མི་བྱེད།

།འདོད་རྩེའི་མི་བརྟན་པ་ཡང་མིན།

Todos tienen cuatro proyecciones cada uno;

En los infiernos, tres de virtud.

Un niño estable no hace nada para experimentar el nacimiento

En aquello para lo que ha superado el deseo.

Ni realizado, incluso en otros;

Ni el inestable, deseo y cumbre.

[IV.203-8]

ཐམས་དང་འགྲོ་བ་གང་ན་ལས་འཕེན་པ་དུ་ཡོད་ཅིན། འགྲོ་བ་ལྔ་པོ་ཐམས་ཅད་ན་ནི་
ལས་ཀྱི་འཕེན་པ་བཞི་ཡོད། འོན་ཀྱང་དམྱལ་བ་ན་ནི་དག་བའི་ལས་ཀྱི་འཕེན་པ་
གསུམ་ཡོད་ཀྱི། མཐོང་ཚོས་ལ་སྲོད་འགྱུར་གྱི་དག་བའི་ལས་འཕེན་མེད་དེ། དེ་ན་
རྣམ་སྤྲིན་ཡིད་དུ་འོང་བ་མེད་པའི་ཕྱིར།

Uno pudiera preguntarse qué acciones distintas pueden ser proyectadas con diferentes reinos y seres. Cada uno de los cinco distintos tipos de seres, tienen los cuatro tipos de proyecciones producidas por las acciones. No obstante en los infiernos, sólo hay tres proyecciones del tipo virtuoso que son posibles. Aquí no puede haber ninguna proyección de un acto virtuoso que le brinde a uno un resultado que pueda ver en la misma vida, porque es imposible que ningún acto placentero madure como resultado agradable en los infiernos.

ས་བརྒྱུད་པོ་གང་ལས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་བརྟན་པའི་བྱིས་པ། འདོད་ཆགས་དང་
བྲལ་བའི་ས་དེར་སྐྱེས་ནས་སྤོང་འགྲུར་གྱི་ལས་མི་བྱེད་དེ། དེ་ཕྱི་མ་ལ་འདོད་ཆགས་
དང་བྲལ་བའི་ས་དེར་མི་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར།

A continuación consideremos a un **niño** [no-Arya] que es **estable** y ha superado su deseo por uno o varios de los ocho distintos niveles. Él **no comete** actos del tipo que lo conducirán a tener ahí una **experiencia**, después de haber tendido un **renacimiento en un nivel en el que ha superado el deseo**. Ya que el hecho es que para su próxima vida no renacerá en un nivel donde ya haya perdido el deseo.

ས་བར་པ་བརྟན་ལས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་བརྟན་པའི་འཕགས་པས་དེས་སྐྱེས་
ནས་སྤོང་འགྲུར་དུ་མ་ཟད་ལན་གངས་གཞན་དུ་འང་སྤོང་འགྲུར་གྱི་ལས་མི་བྱེད་དེ།
དེ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ས་དེར་གཏན་ནས་མི་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར།

A continuación consideremos un ser **realizado** que es estable y ha superado el deseo por uno o varios de los siete niveles intermedios. Él **Tampoco** comete ningún acto que lo conduzca a una experiencia de ese nivel, después de haber renacido ahí; es más, ni **siquiera** comete acto alguno que lo lleve a una experiencia de ese nivel **en cualquier vida posterior a la siguiente**. Esto se porque él nunca volverá a nacer en un nivel en el que ya haya superado el deseo.

འདོད་པ་དང་སྲིད་ཚེ་ལས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་འཕགས་པ་མི་བརྟན་པ་དེ་ཡང་
། འདོད་ཚེར་སྐྱེས་ནས་སྤོང་འགྲུར་དང་། ལན་གངས་གཞན་ལ་སྤོང་འགྲུར་གྱི་ལས་
བྱེད་པ་མི་ཉེ། འདོད་པ་དང་སྲིད་ཚེ་ལ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ལས་ཉམས་པའི་
འཕགས་པ་ནི་འབྲས་བུ་ལས་ཉམས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལས་ཉམས་པ་སོར་མ་རྒྱུད་གྱི་
བར་དུ་འཆི་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར།

Finalmente consideremos a un ser realizado que ha superado su deseo por el reino del deseo y el nivel «cumbre» pero que es **inestable**. Él **tampoco** nunca comete alguna acción que lo conduzca a una experiencia posterior a un renacimiento, ya que su próxima vida o cualquiera posterior, será en el reino del **deseo** o nivel «**cumbre**». Un ser realizado que ha degenerado del estado de haber superado el deseo por el reino del deseo y «cumbre», es alguien que decimos ha «perdido su resultado». Sin embargo es imposible que ese tipo de persona muera durante el periodo intermedio entre la pérdida de su resultado y su posterior recuperación.

སྲིད་པ་བར་མ་འདོད་ཁམས་སུ།

འཕེན་པ་རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་གཉིས།

དེ་ནི་མཐོང་ཚོས་འབྲས་བུ་ཡིན།

དེ་ནི་རིགས་གཅིག་ཁོ་ན་ཡིན།

**Veintidós proyecciones distintas hubo de
Seres intermedios, en el reino del deseo.
Uno es del tipo con resultados que usted puede ver;
No es más que un tipo único y discreto.**

[IV.209-12]

བར་དོ་ན་ཡང་ལས་གྱི་འཕེན་པ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། སྲིད་པ་བར་མ་འདོད་ཁམས་སུ་བར་
དོ་དེ་ཉིད་དང་། མངལ་གྱི་གནས་སྐབས་ལྟ། བཅས་པའི་གནས་སྐབས་ལྟ་སྟེ་བཅུ་
གཅིག་ཚྲོང་བར་ངེས་མ་ངེས་གཉིས་གཉིས་ཏེ་འཕེན་པ་རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཉིས་ཡོད་ལ།

Uno pudiera preguntarse si los actos proyectan su energía también con seres del estado intermedio entre la muerte y renacimiento. Hay **veintidós proyecciones diferentes que se tienen con los seres del estado intermedio entre la muerte y el renacimiento** en el reino del deseo. Estos son el ser intermedio en sí, los cinco períodos dentro del vientre, y los cinco períodos fuera del vientre: estos once se dividen entonces en dos tipos cada uno, los que definitivamente serán experimentados y los que no.

ངེས་པ་བཅུ་གཅིག་ནི་མཐོང་ཚོས་ལ་འབྲས་བུ་ཅན་གྱི་ལས་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ལས་
སོག་པའི་གནས་སྐབས་གྱི་སྤང་བོ་དང་རྣམ་སྟོན་ཚྲོང་བའི་གནས་སྐབས་གྱི་སྤང་བོ་
གཉིས་འཕེན་བྱེད་གྱི་ལས་གཅིག་གིས་འཕངས་པའི་རིས་མཐུན་གཅིག་ཁོ་ན་ཡིན་པའི་

ཕྱིར། གཉིས་པ་ནི།

El **único** grupo de once que son definitivos, **se** considera que provienen **del tipo** de acciones que proporcionan resultados **que puede usted ver** en la misma vida. Se considera que surge de el tipo de acciones que traen consigo resultados que usted puede ver en la misma vida. Esto se debe a que «**esto**» —este grupo— **se cuenta como un solo ser discreto**: Los agregados que estaban presentes cuando la energía de los actos se acumuló, y los agregados que están presentes cuando esta energía madura en una experiencia, ambos fueron emitidos por la misma energía proyectada, proveniente de los hechos del pasado.

Para continuar consideramos los detalles de los actos que conducen definitivamente a una experiencia futura.

57

Actos que maduran definitivamente

།ཉོན་མོངས་རབ་དང་བྲག་པོ་དང་།
།ཡོན་ཏན་ཞིང་དང་རྒྱན་ཆགས་སུ།
།བྱས་པ་གང་ཞིག་ཡིན་པ་དང་།
།ཕ་མ་གསོད་གང་དེ་ངས་སོ།
།མཐོང་ཚེས་འབྲས་བུ་ཅན་གྱི་ལས།
།ཞིང་དང་བསམ་པའི་བྱད་པར་ལས།
།ས་དེའི་འདོད་ཆགས་གཏན་བྲལ་ཕྱིར།
།རྣམ་སྐྱེན་ངས་པ་གང་ཡིན་པའོ།

Son definitivos los que involucran poderosas
Aflicciones mentales, fe, un objeto de
Cualidades especiales
De manera continua, matar a padre o madre.
Actos con resultados que son algo que se puede ver,
Debido a las características del objeto o pensamiento;
Cualquier cosa que era certera de madurar
Donde estaba completamente libre del deseo de ese nivel

[IV.213-20]

རྣམ་སྤྲིན་སྐྱོང་ངེས་ཀྱི་ལས་དེ་གང་ཞེས། སྐྱོན་མོངས་པ་དང་རབ་ཏུ་དང་བ་ཤུགས་
དྲག་པོ་དང་ཡོན་ཏན་གྱི་ཞིང་དགོན་མཚོག་ལ་བརྟེན་པ་དང་། རྒྱུན་ཆགས་སུ་བྱས་པ་
གང་ཞེས་ཡིན་པ་དང་། བསོད་ནམས་ཀྱི་སྒོམ་ཀྱང་རུང་བ་པ་མ་གསོད་པའི་ལས་གང་
ཡིན་པ་དེ་རྣམ་སྤྲིན་སྐྱོང་བར་ངེས་པའོ།

Uno pudiera preguntarse, «¿A qué se refiere cuando menciona tipos de actos **que eran ciertos de madurar?**». Esos actos **son definitivos** (madurarán con certeza en una futura experiencia) **que involucran** alguno de los siguientes:

- 1) emociones **poderosas**, ya sea de aflicción mental o de fé;
- 2) **un objeto de cualidades especiales**, es decir, acciones realizados con respecto a las Joyas;
- 3) **cualquier cosa que se haga de manera continua**; y
- 4) **matar nuestro padre o madre**, incluso cuando esto se hace con una intención de mérito.

ཁོ་ཅི་མཐོང་ཚོས་འབྲས་བུ་ཡིན། ཞེས་བཤད་ན་དེ་གང་ཞེས། མཐོང་ཚོས་འབྲས་བུ་
ཅན་གྱི་ལས་ཞིང་དང་བསམ་བའི་བྱུང་པར་ལས་འགྱུར་པ་ཡིན་ཏེ།

«En las líneas anteriores», uno pudiera continuar, «usted mencionó que uno es el del tipo con resultados que puede ver'. ¿Puede describirlo con más detalle?» **Los actos con resultados** que son algo que **pueden ser vistos** en la misma vida son así debido a las **características especiales del objeto o pensamiento** involucrado.

ཞིང་གི་བྱུང་པར་ལས་མཐོང་ཚོས་འབྲས་བུ་ཅན་གྱི་ལས་སུ་འགྱུར་པ་ནི། སྐྱོན་བདག་
ཅག་གི་སྐྱོན་པ་དགོས་པའི་སྐྱོང་སྤྱོད་གསུམ་པར་གྱུར་པ་ན། དགོ་འདུན་གྱིས་ཚོད་པ་
འཕེལ་བར་བྱས་པ་དགོས་པའི་སྐྱོང་སྤྱོད་འཛིན་པ་ཞེས་གིས་བསྐྱུམས་པས། དགོས་པའི་སྐྱོང་སྤྱོད་
སྐྱོད་གསུམ་པ་དེ་བློས་ནས་བྱུང་མེད་ཀྱིས་བྱུང་མེད་ཀྱི་ཚོད་པ་ཞེས་བྱས་སོ་ཞེས་སྐྱུར་
པ་བཏབ་པ་ལས། ཚོ་དེ་ཉིད་ལ་བྱུང་མེད་དུ་གྱུར་ཅིང་། དེ་ནས་སྐྱེ་བ་ལྷ་བརྒྱུར་བྱུང་
མེད་དུ་གྱུར་པ་ལྷ་བྱུང་འོ།

Un caso de un acto que, debido a las características especiales del objeto involucrado, se convirtió en el tipo que brinda un resultado en la misma vida sería el siguiente. En una de sus vidas anteriores, nuestro Maestro fue una vez un cierto monje que dominaba las tres secciones del canon. Había habido un aumento constante de las disputas entre la comunidad de monjes. Un monje —que se había comprometido a memorizar las secciones del canon— logró que los dos lados opuestos se pusieran de acuerdo. Esto enfureció a otro monje (aquel quien dominaba del canon), que hizo el comentario sarcástico de que «Una mujer había resolvió una disputa de mujeres». Debido a este hecho el monje, no sólo se convirtió en una mujer en esa misma vida, sino que asumió también quinientos nacimientos como mujer a partir de entonces.

ཁབས་པའི་བྱུང་པར་ལས་མཐོང་ཚོས་འབྲས་བུ་ཅན་གྱི་ལས་སུ་འགྱུར་བ་ནི། རྒྱལ་
པོ་ཀ་ནི་ཀའི་ཉུག་རུམ་པ་ལོང་བ་ཞེས་པས། མི་ཞིག་གིས་གྲང་ལྡ་བརྒྱ་འདོད་པ་ལ་ཅི་
བྱུང་བྱིས་པས། འབྲས་བུ་འབྱེན་པ་ཡིན་ཟེར་ལ། ལྷིང་ཇེས་དེ་དག་དེ་ལས་ཐར་པས་
བྱས་པས་ཆེ་དེ་ཉིད་ལ་མཚན་སོར་རྒྱད་པ་ལྷ་བུ་འོ།

Una instancia de una acción que, debido a las características especiales del pensamiento involucrado, se convierte en el tipo que da un resultado que se observa en esta misma vida, sería el siguiente. El Rey Kanaka tenía un cierto eunuco llamado «Longwa». Este encontró con una persona que llevaba a un rebaño de quinientas reses, y le preguntó al hombre qué planeaba hacer. «Vamos a castrarlos», fue la respuesta. Abrumado con compasión, Longwa se las arregló para salvar a todo el ganado de su destino: Como resultado, su propio órgano se restauró en esa misma vida.

དེར་མ་ཟད་ས་དེའི་འདོད་ཆགས་དང་གཏན་དུ་བྲལ་པའི་ཕྱིར། ས་དེར་ནམ་སློན་ངེས་
པ་གང་ཡིན་པའང་མཐོང་ཚོས་འབྲས་བུ་ཅན་གྱི་ལས་ཡིན་འོ།

Aparte de lo mencionado, **cualquiera cosa que era certera de madurar** en cualquier nivel en particular también puede constituir un acto que proporciona un resultado que se puede observar en esa misma vida; en casos **en** que la persona se haya **liberado completamente** de cualquier **deseo** por este nivel.

Objetos con características muy especiales

།གང་དག་འགོག་བྱམས་ཉོན་མོངས་མེད།

།མཐོང་དང་དགྲ་བཅོམ་འབྲས་ལངས་པ།

།དེ་ལ་ཕན་གནོད་བྱས་པ་ཡི།

།འབྲས་བུ་འཕྲལ་དུ་སྤྱོད་བར་འགྱུར།

Ayudar o dañar a alguno de los siguientes
Lleva a una rápida experiencia de un resultado
Alguien que esté saliendo de una cesación o amor,
Sin aflicción, viendo, el resultado de la destrucción.

[IV.221-4]

།ཞིང་གི་བྱུང་པར་ཅི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། གང་དག་འགོག་པ་ལས་ལངས་མ་ཐག་པ་ལ་ཕན་
གནོད་བྱས་པས་འབྲས་བུ་འཕྲལ་དུ་སྤྱོད་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་སྤྱི་ལོ་ལས་འདས་པ་
སྐར་ལོག་པ་དང་འབྲ་བའི་ཕྱིར། བྱམས་པ་ཚད་མེད་དང་ཉོན་མོངས་མེད་པའི་ཉིང་ངེ་
འཇིན་ལས་ལངས་མ་ཐག་པ་ལ་ཕན་གནོད་བྱས་པས་འབྲས་བུ་འཕྲལ་དུ་སྤྱོད་བར་
འགྱུར་ཏེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པ་མེད་པའི་ལྷག་པའི་
བསམ་པ་དང་འབྲེལ་ཞིང་། རྗེ་ཞིང་གསལ་བའི་བསོད་ནམས་ཚད་མེད་པས་ཡོངས་
སྤུ་བསྐྱོས་པའི་ཕྱིར།

Uno pudiera preguntarse acerca de las características que hacen que un objeto sea especial. La **ayuda o daño** que usted haga a **quien sea** que acaba de **salir de una cesación, conduce a la rápida experiencia de un resultado**, ya que es casi como si esa persona acabara de regresar del nirvana. La ayuda y daño también hacia cualquiera que acaba de salir de una meditación sobre el **amor** inconmensurable o un estado de concentración unipuntual donde no tiene **ninguna aflicción**, también conduce a la rápida experiencia de un resultado. Esto se debe a que esas personas están ayudando a todo ser viviente; están involucradas en la disposición de aceptar la suprema responsabilidad personal, libre de cualquier aflicción; y están totalmente imbuidas con un tipo de mérito inconmensurable, muy claro y nítido.

མཐོང་ལམ་ལས་ལངས་མ་ཐག་པ་ལ་ཕན་གཞོན་བྱས་པས་འབྲས་བུ་འབྲལ་དུ་སྐྱོང་
བར་འགྱུར་ཏེ། དེས་མཐོང་སྤང་མ་ལུས་པར་སྤངས་པའི་གནས་གྱུར་གསར་པ་དྲི་མ་
མེད་པ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར།

La ayuda o daño realizado a una persona que acaba de salir del camino de la **visión** es otro ejemplo de una acción que conduce a un resultado rápido. Esto es verdad porque esa persona acaba de lograr, por primera vez, un estado inmaculado donde ha desechado todo objeto indeseable eliminado por el camino de la visión.

དག་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ལས་ལངས་མ་ཐག་པ་ལ་ཕན་གཞོན་བྱས་པས་འབྲས་བུ་
འབྲལ་དུ་སྐྱོང་བར་འགྱུར་ཏེ། ལྷོ་སྤང་མ་ལུས་པར་སྤངས་པའི་གནས་གྱུར་
གསར་པ་དྲི་མ་མེད་པ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར།

Por último, los actos beneficiosos o perjudiciales hacia una persona que acaba de salir del estado donde logró el **resultado de destruir** al enemigo, también conducen a la rápida experiencia de un resultado. La razón aquí, es que la persona acaba de lograrlo por primera vez, el estado inmaculado en el que se quitó todos los objetos indeseables que se eliminan con el camino de la habituación, donde ha deshecho de cada objeto indeseable eliminado en el camino de la habituación.

ཕྱིར་འོང་དང་ཕྱིར་མི་འོང་གི་འབྲས་བུ་ལས་ལངས་མ་ཐག་པ་ལ་ཕན་གཞོན་བྱས་པས་
འབྲས་བུ་འབྲལ་དུ་སྐྱོང་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། མཐོང་སྤང་སྤངས་པའི་གནས་གྱུར་གསར་
པ་དྲི་མ་མེད་པ་ནི་ཉིངས། ལྷོ་སྤང་མ་ལུས་པར་སྤངས་པའི་གནས་གྱུར་གསར་པ་དྲི་
མ་མེད་པ་མ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར། གསུམ་པ་ལ། དངོས་དང་། གཡེངས་པའི་སེམས་བྱེ་
བྲག་རྩ་བཤད་པའོ།

La ayuda o el daño realizados hacia aquellos que acaban de salir de un estado donde han logrado uno de los dos resultados —donde necesitan regresar o no hacerlo, al reino del deseo— no conduce sin embargo, a un resultado rápido. En primer lugar, su «nueva» condición de haber alcanzado un estado inmaculado, libre de los objetos eliminados por el camino de la visión; se ha convertido para entonces en algo viejo. En segundo lugar, aún deben alcanzar el estado libre de manchas que acaban de conseguir por primera vez, para librarse de los objetos cesados por el camino de la habituación.

Pasamos ahora a la tercer y última parte de nuestra discusión sobre las acciones que involucran una sensación de placer y así sucesivamente. Esta es una presentación de la correlación entre las sensaciones específicas y las acciones de donde surgen. Después de esta presentación entraremos en algunos detalles sobre el tema de la enfermedad mental.

རྗེས་ཚིང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་བརྩོམས་པའི་ལམ་རིམ་ཆེན་མོ་ལས།

La siguiente selección es del *Gran Libro de los Pasos del Camino*, escrito por el Señor Tsongkapa (1357-1419):

གསུམ་པ་དེ་དག་གི་འབྲས་བུ་ལ་གསུམ་ལས། རྣམ་སྒྲིན་གྱི་འབྲས་བུ་ནི།

Aquí está la tercera sección, una presentación acerca de las consecuencias de los diversos tipos de malas acciones. Procedemos en tres partes, comenzando con las llamadas consecuencias «maduradas».

ལས་ལམ་བརྩུ་པོ་རེ་རེ་ཡང་གཞི་དུག་གསུམ་རྒྱུ་འབྲིང་ཆེ་གསུམ་ལ་བརྟེན་པས་
གསུམ་གསུམ་མོ། །དེ་ལ་སློབ་གཙུག་མོགས་ཆེན་པོ་བརྩུ་པོ་རེ་རེས་དམྱལ་བ།
འབྲིང་བརྩུ་པོ་རེ་རེས་ཡི་དུགས་དང་། རྒྱུ་དུ་བརྩུ་པོ་རེ་རེས་དུད་འགྲོར་སྐྱེ་བར་སའི་
དངོས་གཞིར་གསུངས་ལ།

Ahora, cada uno de los diez caminos del karma puede dividirse en tres tipos: Menor, medio y mayor —dependiendo de la intensidad de los tres venenos. La *Etapa Principal* de los *Niveles* establece que, de las diez mayores instancias de matar y el resto, uno nace en los infiernos. Dice que de los casos mediana intensidad de los diez, uno nace como un espíritu insaciable; y en los casos menores de los diez, uno nace como un animal.

ས་བརྩུ་པའི་མདོ་ལས་ནི་རྒྱུ་འབྲིང་གཉིས་གྱི་འབྲས་བུ་སློབ་སྐྱེ་གསུངས་མོ།

Sin embargo, el *Sutra de los diez niveles* establece las consecuencias de dos de los tipos de instancias, la menor y la mediana, son a la inversa.

རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་ནི། ངན་འགྲོནས་མིར་སྐྱེས་ཀྱང་རིམ་པ་ལྟར་ཆེ་བྱང་བ་དང་།
ལོངས་སྤོད་གྱིས་ཕོངས་པ་དང་རྒྱུ་མ་མ་བསྐྱུངས་པར་འགྱུར་བ་དང་། རྒྱུར་པ་མང་།

བ་དང་མཇེའ་བོ་དང་འབྲེ་བ་དང་ཡིད་དུ་མི་འོང་བའི་སྐྱོ་བོས་པ་དང་གཞན་གྱིས་ཚིག་
མི་ཉན་པ་དང་། ཆགས་སྣང་སྤོངས་གསུམ་ཤས་ཆེ་བའོ།

Las consecuencias «consistentes» son las siguientes. Incluso si usted logra escapar de los reinos de la miseria y nacer como humano, los siguientes resultados correspondientes le ocurrirán a usted:

- 1) Su vida es corta.
- 2) No tiene lo suficiente para vivir.
- 3) Usted tiene problemas para alejar a otros de su pareja.
- 4) La gente no cree lo que usted dice, incluso cuando dice la verdad.
- 5) Pierdes amigos con facilidad.
- 6) Escucha cosas como malos sonidos.
- 7) Nadie lo escucha.
- 8) Su personalidad está dominada por el deseo.
- 9) Su personalidad está dominada por la ira.
- 10) Su personalidad está dominada por la estupidez.

།བདེན་པ་པོའི་ལུང་དང་ས་བཅུ་པའི་མདོ་ལས་ནི་དེ་རེ་རེ་ལ་འབྲས་བུ་གཉིས་གཉིས་
གསུངས་ཏེ། གལ་ཏེ་མིར་སྐྱེས་ན་ཡང་ཆོ་སྲུང་ལ་ནད་མང་བ་དང་འོངས་སྡོད་རྒྱུ་
ལ་འོངས་སྡོད་གཞན་དང་སྐྱུན་མོང་བ་དང་གཡོག་འཁོར་མི་བསྐྱུན་པའམ་ཡིད་བརྟན་
དུ་མི་རུང་ལ་རྒྱུང་མ་འགྲན་ལྷ་དང་བཅས་པ་དང་། རྐྱུར་པ་མང་ཞིང་གཞན་གྱིས་བསྐྱུ་
བ་དང་འཁོར་མི་འདུམ་ཞིང་ངན་པ་དང་ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་བོས་ཤིང་འཐབ་མའི་ཚིག་དུ་
འགྱུར་བ་དང་ཚིག་མི་བཅུན་པའམ་ཚིག་བརྒྱུང་མི་འོས་ཤིང་མ་ངེས་པའི་སྐྱོབས་པར་

འགྲུར་བ་དང་། འདོད་པ་ཆེ་ཞིང་ཚོག་མི་ཤེས་པ་དང་མི་ཕན་པ་ཚོལ་བའམ་ཕན་པ་མི་
ཚོལ་བ་དང་གཞན་ལ་གཞོན་པ་བྱེད་པའམ་གཞན་གྱིས་གཞོན་པ་བྱེད་པར་འགྲུར་བ་
དང་ལྷ་བ་ངན་ཞིང་གཡོ་སྐྱེ་ཅན་དུ་འགྲུར་བར་གསུངས་སོ།

El *Capítulo sobre la verdad* y el *Sutra de los diez niveles* establecen que hay dos consecuencias para cada uno de los aquí proporcionados; incluso si usted logra nacer como humano,

- 1) Su vida es corta, y se enferma con facilidad.
- 2) No tiene lo suficiente para vivir, y lo que tiene es propiedad compartida con otros.
- 3) La gente que trabaja a su alrededor es «inconsistente», lo que aquí significa no confiable, y se encuentra teniendo mucha competencia por su pareja.
- 4) Nadie cree lo que usted dice, aunque diga la verdad, y los demás siempre lo están engañando.
- 5) Las personas que lo rodean siempre se están peleando entre sí y tienen un carácter indeseable.
- 6) Escucha muchas cosas desagradables, y cuando otros se dirigen a usted, siempre aparentan para usted como si quisieran comenzar una pelea.
- 7) Nadie respeta lo que usted dice —nadie piensa que lo que usted dice tiene valor alguno en particular, le aflige la falta de confianza.
- 8) Su personalidad está dominada por el deseo, y nunca está satisfecho con lo que usted tiene.
- 9) Siempre se encuentra sin ayuda, o nunca encuentra la ayuda que necesita; siempre está lastimando a otros, o siempre otros lo lastiman.
- 10) Se convierte en una persona que mantiene puntos de vista perjudiciales, o en una persona que engaña.

ཁྲི་མ་གོང་མ་རྣམས་མིར་སྐྱེས་ན་ཡང་སྲོག་གཅོད་སོགས་དེ་དག་ལ་དགའ་བར་

འགྲུར་བ་བྱེད་པ་རྒྱ་མཐུན་གྱི་འབྲས་བུ་དང་སྣ་མ་རྣམས་མྱོང་བ་རྒྱ་མཐུན་གྱི་འབྲས་
བུར་བཞེད་དོ།

Los grandes Lamas del pasado han expresaron la postura de que la consecuencia de una *acción* consistente, donde como resultado kármico de asesinar, usted se convierte en una persona que disfruta de matar y demás. Entonces la consecuencia de la *experiencia* consistente, es que usted tenga que someterse a los resultados que acabamos de enumerar.

།བདག་པོའི་འབྲས་བུ་འཕེལ་དབང་གི་འབྲས་བུ་ནི། སྲོག་བཅད་པ་ལས་སྲི་སྣོད་གྱི་
འཇིག་རྟེན་གྱི་བཟའ་བཏུང་དང་སྐྱུ་དང་འབྲས་བུ་ལ་སོགས་པ་མཐུ་རྒྱུད་བ་དང་
བསྐྱེམས་པ་དང་རྒྱས་པ་དང་སྣོབས་རྒྱུད་བ་དང་འཇུ་དཀའ་ཞིང་ནད་བསྐྱེད་པས་སེམས་
ཅན་པལ་ཆེར་ཆོ་མ་ཟད་པར་ཡང་འཆི་བར་འགྲུར་བ་དང།

Lo que sigue es lo que llamamos la consecuencia «ambiental» o «dominante». Aquí por ejemplo, la consecuencia de matar se expresa en el mundo exterior que lo rodea. La comida, bebida, medicina, los cultivos en los campos, y otras cosas similares tienen muy poco poder; siempre son inferiores; nutren poco y les falta potencia; son difíciles de digerir, y le causan enfermedades a usted. Por eso la mayoría de los seres vivientes a su alrededor mueren mueren antes de llegar al final de sus vidas.

མ་གྱིན་པར་ལོན་པའི་ནི། འབྲས་བུ་ཉུང་བ་དང་འབྲས་བུ་མི་གྲང་བ་དང་འབྲས་བུ་
འགྲུར་བ་དང་འབྲས་བུ་ལོང་བ་དང་ཐན་པ་ཆེས་པ་དང་ཆར་ཆེས་པ་དང་འབྲས་བུ་
རྐྱམས་པ་དང་མེད་པར་འགྲུར་བ་དང།

Porque usted ha robado, entonces los cultivos están muy alejados entre sí; las cosechas no tienen poder para eliminar el hambre; se echan a perder; nunca germinan; los períodos de sequía son muy prolongados; llueve demasiado y los cultivos se secan o mueren.

ལོག་གཡམ་གྱི་ནི། བཤང་གཅི་དང་འདམ་རྒྱུ་དང་ལྗན་ལྗན་དང་མི་གཙང་བ་དང་བྲི་
ང་བ་མང་བ་དང་ཉམ་ང་བ་དང་ཉམས་མི་དགའ་བའོ།

Debido a que usted ha tenido una mala conducta sexual, vive en un lugar donde hay orines y excremento por todos lados, lodo, polvo y suciedad todo es repugnante, todo apesta y todos los lugares le parecen desagradables y repugnantes.

ཁུག་དུ་སྐྱོད་པའི་ནི། ཞིང་ལས་དང་གྲུ་སྐྱོད་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་རྒྱས་པར་མི་འགྲུར་
བ་དང་མཐུན་པར་མི་འགྲུར་ཞིང་ཕལ་ཆེར་བསྐྱུ་བ་དང་འཛིགས་པ་དང་འཛིགས་སུ་
རུང་བའི་རྒྱ་མང་པོ་དང་ལྡན་པ་དང་།

Porque ha mentado, vive en un mundo donde, al emprender la agricultura o algún trabajo en cooperación con otras personas, al final el trabajo no prospera, y las personas no pueden trabajar bien juntas, en su mayoría se engañan unos a otros, sienten miedo, y donde hay muchas cosas que temer.

ལྷ་མའི་ནི། ས་སྤྱོགས་འབར་འབྱར་དང་ལྷང་ལྷོང་དང་མཐོ་དམའ་དང་བགྲོད་དཀའ་བ་
དང་འཛིགས་པ་དང་འཛིགས་སུ་རུང་བའི་རྒྱ་མང་པོ་དང་ལྡན་པ་དང་།

Debido a que ha dividido a la gente con su palabra, el suelo del lugar donde vive es disparejo, lleno de peñascos y barrancos, está lleno de picos y vados, por lo que sólo puede viajar con dificultad y siempre tiene miedo; hay muchas cosas a las que temer.

ངག་རྩལ་པའི་ནི། ས་སྤྱོགས་སྤོང་དུམ་དང་ཆེར་མ་དང་རྩོད་དང་གསེག་མ་དང་གྲོ་མོ་
མང་བ་དང་རྩལ་པ་དང་མདངས་མི་སྐྱུ་མ་པ་དང་འབབ་རྩུ་དང་མཚོ་དང་ལྷང་ཀ་མེད་པ་
དང་སྐྱམས་དང་རྩོ་མོ་དང་དགོན་དུང་དང་ཐ་ཆད་དང་སྤྲིག་པ་ཅན་གྱི་ས་གཞི་དང་
འཛིགས་པའི་རྒྱ་མང་པོ་དང་ལྡན་པ་དང་།

Porque ha hablado con palabras desagradables, el suelo donde vive está cubierto de obstáculos como troncos de árboles caídos, espinas, piedras, terrones de tierra, y muchos pedazos de vidrio filoso y roto; es áspero y lúgubre; no hay arroyos, ni lagos, ni manantiales de agua; toda la tierra está seca, envenenada con sal y bórax, ardiente, inútil, amenazante; un lugar donde hay muchas cosas que temer.

ཚོག་ཀྱལ་བའི་ནི། འབྲས་བུའི་སྤོན་ཤིང་ལ་འབྲས་བུ་མི་འཆགས་པ་དང་དུས་མིན་
པར་ཡང་འབྲས་བུ་འཆགས་པ་དང་དུས་སུ་མི་འཆགས་པ་དང་མ་སྤྲིན་པ་སྤྲིན་པར་

སྒྲུང་བ་དང་རྩ་བ་མི་བརྟན་པ་དང་རིང་དུ་མི་གནས་པ་དང་ཀྱུན་དགའ་ར་བའམ་ནགས་
ཚལ་ལམ་རྗེས་སུ་ཉམས་དགའ་བ་མི་མང་བ་དང་འཛིགས་པའི་རྒྱ་མང་པོ་དང་ལྷན་པ་

དང་།

Debido a que usted ha hablado sin sentido, los frutos se niegan a crecer en los árboles, o comienzan a crecer en la temporada equivocada, nunca en los momentos correctos, y parecen maduros cuando aún no lo están, o sus raíces son frágiles, o no pueden permanecer mucho tiempo; no hay lugares de recreo, no hay parques, ni claros, ni estanques de agua fresca, y hay muchas cosas alrededor que le causan miedo.

བརྒྱབ་སེམས་ཀྱི་ནི། ཡུན་སྲུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་ལོ་རེ་རེ་དང་དུས་ཚོགས་དང་ཟླ་
བ་དང་ཞག་རེ་རེར་ཡང་ཉམས་ཤིང་འབྲི་ལ་འཕེལ་བ་ནི་མིན་པ་དང་།

Porque ha codiciado lo que otros poseen, entonces todas y cada una de las cosas buenas que usted ha logrado encontrar comienzan empeorar y disminuyen progresivamente, cada cosa con el paso de cada una de las cuatro estaciones, y en cada mes, e incluso día a día.

གཞོན་སེམས་ཀྱི་ནི། ཡམས་དང་གཞོན་པ་དང་ནད་འགོ་བ་དང་འཁྲུག་པ་དང་ཕ་རོལ་
གྲི་དམག་ཚོགས་ལས་འཁྲུག་ལོང་མང་བ་དང་སིང་གི་དང་སྐྱག་ལ་སོགས་པ་དང་
སྐྱུ་ལ་གདུག་དང་སྡིག་པ་དང་སྡིན་གྲི་མི་མང་བ་དང་གཞོན་སྡིན་གདུག་པ་དང་ཚོམ་
རྒྱན་ལ་སོགས་པ་མང་བ་དང་།

Porque usted ha deseado el mal a otros, usted vive en un mundo de caos, donde las enfermedades se propagan, el mal está por todas partes, la peste, y el conflicto, el miedo de los ejércitos de otras naciones; donde hay muchos leones, leopardos u otros animales peligrosos; donde hay por todos lados serpientes venenosas, escorpiones o gusanos venenosos que pican; usted vive rodeado de espíritus dañinos, ladrones o asaltantes, y cosas similares.

ལོག་ལྟའི་ནི། ལྷོད་གྱི་འཛིག་རྟོན་ན་འབྲུང་ཁུངས་མཚོག་དང་གཙོ་བོ་དག་ལྟུབ་པར་
འབྲུར་བ་དང་དངོས་པོ་མི་གཙང་བ་དང་སྐྱག་བསྐྱུལ་བ་དག་མཚོག་དུ་གཙང་བ་དང་

བདེ་བར་སྐྱེང་བ་དང་གནས་དང་སྐྱོབ་པ་དང་སྐྱབས་མེད་པར་འགྱུར་བའོ། །

Debido a que usted ha tenido creencias equivocadas, entonces vive en un mundo donde la única y más alta fuente de felicidad está desapareciendo constantemente de la tierra; un mundo donde la gente piensa que las cosas sucias, así como sucias y las cosas que son sufrimiento, son en realidad agradables, y felices; un mundo donde no hay ningún lugar a donde ir, nadie a quien ayudar y nada que lo proteja.

The Asian Classics Institute Curso 5: Cómo funciona el karma

Lectura cinco: Cómo se carga el karma, según la Escuela de Sólo-mente

Primera selección: La Escuela de Sólo-mente acerca de cómo las semillas mentales causan nuestras percepciones.

རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཚེན་པོས་བརྩོམས་པའི་དབུ་མ་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ལས།

Las selecciones fueron extraídas de la «Iluminación del pensamiento verdadero», escrito por el Señor Tsongkapa:

ཁག་ཉིས་པ་ལ་གཉིས། གཞན་གྱི་ལུགས་བཟོད་པ་དང་། ལུགས་དེ་དག་གི་པོ།
ཏང་པོ་ནི། དེ་སྐད་བསྟན་པ་ཡིན་དང་སྐར་ཡང་སེམས་ཅམ་པས་རང་གི་ལུགས་
བཟོད་པ་གཙོ་བོར་བྱས་པ་ཉིད་ཀྱིས་རང་གི་འདོད་དོན་འགྲུབ་པར་བསམས་ཤིང་སྐྱས་
པ།

...La segunda parte tiene dos secciones propias: una que indica la postura de la otra escuela, y la refutación de esta postura. Aquí tenemos la primera.

La presentación se hizo así. Enseguida los de la Escuela de Sólo-mente regresan, considerando y luego presentando una postura que refleja por sí sola la creencia de la totalidad de su sistema.

མིག་གི་སྒོ་ལྟ་ན་མ་པར་ཤེས་པ་སྐྱེ་བའི་རང་གི་རྣམ་པ་བག་ཆགས་གང་ཞིག་ཀུན་གཞི་
ལ། རྣམ་ཤེས་གཞན་གྱིས་རང་འགག་བཞིན་པ་ན། དེ་མ་ཐག་ཏུ་འཛོག་པར་བྱེད་ལ།

དེ་སྒྲིན་པ་ལས་དུས་ཕྱིས་སྣ་མ་དེའི་རྣམ་པའི་རྗེས་སུ་བྱེད་པའི་མིག་གི་རྣམ་ཤེས་སྐྱེ་
བར་འགྱུར་ཞིང་།

Ellos primero hablan de la semilla mental, la energía, de donde la «mente del ojo» (que se refiere a la conciencia del ojo) se presenta. Otro caso de conciencia, mientras está en el proceso de detenerse, planta en el momento siguiente esta semilla mental en la conciencia base. Cuando esta semilla madure más adelante, produce esa conciencia del ojo, una que se parece a la anterior.

རང་གི་སྣེ་མིག་གི་རྣམ་ཤེས་དེ་རྣམ་པའི་སྐྱད་ཅིག་བར་མེད་པ་གང་ཞིག་ལས་སྐྱེ་བའི་
རྣམ་པའི་སྐྱད་ཅིག་པར་མེད་པ་རྟེན་དུ་གྱུར་པ་དེ་ལ། གཏི་སྤྱུག་གིས་འཇིག་རྟེན་
རྣམས་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་མིག་ཡིན་ལོ་སྣམ་དུ་རྟོགས་ཀྱི། རྣམ་ཤེས་ལས་ཐ་དང་
པའི་མིག་དབང་ནི་ཡོད་པ་མིན་ལོ། །དེ་བཞིན་དུ་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་ལྷག་མ་ལ་
ཡང་སྐྱར་བར་བྱའོ།

Considere ahora esta energía cómo existe inmediatamente antes de producir la conciencia del ojo relacionada con esta; considere la energía que actúa como la base inmediata para esta conciencia del ojo. La gente normal, por ignorancia, concibe esto como la facultad física del ojo. En realidad, a pesar de que el poder del ojo, que es algo separado de la conciencia, es algo que ni siquiera existe. Esta misma explicación aplica a todo el resto de las facultades físicas.

།དེ་ལ་མིག་ཤེས་སྐྱེ་བའི་རྒྱ་བག་ཆགས་ནི་དེའི་རྒྱའི་རྒྱུན་ཡིན་ལ། མིག་གི་དབང་པོ་
ནི་མིག་ཤེས་ཀྱི་བདག་པོའི་རྒྱུན་ལོ།

Aquí la causa detrás de la conciencia del ojo, la semilla mental, es el factor principal detrás de esto. La facultad del ojo es el componente del cuerpo que proporciona una circunstancia contribuyente.

།འདིར་མིག་དབང་མིག་ཤེས་ཀྱི་དངོས་རྒྱུར་བསྟན་པ་ནི། མིག་ཤེས་སྐྱེ་བའི་བག་
ཆགས་སྒྲིན་པའི་སྐྱབས་ལ་དགོངས་ཀྱི་མིག་དབང་གང་ཡིན་ལ་མིན་ལོ།

Aquí cuando la facultad física del ojo se presenta como la causa directa de la conciencia del ojo, la verdadera intención es referirse a la situación en la que la semilla mental que produce la conciencia del ojo está madurando. Aquí no están hablando de lo que normalmente pensamos como la facultad física del ojo.

དེ་ཡང་དབུས་མཐའ་ལས། དོན་དང་སེམས་ཅན་བདག་རྣམ་རིག། །སྣང་བའི་རྣམ་
པར་ཤེས་པ་ནི། །རབ་དུ་སྐྱེ་བོ་དེ་དོན་མེད། །ཅེས་དོན་གཟུགས་སོགས་དང་།
སེམས་ཅན་དབང་པོ་ལྟར་སྣང་བའི་རྣམ་ཤེས་སྐྱེའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ནི་ཀུན་གཞི་རྣམ་
ཤེས་ཡིན་ལ་སློབ་དཔོན་སློབ་དཔོན་གྱིས་ཀྱང་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་རྣམས་ཀུན་གཞིའི་
དམིགས་པར་བཤད་པས། སེམས་ཅན་པ་ཀུན་གཞི་ཁས་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀུན་
གཞི་ལ་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་དུ་སྣང་བ་མིག་དབང་སོགས་སུ་འདོད་དོ།

Con respecto a esto, el texto llamado «*Medio y Extremos*» declara,

- La combinación de los objetos
y la persona,
- La conciencia base, es una conciencia
que aparece;
- En realidad este no es el ser.

Aquí la palabra «objetos» se refiere a la forma y al resto, y «la persona» se refiere a las cinco facultades; las líneas están describiendo una conciencia que surge en la que parece que son ellos, pero que en realidad es la conciencia base. El Maestro Stiramati también explica las facultades físicas como el objeto de la conciencia base. El punto entonces es que aquellos de la Escuela de Sólo-mente que aceptan la idea de una conciencia base creen que las facultades físicas del ojo y demás son en realidad la condición de la conciencia base apareciendo como las facultades físicas.

རྣམ་ཤེས་ལས་ཐ་དད་པའི་མིག་དབང་སོགས་མེད་པར་བསྟན་ནས། གཟུགས་ཀྱང་
རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལས་དོན་གཞན་པ་མེད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་སྦྱས་པ། འཇིག་རྟེན་
འདི་ན་དབང་པོ་ལྟ་ལས་བྱུང་བའི་རྣམ་པར་རིག་པ་ལྟ། སློན་པོ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱི་རོལ་

གྲི་གཟུང་བ་མེད་པར་རྣམ་ཤེས་རང་གི་ས་བོན་ཀུན་གཞི་ལ་བཞག་པ་སྒྲིན་པ་ལས།
སྣོ་སོགས་སུ་སྒྲུང་བ་ཉིད་འབྱུང་བར་མ་རྟོགས་ནས། སྐྱེ་བོས་སེམས་སྣོ་སོགས་སུ་
སྒྲུང་བ་ལ་སྤྱི་རོལ་གྲི་གཟུང་བར་ཁས་ལེན་པ་སྟེ་མངོན་པར་ཞེན་ནོ། །དེའི་སྤྱིར་རྣམ་
ཤེས་ལས་དོན་གཞན་པའི་སྤྱི་རོལ་མེད་དོ།

Una vez que han demostrado que no existe tal cosa como las facultades físicas del ojo y demás que pudiera ser cualquier cosa separada de la conciencia en sí misma, entonces deberán demostrar cómo la forma tampoco es otra cosa que conciencia. Para hacer esto, dan la siguiente descripción. Considere ahora los cinco tipos de conciencia que, según la creencia general, surgen de las cinco facultades físicas. No es que haya algún objeto físico externo como el color azul y demás, de donde la conciencia se tenga que sujetar. Más bien, el azul y el resto son sólo una apariencia que ocurre mediante de la maduración de la misma semilla mental que fue plantada en la conciencia base y de donde la conciencia misma ha surgido. Desconociendo este hecho, la gente ve a la mente aparentando ser azul o lo que sea, y acepta o interpreta estas apariencias como si fueran objetos externos.

Segunda selección: Cómo la Escuela del Camino medio dice que las semillas mentales del karma funcionan

ལག་ཉིས་པ་ནི། གལ་ཏེ་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་ཁས་ལེན་ཀྱང་དགོ་མི་དགོའི་བག་
ཆགས་འཛོག་པ་དང་། བག་ཆགས་དེ་སྒྲིན་པ་ལས་འབྲས་བུ་འབྱུང་བར་འདོད་དགོས་
ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཐོག་མ་མེད་པའི་འཁོར་བར་དངོས་པོའི་བག་ཆགས་བཞག་
པ་ཡོངས་སུ་སྒྲིན་པ། དངོས་པོ་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པ། ཞེས་དང་། དེ་འདྲ་བ་གཞན་
ཡང་མང་དུ་འབྱུང་བའི་སྤྱིར་རོ། །དེ་ཡང་བག་ཆགས་འཛོག་པའི་གཞི་མེད་པར་མི་
རུང་བས་གཞི་དེ་གང་ཡིན་ཞེ་ན།

Aquí está la segunda parte [de una] discusión [diferente] [acerca de donde cree la escuela Madhyamika que se pantan las semillas mentales del karma, ya que ellos no aceptan el concepto de conciencia fundacional]. Uno pudiera comenzar con la siguiente pregunta:

Supongamos que usted niega la existencia de una conciencia base. Sin embargo, debe aceptar que las semillas mentales de la virtud o de la no-virtud sí se siembran, y que surgen consecuencias por la maduración de estas semillas mentales. Después de todo, el autocomentario de *Entrando en el Camino del Medio* afirma que «Desde tiempos sin principio en el sufriente ciclo de vida, las semillas mentales de las cosas fueron sembradas, después maduraron y han sido interpretadas por la gente como si fueran esas mismas cosas». También hay muchas otras citas que mencionan lo mismo. Y sería incorrecto decir que no existía ninguna base o lugar donde estas semillas mentales fueran sembradas. Entonces, según su punto de vista, ¿qué es lo que proporciona este lugar para que las semillas sean sembradas?

ཇི་ལྟར་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་ཁས་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱི་ལྟར་ན། ཉོན་ཡིད་ཀྱིས་ངའོ་སྣང་དུ་
དམིགས་པའི་གཞིར་གྱུར་པའི་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་བབ་ཆགས་ཀྱི་གནས་སུ་འདོད་པ་
དེ་བཞིན་དུ་ལུགས་འདིས་ཀྱང་ངའོ་སྣང་པ་ཅམ་གྱི་སློ་ལྟན་སྐྱེས་ཀྱི་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་
བབ་ཆགས་སློ་བའི་གཞིར་བཞེད་དོ།

De acuerdo con los que aceptan la idea de una conciencia base, el objeto llamado «mente afligida» se enfoca en la concienciabase, y la sostiene como ser «yo»; dicen que esta conciencia base, es entonces el lugar donde las semillas mentales permanecen. En nuestra escuela [Madhyamika] también tenemos un concepto similar; decimos que la base que está manchada de la semilla mental es exactamente ese algo en el que se concentra con su conciencia sencilla y natural de usted mismo y le decimos «yo».

འོ་ན་འཇུག་འགྲེལ་ལས། སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་བབ་ཆགས་ཀྱི་གཞིར་གསུངས་པའི་ལྟར་
ཡིན་ཞེ་ན། ང་ཅམ་དེ་ཉིད་སེམས་རྣམ་ཤེས་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་རྒྱུད་ཡིན་
པས། སེམས་ཀྱི་རྒྱུད་ཅེས་ཀྱང་བྱ་ལ། སེམས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་འདྲ་ལ་དེའི་རྒྱུད་ཅེས་
པ་ལྟར་ན། དེ་ཡང་རིས་འགའ་བའི་བབ་ཆགས་སློ་བའི་གཞིར་འགྱུར་རོ།

Uno se pudiera preguntar:

El autocomentario de *Entrando en el Camino del Medio* afirma que el flujo de la mente es la base donde se plantan semillas mentales. ¿Cómo encaja esto en lo que acaba de mencionar?

Aquello mismo que llamamos el simple «yo» es algo que resulta de una etiqueta que ha sido aplicada a la *mente*, o conciencia. También continúa en un flujo. Desde este punto de vista, entonces también podemos referirnos a él como el «flujo de la mente». E incluso, si lo que usted quiere decir con «flujo» es la continuación posterior, instancias similares de la mente misma, se puede decir que también es la base manchada por semillas mentales de ocasiones en particular.

ལམ་རིག་པའི་བག་ཆགས་ཀྱི་རྩལ་ནི། འདུག་འབྲེལ་ལས། གང་གིས་སེམས་ཀྱི་
རྒྱུ་འགག་པར་བྱེད་ཅིང་སློབ་བར་བྱེད་ལ། རྗེས་སུ་བགོད་པར་བྱེད་པ་ནི་བག་ཆགས་
ཏེ། ཉོན་མོངས་པའི་སྤར་བྱུག་པ་དང་། གོམས་པ་དང་ཚ་བ་དང་བག་ཆགས་ཞེས་བྱ་
བཞི་རྣམ་གྲངས་དག་གོ། །དེ་ནི་ཟག་པ་མེད་པའི་ལམ་གྱིས་ཉོན་མོངས་པ་སྤངས་སུ་
ཟེན་ཀྱང་། ཉོན་མོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་སྤང་བར་མི་རུས་ཏེ། ཏིལ་མར་དང་
མེད་ལ་སོགས་པ་བསལ་དུ་ཟེན་ཀྱང་། བུམ་པ་དང་སྤུམ་བུ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལ་
དེ་དང་ཕྱད་པས་ཡོན་ཏན་ཕྱ་མོ་དམིགས་པ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དགོ་མི་
དགོའི་བག་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་བག་ཆགས་གཞན་ལ་ཡང་གཞི་གཉིས་སུ་འགྱུར་
བའི་ལྟར་རིགས་པར་སྤྱར་རོ།

Así es cómo funciona la semilla mental de la ignorancia. El autocomentario sobre *Entrando en el camino del medio* dice:

Ese algo que tiende a detenerse y aún así tiñe y luego continúa en el flujo de la mente, es a lo que nos referimos como una «semilla mental». Las expresiones «continuidad»; «hábito»; «raíz» y «semilla mental» para el estado de la aflicción mental, todas se refieren a lo mismo. Esto es algo que los Oyentes y los Budas autodidactas son incapaces de eliminar, aunque ya hayan eliminado el estado de aflicción mental en sí, mediante la utilización del camino inmaculado. Es similar a lo que sucede con la mantequilla de sésamo o las flores; puede ser que usted ya haya quitado estas cosas del lugar, pero el florero donde estaban las flores, o el trozo de tela manchado con la mantequilla (el trozo de tela que la mantequilla manchó), aún conservan un sutil rastro debido al contacto anterior.

Por lo tanto ¿Qué sentido tiene decir que hay otra base, una segunda que está arriba de la mencionada, en la que otro tipo de semillas mentales como las de las acciones virtuosas, las no-virtuosas y el resto, son sembradas?

འོ་ན་མཐོང་ལམ་བར་ཆད་མེད་ལམ་གྱི་དུས་སུ་དེའི་སྤང་བུ་མཐོང་སྤང་མེད་མོད་ཀྱང་།
། ལྷོ་སྤང་གི་བག་ལ་ཉལ་ཡོད་དགོས་ལ། དེའི་ཚེ་ཡིད་གྱི་ཤེས་པ་ནི་གཉིས་སྤང་།
འབྱུང་པའི་བག་ཆགས་ཀྱིས་མ་བསྐྱད་པའི་ཟག་མེད་ཡིན་པས། དེའི་ངོ་བོར་བག་ལ་
ཉལ་དེ་གནས་པ་མི་རིགས་ལ། དབང་ཤེས་ཀྱང་དེའི་རྟེན་དུ་མེད་ཅིང་གཟུགས་ཀྱང་
དེའི་རྟེན་དུ་མི་རིགས་ལ་ཀུན་གཞི་ཡང་མི་འདོད་པས་དེའི་རྟེན་མེད་པར་འགྱུར་རོ་
སྟེ། ལྷོ་སྤང་དེ་དེའི་ཚེ་ང་ཙམ་ཞིག་ལྷོ་སྤང་གི་བག་ལ་ཉལ་གྱི་རྟེན་ཡིན་པའི་
ཕྱིར་ཏེ། སྤང་གཉེན་གཞན་ལ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ།

Uno puede preguntarse sobre algo más:

Hablemos del período mientras se encuentra en la etapa «ininterrumpida» del camino de la visión [la verdadera percepción directa de la vacuidad]. Puedo aceptar que en este punto los pensamientos negativos eliminados por este camino ya no estén presentes, pero tendríamos que decir que las cosas negativas eliminadas por el camino de la habituación siguen ahí, de manera latente. En este punto particular en el tiempo, la conciencia de la mente está inmaculada, sin ser afectada por la semilla mental que causa el estado mental equivocado en el que la apariencia y la realidad de las cosas son distintas una de otra. Como tal, ninguna de estas cosas pudiera estar aquí latente, debido a la cualidad misma. No hay conciencia de los sentidos que pudiera actuar como la base para esas semillas mentales, y sería inadecuado decir que la forma física tampoco pudiera jamás proporcionar dicha base. Según usted, además, no hay una conciencia base. Tendría entonces que pensar que no hay ninguna base en absoluto donde estas cosas latentes pudieran permanecer.

Y sin embargo no hay tal problema, porque en este punto del tiempo es el sencillito el «yo» simple quien está proporcionando la base para que las cosas latentes eliminadas por el camino de la habituación se puedan quedar. Usted puede aplicar

este razonamiento también a todos los demás casos que involucran cosas para ser eliminadas, y los antídotos que las eliminan.

Selección tres: La Escuela del Camino medio respecto a la pregunta de dónde permanecen las semillas de karma hasta que den su resultado

འགན་ལེན་པ་ནི། དངོས་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པར་འདོད་པའི་ཕྱོགས་ལ།
ཀུན་གཞི་སོགས་ཁས་མ་སྒྲུངས་ཀྱང་ལས་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་པ་འཐད་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་
ཞེས།

Aquí está el segundo punto [de incluso otra discusión]. Uno pudiera preguntar lo siguiente:

Aquellos que creen que las entidades no tienen existencia natural [es decir la Escuela Madhyamika Prasangika (o Escuela de Consecuencia)] no aceptan los conceptos de una conciencia base y similares; ¿cómo entonces es que todavía pueden afirmar que todo el funcionamiento del karma y sus consecuencias es totalmente correcto y adecuado?

ལས་དང་དེའི་འབྲས་བུའི་བར་དུ་ཡུན་རིང་པོར་ཚོད་པའི་དགོ་མི་དགོའི་ལས་ལས་
ཀྱང་། བདེ་བ་དང་སྐྱུག་བསྐྱེལ་སོགས་ཀྱི་འབྲས་བུ་འབྱུང་བ་ནི་རང་གི་སྣེ་པ་གོང་
འོག་ཐམས་ཅད་འདོད་ལ། དེ་ལ་ལས་དེ་འབྲས་བུ་འབྱུན་པའི་སྣེ་འོགས་བར་དུ་
གནས་ན་ནི་རྟག་པར་འགྱུར་ལ། རྟག་པར་དོན་བྱེད་པར་མི་རྣམས་པས་ལས་ལས་
འབྲས་བུ་འབྱུང་བའི་འབྲེལ་པ་མི་འཐད་དོ།

Todas las escuelas budistas, ya sean superiores o inferiores, aceptan el principio de que las consecuencias de placer, dolor y demás surgen de karma o acciones virtuosas y no-virtuosas, aunque el karma original y sus eventuales consecuencias puedan estar separadas por un largo período de tiempo. Sin embargo el problema es que, si el karma permanece todo el periodo hasta el punto en que entrega su consecuencia, tendría que ser no-cambiante. No obstante un objeto no-cambiante es incapaz de afectar a nada, y por lo tanto no pudiera tener nunca una relación con la que el karma produjera alguna consecuencia.

ལས་དེ་བྱས་པའི་སྐད་ཅིག་གཉིས་པར་ཞིག་ན་ནི། མཚམས་དེ་ནས་འབྲས་བུ་དངོས་
སྲུ་འབྱིན་པའི་སྔ་ལོགས་ཀྱི་བར་དུ་ལས་དེ་མེད་ལ། ལས་ཞིག་པ་ཡང་དངོས་པོར་
མེད་པས་ལས་ལས་འབྲས་བུ་ཇི་ལྟར་འབྱུང་བར་འགྱུར་ཞེས་བརྗོད་པའི་ལན་དུ།

A partir del momento posterior en que usted completa un karma o acción, esa acción ha terminado y se ha ido. Durante la totalidad del periodo entre ese momento y el punto en que la consecuencia ocurra verdaderamente, el hecho ya no existe. Una acción que ya se fue, ha dejado de ser algo que pueda afectar de algún modo a cualquier cosa. Entonces cómo es que una acción o karma puede alguna vez producir cualquier tipo de consecuencia? Aquí está como explicamos este problema:

ལས་བྱས་པའི་སྐད་ཅིག་གཉིས་པར་འགགས་ཟིན་པའི་སྔ་ལོགས་ཀྱི་ལས་འགག་པ་
ལ་མངོན་དུ་སློབས་པའི་ཚོ། ལས་ཀྱི་རྣམ་པ་གཞག་པར་བུ་བའི་སྤྱིར་ཁ་ཅིག་ཀུན་གཞི་
རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྟོག་པར་བྱེད་ལ། ཁ་ཅིག་བུ་ལོན་གྱིད་པར་རྒྱ་སྤོ་དེའི་ཡི་གེ་དང་
འདྲ་བའི་ལས་གཉིས་ལས་དོན་གཞན་པ། རུང་མི་ཟ་བ་ཞེས་པ་ལྟར་མིན་འདུ་བྱེད་དུ་
གྱུར་པ་ཅིག་འདོད་དོ། །ཁ་ཅིག་ནི་ལས་གཉིས་ཀྱི་ཐོབ་པ་ཞེས་པ་དེ་གཉིས་ལས་དོན་
གཞན་དུ་གྱུར་པའི་ལྟར་མིན་ཞིག་རྟོག་པར་བྱེད་དོ།

Consideremos la acción o karma tal como existe hasta el punto justo después del momento en el que se termina la acción; es decir, consideremos la acción a medida que se acerca a su fin. La energía de la acción tiene que ser almacenada en algún lugar, y entonces algunos pensadores han inventado la idea de un tipo de conciencia base donde esta se queda. donde puedan permanecer. Otros han dicho que hay una cosa que es cambiante que no es ni mental ni física, es algo que llaman «el hecho de simplemente no desaparecer»; ellos dicen que es algo que existe de manera separada de los dos tipos de actos [virtuosos y no virtuosos], (los dos tipos de acciones [virtuosas y no-virtuosas]) y que se asemeja a un documento que se redacta para un préstamo que tiene que ser retribuido. Sin embargo otros inventaron la idea de que hay otra cosa cambiante que no es ni mental , ni física, que también es distinta de los dos tipos de acciones, es una cosa que ellos llaman una «influencia».

ཁ་ཆེ་བས་ཐོབ་པ་ཁས་ལེན་ཀྱང་ཐོབ་བུའི་ཚོས་ལས་གཉིས་ཀྱིས་ཐོབ་པ་སྐྱེད་པར་མི་
འདོད་ལ་འདིར་ནི་དེ་ལྟར་འདོད་པ་ཅིག་སྟེ་གང་གི་ལྟར་ན་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །དབུ་མ་
ཐལ་འགྱུར་བ་གང་གི་ལྟར་ན། ལས་རང་གི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་མ་སྐྱེས་པ་དེའི་ལྟར་ན་
ནི། གང་གི་སྤྱིར་ལས་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་ཏེ་མི་འགག་པ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་འགགས་
པ་ལས་ཀྱང་འབྲས་བུ་འབྱུང་བ་མི་འགལ་བ་དེའི་སྤྱིར་ཀུན་གཞི་སོགས་ཁས་མ་སྲུངས་
ཀྱང་། ལས་ལས་འབྲས་བུ་འདི་འབྱུང་བར་རྣམས་པའི་སྤྱིར། སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱུད་ལ་
ལར་ལས་གཉིས་བྱས་པ་འགགས་ནས་ཡུན་རིང་པོ་བསྐྱལ་བ་མང་པོ་ལོན་པ་ལས་
ཀྱང་། ལས་ལས་འབྲས་བུ་ཡང་དག་པ་སྟེ་རྒྱུ་ལ་འབྲས་བུ་མི་འབྲུལ་བར་འབྱུང་བར་
རིག་པར་གྱིས་ཤིག། །དེ་ལྟར་ན་སྟོགས་འདི་ལ་ནི་ལས་དང་འབྲས་བུའི་འབྲེལ་བ་ཆེས་
ཤིན་ཏུ་འཐད་པར་འགྱུར་རོ།

Aunque los cachemires sí aceptan la idea de una «influencia». «no afirman que una influencia pudiera ser producida por los dos tipos de karma como algo conservado por la influencia». Sin embargo aquí la postura, pertenece a alguien que afirma esto, y este es el punto de la frase «de acuerdo a alguien».

Ahora según alguien de la escuela de Consecuencias de Madhyamika, la acción o karma no es algo que surja en y por sí mismo, y por lo tanto debido a esta misma razón, tampoco es algo que termine mediante cualquier naturaleza propia. Sin embargo, no es contradictorio decir que algo que nunca termina mediante cualquier naturaleza propia, pueda seguir produciendo una consecuencia. Como tal, una consecuencia puede surgir de una acción, incluso si nunca aceptamos la idea de una conciencia base o algo similar.

Usted debe entender entonces que esta es la razón por la que los dos tipos de karma ya pueden haber terminado en el continuo mental de cualquier ser sintiente, y aún después de mucho tiempo— incluso después de muchos millones de años— estos actos pueden sin embargo producir sus consecuencias «perfectamente», es decir, sin confusión alguna. [Es decir, las buenas acciones conducen al placer, y las malas acciones llevan al dolor, y nunca hay ningún caso en el que esta ley se equivoque de alguna manera, y que las buenas acciones conduzcan al dolor, o las malas acciones al placer].

En vista de todo esto, en esta escuela si existe una conexión pura y totalmente correcta, entre las acciones y sus consecuencias.

ཁོ་ལྟམས་གྱི་དོན་ནི་སྤར་བཞིན་བརྩུང་པའི་ལན་སྐྱོབ་པ་པོ་བཞི་གསུམ་གྱི་ལས་ལ་སྐྱེ་
བ་དང་འགག་པ་རང་གི་མཚན་ཉིད་གྱིས་གྲུབ་པ་ཁས་ལེན་ཞིང་། ལས་བྱས་པའི་འོག་
ཏུ་འགགས་པ་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་འདོད་དོ། ཁོ་ལ་སྐྱོབ་པ་པོ་ལྟམས་དེ་འདྲ་
བའི་འགགས་པ་ཡིན་གྱིང་། གུན་གཞི་སོགས་ཁས་ལེན་པས་སྐྱོན་མེད་ཅེས་ལན་
འདེབས་པ་མི་རིགས་ཏེ། རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་ལས་སྐྱེ་བ་དང་
འགགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་འགོག་པ་ཡིན་ལོ།

El punto de todo esto es que todas las cuatro posturas anteriores, al intentar responder al problema planteado, lo hacen desde el punto de vista de aceptar que una acción tiene un inicio que existe por definición y un final que existe por definición. También concuerdan en que la condición posterior a haber terminado la acción es algo que existe por definición. El Maestro [Chandrakirti] está declarando que es incorrecto responder al problema planteado anteriormente diciendo: «Aunque la conclusión de la acción sea de esa forma, no hay problema, porque creemos en la conciencia base». Él está negando todas estas posturas, porque simplemente no existe ningún principio ni final de una acción que pudiera ocurrir por alguna naturaleza propia.

ཁམས་འདེབས་ཚུལ་དེ་ཉིད་འགགས་པའི་བཞིད་པ་ཡིན་པར་སྣོན་པ་ལ། གང་ཕྱིར་
ལས་ནི་སྐྱེ་བ་མེད། ཁདོ་ལྟར་རང་བཞིན་མེད་དེའི་ཕྱིར། གང་ཕྱིར་དེ་ནི་མ་སྐྱེས་པ།
ཁོ་ཕྱིར་རྒྱུ་ཟར་མི་འགྱུར་རོ། ཞེས་ཅུ་ཤེར་གསུངས་པ་བྲངས་ཏེ། ལས་རང་
བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རང་གི་བདག་ཉིད་གྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་དོ། ཁདོ་ཕྱིར་
ལས་རང་བཞིན་གྱིས་འགག་པ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར། ལས་བྱས་པའི་འོག་ཏུ་འགགས་པ་
དེ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་བབྱུང་ནས་རྒྱུ་མི་ཟ་བར་རྟོག་པ་རིགས་པ་མིན་ལོ།
ཞེས་པའི་དོན་ལོ།

El Maestro, para demostrar cómo esta forma de responder refleja exactamente la postura de Arya [Nagarjuna], cita el siguiente argumento del *Texto raíz sobre la sabiduría*:

Porque el karma nunca comienza,
Porque no tiene naturaleza propia,
E incluso ya que jamás ha empezado,
Entonces tampoco puede simplemente desaparecer.

Las líneas están diciendo que porque no existe tal cosa como un karma que exista por su propia naturaleza, ningún karma de este tipo pudiera tener un inicio que llegara por sí mismo. Debido a esto, es totalmente imposible que un karma jamás pueda terminar por alguna naturaleza propia. Es ilógico pensar en la posterior condición de que la acción ya haya terminado, e inventar alguna idea de algo que nunca puede simplemente desaparecer.

Selección Cuatro: Lo que la Escuela del Camino medio quiere decir cuando dice que las cosas sólo son los resultados de la conceptualización

འདི་ལ་གཉིས། ཚེས་རྣམས་རྟོག་པའི་དབང་གིས་འཛིག་ཚུལ་དང་། དེ་ལས་བརྗོད་ག
སྟེ་འཛིན་པའི་བདེན་འཛིན་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། ཉེ་བར་འཁོར་གྱིས་ལྷུས་པ་ལས།
སྒྲ་ཚོགས་ཡིད་དགའ་མེད་ལྟོག་ཁ་བྱེ་ཞིང་། །གསེར་གྱི་ཁང་མཚོག་འབར་བ་ཡིད་འོང་
བ། །འདི་ན་དེ་ལའང་བྱེད་པ་འགའ་མེད་དེ། །དེ་དག་རྟོག་པའི་དབང་གིས་བཞག་པ་
ཡིན། །རྟོག་པའི་དབང་གིས་འཛིག་རྟོན་རྣམ་བཏགས་ཏེ། །ཞེས་ཚེས་རྣམས་རྟོག་པའི་
དབང་གིས་བཞག་པར་གསུངས་ཏེ། ཚེས་ཐམས་ཅད་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཅམ་དང་
རྟོག་པའི་དབང་གིས་བཞག་པར་གསུངས་པ་གཞན་ཡང་མང་ངོ་།

Esta sección [otra más] tiene dos partes. Primero mostraremos cómo es que los objetos se establecen mediante el proceso de conceptualización, y luego describen lo que es aferrarse a una existencia verdadera, en la que uno sostiene las cosas como si existieran de forma opuesta. Aquí está la primera.

El *Sutra* solicitado por *Upali* incluye las siguientes líneas:

Un ramillete de flores agradables abren sus pétalos,
Palacios dorados resplandecen con asombrosa belleza;
Busque a su creador, pero nunca lo encontrará,
Porque todos ellos son construidos por conceptos—
El mundo es una invención de concepciones

El versículo describe cómo se establecen los objetos mediante el proceso de la conceptualización, y también hay muchas otras declaraciones del Buda que describen cómo cada objeto en el universo, no es más que una creación de concepciones.

རིགས་པ་དུག་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། འཇིག་རྟེན་མ་རིག་རྒྱུན་ཅན་དུ། བཤང་སྤྱིར་རྫོགས་
པའི་སངས་རྒྱས་གསུངས། ཉེ་ཡི་སྤྱིར་ན་འཇིག་རྟེན་འདི། །རྣམ་རྟོག་ཡིན་ཞེས་
ཅིས་མི་འཐད། །ཅིས་གསུངས་པའི་དོན་འགྲེལ་པར་འཇིག་རྟེན་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་
མ་གྲུབ་པ་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་བཤད་ཅིང་།

Los *Sesenta versos del razonamiento* también dicen:

El mundo es algo que causa la ignorancia;
¿Por qué? Porque los Budas dicen que es así.
¿Y por qué entonces estaría mal decir
Que este mundo es sólo una concepción

El significado de este versículo, de acuerdo al comentario, es que ninguno de los muchos mundos que existen, lo hacen mediante alguna esencia propia: Ninguno de ellos son algo más que productos de nuestras concepciones.

བརྒྱ་པ་ལས་ཀྱང་། རྟོག་པ་མེད་པར་འདོད་ཆགས་ལ། །སོགས་ལ་ཡོད་ཉིད་ཡོད་
མིན་ན། །ཡང་དག་དོན་དང་རྟོག་པ་ཞེས། །སློང་དང་ལྡན་པ་སུ་ཞིག་འཇིན། །ཞེས་
གསུངས་ཤིང་དེའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་། རྟོག་པ་ཡོད་པ་ཁོ་ནས་ཡོད་པ་ཉིད་དང་།
རྟོག་པ་མེད་པར་ཡོད་པ་ཉིད་མེད་པ་དེ་དག་ནི། བོར་མ་ཆག་པར་ཐག་པ་བསྐྲོགས་པ་
ལ་བཏགས་པའི་སྐྱུལ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་མ་གྲུབ་པར་ངེས་སོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ་

ཡང་དག་དོན་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་འོ། ། རྟོག་པ་ནི་དེ་ལ་བསྟོན་ཏེ་སྐྱེ་བའོ།

Los 400 versos también dicen:

Sin concepciones deseo y demás
No son nada que pudiera existir
¿Por qué entonces cualquiera con un cerebro
Cree en la realidad y en la concepción?

El comentario de la obra declara que—

Las cosas que ni siquiera pueden existir
en la ausencia de concepciones están mas allá de toda duda
cosas que absolutamente no pueden existir mediante ninguna
esencia propia: son como una sog a enrollada que
usted etiqueta como «serpiente».

La expresión «realidad» aquí se refiere a algo que pudiera existir mediante su propia esencia. «Concepción» es el hecho de que las cosas ocurren mediante el proceso de conceptualización.

།འགྲོལ་པ་དེར་ཆགས་སོགས་རྣམས་ཐག་པ་ལ་སྐྱུལ་དུ་བཏགས་པ་ལྟར་གསུངས་པ་
ནི་མཚོན་པ་ཅམ་སྟེ། ཚོས་བཞུན་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཐག་པ་ལ་སྐྱུལ་དུ་བཏགས་པ་ལྟར་
རྟོག་པས་བཞག་པར་འཆད་པ་འོ། ། དེ་ལ་བྲ་བོའི་མདོག་དང་འབྲིལ་ལྷགས་སྐྱུལ་དང་
འབྲ་ཞིང་། ཡུལ་མི་གསལ་བར་སྐྱང་བ་ན་ཐག་པ་ལ་འདི་སྐྱུལ་ལོ་སྟམ་པ་འབྲུང་ངོ་།
།དེའི་ཚེ་ཐག་པ་ལ་ཐག་པའི་ཚོགས་པ་དང་ཆ་ཤས་སྐྱུལ་གྱི་མཚན་གཞིར་འཛོག་གྱུ་
རྒྱུ་ཟད་ཀྱང་མེད་པས། དེའི་སྐྱུལ་ནི་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཅམ་མོ།

Cuando este comentario establece que «el deseo y demás» son como un fragmento de sog a etiquetado como «serpiente», está dando un solo ejemplo; lo que quiere decir, es que todos y cada uno de los objetos que existen, son también como una sog a llamada serpiente: Todos son establecidos mediante el proceso de conceptualización.

Aquí el patrón colorido de la sog a y la forma cómo está enrollada hacen que se parezca a una serpiente; y si usted está en un lugar donde no se puede ver con claridad, entonces comienza a pensar «¡Es una serpiente!» Sin embargo el hecho, es que no hay nada de la sog a en su totalidad, ni nada en sus distintas partes que pudiera establecer que es algún tipo de serpiente; por lo tanto la serpiente de la sog a es únicamente una creación de las concepciones.

།དེ་བཞིན་དུ་སྤང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་ངའོ་སྣམ་པ་འགྲུང་བ་ན། སྤང་པོའི་སྤང་ནས་སྤྱི་
སྤྱིའི་རྒྱན་གྱི་ཚོགས་པ་དང་། དུས་གཅིག་པའི་ཚོགས་པ་དང་དེའི་ཆ་ཤས་དེའི་མཚན་
གཞིར་འཛོག་རྒྱ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་དེ་རྒྱས་པར་འོག་ནས་འཆད་དེ།

Lo mismo ocurre cuando se tiene la idea de «yo» sobre los agregados, los distintos componentes de usted mismo. No hay nada en estos componentes como una totalidad, cuando usted los considera como un continuo en el tiempo, ni como una totalidad considerada, momento en del tiempo, ni como las distintas partes de un todo, que usted pueda establecer siendo algún tipo de «yo». Entraremos a mayor detalle al respecto más adelante.

།དེའི་སྤྱིར་དང་སྤང་པོའི་ཆ་དང་ཆ་ཅན་ལས་ངོ་བོ་ཐ་དད་པའི་དེའི་གཞིར་འཛོག་རྒྱ་ཡང་
ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པས། ང་དེ་ནི་རྟོག་པས་སྤང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་བཞག་པ་ཙམ་ཡིན་
གྱི། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་དོ།

Debido a este hecho y ya que además no hay ni el más mínimo detalle fuera de las partes o totalidad de los componentes de usted mismo, que jamás pudiera considerar algún tipo de «yo». Este «yo» no es nada más que una creación de concepción basada en componentes. No hay un «yo» que exista mediante alguna esencia propia.

Selección Cinco: Lo que el Buda realmente quiso decir cuando dijo que las cosas eran «sólo-mente»

།རིགས་པ་དུག་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། འཛིག་རྟེན་མ་རིག་རྐྱེན་ཅན་དུ། །གང་སྤྱིར་རྫོགས་
པའི་སངས་རྒྱས་གསུང་། །དེ་ཡི་སྤྱིར་ན་འཛིག་རྟེན་འདི། །རྣམ་རྟོག་ཡིན་ཞེས་ཅིས་
མི་འཐད། །མ་རིག་འགགས་པར་གྱུར་ན་ནི། །གང་ཞེས་འགག་པར་འགྱུར་བ་དེ།
།མི་ཤེས་པ་ལས་ཀུན་བརྟགས་པར། །ཇི་ལྟ་བུར་ན་གསལ་མི་འགྱུར། །ཞེས་

གསུངས་ཏེ།

Ahora los *Sesenta versículos sobre el razonamiento* dicen:

El mundo es algo que la ignorancia causa;
¿Por qué? Porque los Budas así lo dicen.
¿Y entonces por qué estaría equivocado decir
Que este mundo son sólo concepciones.
Si uno terminara con su ignorancia,
Entonces, ¿cómo es que algo que ha terminado (la cosa que terminó),
A pesar de nuestro entendimiento equivocado, nunca pudiera
Desaparecer, incluso en concepciones?

རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་གནས་ལུགས་སུ་གྲུབ་པར་འགྱུར་ལ། དེའི་ཚོ་འབྲུལ་
པ་ལོག་པ་ན་གསལ་དུ་འགྲོ་དགོས་ཀྱི། ལྷོག་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་པའི་དོན་ནོ།

El significado de las líneas es el siguiente. Si las cosas existieran en su mera esencia, entonces existirían como alguna realidad independiente. Si esto fuera así, entonces cuando finalmente usted haya eliminado sus estados mentales equivocados, nunca desaparecerían, aunque deberían haberlo hecho.

།སེམས་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་བསྟན་པའི་ཕྱིར་བཤད་པ་དེ་ལ་སེམས་ཅན་གྱི་འཇིག་
རྟེན་ནི་རང་གི་སེམས་ཀྱིས་བསགས་པའི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པས་བདག་གི་དངོས་
པོ་རྟེན་པ་ཡིན་ལ། ལྷོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཡིན་དུ་སྣ་ཚོགས་པ་ནི་སེམས་ཅན་དེ་དག་ལོ་
ནའི་སེམས་ཉིད་ཀྱིས་བསགས་པའི་ཐུན་མང་བའི་ལས་ཀྱིས་འགོད་པ་སྟེ་སྐྱེད་དེ།
རྐྱེད་གི་དཀྱིལ་འཁོར་ནས་ལོག་མིན་གྱི་སྣོད་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པའོ།

La mente es el objeto principal; y para mostrar esto, la siguiente explicación aparece en las escrituras:

El mundo, en la forma de aquellos que viven en él, encuentra su mera esencia mediante el poder del karma que tienen acumulado en sus mentes, y mediante los malos pensamientos en sus mentes. También toda la vasta multitud de mundos, en la forma de los lugares donde estos seres viven, han sido puestos allí, han sido producidos, por el karma colectivo de esos mismos seres, y de nadie más— por el karma dentro de sus propias mentes. Esto se refiere a todo, hasta los más lejanos confines del mundo, desde el gran disco de viento que

sostiene nuestro planeta hasta el paraíso temporal más alto, el llamado «Por debajo de ningún otro».

།དེ་ལ་མ་གྲུ་ལ་སོགས་པའི་མདོངས་ལ་སོགས་པ་སྣ་ཚོགས་པ་ནི། སེམས་ཅན་དེ་
རྣམས་ཁོ་ནའི་ལས་སྐྱུན་མོང་མ་ཡིན་པས་སྐྱེད་པའོ། །པད་མ་ལ་སོགས་པའི་འདབ་
མ་དང་ཁ་དོག་སྣ་ཚོགས་པ་ནི། སེམས་ཅན་གྱི་སྐྱུན་མོང་གི་ལས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའོ།
།དེ་བཞིན་དུ་གཞན་ལའང་ཤེས་པར་བྱའོ།

En este tema, los intrincados patrones en un pavo real y otros objetos del tipo, son producidos por el karma personal de cada uno. Las complejidades de los pétalos y colores de una flor de loto y otras cosas similares, son producidas por el karma colectivo de los seres vivientes. Usted puede también aplicar estos principios a todos los demás casos.

།རི་རྩོད་དུ། སེམས་ཅན་ལས་ཀྱི་དབང་གིས་རི། །ནག་པོའི་དུས་སུ་སྐྱེས་ཏེ་དབར།
།སེམས་དམུལ་མཐོ་རིས་འཇིག་རྟེན་དུ། །མཚོན་དང་རིན་ཆེན་ཤིང་བཞིན་ནོ། །ཞེས་
གསུངས་སོ། །འཇིག་རྟེན་གཉིས་སྐྱུན་མོང་གི་ལས་ཡིན་མིན་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ་ནི།
སེམས་ཅན་གྱི་གཞུང་དུ་ཡང་བཤད་པས་སེམས་ཅན་གྱི་ལུགས་ལའང་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་
རྟེན་མེད་པ་མིན་ནོ།

Como dice el verso:

Es mediante karma de los seres vivientes
Que las grandes y oscuras montañas yerguen en su tiempo.
Es como los infiernos y los cielos arriba,
Las espadas, joyas, y árboles en el mundo.

Los grandes libros de la Escuela de Sólo-mente también debaten si los dos mundos [de los seres y el lugar donde viven] son producidos por el karma que es colectivo o no, entonces no es como si el sistema de Sólo-mente niegue la existencia del mundo donde viven los seres.

དེ་ལྟར་ན་འགྲོ་བ་མ་ལུས་པ་ལས་ལས་སྐྱིས་པར་གསུངས་ཤིང་། སེམས་སྣངས་
ནས་ནི་ལས་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ་སེམས་དང་བཅས་པ་ཁོ་ནས་ལས་གསོག་པའི་
སྲིར་ན་ལས་ཀྱང་སེམས་ལ་བརྟེན་པའོ། དེ་ལྟར་ན་ས་བཅུ་པར་བྱེད་པ་པོ་དང་ཚོར་བ་
པོ་མེད་པ་ཞེས་གསུངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ཅམ་གྱི་སྐྱས་བྱེད་པ་པོ་གཞན་འགོག་པར་

བསྟན་ལ།

Y así se dice, que todos los seres vivos del universo son producidos por karma. Y que si de alguna manera usted pudiera detener todas las mentes, entonces el mismo karma dejaría de existir, ya que existe sólo mediante la mente y lo que surge de ella que el karma pueda acumular, Por lo tanto el karma en sí depende de la mente. Así que el argumento del *Sutra de los diez niveles*, donde dice que no hay un gran maestro de todas las cosas, ni ningún gran creador de todas las cosas, transmite un significado de la palabra «sólo»; en la expresión «Sólo-mente»; el punto es que no hay otro creador de cosas que la propia mente.

ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་སེམས་གཅིག་ལ་བརྟེན་པར་གསུངས་པ་ལ་
བརྟེན་ནས། ཅམ་གྱི་སྐྱས་སེམས་གཙོ་བོར་གྱུར་པར་བསྟན་ཏེ། དཔལ་པ་སྣ་མ་
དགག་ཕྱོགས་དང་སྤྱི་མ་སྐྱབ་ཕྱོགས་ནས་ཡིན་ཅོ། དེའི་སྲིར་འགྲོ་བ་རབ་ཏུ་འཇུག་པ་
ལ་སེམས་ཉིད་གཙོ་བོའི་རྒྱ་ཡིན་གྱི། སེམས་ལས་གཞན་པ་ནི་གཙོ་བོའི་རྒྱ་མིན་པས།
མདོ་ལས་སེམས་ཅམ་ཞེས་གཙོ་བོར་བཞག་གི་གཟུགས་ནི་མ་ཡིན་ཅོ། །གལ་ཏེ་
གཟུགས་ཡོད་པར་འདོད་མོད་ཀྱི་སྟེ་ཀྱང་གཟུགས་དེ་ལ་ནི་སེམས་བཞིན་དུ་འགྲོ་བའི་
བྱེད་པ་པོ་ཉིད་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཅོ། །དེས་ན་སེམས་ལས་གཞན་པའི་བྱེད་པ་པོ་
བརྗོད་པ་སྟེ་བཀག་གི་ །སྤྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ནི་བཀག་པ་མ་ཡིན་ཅོ།།

También se dice en las escrituras que todos y cada uno de los doce eslabones en la cadena de interdependencia dependen de una sola cosa: la mente. Estas referencias transmiten otro significado de la palabra «sólo» en la expresión «Sólo-mente»; Aquí el punto es que la mente es el objeto principal. Las primeras referencias escriturales están poniendo su punto de vista de manera negativa, y las últimas referencias están expresando su punto de vista de una manera positiva.

Por lo tanto podemos ver que la mente es la única causa principal que pone en movimiento toda la vida. La causa principal no es otra que la mente. Por lo tanto, cuando los sutras hablan de «Sólo-mente», se están refiriendo al punto de que la mente es lo principal, y no la materia. Aunque, por supuesto, admitimos que la materia física existe, esta materia no es el creador primordial de los seres sintientes en la forma en que la mente lo es.

Por lo tanto, todas estas referencias escriturales están negando que lo opuesto a la mente; algo distinto a la mente pudiera ser el creador. Sin embargo no están diciendo que no exista ningún objeto físico exterior en absoluto.

The Asian Classics Institute
Curso 5: Cómo funciona el karma

Lectura seis: Cómo la vacuidad permite que el karma funcione que funcione el karma, de acuerdo a la Escuela del Camino medio.

མཁམ་གྲུབ་བསྐྱེད་པ་དང་རྒྱལ་མཚོག་གིས་བརྩོམས་པའི་དབུ་མ་སྤྱི་དོན་ནས།

Las siguientes selecciones son del *Resumen del Camino Medio*, escrito por el Maestro Kedrup Tenpa Dargye (1493-1568).

ཉན་རང་དབྱ་བཅོམ་པ་ཚོས་ཅན། ལྷི་རོལ་པ་བཞིན་དུ་ཁམས་གསུམ་ན་སྤྱོད་པའི་ཕྱ་
རྒྱལ་ཐམས་ཅད་མ་སྦྱངས་པར་ཐལ། དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བར་གྱུར་པའི་དངོས་པོ་རང་
བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཇིན་པའི་རྟོག་པ་དང་འཇིན་སྦྱངས་དངོས་འགལ་དུ་ཞུགས་པའི་
ལམ་མ་རྟེན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། དངོས་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་
དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར།

Primero consideremos los destructores del enemigo del tipo de los Oyentes o Budas autodidactas. ¿Acaso no está usted diciendo que, al igual que los no-budistas, no pudieron eliminar todas las aflicciones mentales generalizadas que operan en los tres reinos? Porque ¿no es verdad que han fracasado en lograr el camino que es directamente incompatible, en la forma en que cómo sostiene su objeto, con la raíz de todas estas aflicciones; es decir, la tendencia de concebir las cosas existiendo mediante una naturaleza propia? Y esto es cierto, ya que carecen de ese conocimiento integral para darse cuenta de que las cosas no tienen naturaleza propia.

གཞན་ཡང་དེ་ཚོས་ཅན། གང་ཟེག་གི་བདག་མེད་རྫོགས་པར་མ་རྟོགས་པར་ཐལ།
གང་ཟེག་རང་བཞིན་མེད་པར་མཛོན་སུམ་དུ་མ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ།

གདགས་གཞི་ཡུང་པོ་རང་ངོས་ནས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་ཞེན་ཡུལ་སྲུན་འབྲིན་མི་རྣམས་
པའི་རྩལ་གྱི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གིས་བཅིངས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། ཡུང་པོ་རང་
བཞིན་མེད་པར་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར།

Considere a esos mismos destructores del enemigo. Es verdad que aún no se han dado cuenta por completo, del hecho de que la persona no tiene naturaleza propia. Esto se debe a que aún no han percibido directamente el hecho de que la persona no tiene naturaleza. Esto en sí también es cierto, ya que todavía están encadenados por percepciones totalmente equivocadas; de tal manera que nunca podrán erradicar el objeto que creen ver, cuando sostienen que las partes a la persona, aquello que recibe la etiqueta de «yo», como algo existiendo desde su propio lado. Y esto también es verdad, ya que carecen de ese conocimiento integral para darse cuenta de que las partes de la persona no tienen naturaleza propia.

ཐལ་འགྱུར་སྣ་མ་ལ་བྱུང་པ་ཡོད་དེ། གདགས་གཞི་ཡུང་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་
འཛིན་པའི་རྟོག་པའི་ཞེན་ཡུལ་སྲུན་ཡུང་མི་རྣམས་པའི་སྲིད་འཇུག་གི་བར་དུ། བདགས་
ཚོས་གང་ཟག་རང་ངོས་ནས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་རྟོག་པའི་ཞེན་ཡུལ་སྲུན་ཡུང་མི་
རྣམས་པར་འཇུག་པ་གང་ཞིག། །དེ་ཇི་སྲིད་འཇུག་གི་བར་དུ་དེའི་དབང་གིས་ལས་
བསོག། །ལས་དེའི་དབང་གིས་འཁོར་བར་འཁོར་བའི་ཕྱིར།

La primera de nuestras afirmaciones lógicas anteriores siempre es verdad. Pues suponga que una persona sigue siendo incapaz de erradicar el objeto que piensa que ve, cuando sostiene las partes de la persona, aquello que recibe la etiqueta de «yo», como que existiendo mediante una naturaleza propia. Mientras siga de esta manera, entonces seguirá siendo incapaz de arrancar de raíz el objeto que cree percibir cuando sostiene aquella cosa que recibe la etiqueta, el «yo», como existiendo desde su propio lado. Y mientras continúe con esto, entonces por el poder de esta percepción equivocada, él va a seguir acumulando karma. Y mientras siga acumulando karma, entonces continuará dando vueltas en esta rueda de vida de sufrimiento.

སྤྱད་སྣ་མ་རྩ་འགྲུལ་གྱི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་ཡིན་ཏེ། བདག་འཛིན་གཉིས་ཀྱི་བག་
ཚགས་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་གཉིས་སྐྱེས། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ངོས་ནས་གྲུབ་པའི་ཡིད་

འོང་བ་དང་ཡིད་མི་འོང་དུ་སྐྱེས་བའི་ཚུལ་མིན་ཡིད་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་སྐྱེ། དེ་ལ་བརྟེན་
ནས་ཡིད་འོང་ལ་དམིགས་ནས་མི་འབྲལ་བར་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་དང་། ཡིད་
མི་འོང་ལ་དམིགས་ནས་འབྲལ་འདོད་ཀྱི་ཞེ་སྤང་སྐྱེས། དེའི་དབང་གིས་ལས་
བསགས་ལས་དེའི་དབང་གིས་འཁོར་བར་འཁོར་བ་དང་དེ་ལྟར་འཁོར་བ་དེ་ཡང་།
དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྣང་པོ་མངོན་སུམ་དུ་མ་རྟོགས་པའི་དབང་གིས་ཡིན་པར་
གསུངས་པའི་ཕྱིར་”

Por lo tanto esta es la idea suprema del texto raíz y del comentario de la *Línea Superior*, [escrito por Maitreya y Asanga]:

Debido a las semillas mentales de las dos tendencias de aferrarse a alguna naturaleza propia, surgen estas dos tendencias.

Por el hecho de que han brotado, surge una impresión de manera incorrecta de ver las cosas; algunas cosas parecen ser agradables desde su propio lado, y otras parecen ser desagradables desde su propio lado. Debido a que esta impresión ha surgido, entonces se produce la emoción de agrado; donde usted se enfoca en un objeto agradable y no quiere perderlo. De igual manera surge la emoción de desagrado y su enfoque está en un objeto desagradable que desea evitar.

Esto por consiguiente, lo obliga a acumular karma.

Y el karma lo obliga a seguir dando vueltas en la rueda de la vida de sufrimiento.

Es por esto que los Budas han dicho que esta vida de sufrimiento, es algo a lo que estamos forzados; esta vida de sufrimiento es una imposición sobre nosotros por no haber podido percibir directamente la esencia de Los Que Han Ido [es decir, la vacuidad].

ཚུ་འབབ་སྐྱེས་ལ་ཡི་དུགས་རྣམས་སྣོ་ཡང་། ཞེས་སོགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་མཐའ་དབྱེད་པ་
ལ། ཚུ་སྐྱེས་རྣམས་ལ་ཡི་དུགས་ཀྱི་མིག་ཤེས་དང་། བསེ་རུའི་ནང་དུ་སྐྱེ་

འད་འཇག་པར་སྐྱང་བའི་རབ་རིབ་ཅན་གྱི་མིག་ཤེས་དང་། ས་གཞི་ཀོང་རུས་གྱིས་
བྱུང་བའི་སྐྱང་བའི་ཀོང་རུས་གསལ་སྐྱང་ཅན་གྱི་ཉིང་ངེ་འཛིན་དང་བཅས་པ་རྣམས་གྱི་
ཡུལ་དེ་དང་། དེར་ཡོད་མེད་རྣམ་པ་ཀུན་དུ་མཚུངས་སམ་མི་མཚུངས་ཞེ་ན།

Aquí vamos a analizar la declaración [de *Entrando en el camino medio*, escrito por el Maestro Chandrakirti (650 d.C)] donde dice, «...también la mente de un espíritu hambriento, que ve un arroyo de agua como pus». Uno pudiera comenzar con la siguiente pregunta:

Consideremos los objetos de los siguientes estados mentales: la conciencia visual de un espíritu hambriento que percibe un de agua como pus y sangre; la conciencia visual de una persona con algún tipo de cataratas que ve un lavabo limpio de porcelana blanca como si le hubieran caído cabellos; y ese tipo de meditación donde usted visualiza esqueletos—donde imagina que toda la superficie de la tierra está cubierta con huesos de cadáveres. ¿Son todos estos objetos totalmente equivalentes, en cuanto a ser algo que existe o que no existe?

དེ་ལ་བཤད་བྱའི་ལུང་འགོད་པ་དང་། ལུང་གི་དོན་བཤད་པ་གཉིས། དང་པོ་ལ།
ཐེག་བསྐྱུས་ལས། ཡི་དུགས་དུད་འགོ་མི་རྣམས་དང་། །ལྷ་རྣམས་ཇི་ལྟར་རིགས་
རིགས་སུ། །དངོས་གཅིག་ཡིད་ནི་ཐ་དད་སྤྱིར། །དོན་མ་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ཡིན།
ཞེས་དང་། དེའི་བཤད་སྐྱུར་དགོ་བསྐྱེན་བཅུན་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པས་མཇུག་པ་ལས།

Para responder, primero expondremos un pasaje relevante, y luego lo explicaremos el pasaje. Aquí tenemos el primero. El texto llamado *La Abreviatura del gran camino* que dice:

En cuanto a los espíritus hambrientos, animales,
Humanos y los seres de placer, cada uno según
Su clase, tienen diferentes percepciones
De una sola cosa, que decimos no tiene realidad.

Asvabhava, el venerado laico con votos de por vida, ha explicado el pasaje. Sus palabras incluyen lo siguiente:

ཅུ་སྐྱུང་གི་དངོས་པོ་གཅིག་ལ་རང་རང་གི་ལས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་གྱི་དབང་གིས་ཡི་དུགས་
ཀྱིས་རྣལ་ལྷན་ལ་སོགས་པས་གང་བར་མཐོང་བ་དང་།

Cuando ellos ven una sola cosa, *una sola cosa* un arroyo de agua, cada uno ve lo que la maduración de su karma particular le obliga a percibir. El *espíritu hambriento* ve el río lleno de pus y sangre y cosas por el estilo.

དེ་ཉིད་ལ་དུད་འགོ་ལ་སོགས་པས་གནས་ཀྱི་སློབ་གནས་པར་བྱེད་པ་དང་།

Por otro lado, un *animal* o tal, piensa que esta misma agua es un lugar para permanecer, y construye su hogar allí.

མི་རྣམས་ཀྱིས་ནི་མངར་བ་དང་། དུངས་པ་དང་། བསིལ་བའི་རྒྱར་རྟོགས་ཤིང་
འཐུང་ངོ་། །སྤྱོད་བྱེད་དོ། །དེར་འཇུག་གོ།

Los humanos ven eso mismo y lo perciben como agua— dulce, limpia, fresca. La beben, se lavan y nadan en ella.

།རྣམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱི་མཆེད་ལ་སྣོམས་པར་ཞུགས་པའི་ལྷ་རྣམས་ཀྱིས་རྣམ་
མཁའ་མཐོང་སྟེ། གཟུགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྣམ་པར་བཞིག་པའི་ཕྱིར་ངོ། །ཞེས་
གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Aquellos seres de placer que están sumergidos en meditaciones profundas en el nivel que llamamos el «reino del espacio ilimitado» ven el agua como un espacio vacío, ya que su capacidad de conceptualizar la materia física se ha disuelto por completo.

གཉིས་པ་ལྷུང་གི་དོན་བཤད་པ་ལ། གཞན་ལྷགས་དགག། །རང་ལྷགས་བཞག།
།རྩོད་པ་སློང་བ་དང་གསུམ་ལས། དང་པོ་ལ།

En segundo lugar, vamos a explicar el significado del texto que citamos primero. procederemos en tres pasos: Refutar la postura de otros, establecer la nuestra y luego refutar su impugnación. Aquí está la primera.

ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྒྱ་མཚན་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ན། ཚོས་ཐམས་ཅད་ལ་འདི་ཡིན་འདི་མིན་
གང་དུ་ཡང་བརྒྱུད་དུ་མེད་དོ། །ཞེས་ཟེར་ན། སངས་རྒྱལ་པའི་གྲུབ་མཐའ་དང་། ཕྱི་
རོལ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་བཟང་ངན་དང་། བདག་ཅག་གི་སྟོན་པ་དང་། ཕྱི་རོལ་པའི་
སྟོན་པ་ལ་མཚོག་དམན་སོགས་མེད་པར་ཐལ།

Alguien pudiera hacer la siguiente afirmación:

Dadas las afirmaciones que se han presentado hasta aquí, el
hecho es que nunca más deberíamos de considerar algo como
Si fuera de una manera u otra.

Bueno, entonces, usted debe estar sugiriendo que todo el sistema del Buda es
igual al sistema de todas las creencias no-budistas, que no hay diferencia alguna
en su exactitud. Y usted también debe estar diciendo, que nunca pudiéramos
afirmar que nuestro Maestro fue el más alto maestro, y que los maestros no-
budistas son inferiores.

ཚོས་ཐམས་ཅད་ལ་འདི་ཡིན་འདི་མིན་གང་དུ་ཡང་བརྒྱུད་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན།
ཡོད་པར་ཐལ། བདག་ནི་སྟོན་པ་གཞན་སྤངས་ནས། །བྱོད་ལ་སྐྱབས་སུ་མཚི་
ལགས་ཀྱི། །ཅི་སྤྲད་ཅེན་བྱེད་ཉིད་ནི། །སྟོན་མི་མངའ་ཞིང་ཡོན་ཏན་རྫོགས། །ཞེས་
གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Y usted debe estar sugiriendo todo esto, puesto que usted afirmó que nunca más
debemos considerar algo como si fuera de una manera u otra.

Si ahora usted está de acuerdo en que ninguna de las diferencias mencionadas
anteriormente existe, nosotros debemos responder que si existen, ya que como
dice el verso:

Todos los demás maestros he abandonado ahora,
Y tomo refugio ahora sólo en Usted;
¿Por qué? Porque es usted quien no
Porque sólo usted es infalible y ha perfeccionado todo lo bueno.

ཡང་ཁ་ཅིག །བརྟན་ཞིང་གཤེར་བ་རྒྱ་མཚན་པ་གང་ལ། །ལྷ་མི་ཡི་དྲགས་གསུམ་

གྲིས་ཅིག་ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན། འགྲོ་བ་རང་རང་གི་ངོ་བོར་ཐང་ཀ་ཐང་ཀར་
བདེན་པས། བརྒན་ཞིང་གཤེར་བ་རྒྱ་ཕོར་པ་གང་པོ་དེ། ཡི་དྲགས་ཀྱི་ངོ་བོར་རྣམ་
ཐྲུབ་ཏུ་བདེན། མིའི་ངོ་བོར་རྒྱུར་བདེན་ལྷའི་ངོ་བོར་བདུད་རྩིར་བདེན་པ་ཡིན་ནོ།
ཟེར་ན།

Alguien más pudiera hacer la siguiente afirmación:

Suponga que un ser de placer, un humano, y un espíritu hambriento se sientan juntos y observan un vaso lleno de agua: Ese objeto que definimos como «mojado y fluido». Ya que a la percepción de cada tipo de ser es real, el vaso lleno de agua mojada y fluida es en realidad pus y sangre ante los ojos del espíritu hambriento, es en realidad agua ante los ojos del humano, y en realidad ambrosía ante los ojos del ser de placer.

དེའི་ཚེ་ན་འགྲོ་བ་གསུམ་པོ་དེའི་མིག་ཤེས་ཐམས་ཅད་ཚད་མ་ཡིན་ནམ། འགའ་ཞིག་
ཚད་མ་ཡིན་པ་དག་ལས་གང་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན་བརྒན་ཞིང་གཤེར་བ་རྒྱ་ཕོར་པ་
གང་པོ་དེ་རྣམ་ཐྲུབ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་གསུམ་ག་ཡིན་པ་དང་། འགའ་བལ་མ་
འབྲུལ་བའི་ཚད་མ་ཡོད་པ་དང་། ཕོར་པ་གང་པོ་དེ་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་རྒྱ་མ་ཡིན་པ་
གཉིས་ཀར་ཚད་མས་རྟོགས་པར་ཐུབ། དེའི་ཚེ་ན་འགྲོ་བ་གསུམ་པོ་དེའི་མིག་ཤེས་
ཐམས་ཅད་ཚད་མ་ཡིན་པའི་གྲིར།

Le hacemos entonces una pregunta: En la situación que usted acaba de describir, ¿Acaso la conciencia visual de los tres seres es cada una, una percepción válida, o sólo una o dos de ellas son una percepción válida? Supongamos que usted dice que las tres son válidas. Bueno, entonces, el vaso de agua mojada y fluida debe estar lleno de algo que son las tres cosas diferentes: pus y sangre; y cada una de las otras. Y entonces también debe de ser posible, que haya múltiples percepciones válidas que ven una cosa de dos maneras completamente incompatibles. Por último debe haber algo como una percepción válida, que perciba correctamente que el vaso está repleto de algo que es simultáneamente agua y algo que no es agua. ¿Por qué así? Porque, de acuerdo a su punto de vista, los tres casos distintos

conciencia visual que posee cada uno de los tres seres distintos, tendrían todos que ser una percepción válida.

འདོད་ན་མི་འཐད་པར་ཐལ། རྣམ་ཐྲུབ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་གསུམ་པོ་འགལ་
བའི་ཕྱིར་དང་། རྩ་ཡིན་མིན་གཉིས་པོ་དེ་ཡན་རྩུན་སྤངས་འགལ་གྱི་དངོས་འགལ་
ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Y si usted intenta concordar con estos disparates, usted está equivocado, ya que la característica de ser pus y sangre es incompatible con la característica de ser una de las otras dos sustancias mencionadas. Más aún, la característica de ser agua y la característica de no ser agua son directamente incompatibles de tal manera que, si algo existe y carece de una de estas cualidades, debe entonces poseer la otra.

དེ་ལ་ཁོ་ན་རེ། མིའི་མིག་ཤེས་ཚད་མ་ཡིན་གྱི། འགྲོ་བ་གཞན་གཉིས་ཀྱི་མིག་ཤེས་
ཚད་མ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་གཉིས་ལས་བཟང་ངན་གྱི་དབང་གིས་རྣམ་ཐྲུབ་དང་། བདུད་
རྩི་སོགས་སུ་མཐོང་བ་ཅམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཟེར་ན།

Alguien puede responder con la siguiente afirmación:

En el caso mencionado, la conciencia visual del humano es una percepción válida, pero la conciencia visual de los otros dos tipos de seres no es una percepción válida. Estos dos últimos ven algo como pus y sangre, y ambrosía, sólo porque su karma (que es bueno en un caso, y malo en el otro) los obliga a percibirlo de esa manera.

འོ་ན་མིའི་མིག་ཤེས་ཚད་མ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། མི་ལས་འབྲིང་པའི་དབང་གིས་རྩུ་
མཐོང་བ་ཅམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གཞན་ཡང་། མི་མ་ཡིན་པའི་འགྲོ་བའི་རྒྱུད་ལ་ལྷས་
ཤེས་ཚད་མ་དང་། ཉན་ཤེས་ཚད་མ་ཡང་མེད་པར་ཐལ། དེའི་རྒྱུད་ལ་མིག་ཤེས་ཚད་
མ་མེད་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། བྱོད་ཀྱི་རྩ་བའི་དམ་བཅའ་འཐད་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན།

Bueno, entonces, de acuerdo a usted, la conciencia visual de los humanos tampoco sería una percepción válida. Porque, ¿no es verdad que el humano ve agua sólo porque su karma (que en este caso está a mitad del camino entre lo bueno y malo recién mencionado) le obliga a esto? Por otra parte, ¿no está usted entonces

insinuando que no existe tal cosa como una conciencia táctil válida, o una conciencia auditiva válida en la corriente mental de cualquier ser que no sea humano? Porque ¿no está usted diciendo que no hay tal cosa como una conciencia visual válida en la corriente mental de cualquier ser? Ciertamente lo está insinuando, porque usted cree que su postura original es correcta. Y ahora suponga que usted está de acuerdo en que tales seres no pueden tener ese tipo de conciencias válidas.

འགོ་བ་དེ་དག་གིས་ངེས་ཤེས་སྤོངས་པ་དང་། ལྷོ་འདོགས་ཚད་པ་ཡང་མེད་པར་ཐལ།
 འདོད་པའི་གྱིར། འདོད་ན། དེ་དག་ཕན་ཚུན་གཅིག་གིས་གཅིག་ངོ་ཤེས་པ་ཡང་མེད་
 པར་ཐལ། འདོད་པའི་གྱིར།

¿No está usted insinuando entonces que estos seres nunca tienen un caso en el que son capaces de llegar a una conclusión definitiva sobre algo, o de analizar un objeto? De ser así, ¿no está usted insinuando que nunca podría existir un caso en el que uno de estos seres pueda reconocer a otro? Claro que si lo está, dada su postura.

༘ གཉིས་པ་རང་ལུགས་བཞག་པ་ལ། བརྒན་ཞིང་གཤེར་བ་རྒྱ་ཕོར་པ་གང་ལ།
 ལས་ཅན་གྱི་ལྷ་མི་ཡི་དུགས་གསུམ་གྱིས་ཅིག་ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ། རྒྱ་ཕོར་པ་
 གང་པོ་དེ་དངོས་པོ་གསུམ་གྱི་གཞི་མཐུན་པ་མ་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ཚེ་ཚད་མཚུངས་
 གསུམ་ངེས་པར་མི་དགོས་ཤིང་། བརྒན་ཞིང་གཤེར་བ་རྒྱ་ཕོར་པ་གང་པོ་དེ་ཆ་ཤས་
 གསུམ་ལྡན་དུ་སྐྱེ་བ་དང་།

Aquí, en segundo lugar, está la sección donde establecemos nuestra propia postura. Ahora suponga que tres distintos tipos de seres—un ser de placer, un humano y un espíritu hambriento, cada uno con su propio karma—Se sientan juntos y observan un vaso lleno de agua; el objeto que definimos como «mojado y fluido». En este punto el vaso de agua no es algo que simultáneamente sea tres objetos diferentes. Tampoco es necesario en esta situación que haya tres percepciones válidas idénticas. Y cuando se produce el vaso lleno de agua mojada y fluida, ocurre con tres diferentes parte distintivas.

དེ་ཡང་དང་པོར་གྲུབ་ཅིང་ནས་ཆ་ཤས་གསུམ་ལྡན་དུ་གྲུབ་ཅིང་། མཐར་མ་ཞིག་གི་
བར་དུ་ཆ་ཤས་གསུམ་ལྡན་དུ་གནས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་རྒྱ་མོར་པ་
གང་པོ་དེའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གིས་ཉར་ལེན་དང་། ཡི་དྲགས་ཀྱི་ལས་ཀྱིས་ལྡན་ཅིག་
བྱེད་རྒྱུན་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གི་རིགས་འདྲ་སྤྱི་མ་རྣམས་ལྷན་དུ་སྐྱེ་
བ་དང་།

Aunque no es el caso que desde el momento en que comenzó, el vaso de agua llegó con tres partes diferentes, o que permanezcan con el vaso de agua hasta que eventualmente termine. Lo que sucede es que una de las partes del vaso lleno de agua húmeda y fluida provee una causa material, y el karma del espíritu hambriento provee un factor contribuyente; por lo tanto basándose en ambos, el último, la continuidad de una parte del vaso de agua, empieza a ser sangre y pus.

དེའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གིས་ཉར་ལེན་དང་། མིའི་ལས་ཀྱིས་ལྡན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུན་བྱས་པ་
ལ་བརྟེན་ནས་དེའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གི་རིགས་འདྲ་སྤྱི་མ་རྣམས་སྐྱེ་བ་དང་།

Otra parte del vaso de agua nuevamente provee una causa material, y el karma del ser humano provee un factor contribuyente; basándose en ambos, el último, la continuidad de una parte del vaso de agua, empieza a ser agua

ཡང་དེའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གིས་ཉར་ལེན་དང་། ལྡན་ལས་ཀྱིས་ལྡན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུན་བྱས་
པ་ལ་བརྟེན་ནས། དེའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གི་རིགས་འདྲ་སྤྱི་མ་བདུད་རྩིས་སྐྱེ་བ་སོགས་
ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Sin embargo otra parte del vaso de agua provee una causa material, y el karma del ser de placer provee un factor contribuyente; y entonces basado en ambos, la continuación posterior de una parte del vaso de agua comienza a ser ambrosía, basándose en ambos, el último, la continuidad de una parte del vaso de agua, empieza a ser ambrosía y así sucesivamente.

དེའི་ཚེ་ན་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་རྒྱ་མོར་པ་གང་པོ་དེ་ཆ་ཤས་གསུམ་ལྡན་དུ་ཡོད་ཀྱང་།
གསུམ་གསུམ་གསུམ་ག་མཐོང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡི་དྲགས་ཀྱི་ལས་ངན་པ་བསགས་པའི་

དབང་གིས་རྣམ་ཐག་སྤྲུལ་ཏུ་མཐོང་། དངོས་པོ་གཞན་གཉིས་མ་མཐོང་བ་དང་། དེ་བཞིན་
དུ་འགྲོ་བ་འོག་མ་གཉིས་ལ་ཡང་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

En este punto, el vaso lleno de agua mojada y fluida es algo con tres partes distintas. Sin embargo, no es el caso que los tres diferentes seres vean todas las tres partes. El espíritu hambriento, se ve obligado por el mal karma que ha acumulado a ver el vaso de agua como pus y sangre; y no ve las otras dos cosas. Uno debe entender que el caso es similar para los dos últimos tipos de seres.

དེ་ལྟར་འབྱུང་བ་དེ་ཡང་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་བ་གང་པོ་དེ་བལྟ་བུ་ཐུན་མོང་བ་
ཡིན་པའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི། ཡི་དྲགས་ཀྱིས་ལག་དུ་སྤངས་ནས་ལོངས་སྤྱོད་
པར་བརྩམས་པ་དེའི་ཚེ་ན་བྱུང་ཚེས་གསུམ་ལྡན་དུ་སྐྱེ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཚེ་ན་ཡི་
དྲགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལོངས་སྤྱོད་བྱ་ཡིན་པས། རིགས་འདྲ་ཕྱི་མ་རྣམས་ལ་
དུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Lo que acabamos de describir como sucediendo es sólo como referencia, donde un vaso de algo mojado y fluido es un objeto compartido por los tres seres diferentes, mientras lo observan juntos. Sin embargo, cuando el espíritu hambriento toma el vaso en su mano y comienza a participar de su contenido, el vaso con el líquido ya no es algo que exista con tres partes distintas. Ya que en ese momento es algo que el espíritu hambriento está experimentando exclusivamente y a continuación comienza a ser pus y sangre.

དང་ཕོར་གང་དུ་གནས་པ་དེ་ཡང་འགྲོ་བ་གསུམ་པོ་དེའི་རང་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་
པའི་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་གྲུབ་པའི་སྣོད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་གང་ནས་སྤངས་པ་དེ་ཉིད་དུ་གྲུབ་
པ་ཡིན་ཏེ། མིའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་གྲུབ་པས་མིའི་འཛིག་རྟེན་
གྱི་ཚུ་དྲངས་ཤིང་བསིལ་བ་ནས་སྤངས་ན་དེ་ཉིད་དུ་གནས་པ་སོགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

La manera como existe originalmente el líquido depende del mundo exterior particular de donde ha sido tomado, ya que cada uno de los tres seres distintos tienen un mundo exterior diferente, dependiendo del karma específico que por sí mismos hayan acumulado. Si el vaso de líquido fuera agua dulce, fresca tomada del mundo de los humanos—un mundo creado por el karma específico del

humano en el grupo—entonces esa sería su condición original, y así sucesivamente.

ཡི་དྲགས་ཀྱིས་རྩ་ལྷུང་ལ་བལྟས་པ་ན་རྣམ་ཐོན་མཐོང་བ་དེ་ཡང་ཡི་དྲགས་འགའ་
ཞིག་ལ་ཡིན་གྱི། ཡི་དྲགས་ཐམས་ཅད་ལ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡི་དྲགས་ལ་ཕྱི་རི་སློབ་པ་
ཅན། རང་གི་སློབ་པ་ཅན། ཟས་སྐོམ་ཉིད་ལ་ཡོད་པའི་སློབ་པ་ཅན་དུ་མ་ཡོད་པའི་
ཕྱིར།

Cuando decimos que un espíritu hambriento que ve un arroyo de agua y lo que observa es como pus y sangre; vale la pena mencionar que por cierto sólo estamos hablando de algunos tipos de espíritus hambrientos, y no de todos. Existen muchos tipos de espíritus hambrientos: algunos con obstáculos en el mundo a su alrededor que les impide satisfacer el hambre; algunos con obstáculos que son partes de sus cuerpos; y algunos con obstáculos relacionados con la comida o bebida en sí.

བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕྱོར་པ་གང་ལ་ལས་ཅན་གྱི་འགྲོ་བ་གསུམ་གྱིས་ཅིག་ཅར་དུ་
བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན་དངོས་པོ་ཚད་མས་བྱུང་བ་གསུམ་སྐྱེ་བའི་དཔེ་ཡང་ཡོད་དེ།
ལྷགས་གོང་དམར་འབར་བའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གིས་ཉེར་ལེན་དང་ལྷགས་སྐྱགས་ཀྱིས་
ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ལྷགས་སྐྱགས་བཏབ་པའི་ལག་པས་རིག་
པ་དེའི་ཚེ་ན་ཚ་བའི་རིག་བྱ་མི་སྤྱོད་རིག་བྱ་གཞན་ཞིག་སྤྱོད་བ་དང་། ལྷགས་སྐྱགས་
མ་བཏབ་པའི་ལག་པས་རིག་པ་དེའི་ཚེ་ན། ཚ་བའི་རིག་བྱ་སྤྱོད་རིག་བྱ་གཞན་མི་སྤྱོད་
བ་དང་།

Además hay un ejemplo que podemos usar para saber como es que, cuando los tres tipos de seres distintos juntos, cada uno con su propio karma, observan un vaso lleno de algo mojado y fluido comienza a haber tres objetos diferentes; cada uno confirmado por una percepción válida. Supongamos que hay una esfera de acero al rojo vivo; una parte de esta esfera provee la causa material, y el «mantra del acero» proporciona un factor contribuyente. Debido a estos dos, una persona que ha usado el mantra de acero en su mano, puede tocar la pelota; pero no se somete a ninguna sensación de calor; en su lugar tiene otra sensación. La persona que no ha usado el mantra, en su mano, tiene una sensación de calor al tocar la pelota y no tiene ningún otro tipo de sensación.

སོས་ཀའི་དུས་སུ་ཟ࿳་བའི་རིག་བྱའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གིས་ཉེར་ལེན་དང་། ཡི་དྲགས་ཀྱི་
ལས་ཀྱིས་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། དེའི་ལུས་ཤེས་ཀྱི་སྤོང་བྱར་གྱུར་
པའི་ཆ་བའི་རིག་བྱ་སྐྱེ་བ་དང་། དགུན་དུས་སུ་ཉི་མའི་རིག་བྱའི་ཆ་ཤས་གཅིག་གིས་
ཉེར་ལེན་དང་། ཡི་དྲགས་ཀྱི་ལས་ཀྱིས་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས།
དེའི་ལུས་ཤེས་ཀྱི་སྤོང་བྱར་གྱུར་པའི་གང་བའི་རིག་བྱ་སྐྱེ་བ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་
ཕྱིར།

Otro ejemplo sería la luna de primavera; parte de la sensación de los rayos de luz sobre el cuerpo, proporcionan la causa material; el karma de un espíritu hambriento provee un factor contribuyente. Entonces basado en estos dos, el espíritu tiene una sensación de calor, experimentada por la conciencia del cuerpo.

Lo mismo sucede con el sol de invierno; una parte de la sensación de los rayos sobre el cuerpo provee la causa material, y el karma del espíritu hambriento provee el factor contribuyente. Entonces basado en estos dos, el espíritu obtiene una sensación de frío, experimentada por la conciencia del cuerpo.

དེ་ལྟར་སྐྱེ་བ་ཡིན་ཏེ། བཤེས་སྤྱིང་ལས། ཡི་དྲགས་རྣམས་ལ་སོས་ཀའི་དུས་སུ་ནི།
།ཟ࿳་བའང་ཆ་ལ་དགུན་ནི་ཉི་མའང་གང་། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Que tengan ese tipo de sensación es un hecho, ya que la *Carta a un amigo* escrita por Arya Nagarjuna hace la siguiente afirmación:

Para los espíritus hambrientos, hace calor
Incluso la luz de la luna en primavera es caliente y hasta el sol del invierno es frío.

དེ་ཡང་ཡུལ་དུས་ཁྱད་པར་ཅན་དེ་དག་གི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ཡིན་གྱི་སྤྱིར་དེ་ལྟར་སྐྱེ་བ་
མ་ཡིན་ཏེ། ཉི་མའི་སྤོང་བྱ་གང་བའི་རིག་བྱ་ཡང་མེད། ཟ࿳་བའི་སྤོང་བྱ་ཆ་བའི་རིག་
བྱ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། ཉི་མའི་སྤོང་བྱ་སྐྱེ་བའི་རྗེས་མེད་པའི་ཕྱིར།

Todo esto es causado por las circunstancias extraordinarias del momento y lugar en particular, porque en términos generales nunca sucede así: No hay nada en absoluto del sol que pueda hacer sentirse frío, y nada de la luna que pueda hacer sentirse caliente calor. También es un hecho que no existe nada en el sol, ninguna sustancia que llamemos «espacio cubierto».

གསུམ་པ་དེ་ལ་རྩོད་པ་སྤོང་བ་ལ། བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་པོ་ལ། ལས་
ཅན་གྱི་འགྲོ་བ་གསུམ་གྱིས་ཅིག་ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ། བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་
པ་གང་པོ་དེ། ཆེ་ཤས་གསུམ་ལྡན་གྱི་ཆ་ཅན་དུ་སྐྱེས་ཀྱང་། འགྲོ་བ་གསུམ་པོ་དེས་
རང་རང་གི་སྐྱུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལས་ཀྱི་དབང་གིས། འགྲོ་བ་རེ་རེས་དངོས་པོ་

གསུམ་ག་མ་མཐོང་བར་ཁས་སྤངས་པ་ལ།

Aquí está la tercera parte de nuestra presentación, donde vamos a donde refutamos la impugnación de los representantes de otros puntos de vista. Recordarán que nuestra postura es describir una situación en la que seres de tres tipos diferentes, cada uno con su propio karma, están sentados juntos observando un vaso lleno de algo que está mojado y fluye. El vaso lleno de algo mojado y fluido existe en este momento, pero como algo con tres partes distintas. No obstante, ninguno de los seres es capaz de ver las tres cosas, ya que cada uno está a merced del karma particular que ha acumulado. Ahora vienen los representantes de otros puntos de vista a atacar esta postura.

ཁ་ཅིག་ །དེ་ལྟར་འདོད་པ་དེ་མི་འཐད་པར་ཐལ། དཔལ་ལྡན་ཚོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་
ལྷང་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། དེའི་གཞུང་ལས། གལ་ཏེ་དེ་ཡང་མཐོང་
མེད་ལ། །བརྟེན་ནས་གཟུགས་གཞན་འབྱུང་འབྱུར་ན། །ཞེས་དགྲ་གཉེན་གཉིས་
ཀྱིས་སྐྱེས་བུ་གཅིག་གི་གཟུགས་ལ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན། །སྐྱེས་བུ་དེའི་གཟུགས་
མཛེས་མི་མཛེས་གཉིས་སུ་གནས་ཀྱང་། །གཟུགས་དེ་དང་དགྲ་གཉེན་གཉིས་ཀྱི་བར་
དུ་ལས་གཟུགས་སྐྱེས་པས། །དགྲ་གཉེན་གཉིས་པོ་དེས་གཟུགས་མཛེས་མི་མཛེས་
གཉིས་ཀ་མ་མཐོང་བ། །གངས་ཅན་གྱིས་ཁས་སྤངས་པ་དེ་འགོག་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པ་ཁ་
སྤོང་བས་སྤོད་ཀྱི་དེ་ལ་གཞོན་པའི་ཕྱིར་ཟེར་ན།

Viene uno y hace la siguiente afirmación:

Su postura, como la explican, está equivocada, ya que va en contra de una declaración del glorioso Dharmakirti. Esto es sin duda el caso, ya que en su obra principal [titulada *El comentario sobre la percepción válida*] dice:

Supongamos que usted dice que ellos no lo ven,
Y que las circunstancias causan otra forma.

De lo que él está hablando aquí, es una creencia de la Escuela Numerista [no-budista]. Ellos presentan el caso de una sola persona cuya forma física puede verse al mismo tiempo, tanto por su enemigo como por su amigo. En realidad, la forma física de la persona es atractiva y fea al mismo tiempo. Algo sucede donde aún otra forma física; una que viene del karma, que crece entre la verdadera forma física de la persona y la que el enemigo y amigo están viendo. Debido a esto ni el enemigo ni el amigo pueden ver ambas, lo atractivo y lo feo juntos.

El maestro Dharmakirti utiliza la lógica para refutar este concepto, esta misma lógica puede ser utilizada en contra de la postura que usted ha asumido, para comprobar que usted está equivocado.

དེ་མི་འབྲང་པར་ཐལ། དེ་ལྟར་འདོད་པ་དེ་ནི་ཚོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ལུང་དོན་དང་།
ལྷོགས་སྒྲ་སྒྲ་བ་པའི་འདོད་པ་གཉིས་ཀ་ཁོང་དུ་མ་རྒྱུད་པའི་སྣོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Sin embargo su razonamiento aquí es incorrecto, ya que la creencia que ha expresado demuestra que ha fracasado en entender ambos; el significado de la declaración del Maestro Dharmakirti, y la postura completa expresada anteriormente.

དེར་ཐལ། ཚོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ལུང་དོན་ནི། བྲངས་ཅན་གྱིས་རྒྱུད་རིང་ཐུང་གི་
གཞུགས་ལ་བརྟམས་པ་དེའི་ཚེ་ན། རྒྱུད་རིང་ཐུང་གི་གཞུགས་དང་། མིག་ཤེས་གཉིས་
ཀྱི་བར་དུ། ལས་གཞུགས་གསལ་མི་གསལ་སྒྲུབ་པའི་དབང་གིས། གཞུགས་གསལ་
བར་སྒྲུབ་མི་སྒྲུབ་འཇོག་པ་ཡིན་གྱི། གཞུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཤར་བའི་སྣོན་སྣོན་གཞུགས་

གསལ་བར་སྐྱང་མི་སྐྱང་འཇོག་པ་མ་ཡིན་ཞེས་ཁས་སྐྱངས་པ་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་ལས་
གཟུགས་གཉིས་པོ་དེས་རྒྱང་རིང་ཐུང་གི་གཟུགས་གཉིས་པོ་དེ་བསྐྱིབས་སམ་མ་
བསྐྱིབས། བསྐྱིབས་ན་མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུགས་གཉིས་པོ་དེ་མ་མཐོང་བར་ཐལ།
དེས་དེ་སྐྱིབ་པའི་ཕྱིར།

Esto es un hecho, ya que el verdadero significado de la declaración del Maestro Dharmakirti es: La Escuela Numerista está describiendo una situación en la que usted está observando una forma física ya sea de lejos o de cerca. Ellos dicen que, dependiendo de la distancia entre usted y el objeto, hay otra forma física la cual es el resultado del karma, y que se encuentra entre su conciencia visual y la forma original, puede ser clara o no. Esto entonces, determina si la forma original le resulta clara o no. Sin embargo no es el caso, ellos dicen que lo que determina si la forma original le aparece de manera clara o no, es si usted tiene o no una impresión clara de esta forma.

En respuesta, el Maestro Dharmakirti pregunta a los Numeristas:

Consideremos estos dos casos de alguna forma física intermedia proveniente del karma. ¿funcionan o no funcionan para oscurecer las dos formas originales; la que está lejos, y la otra que está cerca? Si las oscurecieran, entonces su conciencia visual nunca pudiera ver las dos formas originales, ya que habrían sido oscurecidas por las otras.

མ་བསྐྱིབས་ན། མིག་ཤེས་དེས་ལས་གཟུགས་གཉིས་དང་རྒྱང་རིང་ཐུང་གི་གཟུགས་
གཉིས་པོ་དེ་ཅིག་ཅར་དུ་མཐོང་བར་ཐལ། དེས་དེ་མ་བསྐྱིབས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བཀག་
པའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Y supongamos que usted dice que no las oscurecen. ¿No sería entonces su conciencia visual la que viera ambas; las dos formas intermedias creadas por el karma, y las dos formas originales, la cercana y la lejana; todas al mismo tiempo? Tendría que hacerlo porque, según usted, las formas intermedias no oscurecen a las originales.

Este es el punto real de la declaración del Maestro, donde refuta esa creencia de los Numeristas.

གཉིས་པ་དེར་ཐལ། ལྷོགས་སྒྲ་མས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་ལ། འགྲོ་བ་
གསུམ་གྱིས་ཅིག་ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན། བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་པོ་དེ།
དངོས་པོ་གསུམ་གྱི་གཞི་མཐུན་དུ་ཡང་ཁས་མ་སྤངས། རྐྱིས་བུ་གཅིག་གི་གཟུགས་
མངོས་མི་མངོས་གཉིས་ཀ་ཡིན་པར་ཡང་ཁས་མ་སྤངས། ཡི་དུགས་གྱིས་མིག་ཤེས་
དང་ཚུ་སྤྱང་གི་བར་དུ་རྣམ་ཐོག་གི་ལས་གཟུགས་སྐྱེ་བར་ཁས་མ་སྤངས། ཡི་དུགས་
གྱི་མིག་གིས་རྣམ་ཐོག་གི་ལས་གཟུགས་དང་ཚུ་སྤྱང་གཉིས་ཀ་མཐོང་བར་ཡང་ཁས་
མ་སྤངས། ལས་གྱི་དབང་གིས་ཡི་དུགས་གྱི་ཚུ་སྤྱང་མ་མཐོང་བར་ཁས་སྤངས་པའི་
ཕྱིར།

Nuestro segundo punto [que usted ha fracasado en comprender la postura que expresamos anteriormente] la cual también es bastante cierta. Nuestra postura original estaba describiendo una situación donde tres tipos diferentes de seres estaban sentados juntos observando un vaso lleno de algo mojado y fluido. Nuestra postura no es que el vaso lleno de algo mojado y fluido sea una cosa, que es tres cosas diferentes. Tampoco es nuestra postura que exista algo tal como la apariencia física de una persona, que sea atractiva y fea al mismo tiempo.

Más aún, nuestra postura no es que la sangre y pus representen algún tipo de forma física que resulte del karma y que crezca entre la conciencia visual del espíritu hambriento y la corriente de agua. Y tampoco es nuestra postura que los ojos del espíritu hambriento vean ambos, la sangre y pus, como una especie de forma física resultante del karma, y la corriente de agua al mismo tiempo. Nuestra postura *sí* es que, por la fuerza de su karma, el espíritu hambriento no tiene la capacidad de percibir la corriente de agua.

གཞན་ཡང་། དཔལ་ཚེས་གྱི་གྲགས་པའི་ལུང་དང་སྤྱོད་འགལ་བ་ཡིན་ཏེ། སྤྱོད་གྱི་
ནད་ལྔ་དང་། འབྱུང་བ་ལྔ་དང་། གདོན་ལྔ་དང་བཅས་པ་རྣམས། ཉོན་མོངས་པ་དུག་
ལྔའི་དངོས་འབྲས་སུ་ཁས་སྤངས། ལུ་སྤྱོད་གྱི་བད་ཀན་དང་འདོད་ཆགས་སྐྱེ་

འབྲས། མཁྲིས་པ་དང་ཞེ་སྤང་རྒྱ་འབྲས་སོགས་སྤྱུ་ཁས་སྤངས་པ་ལ། བད་ཀན་དང་
འདོད་ཆགས་རྗེས་སྤྱུ་འགོ་ལྡོག་འབྲུལ། མཁྲིས་པ་དང་ཞེ་སྤང་རྗེས་སྤྱུ་འགོ་ལྡོག་
འབྲུལ་པས་དེ་འགོག་བྱེད་གྱི། འབྲུལ་ཕྱིར་རྒྱུ་སོགས་ཚོས་མ་ཡིན། །ཞེས་པའི་
གཞུང་འདོན་པ་རྒྱུར་བའི་རྣོ་ནས་བྱོད་ལ་གཞོད་པའི་ཕྱིར་དང་། འདུས་མ་བྱས་གྱི་
ནམ་མཁའ་འབྲས་ལོག་གི་དངོས་འབྲས་སྤྱུ་འདོད་པ་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར།

Y de todas maneras, tal vez sea usted quien ha contradicho una declaración del glorioso Dharmakirti. Usted ha tomado la postura de que las cinco enfermedades, los cinco elementos, y los cinco demonios; todos son resultado directo de los cinco venenos—los cinco malos pensamientos. Pero cuando los no budistas no-budistas toman la postura de que la flema y el deseo tienen una relación de causa-y-efecto; y que la bilis y el enojo tienen el mismo tipo de relación, y demás; entonces el Maestro Dharmakirti los refuta demostrando que el deseo no siempre va y viene de acuerdo a la flema, y el enojo no siempre va y viene según la bilis. Para hacerlo, él hace una declaración que dice: «No es un hecho que el viento y el resto sean así, porque la relación no siempre se mantiene». También pudiéramos voltear esta afirmación y decir que refutó su postura; y agregar también lo erróneo que es afirmar que el espacio no creado pudiera ser alguna vez el resultado directo de los celos y envidia.

[El punto parece ser que, aunque su postura sobre los malos pensamientos, y nuestra postura original sobre la naturaleza de las percepciones de los tres seres, ambas sean correctas, usted siempre puede tergiversar alguna cita de un maestro, sacarla de contexto o malinterpretarla, e intentar demostrar que estaban equivocadas].

ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། དངོས་གཅིག་ཡིད་ནི་ཐ་དད་ཕྱིར། །དོན་མ་གྲུབ་པར་འདོད་པ་
ཡིན། །ཞེས་དངོས་པོ་གཅིག་ལ་སྤྲང་རྩལ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་འབྲུང་བར་གསུངས་པ་
མི་འཐད་པར་ཐལ། །བྱོད་རྣམ་ན་དངོས་པོ་གསུམ་ལ་སྤྲང་རྩལ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་
འབྲུང་བའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། འགོ་བ་གསུམ་གྱིས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་
ལ་ཅིག་ཅར་དུ་བརྟུས་པ་དེའི་ཚེ་ན། དངོས་པོ་ཚད་གྲུབ་པ་གསུམ་ལ་སྤྲང་རྩལ་མི་
འདྲ་བ་གསུམ་འབྲུང་བའི་ཕྱིར། ཟེར་ན།

Alguien más pudiera venir y hacer incluso otra afirmación :

Hablemos de la cita anterior, donde decía:

En la medida en que [estos diferentes seres] tengan
percepciones diferentes
De una sola cosa, decimos que no tiene realidad.

La idea que aquí se expresa, es que un solo objeto puede aparecer de tres maneras diferentes. Esto es incorrecto porque, según usted, lo que está pasando es que los tres objetos diferentes aparecen de tres maneras distintas. Ciertamente esta es su postura; recuerde, usted estaba describiendo una situación en la que los tres distintos tipos de seres están sentados juntos y observan un vaso lleno de algo que está mojado y fluye. Usted dijo que había tres objetos diferentes, cada uno confirmado por una percepción válida, y que aparecía de tres maneras diferentes.

འོ་ན། རློས་བྱ་གཅིག་གིས་ཡན་ལག་མི་འདྲ་བ་ལྔས་བྱ་བ་མི་འདྲ་བ་ལྔ་བྱས་པ་དེའི་
ཚོ་ན། རློས་བྱ་གཅིག་གིས་བྱ་བ་མི་འདྲ་བ་ལྔ་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡན་ལག་
མི་འདྲ་བ་ལྔས་བྱ་བ་མི་འདྲ་བ་ལྔ་བྱས་པའི་ཕྱིར།

Bueno, supongamos que una persona está usando todas sus cuatro extremidades y su cabeza para realizar cinco acciones diferentes. Según usted, no sería una sola persona realizando cinco acciones diferentes, porque cinco protuberancias distintas de su cuerpo están realizando cinco acciones diferentes.

བྱས་པ་ལ་ཁོ་ན་རེ། རློན་མེད་དེ། ཡན་ལག་ལྔ་པོ་དེ་རློས་བྱ་དེའི་ཆ་གས་ཡིན་པས།
དེས་བྱ་བ་བྱས་པས་རློས་བྱ་དེས་བྱ་བ་བྱས་པར་འཇོག་དགོས་པའི་ཕྱིར། ཟེར་ན།

En respuesta a esta línea de razonamiento, alguien contesta:

No, aquí no hay tal problema. Todas las cinco protuberancias son partes de una persona, así que tendríamos que decir que, cuando las cinco están realizando algunas acciones, la persona está realizando algunas acciones.

ལྷ་མ་ཡང་དེ་དང་མཚུངས་ཏེ། རྣམ་ཐུག་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་གསུམ་པོ་དེ།
བརླན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་པོ་དེའི་ཆ་ཤས་ཡིན་པས་དེ་གསུམ་སྐྱང་བ་ན།
བརླན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་པོ་དེའི་སྐྱང་དུ་སྐྱང་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་སྐྱང་བར་
འཇོག་པའི་ལྗོངས།

Bueno, el caso anterior ¡es exactamente igual! Las tres cosas mencionadas, la sangre, y el pus y los otros dos, son todas partes del vaso lleno de algo mojado y fluido. Cuando las tres aparecen, entonces podemos decir que el vaso lleno de algo que está mojado y fluye está actuando como la base, y tres formas diferentes de cómo están apareciendo se despliegan sobre él.

ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྣམ་ཐུག་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་གསུམ་པོ་དེ་ཕན་ཚུན་གོ་ས་
འགོག་པའི་དངོས་པོ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ལས་ཅན་གྱི་འགོ་བ་གསུམ་གྱི་ཚུ་ཕོར་པ་
གང་ལ་ཅིག་ཅར་དུ་བརྟུས་པ་དེའི་ཚེ་ན། དངོས་པོ་ཚད་གྲུབ་པ་གསུམ་སྐྱིད་པར་ཁས་
སྐྱངས་པ་ལ།

Alguien más pudiera venir ahora y hacer otro argumento:

Hablemos de estas tres cosas: el pus y la sangre, y los otros dos. ¿Está usted insinuando entonces que estos no son el tipo de objetos que se bloquearían entre sí para poder entrar en el espacio que cada uno ocupa? Después de todo, usted estaba hablando de una situación en la que estos tres tipos de seres, cada uno con su propio karma, se sientan juntos y observan un vaso lleno de agua. Usted dijo que su postura era posible de que haya tres objetos diferentes allí, cada uno confirmado por una percepción válida.

དངོས་པོ་གསུམ་ཕན་ཚུན་གོ་ས་འགོག་པའི་དངོས་པོ་མ་ཡིན་པར་ཐལ་བའི་རིགས་
པས་མི་གཞོད་དེ། དེའི་ཚེ་ན་བརླན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་པོ་དེ། དངོས་པོ་
གསུམ་གྱི་གཞི་མཐུན་དུ་ཡང་ཁས་མ་སྐྱངས། ཚད་མཚུངས་ངེས་པར་དགོས་པར་

ཡང་ཁས་མ་སྒྲངས་པའི་ཕྱིར།

Esta clase de razonamiento, donde usted intenta demostrar que estamos insinuando que los tres objetos no son del tipo que se bloqueen entre sí para entrar en el espacio que cada uno ocupa, no puede refutar nuestra postura. No es nuestra creencia que en esta situación el vaso lleno de algo que está mojado y fluye, es algo que es tres cosas distintas. Nunca dijimos tampoco aquí, que tenía que haber definitivamente percepciones idénticas y válidas.

ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཉི་ཤུ་པའི་འགྲོལ་བཤད་སློབ་དཔོན་དུལ་བ་ལྟས་མཛད་པ་ལས།
དེ་ལ་རྣལ་གྱི་ཐིགས་པ་འགའ་ཡང་མེད་ན་རྣལ་གྱིས་གང་བའི་སྒྲུང་ལྟ་ག་ལ་ཡོད།
ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྣོན་པའི་དབང་གིས་དེ་དག་གིས་དེ་མཐོང་ངོ་། །ཞེས་གསུངས་པ་
དེ་མི་འཐད་པར་ཐལ། འགྲོ་བ་གསུམ་གྱིས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕྱིར་པ་གང་ལ་ཅིག་
ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན། ཡི་དུགས་ཀྱི་མིག་ཤེས་ཚད་མར་སོང་བའི་རྣལ་དངོས་
གནས་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཟེར་ན།

Alguien pudiera argumentar:

En su *Comentario de los veinte versos*, el Maestro Vinitadeva hace esta afirmación —

Si no había allí ni una sola gota de pus, entonces
¿cómo pudiera haber todo un río de pus?
Están forzados a percibirlo, mediante la maduración de
su karma.

Según usted, esta declaración tendría que estar equivocada, porque cuando los tres tipos de seres diferentes se sientan juntos y observan el vaso lleno de algo mojado y fluido, la conciencia visual del espíritu hambriento es una percepción válida, y el pus es pus real.

སྣོན་མེད་དེ། དེ་ལྟ་བུའི་བརྒྱལ་ལན་ཇི་སྟེན་ཅིག་བྱས་པ་ཐམས་ཅད་ཕྱི་དོན་འགོག་
པའི་དབང་དུ་བྱས་པའི་ཕྱིར། ཕྱི་དོན་འགོག་པའི་རྒྱལ་ཡང་ཡོད་དེ། སྣོན་པོ་ཕྱི་རོལ་

དོན་དུ་གྲུབ་ན། ཚུར་མཐོང་གི་རྒྱུད་ཀྱི་སྲོན་འཛིན་དབང་པོའི་མངོན་སུམ་ལ། སྲོན་པོ་
སྤང་བ་ན་སྲོན་འཛིན་སྲ་མ་འགགས་པའི་ཚེ། སྲོན་འཛིན་ཕྱི་མ་སྐྱེ་བའི་བག་ཆགས་
བཞག་པ་སླིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས། སྤང་བ་མ་ཡིན་པར་སྲོན་པོ་ཕྱི་རོལ་ནས་རང་འདྲའི་
རྣམ་པ་གཏད་པའི་སློན་ནས་སྤང་བ་ཡིན་ན། འགྲོ་བ་གསུམ་གྱིས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་
ཕོར་བ་གང་ལ་ཅིག་ཅར་དུ་བལྟས་ནས། དངོས་པོ་གསུམ་སྤང་བ་དེའི་ཚེ་ན། རང་
རང་གི་ལས་ཀྱིས་བག་ཆགས་བཞག་པ་སླིན་པ་ལ་མ་བརྟེན་པར། དངོས་པོ་གསུམ་
པོ་དེ་རང་འདྲའི་རྣམ་པ་གཏད་པའི་སློན་ནས་སྤང་དགོས།

Y sin embargo no hay tal problema. No importa cuántos argumentos de este tipo quiera usted presentar, todos están elaborados desde el punto de vista de negar la existencia de objetos externos. La forma de estos argumentos es la siguiente): Si el color azul pudiera existiera como un objeto externo, entonces lo que sucedería es que cuando este color apareciera directamente ante una percepción sensorial que entendiera el azul; es decir, con tal percepción que se encuentra en el flujo mental de uno de esos que «sólo percibe este lado» [lo cual es otro nombre para aquellos que aún no han percibido directamente la realidad].

Cuando la ocasión anterior termina de percibir el azul, lo que realmente sucede, es que planta una semilla mental que eventualmente crecerá en una futura instancia similar de percepción de azul, cuando madure la semilla. Suponga que el azul no fuera sólo este tipo de apariencia, sino más bien una apariencia donde el azul como un objeto exterior estuviera transmitiendo una similitud de sí mismo y por lo tanto apareciendo ante las percepciones de uno. Entonces algo más estaría sucediendo cuando las tres seres diferentes se sientan juntos y observan el vaso lleno de algo mojado y fluido. Los tres objetos diferentes se les estarían presentando, porque cada uno de los objetos hubiera estado transmitiendo una semejanza de sí mismo ante su percepción. Todo esto estaría sucediendo independientemente de cualquier proceso donde el karma de cada ser sembró una semilla mental, la cual maduró más adelante y produjo la apariencia del objeto.

དེ་ལྟར་སྤང་ན་འགྲོ་བ་གསུམ་པོ་དེས་རང་རང་གི་སྐྱུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལས་ཀྱིས་
བག་ཆགས་བཞག་པ་སླིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས། དངོས་པོ་གསུམ་པོ་དེ་སྤང་བ་མ་ཡིན་

པས། གང་ཟག་རེ་རེས་དངོས་པོ་གསུམ་ག་རྟོགས་དགོས་པ་ལས་མ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་
ཞེས་བཀག་པའི་ཕྱིར།

Si así fuera como los tres objetos se presentaran; entonces no estarían manifestándose mediante un proceso donde el karma distinto y específico que cada uno de los tres seres había acumulado, sembró una semilla en sus mentes que después maduró. Como tal, cada uno de los seres involucrados tendría que percibir todos los tres objetos, pero el hecho es que no lo hacen.

Todo esto es un argumento que intenta refutar a aquellos que se niegan a aceptar la negación de objetos exteriores.

དེས་ན་ལུང་དེའི་དོན་ཡོད་དེ། ཡི་དྲགས་ལ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་ཕྱི་རོལ་དོན་དུ་
གྲུབ་པའི་རྣམ་གཤིས་གསལ་པ་འགའ་ཡང་མེད་ན། ཕྱི་རོལ་དོན་དུ་གྲུབ་པའི་རྣམ་གཤིས་
གང་བའི་རྣམ་ལུགས་ལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་། འགོ་བ་དེ་དག་གི་ལས་ཀྱི་དབང་གིས་རྣམ་
སོགས་མཐོང་ངོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར།

Por lo tanto, el verdadero significado de la cita del Maestro Vinitadeva es:

Supongamos que no existiera ni una sola gota de pus, que existiera como aparenta existir para el espíritu hambriento; es decir, que existiera como un objeto exterior. ¿Cómo entonces podría existir un río entero de pus que existiera como un objeto exterior? Sin embargo estos seres, perciben el pus y demás, ya que se ven forzados a hacerlo por su karma.

དེར་ཐལ། དེའི་འོག་དུ་རྣམ་ཐྱབས་ཕྱི་རོལ་དོན་དུ་མ་གྲུབ་ཅིང་། སེམས་ཙམ་གྱི་བདག་
ཉིད་ཡིན་ན། དེས་བཟའ་བརྟུང་གི་བྱ་བ་མི་རྣམས་པར་རྩོད་པའི་ལན་དུ། བྱ་བྱེད་མི་
ལམ་གཞོན་པ་འདྲ། ཞེས་དེ་ཕྱི་རོལ་དོན་དུ་མ་གྲུབ་ཀྱང་བཟའ་བརྟུང་གི་བྱ་བ་བྱེད་
རྣམས་པ་མི་ལམ་སོགས་དཔེ་དུ་མས་སྐྱབ་པར་མཇོད་པའི་ཕྱིར།

Esto es ciertamente el caso, ya que más adelante en el texto alguien argumenta que, si el pus y la sangre no existieran como objetos externos, y si sólo fueran una parte de la mente, entonces nunca pudieran proveer la funcionalidad de ser algo para comer o beber. En respuesta, el Maestro Vinitadeva dice «Las acciones y sus objetos son como una herida en un sueño». Él está diciendo que, aunque el pus y la sangre no existen como objetos externos, aún así pueden realizar la función de ser algo que se come o se bebe. Él demuestra su punto utilizando un gran número de ejemplos, como un sueño.

དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་མེད་པར་ཐལ། དེ་ཡོད་
པར་སྟོན་པའི་མདོ་བྲང་དོན་དགོངས་པ་ཅན་གྱི་མདོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། ཉི་ཤུ
པའི་རང་འགྲུལ་ལས། དེ་བཞིན་དུ་བཅོམ་ལུན་འདས་ཀྱི་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་
མཆེད་ཡོད་པར་གསུངས་པ་ཡང་དེ་སྟོན་པས་འདུལ་བའི་སྐྱེ་བའི་ཆེད་དུ་སྟེ་བཀའ་དེ་
ནི་དགོངས་པ་ཅན་ལོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Si esto no fuera el caso, entonces habría que decir que la forma y otras puertas similares mediante las cuales crecen las percepciones, no existen en absoluto. ¿Por qué? Porque usted estaría diciendo que afirman su existencia, son sutras que no son literales; sutras que hay que interpretar para entender su verdadero significado. Esto ciertamente también es el caso, ya que el auto-comentario de los *Veinte versos* afirma que:

De la misma forma, las declaraciones del Buda victorioso donde dice que la forma y otras puertas semejantes de percepción existen, serían ejemplos de Su palabra y que deben ser interpretados para establecer su significado real; declaraciones que sólo se dijeron en sentido figurado, por el beneficio de discípulos que pudieran necesitar ese tipo de explicaciones.

བྱས་པ་ལ་ཁོ་ན་རེ། སྐྱོན་མེད་དེ། ཕྱི་རོལ་དོན་དུ་གྲུབ་པའི་གཟུགས་སོགས་སྐྱེ་
མཆེད་ཡོད་པར་སྟོན་པའི་མདོ་བྲང་དོན་དགོངས་པ་ཅན་ཡིན་པའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
ཟེར་ན། ལུང་སྔ་མའི་དོན་ཡང་མཚུངས་ཏེ། ཕྱི་རོལ་དོན་དུ་གྲུབ་པའི་རྣམ་ཐག་གི་
ཐེགས་པ་འགའ་ཡང་མེད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

En respuesta a esto alguien pudiera afirmar:

No hay problema; el punto de este argumento es decir que los sutras que explican la forma y las puertas similares de la percepción, existiendo en realidad como objetos externos, fueron pronunciados solamente en sentido figurado, y deben ser interpretados para establecer su verdadero significado.

Bien, entonces el significado del argumento original es el mismo: está diciendo que «no existe ni siquiera una gota de pus y sangre que exista como un objeto exterior».

ཡང་ཁ་ཅིག་ །ཡི་དྲགས་ཀྱིས་རྒྱ་ཁྲུང་ལ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ། རྒྱ་ཁྲུང་བསྐྱམས་པ་ལ་
ཚད་མར་སོང་བའི་དེའི་མིག་ཤེས་དང་། འབྲས་བུ་ཅན་གྱི་ལྗོན་པ་ལ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ།
འབྲས་བུ་མེད་པ་ལ་ཚད་མར་སོང་བའི་དེའི་མིག་ཤེས་ཚད་མ་ཡོད་པར་ཐལ། འགྲོ་བ་
གསུམ་གྱིས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་བ་གང་ལ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ། རྒྱ་ཁྲུང་དངོས་
གནས་པ་ལ་ཚད་མར་སོང་བའི་ཡི་དྲགས་ཀྱི་མིག་ཤེས་ཚད་མ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Una vez más, se pudiera hacer otro argumento:

Tomemos el caso de uno de esos espíritus hambrientos que percibe un río de agua, y lo ve genuinamente como el lecho de un río seco. O considere a uno que ve un árbol cargado de fruta, pero genuinamente lo percibe únicamente como extremidades desnudas. La conciencia visual de ambos seres debe entonces ser una percepción válida. ¿Por qué? Recuerde el caso de los tres seres distintos observando un vaso lleno de algo mojado y fluido; según usted, el pus y la sangre eran realmente pus y sangre, y la percepción de estos espíritus hambrientos era genuina: Su conciencia visual era una percepción válida.

ཟེར་ན་མ་ཁྲུབ་སྟེ། དང་ཕོར་ཡི་དྲགས་ཀྱིས་རྒྱ་མ་མཐོང་ན་ཕྱོགས་དེར་ལོངས་སྟོན་
པའི་ཕྱིར། འགྲོ་བ་ཡང་མི་འཐད་པས་དང་ཕོར་རྒྱ་མཐོང་ཡང་། ཕྱིས་ལས་ཀྱི་དབང་

གིས་ཚུ་མ་མཐོང་བར་འོག་གཞི་གྲམ་སྲིག་ཙམ་ཞིག་མཐོང་ཞིང་། དེའི་རྗེས་སུ་རྟོག་
པས་ཚུ་བསྐྱམས་པར་ཞེན་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་དང་པོར་ལྗོན་ཤིང་གི་འབྲས་བུ་མཐོང་
ཡང་སྤྱིས་ལས་ཀྱི་དབང་གིས་འབྲས་བུ་མ་མཐོང་བར་ཡལ་ག་ཙམ་ཞིག་མཐོང་ཞིང་།
དེའི་རྗེས་སུ་རྟོག་པས་འབྲས་བུ་མེད་པར་ཞེན་པའི་སྤྱིར།

Sólo porque dijimos eso con respecto al caso, no significa que sea cierto para todos los casos. En primer lugar, si el espíritu hambriento no hubiera visto agua en esa zona, no tendría ningún sentido para él ir en esa dirección a intentar disfrutar de un poco de agua. Por lo tanto lo que sucedió, fue que en un inicio, él vio un poco de agua. Más tarde, su karma lo obligó a dejar de ver agua y sólo ver tierra árida y seca. Después tuvo una impresión en la que pensó que el agua se había secado.

El caso del árbol frutal es lo mismo. Aunque al principio el espíritu hambriento ve un árbol cargado de frutos, más tarde su karma lo obliga a dejar de ver la fruta, y todo lo que ve son ramas desnudas. Luego tiene una impresión en la que piensa que el árbol ya no tiene frutos.

དེའི་ཚེ་ན། ཡི་དྲགས་ཀྱི་མིག་ཤེས་ཀྱི་སྐྱིབ་བྱེད་ཀྱིས་ཚུ་གྲུང་མ་མཐོང་བས། འོག་
གཞི་གྲམ་སྲིག་མཐོང་བ་ཡིན་ཏེ། མིའི་མིག་ཤེས་ཀྱིས་ཀྱང་སྐྱིབ་བྱེད་ཀྱིས་ཚུ་གྲུང་མ་
མཐོང་ན། འོག་གཞི་གྲམ་སྲིག་མཐོང་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་སྤྱིར།

Cuando todo esto está sucediendo, el obstáculo en la conciencia visual del espíritu hambriento le impide ver el río de agua, por ello ve un lecho de río árido y seco. Lo mismo es verdad para la conciencia visual de un humano: Si el obstáculo estuviera allí, le impediría ver el río de agua, y entonces él tendría que ver un lecho de río seco y árido.

རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན། ཡི་དྲགས་ཀྱིས་ཚུ་གྲུང་ལ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན་དེ་མ་བསྐྱམས་
ཀྱང་། རང་གི་བལྟ་བུར་གྱུར་པའི་ཚུ་གྲུང་དང་། འོངས་སྤྱོད་བུར་གྱུར་པའི་ཚུ་གྲུང་
བསྐྱམས་པ་ཡོད་དེ། འགོ་བ་གསུམ་གྱིས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་ལ་ཅིག་
ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན། ལས་ཀྱི་དབང་གིས་རྣལ་འབྱོར་སོགས་དངོས་པོ་རྣམ་པ་

གསུམ་ཅིག་ཅར་དུ་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Desde un punto de vista, el río de agua no se ha secado cuando el espíritu hambriento mira; pero sí *hay* un río que se ha secado, si se refiere a un río de agua que el espíritu puede percibir, o a un río de agua del cual pueda el espíritu beber. Esto se debe a que cuando los tres diferentes tipos de seres se sientan juntos y observan un vaso lleno de algo mojado y fluido, es verdad que, debido a la fuerza del karma, existen tres tipos de objetos distintos ahí al mismo tiempo: el pus, la sangre, y los otros dos.

དེ་ལྟར་གྲུབ་ན། ཟས་སྒོམ་ཉིད་ལ་ཡོད་པའི་སྐྱིབ་པ་ཅན་གྱི་ཡི་དུགས་ཀྱིས་ལོངས་སྤྱོད་པ་ལ་མ་བརྩམས་ཀྱི་བར་དུ་བཟའ་བཏུང་དངོས་ཡིན་གྲང་། དེས་ལོངས་སྤྱོད་པར་བརྩམས་པ་ན། ཟས་དེའི་རིགས་འདྲ་སྤྱི་མ་རྣལ་ལྟན་ཏུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་གྱི། རྣལ་ལྟན་ཏུ་སྤྲང་བའི་སྤྲང་བ་ཅན་གྱིས་བཟའ་བཏུང་གི་བྱ་བ་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡིན་ན་ལས་འབྲས་ལ་སྐྱུར་བ་བཏབ་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། དེ་ལྟར་བྱའི་ཡི་དུགས་ཀྱིས་ལས་འབྲས་ལ་སྐྱུར་བ་བཏབ་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར།

Teniendo todo esto en cuenta, considere a los espíritus hambrientos que tienen obstáculos relacionados con su comida y bebida. En ese lugar la comida y la bebida sí son realmente comida y bebida; hasta el momento en que el espíritu comienza a intentar comerla o beberla. Cuando lo intenta, entonces el continuo de la comida, en ese instante comienza a convertirse en pus y sangre. Sin embargo, no se trata de que sea la simple apariencia de algo como pus y sangre la que pudiera funcionar como algo para comer o beber. Si eso fuera el caso, entonces las reglas del karma y sus consecuencias tendrían que ser menos de lo que realmente son. Y esto es cierto, ya que si un espíritu hambriento como este existiera, representaría un fracaso de las leyes del karma y sus consecuencias.

གཞན་ཡང་། སྤྲང་བཞིན་གྱུར་པའི་རྣལ་ལྟན་མེད་ཅིང་དེར་སྤྲང་བའི་སྤྲང་བ་ཅན་གྱིས་བཟའ་བཏུང་གི་བྱ་བ་བྱེད་ན། རབ་རིབ་ཅན་ལ་བསེ་རུའི་ནང་དུ་སྐྱེ་ཤད་སྤྲང་བས་འཛིང་བ་དང་། དེ་ལ་སྤྲང་བའི་སྤྲང་བུས་ལུས་ཟ་བ་དང་། སྐྱིག་སྐྱུའི་རྩམ་རྩའི་བྱ་བ་བྱེད་རུས་པ་སོགས་ཡིན་པར་ཐལ། སྤྲང་བཞིན་གྱུར་པའི་རྣལ་ལྟན་མེད་གྲང་། རྣལ་

ཐུག་ཏུ་སྣང་བའི་སྣང་བ་ཙམ་གྱིས་བཟའ་བ་དུང་གི་བྱ་བ་བྱེད་ཀྱས་པའི་གྱིར།

Supongamos además que no hubiera pus y sangre ahí que se manifestara como pus y sangre, y supongamos que la mera apariencia de algo que aparenta ser pus y sangre pudieran funcionar como algo para comer o beber. Bueno entonces, también tendría que ser capaz de usar un peine en el cabello que se presenta en el lavabo de porcelana, ante una persona con cataratas. Una mosca que apareciera ante la misma persona, tendría que ser capaz de picarle. Y el agua de un espejismo tendría que proporcionar todas las funciones normales del agua, y demás. ¿Por qué? Bueno, porque según usted, no hay pus y sangre ahí que se manifiesten como pus y sangre; según usted, la mera apariencia de algo que se parece al pus y sangre puede proporcionar todas las funciones de las cosas que usted come y bebe.

བརྗམས་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་ལ་ལྷ་མི་ཡི་དུགས་དུད་འགྲོ་སོགས་གྱིས་ཅིག་ཅར་དུ་
བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན། ལྷ་ཡི་བདུད་ཚི་སྣང་བའི་སྣང་བ་ལ་ཚད་མར་སོང་བ་དང་། ཡི་
དུགས་ལ་རྣག་ཐུག་སྣང་བའི་སྣང་བ་ལ་ཚད་མར་སོང་བ་ཡོད་ཀྱང་། སྣང་གཞིར་
གྱུར་པའི་རྣག་ཐུག་སོགས་མེད་ན། སེམས་ཅན་དཔྱལ་བའི་མིག་ཤེས་དེས། དཔྱལ་
བའི་ལྷགས་སྲིག་དང་། རལ་གྱི་འུ་གས་ཚལ་དང་། མི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་སྣང་
བའི་སྣང་བ་ཙམ་ལ་ཚད་མར་སོང་བ་ཡོད་ཀྱི། དེ་དག་དངོས་གནས་པ་ལ་ཚད་མར་
སོང་བ་མེད་པར་ཐལ། བྱོད་ཀྱི་དམ་བཅའ་འཐད་པ་གང་ཞིག །རྒྱ་མཚན་མཚུངས་
པའི་གྱིར།

Y considere nuevamente este caso donde un ser de placer, un humano, un espíritu hambriento y un animal o algo similar, se sientan todos juntos y observan un vaso lleno de algo mojado y fluido. Según usted, tendría que ser genuino cuando algo que aparentaba ser ambrosía se presentó ante el ser de placer, y tendría que ser genuino cuando algo que aparentaba ser pus y sangre se presentó ante el espíritu hambriento, pero no podía haber pus y sangre ahí fuera para presentarse como pus y sangre. Y si ese fuera el caso, entonces considere la conciencia visual de un ser de los infiernos. Tendría que ser entonces una percepción válida hacia un objeto que se le manifieste y que aparente ser justo como acero ardiente de los infiernos y hacia algo que aparente ser justo como el bosque de espadas y hacia algo que aparente ser como una masa de fuego y así sucesivamente. Finalmente, esta persona no tendría ninguna percepción válida en absoluto hacia cualquiera de estas cosas como objetos reales.

¿Por qué todo esto tendría que ser así? Si su idea fuera correcta, tendría que ser, porque la lógica aquí es idéntica a la suya.

འདོད་ན། ལྷགས་སྲིག་ལ་སོགས་པས། དེར་སྐྱེས་པའི་འགོ་བའི་ལྷས་སྲིག་པ་དང་།
གཏུབ་པ་ལ་སོགས་པ་དངོས་གནས་པ་ཞིག་མེད་པར་ཐལ། འདོད་པ་དེའི་ཕྱིར།
འདོད་ན། དཔྱལ་བའི་སྐྱུག་བསྐྱལ་མེད་པར་ཐལ། འདོད་པ་དེའི་ཕྱིར། གཞན་ཡང་
དེ་ལྟར་ཅིག་ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་ན། མིའི་མིག་ཤེས་ཚད་མར་སོང་བའི་ཚུ་དངོས་
གནས་པ་མེད་པར་ཐལ། དེའི་ཚེ་ན་རྣག་ལྷག་དངོས་གནས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར།

Y suponga que usted está de acuerdo en que este ser del infierno no puede tener percepciones válidas del tipo que mencionamos. Bueno, entonces, el acero ardiente y otros objetos nunca pudieran realizar ningunas acciones reales: nunca pudieran quemar los cuerpos de las personas que ahí nacen, ni pudieran cortarlos en pedazos, y así sucesivamente. ¿Por qué? Bueno, por lo que acaba de aceptar. Y supongamos que usted está de acuerdo en que nunca pudieran realizar ninguna acción real. Bueno, entonces en su opinión el tormento de los infiernos en sí, ni siquiera debe existir. Y recuerde también el caso donde todos los seres se sientan y observan lo mismo. Usted debe estar diciendo entonces que el agua real, aquello hacia lo que la conciencia visual del humano es una percepción válida, no existe en absoluto. ¿Por qué? Bueno, porque según usted, tampoco existen el pus y la sangre reales en la misma situación.

ཁོ་ན་རེ། དེའི་ཚེ་ན་ཚུ་དངོས་གནས་པ་ཡོད་དེ། ཚུས་ལྷས་འབྱུང་པ་དང་འཚོད་པར་
བྱུང་པ་མི་རང་གིས་སྤྱོད་བས་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཟེར་ན། འོ་ན། དེའི་ཚེ་ན། རྣག་ལྷག་
དངོས་གནས་ཡོད་པར་ཐལ། དེའི་ཚེ་ན། རྣག་ལྷག་ལ་འོངས་སྤྱོད་པ་དང་། ལྷོ་བ་
དང་མགྲིན་པ་ལ་སོགས་པ་འཚོག་པ་ཡི་དུགས་རང་གིས་སྤྱོད་བས་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར།

Ahora, alguien pudiera hacer la siguiente afirmación:

En esta situación, *sí* existe algo de agua real allí. Esto se debe a que el humano puede confirmar el agua mediante su propia experiencia, ya que realiza todas las funciones del agua—mientras la usa para lavarse, o mientras la usa para cocinar algo.

Bueno, entonces, bajo la misma situación también debe existir algo de pus y sangre real allí, porque en esta misma situación el espíritu hambriento puede confirmar el pus y la sangre mediante experiencia propia mientras realizan sus funciones—mientras las bebe, y luego mientras le arde la garganta, el estómago, y demás.

བྱས་པ་ལ་ཁོ་ན་རེ། མི་མཚུངས་ཏེ། ཡི་དྲགས་ལ་དེ་ལྟར་འབྱུང་བ་དེ། ཡི་དྲགས་
རང་གི་སློམ་སློམ་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཟེར་ན། དེས་ན་མི་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་འབྱུང་
བ་མེད་དེ། དེ་མི་རང་གི་སློམ་སློམ་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Alguien puede responder a este argumento con la siguiente afirmación:

Los dos casos no son iguales. Cuando todo esto le sucede al espíritu hambriento, no es más que su propia imaginación.

Bueno, entonces, lo que le pasa al humano tampoco le puede estar sucediendo, porque no es más que *su* imaginación.

བྱས་པ་ལ་ཁོ་ན་རེ། མི་ལ་ལྷུས་འབྱུང་བ་སོགས་དངོས་གནས་པ་མེད་པར་ཐལ། དེ་
མི་རང་གི་སློམ་སློམ་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཟེར་ན།

Alguien puede responder a esto con otra reclamación:

Quando el humano se lava con el agua y demás, no debe ser algo real, porque no es nada más que su propia imaginación.

ཡི་དྲགས་ལ་ཡང་སྣོ་བསྐྱེག་པ་སོགས་དངོས་གནས་པ་མེད་པར་ཐལ། དེ་ཡི་དྲགས་
རང་གི་སློམ་སློམ་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། ཡི་དྲགས་ཀྱི་སྐྱུག་བསྐྱེལ་མེད་
པར་ཐལ།

¿Está usted diciendo entonces que cuando el pus y la sangre chisporrotean en el estómago del espíritu hambriento, y demás, no puede ser algo real? Ya que eso también no es nada más que su propia imaginación. ¿Está de acuerdo? Bueno, entonces, el sufrimiento de los espíritus hambrientos no debe de existir en absoluto.

ཁོ་ན་དེ། དེ་ལྟར་ཅིག་ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ། རྣམ་ཐྲུབ་དངོས་གནས་པ་མེད་པར་
ཐལ། རབ་རིབ་ཅན་གྱིས་བསེ་རུ་ལ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ་བསེ་རུ་འི་ནང་དུ་སྐྱེ་གད་མེད་པ་
གང་ཞིག། །རབ་རིབ་དང་ལྡན་དབང་པོ་ཅན་མཚུངས་པ། །རྒྱ་འབབ་ལྷུང་ལ་ཡི་
དུགས་རྣམས་སྣོ་ཡང་། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཟེར་ན།

Alguien pudiera hacer la siguiente afirmación:

¿No es verdad que cuando todos esos seres se sientan juntos y observan algo, no hay ninguna pus y sangre en absoluto? Porque, ¿no es verdad que en primer lugar que, cuando una persona con cataratas observa un lavabo de porcelana, no hay ninguna hebra de cabello en el lavabo? Y, en segundo lugar, ¿no dice el texto mismo del [Maestro Dharmakirti] que:

Idéntico al caso de alguien donde el poder de su sentido visual tiene cataratas,

También está la mente de un espíritu hambriento, la que ve un arroyo de agua como pus.

སྐྱོན་མེད་དེ། དབུ་སེམས་གཉིས་དོན་ཤེས་ཡོད་མེད་མཚུངས་མི་མཚུངས་དཔྱོད་པའི་
སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། ཡི་དུགས་ཀྱི་མིག་ཤེས་ལ་རྒྱ་ལྷུང་རྣམས་ལྷུང་སྐྱེ་བའི་
ཚེ་ན། དེ་ལྟར་སྐྱེ་བའི་མིག་ཤེས་ཚད་མ་མ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱ་ལྷུང་ལ་བལྟས་པ་དེའི་
ཚེ་ན། རྣམ་ཐྲུབ་དངོས་གནས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་མི་འགལ་བའི་ཕྱིར།

Sin embargo no hay tal problema, ya que esta cita aparece en la sección donde examinamos la pregunta de sí en las escuelas del Camino medio y de Sólo-mente; un objeto y la percepción de este debe ser equivalente en ambos existentes, o en ambos no existentes. Además, hay otro hecho sobre esta situación, en que el riachuelo de agua aparece como pus y sangre ante la conciencia visual del espíritu hambriento. No es inconsistente decir que la conciencia visual que ve las cosas de esta manera no es una percepción válida, y al mismo tiempo decir que—cuando el espíritu hambriento observa el riachuelo de agua—allí existe verdadera pus y sangre.

ཡང་ཁ་ཅིག །འགྲོ་བ་གསུམ་གྱིས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་བ་གང་ལ་ཅིག་ཅར་དུ་
བལྟས་པའི་ཚེ་ན། རྣམ་ཐྲུག་དངོས་གནས་པ་མེད་པར་ཐལ། དུམ་ལ་བའི་ལྷགས་
སྲིག་ལ་སོགས་པ་དེར་སྐྱེས་པའི་སེམས་ཅན་གྱི་སྣང་བ་ཙམ་ཡིན་གྱི། དངོས་གནས་
སྲུ་གུ་བ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། དེ་འདྲའི་བྱེད་པ་པོ་སྲུ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར།
དེར་ཐལ། སྦྱོད་འཇུག་ལས། ལྷགས་སྲིག་ས་གཞི་སྲུ་ཡིས་བྱས། །མེ་ཚོགས་དེ་
དག་ཅི་ལས་བྱུང་། །དེ་འདྲ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། སྲིག་སེམས་ཡིན་པར་སྐབ་
པས་གསུངས། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཟེར་ན།

Alguien puede venir nuevamente y afirmar lo siguiente:

Consideremos una vez más esta situación en la que tres diferentes tipos de seres se sientan juntos y observan un vaso lleno de algo mojado y fluido. ¿No es verdad que en realidad no hay pus y sangre allí? Porque ¿no es cierto que el acero ardiente y lo demás de los infiernos, es sólo algo que se le manifiesta a la persona que nace allí, pero que no hay nada que realmente sea esos objetos? Porque, ¿no es verdad que no hay nadie en absoluto que haya ido y fabricado todo este tipo de cosas? ¿Y no es esto un hecho, porque acaso no lo dice el texto de *El estilo de Vida de un Bodhisattva* dice:

¿Quién hizo el acero ardiente que funge
Como el piso en el mundo del infierno?
¿De dónde viene la masiva cantidad de
Llamas que se encuentran allí?

Los Capaces han dicho que
Todo lo que hay ahí como esto
No es nada más que
La mente de lo que no es virtud.

སྦྱོན་མེད་དེ། དེའི་དོན་ལྷགས་སྲིག་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་དབང་ཕྱུག་ཏུ་གསུམ་པོ་སྲིགས་
གྱིས་སྦྱོའི་གཡོ་བ་སྦྱོན་དུ་བཏང་ནས་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་དེར་སྐྱེས་པའི་འགྲོ་བའི་སྲིག་
སེམས་བྱེད་པ་པོར་བརྒྱན་པའི་ཕྱིར།

Sin embargo, no existe tal problema. El punto de esta cita es para decir que el acero ardiente y lo demás, no es algo que haya sido creado por algún ser creador inmutable o algo parecido; por alguien que primero lo pensó y luego lo creó. Las líneas pretenden mostrarnos que lo que realmente hizo todas estas cosas, son los estados mentales no-virtuosos que tuvieron los seres que deben nacer allí.

དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ན། དགོ་བ་བཅུ་ལ་སྒྲིད་པའི་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་མཐོ་རིས་སུ་སྐྱེས་ནས་
དེའི་བདེ་བ་སྤོང་བ་དང་། མི་དགོ་བཅུ་ལ་སྒྲིད་པའི་སེམས་ཅན་དམན་པ་ངན་སོང་དུ་
སྐྱེས་ནས་དེའི་སྐྱུག་བསྐྱེད་སྤོང་བ་གཉིས་ལ། འབྲུལ་སྣང་བཟང་ངན་ཅམ་མ་
གཏོགས་ལུས་ཀྱིས་བདེ་སྐྱུག་སྤོང་མི་སྤོང་གི་བྱུང་པར་མེད་པར་ཐལ། བྱོད་ཀྱི་རིགས་
པ་དེ་འཐད་པའི་ཕྱིར།

Si esto no fuera el caso, entonces considere a esas personas santas que conducen sus vidas según las diez virtudes, quienes después nacen en los reinos superiores y experimentan los placeres de estos reinos. Considere también a esas personas miserables que llevan sus vidas siguiendo las diez no-virtudes, que nacen en los reinos inferiores y experimentan los sufrimientos de estos reinos. ¿La diferencia entre ellos es que sólo están teniendo un tipo de percepción equivocada mejor o peor, y no si están experimentando placer o dolor? Este tendría que ser el caso, si su razonamiento fuera correcto.

འདོད་ན། མཐོ་རིས་ཀྱི་བདེ་བ་དང་། ངན་སོང་གི་སྐྱུག་བསྐྱེད་མེད་པར་ཐལ། འདོད་
པ་དེའི་ཕྱིར།

Suponga que está de acuerdo en que es sólo una cuestión de percepciones equivocadas, mejores o peores. ¿Está diciendo entonces que los placeres de los reinos superiores ni siquiera existen y que los dolores de los reinos inferiores tampoco existen? Debe de ser así, si está de acuerdo con esta forma.

དེས་ན། ལས་ཅན་གྱི་འགོ་བ་གསུམ་གྱིས་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བ་ཕོར་པ་གང་ལ་ཅིག་
ཅར་དུ་བལྟས་པ་དེའི་ཚེ། ཚད་མཚུངས་ངེས་པར་དགོས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དགོས་ན།

ཕྱི་ལོ་ལྟར་ལྟར་དེ་ཉིད་ནང་དུ་གནས་ཀྱི་སྒོམ་གནས་ཤིང་། བྱ་མཁུངས་ཀྱི་མིག་ཤེས་ཀྱིས་མི་
བཟོན་པའི་སྒོམ་ཆགས་སྤྱ་མེད་མིག་ཤེས་ཀྱིས་ཀྱང་། དེའི་ཚད་མར་འགྲོ་དགོས་པ་
དང་། རྒྱ་མཚོའི་ནང་ན་གནས་པའི་སྒོམ་ཆགས་སྤྱ་མེད་མིག་ཤེས་ཀྱིས་ཀྱང་། རྒྱ་
མཚོའི་ཚད་ལ་ཚད་མར་འགྲོ་དགོས་པ་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་འགའ་ཞིག་ལ། མཚོན་ཆ་
ཕྱི་ལོ་ལྟར་སྤང་དགོས་པ་ལ་སོགས་པའི་སྒྲོན་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Para concluir ahora, consideremos nuevamente a estos tres tipos de seres, cada uno con su karma distinto, mientras se sientan juntos y observan un vaso lleno de algo mojado y fluido. No es necesariamente cierto que todos deban tener percepciones válidas que son idénticas. Si lo fuera, entonces los tres seres que están observando el vaso de agua tendrían que pensar del agua como un lugar para vivir, de la forma en que lo haría una criatura que vive en el agua. Los tres seres también tendrían que ver el agua de la misma manera que los organismos microscópicos que viven en el agua, pequeños seres imperceptibles a la conciencia visual normal, que lo ven con su propia conciencia visual. Incluso la conciencia visual de los organismos microscópicos que viven en las profundidades del océano, tendría que ser una percepción válida para toda la extensión del mar. También cierto tipo de semi-dioses tendrían que ver vasos de agua como armas, y así sucesivamente; los problemas que se plantean serían muchos.

དེའི་ཚེ་ན། ཚད་མཚུངས་ངེས་པར་མི་དགོས་ཀྱང་། ཚད་མཚུངས་གསུམ་ཡོད་པ་
སྤིད་པ་ཡིན་ཏེ། ལས་ཀྱི་དབང་གིས་དངོས་པོ་ཚད་གྲུབ་པ་གསུམ་བསྐྱེད་རྣམས་པ་སྤར་
གྱི་རིགས་པས་འགྲུབ། དེ་བསྐྱེད་རྣམས་ན། ལས་ཀྱི་དབང་གིས་སྤོད་ཚད་མཚུངས་
གསུམ་སྐྱེ་བ་ཡོད་པར་ཡང་མཚུངས་པའི་ཕྱིར།

Considere de nuevo esta misma situación. Aunque no es necesariamente cierto que las percepciones válidas son idénticas, es posible que aquí haya tres percepciones válidas que resulten ser idénticas. Esto es porque como ya hemos establecido de manera lógica, puede haber un caso en el que por la fuerza del karma, tres objetos diferentes; cada uno confirmado por una percepción válida, comience a existir. Ya que esto es posible, entonces es igualmente posible que, debido a la fuerza del karma, tres percepciones válidas equivalentes de un vaso pudieran comenzar también a existir.

En términos generales, cada uno de los tres objetos mencionados— el pus y los otros dos—son cosas del tipo que impiden a otros objetos entrar en el espacio que ellos mismos ocupan. Sin embargo, no es una contradicción decir eso; en esta situación donde los seres están viendo de esta manera, no son objetos de tal manera que impidan que otras cosas entren en el espacio que ellos ocupan. Esto es verdad por la siguiente razón.

Una montaña central del mundo que es de forma cuadrada y una montaña central del mundo que es redonda, y otras similares; son objetos tales que bloquean otras cosas para que no entren en el espacio que estas ocupan. Sin embargo, es posible que estas dos cosas ocupen el espacio ocupado por una sola montaña central del mundo. Una esfera de acero al rojo vivo es algo que es caliente, pero considera lo que pasa cuando una persona la toca después de haber utilizado el mantra del acero en su mano. La sensación que tiene no es una de calor; al contrario, es una sensación de algo que no es calor.

[Esto concluye la sección del texto titulada «El Flujo».

The Asian Classics Institute
Curso 5: Cómo funciona el karma

Lectura siete: Las acciones blancas y negras, un «Camino de acción», la raíz y ramas de las no-virtudes

ཀླུ་ལ་བ་དགོ་འདུན་གྲུབ་གྱིས་བརྩོམས་པའི་མཛོད་ཀྱི་ཐུན་ལམ་གསལ་བྱེད་ཚུ་བ་དང་
བཅས་པ་ལས།

Las siguientes selecciones están tomadas de la *Iluminación en el Camino a la Libertad*, un comentario al *Abhidharmakosha* por Gyalwa Gendun Drup, Su Santidad el Primer Dalai Lama.

63

Blancas, Negras y otras acciones definidas

མི་དགོ་གཟུགས་དང་འདོད་གཏོགས་པའི།
དགོ་བ་ཉིད་ནི་རིམ་བཞིན་དུ།
གནག་དང་དཀར་དང་གཉིས་ཀའི་ལས།
དེ་ཟད་བྱེད་པ་ཟག་མེད་ཡིན།

La no-virtud, así como la virtud misma tomada
En la forma y deseo representan
Respectivamente, actos que son negros, blancos y ambos.
Lo no inmaculado es lo que lo lleva a su fin.

[IV.237-40]

འོ་ན་ལས་དེ་དག་གི་ངོ་བོ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིན། མི་དགོ་བ་ནི་གནག་ལ་རྣམ་པར་སླིན་པ་

:

གནག་པའི་ལས་ཡིན་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོ་ཉོན་མོངས་ཅན་ཡིན་པས་གནག་ལ། རྣམ་
སྐྱིན་ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་འབྱུང་པས་རྣམ་སྐྱིན་ཡང་གནག་པའི་ཕྱིར།

¿Cómo podemos describir estos cuatro tipos de actos? La **no-virtud** representa un tipo de acto que es **negro** y madura en algo **negro**. Es negro en que su naturaleza misma consiste de algo afligido. También madura en algo negro, ya que madura en un resultado indeseable.

གཟུགས་སུ་གཏོགས་པའི་དགོ་བ་ནི། དཀར་ལ་རྣམ་པར་སྐྱིན་པ་དཀར་བའི་ལས་
ཡིན་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོ་རྒྱུད་གཅིག་ལ་ཉོན་མོངས་པ་དང་མ་འདྲེས། རྣམ་སྐྱིན་ཡིད་དུ་
འོང་བ་འབྱུང་ཞིང་རྒྱུད་གཅིག་ལ་སྐྱུག་བསྐྱེལ་དང་མ་འདྲེས་བའི་ཕྱིར།

La **virtud que se adquiere en el reino de la forma**, representa un tipo de acción que es **blanco** y que también madura en algo blanco. En primer lugar esto se debe a que su naturaleza básica: no está mezclada con tipos de cosas afligidas, dentro de la corriente mental en cuestión: Madura en un resultado deseable; en esa corriente mental, no está mezclado con ningún sufrimiento.

འདོད་པར་གཏོགས་པའི་དགོ་བ་ནི་དཀར་གནག་ལ་རྣམ་པར་སྐྱིན་པ་ཡང་དཀར་
གནག་པའི་ལས་ཡིན་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོ་ཉོན་མོངས་ཅན་མིན་པས་དཀར། རྒྱུད་
གཅིག་ལ་ཉོན་མོངས་པ་དང་འདྲེས་པས་གནག། །འབྲས་བུ་ཡིད་དུ་འོང་བ་འབྱུང་
པས་རྣམ་སྐྱིན་དཀར། རྒྱུད་གཅིག་ལ་སྐྱུག་བསྐྱེལ་དང་འདྲེས་པས་རྣམ་སྐྱིན་གནག་
པའི་ཕྱིར།

La **virtud que se adquiere en el reino del deseo**, representa un tipo de acción que es **ambos** tanto blanco como negro, y que también madura en algo tanto blanco como negro. Dado que su naturaleza básica está libre de aflicción, es blanco—pero en vista de que en ese flujo mental hay también una mezcla con cosas afligidas—también es negro. Madura en algo blanco porque da lugar a un resultado placentero pero—ya que en la corriente mental particular, esto también está mezclado con el sufrimiento—podemos decir también que madura en algo negro.

ཟག་མེད་གྱི་ལས་ནི་མི་དཀར་མི་གནག་རྣམ་པར་སྐྱིན་ལ། རག་པོ་ཟད་པར་བྱེད་
པ་ཡིན་ལོ།

:

Los actos que no están manchados nunca maduran en ni en algo blanco ni negro. Su naturaleza es la que **conduce a «eso»**— es decir, el tipo negro de acción—**hacia un final.**

64

*Llevando actos negros y blancos
hasta el final*

ཚཱ་མ་བཟོད་འདོད་ཆགས་བྲལ་བ་ཡི།
 བར་ཆད་མེད་ལམ་བརྒྱད་ཀྱི་གང་།
 སེམས་པ་རྣམ་པ་བརྩུ་གཉིས་དེ།
 རྣམ་པོ་ཟད་པར་བྱེད་པའི་ལས།
 །དགུ་པའི་སེམས་པ་གང་ཡིན་པ།
 དེ་ནི་དཀར་ནག་ཟད་བྱེད་ཡིན།
 །དཀར་པོ་བསམ་གཏན་ཆགས་བྲལ་བའི།
 བར་ཆད་མེད་ལམ་རྒྱུས་ཐ་མས།

Doce tipos de movimiento mental que se tuvieron con
 Fenómenos, maestría, y ocho de los
 Caminos ininterrumpidos libres de deseo
 Son acciones que actúan para poner fin a lo negro.
 Eso que es el movimiento mental en el
 Noveno acto para terminar con lo blanco y lo negro.
 Blanco por el surgimiento final ininterrumpido,
 Libre del deseo por la concentración.

[IV.241-8]

།ཟད་པར་བྱེད་ཚུལ་ནི། ཚཱ་མ་བཟོད་པ་ཞི་དང་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་བར་ཆད་
 མེད་ལམ་བརྒྱད་ཀྱི་སེམས་པ་གང་ཡིན་པ་རྣམ་པ་བརྩུ་གཉིས་པོ་དེ་རྣམ་པོ་ཟད་པར་
 བྱེད་པའི་ལས་ཡིན་ཏེ། འདོད་ཉོན་སྤོང་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིར།

:

Aquí está cómo estas acciones se llevan a su fin. Primero tomemos los **doce tipos de movimiento mental que se tuvieron** con los cuatro instantes conocidos como «el dominio de los fenómenos», así como los **ocho instantes del camino ininterrumpido** [parte del camino de la visión, la percepción directa de la ausencia de un yo] que está **libre de deseo**. Estos **son los actos que actúan para poner fin** a los **actos negros**, ya que funcionan para eliminar todas las aflicciones mentales que se relacionan con el reino del deseo.

བར་ཆད་མེད་པའི་ལམ་དགུ་པའི་སེམས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དཀར་གནག་ཟེན་པར་
བྱེད་པའི་ལམ་ཡིན་ཏེ། འདོད་པའི་དགོ་བ་ལ་འདུན་པ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་སྣོ་
ནས་སྣོང་། འདོད་པའི་ཉོན་མོངས་ཐོབ་པ་ཆད་པའི་རྩལ་གྱིས་སྣོང་བའི་ཕྱིར།

A continuación tomemos ese tipo el **que es el movimiento mental en el noveno instante del camino ininterrumpido**. Esta es una acción que **actúa para acabar** lo blanco y lo negro, en primer lugar porque elimina la virtud del reino del deseo mediante la eliminación de la aspiración, o el deseo, por este. En segundo lugar, elimina todas las aflicciones mentales del reino del deseo—siendo el proceso aquí, aquel que detiene lo que los sujeta.

བསམ་གཏན་བཞི་པ་ལ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་བར་ཆད་མེད་ལམ་རྒྱུས་པ་ཐ་
མས་དཀར་པོ་ཟེན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། གཟུགས་ཀྱི་དགོ་བ་ལ་འདུན་པ་འདོད་ཆགས་
དང་བྲལ་བའི་རྩལ་གྱིས་སྣོང་བའི་ཕྱིར།

Finalmente, consideremos el instante **final** en el **surgimiento** del camino ininterrumpido que está **libre de deseo del cuarto nivel de concentración**. Es **por** este que las obras **blancas** se llevan a su fin, porque aquí se elimina la aspiración, es decir, el deseo, por la virtud del reino sin forma.

།གཞན་ནི་དམྱལ་བ་སྣོང་འགྱུར་དང་།
།འདོད་གཞན་སྣོང་འགྱུར་གཉིས་སུ་རིག་
།གཞན་ནི་མཐོང་བས་སྣང་བྱ་གནག་

འདོད་པ་ལས་སྐྱེས་གཞན་དཀར་གནག་

Según otros, entiéndase como aquellos
En una experiencia infernal, los dos por otro deseo.
Otros, que ver elimina es negro;
Blanco y negro, otros que vienen del deseo.

[IV.249-52]

ལྷོ་པ་གཞན་ནི་དམྱལ་བ་སྤྱིར་བར་འགྱུར་བའི་ལས་དེ་ནག་པོ་དང་། འདོད་པའི་འགྲོ་
བ་གཞན་སྤྱིར་བར་འགྱུར་བའི་ལས་ནི་དཀར་གནག་གཉིས་ཀའི་ལས་སུ་རིག་གོ་ཞེས་
ཟེར། ཡང་ལྷོ་པ་གཞན་ནི་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་ལས་དེ་གནག་པ་དང་།
འདོད་པ་ལས་སྐྱེས་པ་གཞན་དཀར་གནག་གཉིས་ཀའི་ལས་སུ་འདོད་དོ།

De acuerdo con la afirmación de algunos otros grupos, los actos que llevan a uno a una experiencia en los infiernos deben de ser entendidos como los «negros». Y aquellos que le traen a uno una experiencia en algún otro nacimiento en el reino del deseo deben ser entendidos como los dos: Como obras que son ambas, blancas y negras.

Algunos otros grupos sostienen que ese tipo de obras que el camino de la visión elimina son las negras, mientras que las otras acciones que surgen del deseo son ambas, blancas y negras.

Pasamos ahora a nuestro quinto grupo de acciones, que incluyen las que se dividen en relación a la persona que las posee.

72

Tres tipos de cada camino de acción

སྤྱིར་བ་རྩ་བ་གསུམ་ལས་སྐྱེས།
དེ་ཡི་མཇུག་ཐོགས་ལས་བྱུང་གྱིར།
བརྒྱུ་མེས་སོགས་རྩ་གསུམ་ལས་སྐྱེས།
དགོ་བ་སྤྱིར་དང་མཇུག་བཅས་རྣམས།

འཇགས་སྣང་གཏི་མུག་མིང་ལས་སྐྱེས།

Las actividades vienen de las tres raíces.
Porque ocurren justo después de ellas,
La codicia y el resto vienen de estos tres.
Las virtudes, con acción y consumación,
De la ausencia de deseo, desagrado, ignorancia.

[IV.272-6]

འགཉིས་པ་ནི། མདོ་ལས་སློག་གཅོད་བ་གསུམ་སྟེ། འདོད་ཆགས་ལས་སྐྱེས་པ་དང་།
ཞེ་སྣང་ལས་སྐྱེས་པ་དང་། གཏི་མུག་ལས་སྐྱེས་པས་གསུངས་ན། ལས་ལམ་ཐམས་
ཅད་ཅུ་བ་གསུམ་གསུམ་གྱིས་མཐར་ཕྱིན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནམ་མིན་ཞེ་ན།

Ahora el sutra estipula que hay tres tipos de formas de matar: La que surge de desear algo, la que surge del desagrado de algo, y la que surge de ser ignorante de las cosas. Por lo tanto uno puede preguntarse si los distintos caminos de acción, son cada uno de ellos, llevados a su consumación por estas tres raíces de toda la no-virtud.

མིན་ཏེ། མདོ་ལས་གསུངས་པ་ནི་སློག་གཅོད་བ་ལྟ་བུའི་སྣོན་བ་ཅུ་བ་གསུམ་ལས་
སྐྱེས་པ་ལ་དགོངས་སོ།

La respuesta es que no lo son. El argumento del sutra se hizo sólo en referencia al hecho de que las etapas de «emprender» las acciones como matar **surgen de las tres raíces**.

འདོད་མི་དགོ་བ་བཅུའི་སྣོན་བ་ཅུ་བ་གསུམ་ལས་སྐྱེས་པ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། སློག་གཅོད་
པའི་སྣོན་བ་འདོད་ཆགས་ལས་སྐྱེས་པ་ནི། འདི་ཕྱིར་དུ་སློག་གཅོད་བ་ལྟ་བུའོ། ཞེ་
སྣང་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་དགྲ་བོ་གསོད་བ་ལྟ་བུའོ། །གཏི་མུག་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་བསོད་
ནམས་གྱི་སློབ་པམ་སོགས་གསོད་བ་ལྟ་བུའོ།

Uno pudiera pedir a continuación una descripción del proceso por el cual las etapas del «emprendimiento» de las diez no-virtudes vienen de las tres raíces de la no-virtud. Comencemos con el acto de matar. La etapa de «emprender» este tipo de acto viene del deseo en un caso en el que, por ejemplo, tomas la vida de otro ser para tomar su carne para comer. Un caso donde esta etapa surge del desagrado,

sería donde usted mata a su enemigo. Y un caso en el que la etapa de emprender viene de ser ignorante de las cosas, sería donde usted mata a alguien como su padre o su madre por alguna intención meritoria.

ཁམ་གྱིན་པར་ལེན་པའི་སྐྱོར་བ་འདོད་ཆགས་ལས་སྐྱེས་པ་ནི། རྣམ་ལ་ཆགས་པའི་སྐོ་
ནས་མ་གྱིན་པར་ལེན་པ་ལྟ་བུ། ཞེ་སྤང་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་དབྱ་བའི་རྣམ་རྒྱུ་བ་ལྟ་བུ།
གཏི་སྐྱུག་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་བྲམ་ཟེ་རྒྱུ་བ་ཚོས་སྐྱུ་བཤད། །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་འོ།

Enseguida consideremos el acto de robar. Un ejemplo de la etapa de «emprender» ya que este acto que viene del deseo, sería donde se roba algo de valor por anhelarlo. Un caso en que esta etapa venga del desagrado sería, por ejemplo, cuando se roba algo de valor del enemigo; y un ejemplo de la etapa de «emprender» para robar que proviene de la ignorancia, se ejemplifica en la descripción de «Es religión cuando un brahmán roba».

ཁདོད་པས་ལོག་པར་གཡེམ་པ་འདོད་ཆགས་ལས་སྐྱེས་པ་ནི། ཆགས་པའི་སྐོ་ནས་
ལོག་པར་འཇུག་པ་ལྟ་བུ། ཞེ་སྤང་ལས་སྐྱེས་པ་ནི། གཞན་སྤོང་དབབ་པའི་ཕྱིར་དུ་
འགྲིག་པ་སྐྱོད་པ་ལྟ་བུ། གཏི་སྐྱུག་ལས་སྐྱེས་པ་ནི། མི་ཏོག་དང་། འབྲས་བུ་དང་།
ཟས་གཡོས་ལོགས་པར་གྲུབ་པ་དང་། རྩེ་དོགས་དང་། ལམ་དང་འདྲ་བས་ཐམས་
ཅད་ཀྱིས་བསྟེན་པར་བྱའོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་འོ།

La conducta sexual inapropiada que surge del deseo, sería un caso en el que, por ejemplo, uno se involucra en algún tipo de actividad sexual errónea debido a sentimientos de lujuria. La mala conducta sexual que se origina del desagrado, estaría representada por participar en relaciones sexuales con el fin de dañar la reputación de otra persona. La mala conducta sexual que se comete por ignorancia se caracteriza en la declaración de que «El sexo debe ser disfrutado por todos juntos, tal como las flores y los frutos de la tierra; como un banquete listo para la fiesta, como una piscina en el río, como una calle pública».

ཁརྒྱལ་སེམས་སོགས་ཡིད་ཀྱི་གསུམ་ནི་རྩ་བ་གསུམ་ལས་སྐྱེས་ཏེ། རྩ་བ་གསུམ་པོ་
དེའི་མཇུག་ཐོགས་ལས་བྱུང་བའི་ཕྱིར། དགོ་བ་བཅུ་སྐྱོར་བ་དང་མཇུག་དང་དངོས་

གཞི་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཆགས་སྲུང་གཏི་ལྷུག་མེད་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིན་ནོ།

La avaricia y el resto de las tres fechorías de pensamiento, **vienen de estas tres raíces** de la no-virtud **porque ocurren justo después de estas**—de estas tres raíces. Las diez virtudes, y aquí las consideramos con todas sus variadas etapas (**emprender** y **concluir**, así como la acción real de cometer), surgen **de** los estados de no poseer **el deseo** por algo, ni **disgusto** por alguna cosa, y sin la ignorancia de las cosas.

ཁག་སྐྱེས་པ་ལ། མི་དགོ་བའི་ལས་ལམ་གྱི་བྱེད་པ། སོ་སོའི་མཚན་ཉིད། ལས་ལམ་གྱི་སྐྱོད་ནོ།

Esto nos lleva a nuestro tercer punto, una discusión detallada de los caminos no-virtuosos de la acción. Primero presentamos la manera como se cometen estos caminos, sus definiciones individuales, y finalmente el significado literal de la expresión «un camino de acción».

73
Cómo se completan las no-virtudes

ཁག་སོད་དང་གཞོད་སེམས་ཚིག་རྩུབ་པོ།

ཞེ་སྲུང་གིས་ནི་མཐར་ཕྱིན་བྱེད།

འཕྲིག་གཡེམ་བརྒྱབ་སེམས་མ་བྱིན་ལན།

ཆགས་པ་ཡིས་ནི་ཚྲོགས་པར་བྱེད།

འཕྲིག་པར་ལྟ་བ་གཏི་ལྷུག་གིས།

ལྷུག་མ་གསུམ་གྱིས་ཚྲོགས་པར་འདོད།

Quitar la vida, la malicia y lenguaje grosero son
Llevados a su consumación por el disgusto.

La conducta sexual inapropiada, la codicia, y

El robo, son llevados a cabo por el deseo.

Los puntos de vista erróneos, por la ignorancia de las cosas;

El resto se acepta como consumado por los tres.

[IV.277-82]

།དང་པོ་ནི། འོ་ན་མི་དགོ་བ་རྣམས་གང་གང་གིས་མཐར་ཕྱིན་པར་བྱེད་ཅི་ན། གསོད་
པ་དང་གཞོད་སེམས་དང་ཚོག་རྩུབ་པོ་གསུམ་ཞེ་སྲིད་གིས་མཐར་ཕྱིན་པར་བྱེད།

Uno pudiera preguntarse, qué es lo que lleva a cada una de las distintas no-virtudes a su consumación. Tres de ellas—quitar la vida, la malicia, y las palabras groseras— son llevadas a su consumación por la emoción del disgusto.

འདོད་པས་ལོག་པར་གཡེམ་པ་བརྟུབ་སེམས་མ་བྱིན་ལེན་གསུམ་འདོད་ཆགས་ཀྱིས་
ནི་ཚོགས་པར་བྱེད། ལོག་པར་ལྷ་བ་གཏི་ལྷུག་གིས་ཚོགས་པར་བྱེད་དེ། ཆེར་ཚོངས་
པ་ལས་ལོག་ལྷ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར།

Otras tres—las no-virtudes de la mala conducta sexual, la avaricia, y robar—son llevados a su conclusión por el deseo. Puntos de vista erróneos son llevados a su término por la ignorancia de las cosas, ya que los puntos de vista erróneos surgen de una profunda falta de comprensión.

ལྷག་མ་རྩུན་སྤྲོ་མ་ངག་ཀྱལ་གསུམ་དུག་གསུམ་གྱིས་ཚོགས་པར་འདོད་དེ། འདོད་
ཆགས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐྱངས་པ་འདོད་ཆགས་ཀྱིས་ཚོགས་པར་བྱེད་པ་ལྷ་བུའོ།།

El «resto»—refiriéndose a los tres de la mentira, el lenguaje divisorio y las palabras sin sentido—son aceptadas como algo que es consumado por todos los tres por los tres venenos de la mente. Tales acciones motivadas por el deseo, por ejemplo, se llevarían a su término por el deseo.

74
Los objetos de la no-virtud

།གཞི་ནི་སེམས་ཅན་ལོངས་སྤྱོད་དང་།
།མིང་དང་གཟུགས་ནི་མིང་ཡིན་ནོ།

Los objetos consisten de seres vivos, placeres.
Nombres y formas, y luego de nombres también.

[IV.283-4]

འོ་ན། ཚ་བཞི་པོ་དེ་དག་གི་གཞི་གང་ཞེ་ན། ཚ་དང་པོའི་གཞི་ནི་སེམས་ཅན་ཡིན་ཏེ།
གསོད་པ་ནི་སེམས་ཅན་གྱི་སྲོག་གཅོད་པ་དང་། གནོད་སེམས་སེམས་ཅན་ལ་སྤང་བ།
ཚོག་རྒྱུ་བ་པོ་ནི་མི་སྣམ་པ། ཞེས་འབྲུང་བའི་སྟེང་།

Uno pudiera preguntarse qué cosas sirven como objetos para cada una de las cuatro divisiones de las no-virtudes que acabamos de mencionar. El **objeto** de las no-virtudes de la primera división **consiste de seres vivos**: matar es quitarle la vida a un ser viviente; la malicia es sentir odio por un ser viviente; y—como dice el mismo texto raíz —«Las palabras ásperas son aquello que es desagradable».

ཚ་གཉིས་པའི་གཞི་ནི་ལོངས་སྤྱོད་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་གྱི་ནང་གི་རིག་བྱ་ལ་ལོངས་
སྤྱོད་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་། དེ་ལ་བདག་ཏུ་བབྱུང་བའི་དབང་གིས་བྱུང་བའི་སྟེང་།

Las no-virtudes de la segunda división tienen como su objeto los **placeres**: Estos se producen mediante el goce en la forma de sensaciones físicas de un ser viviente, o por el poder de que uno tome posesión de ciertos disfrutes.

ཚ་གསུམ་པའི་གཞི་ནི་མིང་དང་གཟུགས་ཡིན་ཏེ། མིང་གཟུགས་ཀྱིས་བསྐྱུས་པའི་
དགོ་མི་དགོ་མེད་པར་ལྟ་བུ་ལས་བྱུང་བའི་སྟེང་། ཚ་བཞི་པའི་གཞི་ནི་མིང་ཡིན་ཏེ།
རྒྱུ་ཚོག་སོགས་མིང་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲུང་བའི་སྟེང་།

Los objetos de la tercera división son **nombres y formas**, para la no-virtud en este caso, surge de una visión sobre las virtudes y no-virtudes que forman parte de los nombres y formas en general. Los objetos de la última división son **nombres**, para la acción de mentir y las demás; todas ocurren—en última instancia —basándose en los nombres de las cosas.

།སྤྱོད་དང་མཉམ་དུ་གི་བ་ལ།
།དངོས་མེད་ལྷུས་གཞན་སྐྱེས་སྟེང་རོ།
།དམག་ལ་སོགས་པར་དོན་གཅིག་སྟེང་།
།སེམས་ཅན་གྱི་དཔེ་པོ་བཞིན་ལྟན།

No hay una etapa real para los que mueren
Antes o juntos, porque ha nacido otro cuerpo.
Porque su objetivo es el mismo en una guerra o lo que sea,
Todos lo poseen tanto como el que lo comete.

[IV.285-8]

ཕ་རོལ་པོ་འཆི་ངེས་པའི་མཚན་བསྐྱེད་ནས། གསོད་བྱེད་དེ་གསལ་ད་བྱའི་སྣང་གི་བ་དང་
། མཉམ་དུ་གི་བ་ལ་ལས་ལམ་གྱི་དངོས་གཞི་འབྱུང་ངམ་མི་འབྱུང་ཞེ་ན།

«Supongamos», uno pudiera comenzar, «que una persona toma un arma y le da alguien más un golpe que seguro lo matará. Luego, este asesino **muer**e, ya sea **antes** que su víctima o **junto** con ella—al mismo tiempo. ¿Podemos decir entonces que la **verdadera** etapa de consumación del acto ocurrió para ese tipo de asesino?»

དེ་ལ་དེ་འབྱུང་བ་མེད་དེ། གསལ་ད་བྱ་མ་གི་བར་དེ་མི་འབྱུང་། གསལ་ད་བྱ་དང་མཉམ་དུ་
གི་ན་ལུས་གཞན་སྐྱེས་ཤིང་། དེས་ཕ་རོལ་པོ་གསོད་པའི་སྣང་བ་མ་བྱས་པའི་ཕྱིར།

La respuesta es que **no hubo** una consumación de este estado para dicha persona. En primer lugar, ese estado no puede ocurrir antes de que la víctima muera; en segundo lugar, donde el asesino muere al mismo tiempo que su víctima, **otro cuerpo** del asesino **ha nacido**. No hay un cometido real porque el cuerpo nunca pasó por la etapa de realizar este acto hacia la víctima en cuestión.

དམག་ལ་སོགས་བ་བྱས་ནས་གཅིག་གིས་ཕ་རོལ་པོ་བསལ་ན། གཅིག་པོ་དེ་ཁོ་ན་ལ་
ལས་ལམ་འབྱུང་ངམ་ཞེ་ན། མ་ཡིན་ཏེ། དམག་ལ་སོགས་པར་གསོད་པའི་དོན་
གཅིག་ལ་ཞུགས་པའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་གསོད་པར་བྱེད་པ་པོ་བཞིན་དུ་ལས་ལམ་དང་
ལྡན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Uno pudiera plantear otra pregunta: «Supongamos que un grupo de personas está involucrado en una guerra o una actividad similar, y una de estas personas mata a alguien del lado opositor. ¿Se produce un camino de acción sólo para la persona que mató a alguien?» No lo hace. **Porque** todos están involucrados en la **guerra** (o en la actividad **que sea** con **el mismo objetivo** en común, todas las personas implicadas llegan a poseer el camino completo de acción, **tanto como el que lo cometió**).

གཉིས་པ་ལ། ཚ་བ་བཞི། ཐ་སྐད་བཞི། ཡན་ལག་དྲུག་བཤད་པའོ།

A continuación presentamos la definición de cada no-virtud en particular. Comenzamos con la «raíz» de las no virtudes, continúa con las no-virtudes raíz continuando con las «cuatro expresiones» y terminando con las seis «ramas» de las no-virtudes.

76

*Definiciones de las cuatro
no virtudes «raíz»*

སྲོག་གཅོད་པ་ནི་བསམས་བཞིན་དུ།
མ་ཚོར་བར་ནི་གཞན་གསལ་པའོ།
མ་བྱིན་ལེན་པ་གཞན་གྱི་ཚོར།
གསུང་དང་འཇམ་བུས་བདག་གིར་བྱེད།
བགྲོད་མིན་འགྲོ་བ་འདོད་པ་ཡིས།
ལོག་པར་གཡམ་པ་རྣམ་པ་བཞི།
རྩུན་ཚིག་འདུ་ཤེས་གཞན་སྐྱར་བའི།
ཚིག་དོན་མདོན་པར་གོ་བའོ།

Quitar la vida es matar a otro ser
Deliberadamente, y sin equivocación.
Robar es tomar posesión de
La riqueza de otro, mediante la fuerza o el sigilo.
La mala conducta sexual, de cuatro tipos,
Es involucrarse en tipos de sexo inapropiados.
Mentir es cuando el significado de las palabras de uno
Se entienden y dan una impresión equivocada.

[IV.289-96]

།དང་པོ་ནི། མི་དགོ་བ་བརྩུ་སོ་སོའི་ངོ་བོ་གང་ཞི་ན། སྲོག་གཙོང་པ་ནི་བསམས་
བཞིན་དུ་མ་ཚོར་བར་ནི་གཞན་བསལ་པའོ། །བསམས་བཞིན་དུ་ཞེས་པས་མ་བསམས་
པར་ཤི་བ་ལ་ཉེས་པ་མེད་པར་བསྟན།

Uno pudiera preguntar «¿Cuál es la naturaleza básica de cada una de las diez no-
virtudes?» **quitar la vida** es definido como **matar a otro ser deliberadamente, y
sin equivocación**. La palabra «deliberadamente» se refiere a que no es como
cuando el ser en cuestión muere pero no hubo intención.

མ་ཚོར་བར་ཞེས་པས་ལྷ་སྦྱིན་ལྷ་བུ་གསོད་པའི་སྦྱོར་བ་བྱས་ནས། གཞན་མཚོང་སྦྱིན་
དང་ཚོར་ནས་མཚོང་སྦྱིན་བསལ་གྱང་ལས་ལམ་གྱི་དངོས་གཞི་མི་འབྱུང་བར་བསྟན།
གཞན་ཞེས་པས་རང་བསལ་པ་ལ་ལས་ལམ་གྱི་དངོས་གཞི་མི་འབྱུང་བར་བསྟན་ཏོ།

Las palabras «sin equivocación» son para indicar que «no hubo una etapa de
consumación real» en el caso de un error de identidad, por ejemplo, en un caso en
el que usted se compromete a matar a Juan, pero en cambio mata a José porque lo
confundió con Juan. La palabra «otro», finalmente tiene por objetivo indicar que
tampoco ocurre la etapa del «cometido real» cuando uno toma su propia vida. «no
hay una etapa de consumación real» en el caso de quitarse a si mismo la vida.

།མ་བྱིན་པར་ལེན་པ་ནི་བསམས་བཞིན་དུ་མ་ཚོར་བར་གཞན་གྱི་ཚོར་མཐུ་དབང་ཆ་དང་
འཇུག་བྱས་མ་ཚོར་བར་བདག་གིར་བྱེད་པའོ། །བསམས་བཞིན་དུ་མ་ཚོར་པར་བཤོད་
པར་བྱ་བ་མིན་པར། འགོ་བར་འདོད་པའི་སྣོ་ནས་འདོད་པས་ལོག་པར་གཡམ་པར་
འགྱུར་བ་རྣམ་པ་བཞི་ཡོད་དེ།

Robar es tomar posesión de la riqueza de otro, deliberadamente y sin
equivocación, ya sea mediante el uso de la fuerza o por sigilo— sin ser detectado.
La mala conducta sexual es involucrarse en tipos de sexo que son inapropiados
de realizar, deliberadamente y sin error de identidad.

གཞན་གྱིས་བདག་དུ་བཟུང་བའི་རྒྱུ་མ་དང་། དེ་མིན་ཡང་རང་གི་མ་དང་སྲིད་མོ་
དང་ཕ་མ་བདུན་རྒྱུད་རྒྱུན་ཆད་དུ་འབྲེལ་བའི་ཉེ་དུ་མོ་དང་། རང་གི་རྒྱུ་མ་ཡིན་ཡང་

ཡན་ལག་མ་ཡིན་པ་ཁ་དང་གཤང་ལམ་དང་། ཡུལ་མ་ཡིན་པ་སྐྱང་བ་དང་བཅས་པ་
དང་། མཚོན་རྟོན་དང་གཙུག་ལག་ཁང་གི་བྱང་དུ་དང་། དུས་མ་ཡིན་པ་རྩ་ཞོ་འཇུང་
བ་དང་། སྐྱུ་མ་བ་དང་། བསྐྱེན་གནས་ལ་གནས་པའི་ཆ་སྐྱུད་ན་ལོག་གཡེམ་དུ་
འགྱུར་བའི་ཕྱིར།

Esta mala conducta sexual **es de cuatro tipos** distintos, como lo constituye la lista a continuación en cada una de sus formas:

- 1) sexo con la esposa de alguien más o con una mujer que, a pesar de no ser la esposa de otra persona, tiene una relación cercana con usted—su madre, hermana, o cualquier mujer relacionada con usted, y hasta siete generaciones hacia atrás.
- 2) sexo con una mujer, incluso si es su esposa, usando una parte inapropiada del cuerpo— su boca o ano;
- 3) sexo en un lugar inadecuado—al aire libre o en lugares cercanos a un santuario o templo.
- 4) sexo en un momento inadecuado—mientras la madre sigue amamantando al bebé, mientras está embarazada, o durante el período en que ella está respetando el voto laico de un día.

རྩུན་ཚིག་ནི་བསམས་བཞིན་དུ་མ་ནོར་བར་འདུ་ཤེས་གཞན་དུ་བསྐྱུར་ནས་སྐྱུ་མ་བའི་
ཚིག་གི་དོན་པ་རོལ་པོས་མངོན་པར་གོ་བའོ།།

Mentir es cuando el significado de las palabras que uno dice, **son entendidas** por la persona involucrada; **dándole una impresión equivocada**, deliberadamente, y sin alguna identidad equivocada.

A continuación describimos las «cuatro expresiones».

མིག་ན་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་དང་།

ལགས་ལྷན་གྱིས་ཉམས་སུ་སྤྱོད་གང་དེ།

མཐོང་ཐོས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་།

རྟོགས་པ་ཡིན་ཏེ་རིམ་བཞིན་བཤད།

Aquello experimentado por la conciencia
Del ojo, del oído, del pensamiento, y por las tres
Representa respectivamente lo que se ha visto,
Lo que se ha escuchado, lo que se conoce y también lo que se ha
sentido. [IV.297-300]

གཉིས་པ་ནི། མདོ་ལས། མཐོང་བ་དང་། ཐོས་པ་དང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་།
རྟོགས་པ་བཞི་ལ། མ་མཐོང་ཞེས་སོགས་བཞི་དང་། མ་མཐོང་ཞེས་སོགས་བཞི་ལ།
མཐོང་ཞེས་སོགས་བཞི་སྟེ་བྱིས་པའི་ཐ་སྐད་བརྒྱད་དང་།

Ahora el sutra hace mención de las «ocho expresiones de un niño» [alguien que aún no ha visto directamente la ausencia de un yo]; lo cual consiste en:

- 1) cuatro tipos en donde usted dice «no lo vi» y demás, de cuatro distintos tipos de cosas—cosas que realmente usted vió, escuchó, supo, o sintió; y
- 2) cuatro tipos en los que dice «sí lo vi» y demás, de otros cuatro tipos de cosas—cosas que realmente usted no vio, ni escuchó, ni supo, ni sintió.

མཐོང་བ་ལ་མཐོང་ཞེས་སོགས་བཞི་དང་། མ་མཐོང་བ་ལ་མ་མཐོང་ཞེས་སོགས་བཞི་
སྟེ་འཕགས་པའི་ཐ་སྐད་བརྒྱད་གསུངས་ན། མཐོང་བ་དང་ཐོས་པ་སོགས་བཞི་པོ་གང་
ཡིན་ཞེ་ན། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་། རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་། ཡིད་ཀྱི་

ནམ་པར་ཤེས་པ་དང་། ལྷ་ལྷེ་ལུས་གསུམ་གྱིས་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ།
རིས་པ་བཞིན་དུ་མཐོང་བ་དང་། མོས་པ་དང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་། རྟོགས་པ་
ཡིན་པར་བཤད་དོ།

El Sutra también menciona las «ocho expresiones de una persona realizada»—cuatro donde usted dice «si lo vi» de cosas que realmente vio y demás; cuatro donde dice «no lo vi» de cosas que realmente no vió y tal.

Con respecto a estos dos grupos de ocho, uno puede pedir una descripción más detallada de los cuatro básicos: lo que es ser «algo visto», «algo escuchado», y demás. **Aquello** que es **experimentado por la conciencia del ojo**, la conciencia del **oído**, la conciencia del **pensamiento**, y **por los otros tres tipos de conciencia** (los de la nariz, la lengua y cuerpo) **representan respectivamente lo que ha sido visto, lo que se ha escuchado, lo que es sabido y también lo que se ha sentido.**

Pasamos a la descripción de las seis «ramas» no-virtuosas.

78

Las Seis «Ramas» No-virtuosas

ཤྲ་མ་པ་རོལ་དབྱེ་བའི་ཕྱིར།
ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ཚིག་
ཚིག་རྩལ་པོ་ནི་མི་སྣུན་པ།
ཉོན་མོངས་ཅན་ཀུན་ཀྱལ་པ་ཉིད།
གཞན་ནི་དེ་ལས་གཞན་ཉོན་མོངས།
ཁ་གསལ་གྱི་དང་རྣོས་གར་བཞིན།
བསྟན་བཅོས་ངན་བཞིན་བརྒྱུ་སེམས་ནི།
ལོག་པས་གཞན་གྱི་ཚོར་ལ་ཆགས།
གཞོན་སེམས་སེམས་ཅན་ལ་སྤང་བ།

།དགོ་དང་མི་དགོ་མེད་ལྟ་བུ།

།ལོག་པར་ལྟ་བུ་ཡིན་པ།

El lenguaje divisorio, son palabras que vienen de un estado Mental afligido con la intención separar a los demás.
El lenguaje grosero es el que es desagradable;
Sin sentido, realmente afligido.
Los otros, todos los demás tipos de aflicción como Adulación para obtener ganancia, una canción, un espectáculo. Como los comentarios muy erróneos. La avaricia El deseo erróneo por la riqueza del otro. La intención dañina, odiar a un ser viviente; La visión equivocada, la idea de que la virtud Y la no-virtud, ni siquiera existen.

[IV.301-11a]

།གསུམ་པ་ནི། སྤྱ་མ་ནི་བསམས་བཞིན་དུ་མ་ནོར་བར་པ་རོལ་པོ་མཇེའ་བ་དབྱེ་བའི་

ཕྱིར་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ཚིག་དོན་པ་རོལ་པོས་གོ་བའོ།

El lenguaje divisorio consiste en palabras que se dicen deliberadamente, sin equivocación alguna, bajo un estado mental afligido; tienen la intención de separar a personas que son amigos; su significado debe ser entendido por la otra persona.

།ཚིག་རྩུབ་པོ་ནི་བསམས་བཞིན་དུ་མ་ནོར་བར་མི་སྣམ་པའི་ཚིག་གི་དོན་པ་རོལ་པོས་

གོ་བའོ།

El lenguaje grosero consiste en palabras que son desagradables, que se dicen deliberadamente y sin equivocación alguna; su significado también debe ser entendido por la otra persona.

།ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་ཚིག་ཀུན་ངག་ཀྱལ་པ་ཉིད་ཡིན་ཅོ། །སྤྲེ་བ་གཞན་ནི་གསུམ་པོ་

དེ་ལས་གཞན་པའི་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་ཚིག་ངག་ཀྱལ་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན།

དགོ་སྤོང་ལོག་པས་འཚོ་བ་ཁ་གསལ་གྱེད་པ་དང་། ཆགས་པས་ཀུན་ནས་བསྐྱངས་

ནས་སྐྱུ་ལེན་པ་དང་།

«Hablar sin sentido» realmente se refiere a todo caso donde las palabras habladas vienen de un estado mental afligido. Otros grupos dicen que lo que el »discurso sin

«Lenguaje insignificante» en realidad se refiere a toda palabra emitida bajo **cualquier tipo de aflicción** adicional a las tres ya mencionadas. Dicen que sería **como** el caso de un monje que se dedicara a un modo de vida inapropiado de **adular** a alguien con el propósito de **obtener** alguna ganancia, o bien cantar **una canción** por deseo.

ལྷོས་གར་མཐུན་ལྷོས་གར་བྱེད་པའི་གནས་སྐབས་སུ། །གཞན་མགུ་བའི་ཕྱིར་གཏམ་
བྱུང་སྐབ་དང་། །ཕྱི་རོལ་བའི་བསྟན་བཅོས་ངན་པ་ལ་ཆགས་ནས་འདོན་པ་བཞིན་ནོ།

Otro caso pudiera ser donde un monje que cuenta cuentos para entretener a otros en un **espectáculo** montado por algún artista, o **también** donde comienza a recitar algún **mal comentario** escrito por alguien no-budista.

།བརྒྱབ་སེམས་ནི་ལོག་པ་སྟེ་མི་རིགས་པས་གཞན་གྱི་ཚོར་ལ་ཆགས་ནས་བདག་གིར་
བྱེད་འདོད་པའོ། །གཞོན་སེམས་ནི་སེམས་ཅན་ལ་སྣང་བའི་རྣམ་པར་ཞུགས་པས་
གཞོན་པ་བྱེད་འདོད་པའོ། །དགོ་བ་དང་མི་དགོ་བ་མེད་པར་ལྟ་བུ་ནི་ལོག་པར་ལྟ་བའོ།

La **avaricia** consiste en un deseo **erróneo** (es decir, impropio) el **deseo por la riqueza del otro**, lo que lleva a desear hacerlo suyo. La **intención dañina** es el deseo de lastimar a otro **ser viviente**, un deseo que surge de un sentimiento de **odiarlo**. Y **una visión equivocada** es la idea de que ni la virtud, ni la no-virtud **incluso existen**.

A continuación comentaremos el significado literal de la expresión «un camino de acción».

79

Explicación de la expresión
«El camino de acción»

ལ་འདི་ལ།

།གསུམ་ལམ་བདུན་ནི་ལས་ཀྱང་ཡིན།

En ellos,
Tres son caminos, también siete acciones. [IV.311b-12]

:

ལགས་ལ་ཞུ་བ་ལྟེན་པར་བཞུགས་པའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ཞེས་བྱ་ཞེན། ཡིད་ཀྱི་གསུམ་
ལས་སེམས་པ་འཇུག་པའི་ལམ་ཡིན་པ་དང་། ལུས་ངག་གི་བདུན་ནི་ལས་ཀྱང་ཡིན་
ལ། སེམས་པ་འཇུག་པའི་ལམ་ཡང་ཡིན་པས་ན་ལས་ཀྱི་ལམ་ཞེས་བྱའོ།

Uno pudiera preguntar por qué se utiliza la expresión «camino de acción» en referencia a «ellos»—al grupo de los diez que se acaban de enumerar. El nombre deriva en primer lugar del hecho de que los tres involucrados con el pensamiento son caminos por los cuales la «acción» u obra del movimiento mental es expresada. Además, los siete que están involucrados con el cuerpo y el habla son actos u obras en sí, que también son caminos por donde se expresa el movimiento mental. Por lo tanto, todos son «caminos de acción».

La cuarta parte principal de nuestra presentación de los «caminos de acción» se refiere a las formas en las que uno pierde, y luego recupera, su virtud más básica.

ཇི་ཅོང་ཁ་པ་མཚོག་གིས་བརྩོམས་པའི་ལམ་རིམ་ཆེན་མོ་ལས།

Las siguientes selecciones son del *Gran Libro de los Pasos del Camino*, escrito por Je Tsongkapa (1357-1419).

འདེམ་པོ་ནི། སློབ་གཙུག་པ་གང་ཞེན། འདི་ལ་བསྐྱབས་བར་གཞི་དང་འདུལ་ཤིང་དང་
བསམ་པ་དང་ཉོན་མོངས་དང་མཐའ་སྡེ་ལྡར་གསུངས་ཀྱང་། བར་པ་གསུམ་བསམ་
པར་བསྐྱུས་ཏེ་སྦྱོར་བ་བསྐྱུར་ནས་གཞི་དང་བསམ་པ་དང་སྦྱོར་བ་དང་མཐའ་སྐྱབས་བཞུག་གཞི་
བཞིར་བསྐྱུས་ཏེ་བཤད་ན་འཇུག་པ་བདེ་ཞིང་དགོངས་པ་དང་མི་འགལ་ལོ།

Aquí está el primero. Uno pudiera preguntarse: «¿Cómo define usted el acto de matar?» La *Abreviatura* dice que hay cinco partes involucradas: El objeto, la concepción, el pensamiento, el pensamiento malo, y la consumación. Estos cinco pueden ser acortados a cuatro: Los tres de en medio pueden ser incluidos en el pensamiento, y podemos agregar la etapa de emprender; esto hace que la presentación sea más fácil, y de ninguna manera viola la intención del texto original.

དེ་ལ་སློབ་གཙུག་ཀྱི་གཞི་ནི། སློབ་དང་ལྡན་པའི་སེམས་ཅན་ཏེ། དེ་ཡང་གསོད་པ་པོ་
རང་ཉིད་གསོད་ན་སྦྱོར་བའི་སློབ་པ་ཡོད་ཀྱི། མཐའ་སྐྱབས་མེད་པ་ལ་དགོངས་ནས་

ནལ་འབྱོར་སྐྱོད་པའི་ས་ལས་སློབ་ཆགས་པ་རོལ་པོ་ཞེས་གསུངས་སོ།།

Ahora el objeto a matar, es un ser sintiente: cualquier cosa con vida. Los *niveles de practicantes* afirman «otro ser viviente», pero sólo se refieren al hecho de que, cuando el asesino se está matando a sí mismo, hay un acto erróneo de ejecución, pero no uno de finalización.

བསམ་པ་ལ་གསུམ་ལས། འདུ་ཤེས་ནི་བཞི་སྟེ། གཞི་སེམས་ཅན་ལྟ་བུ་ལ་སེམས་
ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་སེམས་ཅན་མིན་པར་འདུ་ཤེས་པ་དང་སེམས་ཅན་མིན་པ་ལ་
སེམས་ཅན་མིན་པར་འདུ་ཤེས་པ་དང་སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་བཞི་སྟེ། འདུ་ཤེས་
དང་པོ་དང་གསུམ་པ་ནི་མ་འབྲུལ་བ་དང་། གཉིས་པ་དང་བཞི་པ་ནི་འབྲུལ་བའོ།།

La parte del pensamiento tiene tres componentes propios. La concepción puede ser de cuatro tipos distintos: Concebir el objeto, digamos un ser vivo, como un ser viviente; concebir a un ser viviente como algo distinto a un ser viviente; concebir algo distinto a un ser viviente como algo distinto a un ser viviente, y concebir a esta misma cosa como un ser viviente. El primer y tercer tipo de concepto aquí son inequívocos; el segundo y el cuarto están equivocados.

འདི་ལ་ཀུན་སློང་བྱེ་བྲག་ཅན་དཔེར་ན། ལྷས་བྱིན་ཁོ་ན་བསད་སྐྱམ་ནས་སྐྱོར་བ་
བརྩམས་པ་ན་མཚོད་སྐྱིན་དུ་ཚོར་ནས་བསད་ན། དངོས་གཞིའི་སྐྱིག་མེད་པས་དེ་ལྟ་བུ་
ལ་འདུ་ཤེས་མ་འབྲུལ་བ་དགོས་ཤིང་། སྐྱོར་བའི་དུས་སྐབས་དུང་ཡང་གསོད་སྐྱམ་
པ་ཀུན་སློང་སྐྱི་ལ་ཞུགས་པ་ཡོད་ན་འདུ་ཤེས་མ་འབྲུལ་བ་མི་དགོས་སོ། །ཚུ་ལ་འདི་
ནི་ལྷག་མ་དགུ་ལ་ཡང་ཅི་རིགས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ།།

Esta es una característica particular de la motivación. Supongamos, por ejemplo, que usted piensa: «Yo sólo quiero matar a Juan» y emprende la acción. Luego usted confunde a José con Juan, y mata a José. En este caso, no hay una etapa de «cometido real»; así que podemos ver que, para esta etapa, el concepto que tiene debe ser inequívoco. Si por otro lado, usted emprende la acción con algún tipo general de motivación, si usted piensa, «Voy a matar a cualquiera que se cruce en mi camino», entonces este detalle del concepto que tiene que ser inequívoco no necesita ser finalizado. Usted debería comprender que este punto aplica también a los otros nueve.

ཉོན་མོངས་པ་ནི། དུག་གསུམ་གང་རུང་ངོ་།།

El segundo componente del pensamiento es el pensamiento malo que está involucrado. En este caso puede ser cualquiera de los tres venenos.

Un tercer componente es la motivación; aquí, es el deseo de matar.

ཀུན་སྐྱོང་ནི། བསའ་པར་འདོད་པའོ། སྦྱོར་བ་ལ་སྦྱོར་བ་པོ་ནི། རང་གིས་བྱས་
པའམ་གཞན་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་གཉིས་གང་བྱས་ཀྱང་འདྲ་སྟེ། སྦྱོར་བའི་ངོ་བོ་ནི་མཚོན་
ནམ། དུག་གསུམ། རིག་སྒྲགས་ཀྱི་སྒྲོན་སྦྱོར་བ་བྱས་པ་ལ་སོགས་པ་གང་ཡང་རུང་
བའོ།།

Aquí están los diversos aspectos de llevar a cabo algo. En cuanto al que emprende el acto, no importa si lo realiza usted, o consigue a alguien más que lo haga, es lo mismo. La esencia de su ejecución es cuando se inicia la acción, ya sea con algún tipo de arma, veneno, hechizo, o cualquiera que sea el caso.

མཐར་ཐུག་ནི། སྦྱོར་བ་དེའི་རྒྱུ་གྱིས་པ་རོལ་པོ་དེའི་ཚེའམ། དུས་གཞན་གྱི་ཚེ་ལི་
བའོ། །དེ་ཡང་མཚོན་ལས། སྒྲ་དང་མཉམ་དུ་ལི་བ་ལ། །དངོས་མེད་ལུས་གཞན་
སྐྱེས་སྤིར་ངོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ནི་འདིར་ཡང་འདྲའོ།

La conclusión se produce cuando, debido a que al emprender este hecho, la otra persona muere, ya sea al momento del acto, o más adelante. Tal como dice *Casa del Tesoro del Conocimiento*,

No hay etapa real para aquellos que mueren
Antes o juntos, ya que ha nacido otro cuerpo.

།དེ་ལ་སློབ་གཙོད་དང་ཚིག་རྩུབ་དང་གཞོད་སེམས་ནི་དུག་གསུམ་གྱིས་རྩོམ་པར་བྱེད་
ལ་ཞེ་སྒྲ་གིས་མཐར་ཐུན་པར་བྱེད་ཅིང།

Tres de las diez—el matar, las palabras groseras y la intención de lastimar— pueden ser iniciadas por cualquiera de los tres venenos, y son consumadas por el disgusto.

མ་བྱིན་ལེན་དང་ལོག་གཡེམ་དང་བརྒྱུ་སེམས་ནི་དུག་གསུམ་གྱིས་རྩོམ་པར་བྱེད་ལ་
འདོད་ཆགས་ཁོ་ནས་མཐར་འབྱིན་ནོ།།

Tres de ellas, el robo, la conducta sexual inapropiada y la avaricia—pueden ser iniciados por cualquiera de los tres venenos, pero llegan a su conclusión sólo por el deseo.

བརྒྱུ་དང་ཕྲ་མ་དང་ཚིག་ཀྱལ་བ་ནི་རྩོམ་པ་དང་མཐར་བྱིན་པ་གཉིས་ཀ་གསུམ་ཆར་
གྱིས་བྱེད་ཅིང།

Tres más—mentir, el lenguaje divisorio y hablar sin sentido—pueden ser iniciadas y llevadas a una conclusión por todas las tres.

ལོག་ལྟ་ནི་དུག་གསུམ་གྱིས་རྩོམ་པར་བྱེད་ལ་གཏི་མུག་ཁོ་ནས་མཐར་ཐུག་པར་བྱེད་
ནོ།།

Una de las diez, la—visión incorrecta—puede ser iniciada por cualquiera de los tres venenos, pero es llevada a una conclusión solamente por la oscura ignorancia.

དེ་དག་ལས་སེམས་པ་ནི་ལས་ཡིན་ལ་ལས་ཀྱི་ལམ་ནི་མིན་ནོ། །ལྟས་ངག་གི་བདུན་
ནི། ལས་ཀྱང་ཡིན་ལ་སེམས་པ་འཇུག་པའི་གཞི་ཡིན་པས་ལས་ཀྱི་ལམ་ཡང་ཡིན་
ནོ། །བརྒྱུ་སེམས་སོགས་གསུམ་ནི་ལས་ཀྱི་ལམ་ཡིན་གྱི་ལས་ནི་མིན་ནོ།

Los movimientos de la mente son una acción (karma) pero no un camino de acción. Las siete de cuerpo y de habla, ambas son una acción y—debido a que son la base en la que se involucra el movimiento de la mente—son también un camino de acción. Las tres de avaricia y demás son un camino de acción pero no la acción en sí (karma).

The Asian Classics Institute
Curso V: Cómo funciona el karma

Lectura ocho: La virtud más básica,
La energía proyectante y terminante de las acciones

།རྒྱལ་བ་དགོ་འདུན་གྲུབ་གྱིས་བརྩོམས་པའི་མཛོད་ཀྱི་གསལ་ལམ་གསལ་བྱེད།
མཛོད་རྩ་དང་བཅས་པ་ལས།

Las siguientes selecciones son del comentario del Primer Dalai Lama de La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha), titulado *Iluminación del camino a la libertad*. Incluyen el texto raíz del Maestro Vasubandhu.

80

Cómo se pierde la virtud más básica

།མིད་པར་ལྟ་བུས་རྩ་བ་གཅོད།
།འདོད་གཏོགས་སྐྱེས་ནས་ཐོབ་པ་རྣམས།
།རྒྱ་དང་འབྲས་ལ་སྐྱར་འདེབས་པས།
།ཀུན་གྱིས་རིམ་གྱིས་མིའི་ནང་དུ།
།སྐྱེས་པ་བུད་མེད་གྱིས་གཅོད་དོ།
།ལྟ་སྐྱད་དེ་ནི་མི་ལྡན་པའོ།

La más básica se pierde por la visión de que no existen;
Puesta por el deseo, que se tiene desde el nacimiento.
Mediante la negación de la causa y efecto,
Y a través de todo. En etapas, entre los humanos,
Perdidas por los que son hombres o mujeres,
por los intelectuales. Esto no es para tenerlo.

འབཞི་པ་ནི། མི་དགོ་བ་གང་གིས་དགོ་ཚུ་གཅོད་ཅི་ན། མིད་པར་ལྷ་བས་དགོ་བའི་ཚུ་
བ་གཅོད་པར་བྱེད་དོ།

Uno puede preguntar qué tipo de no-virtud puede hacer que uno pierda su virtud más básica. La virtud más básica **más básica** que una persona posee, se pierde por la mentalidad de que ciertos objetos importantes **ni siquiera existen**.

ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། འདོད་པར་གཏོགས་པའི་དགོ་ཚུ་གཅོད་ཀྱི། གཟུགས་གཟུགས་མིད་
ཀྱི་དགོ་ཚུ་མི་གཅོད་དེ། དེའི་རྒྱུད་ལ་དེ་མིད་པའི་ཕྱིར།

Uno puede preguntar después cómo ocurre el proceso. La virtud más básica que se obtiene el reino del deseo puede perderse, pero no la que es adquirida en los reinos de la forma o sin forma. Esto se debe a que el tipo de visión que se requiere, nunca puede aparecer en el flujo mental de los seres de esos reinos.

འདོད་པར་གཏོགས་པའི་ཡང་སྐྱེས་ནས་ཐོབ་པ་གཅོད་ཀྱི། སྐྱོར་བུང་མི་གཅོད་དེ།
ལོག་ལྟ་རྒྱུད་ཅུང་ཅུང་ཅུང་གནས་སྐབས་སུ་དེའི་ཐོབ་པ་ཆད་ནས་མིད་པའི་ཕྱིར།

Incluso entre las virtudes más básicas incluidas en el reino del deseo, sólo se pueden perder aquellas **que uno tenía del nacimiento**—ninguna de las que se han adquirido mediante la aplicación de esfuerzos en la práctica. Esto se debe a que estos últimos tipos de virtud se han agotado para el momento en que la visión equivocada involucrada ha alcanzado incluso una etapa de menor intensidad. Se han perdido porque lo que las sujetaba se perdió.

ལོག་ལྟ་ཡང་རྒྱུད་དང་འབྲས་བུ་ལ་སྐྱུར་བ་འདེབས་པས་གཅོད་ཀྱི། འཕགས་པ་ལ་
སྐྱུར་བ་འདེབས་པས་གཅོད་པ་མིན་ནོ།

En cuanto al tipo de visión equivocada involucrada, una persona pierde su virtud más básica **mediante la negación de uno** de los principios de **causa y efecto**. Sin embargo, no es la creencia de que los seres realizados no existen, lo cual causa que uno pierda sus mayores virtudes básicas.

འབག་མིད་དང་བསྐྱལ་བ་མི་མཉམ་པས་གཅོད་པ་མིན་ཟེར་ཡང་། སྐྱལ་བ་མཉམ་མི་
མཉམ་ཟེག་བཅས་ཟེག་མིད་ལ་དམིགས་པ་ཀུན་གྱིས་གཅོད་པར་བྱེད།

Ahora, algunos afirman que la visión que involucra fenómenos sin mancha o niveles que no son comparables, no pueden causar que una persona pierda sus virtudes más básicas.

El hecho es, sin embargo, que esta virtud puede perderse mediante todas las formas de esta mentalidad: a través de los que se enfocan en los niveles que son comparables o aquellos que no lo son; a través de los que se enfocan en fenómenos sin mancha o en aquellos que tienen mancha.

ཇི་ལྟར་ན། ཁ་ཅིག །མཐོང་ལམ་གྱིས་མཐོང་སྤང་སྤོང་བ་ལྟར་ཅིག་ཅར་གཅོད་ཟེར་
ཡང་། ལྷོ་མ་སྤང་སྤོང་བ་ལྟར་རིམས་གྱིས་གཅོད་པར་བྱེད་དོ།

¿Cómo es exactamente que se produce la pérdida? Algunos afirman que una persona pierde la mayor parte de su virtud básica al mismo tiempo, de la misma manera en que pierde todos los objetos indeseables que el camino de la visión elimina, una vez que alcanza ese camino. Aunque lo que realmente sucede es que la virtud se pierde en etapas, de la misma manera que uno pierde los objetos indeseables eliminados en el camino de la habituación.

ཤིན་གང་ལ་གཅོད་ཅེ་ན། སྤིང་གསུམ་གྱི་མིའི་ནང་དུ་གཅོད་གྱི། གཞན་རྣམས་སུ་མི་
གཅོད་དེ། ངན་སོང་བ་རྣམས་ཤེས་རབ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་མི་བརྟན་པའི་ཕྱིར་དང་།
བྱང་སྐྱེ་མི་སྟོན་པ་སྤྲིག་པའི་བསམ་པ་མི་བརྟན་པའི་ཕྱིར་དང་། འདོད་གཟུགས་གྱི་ལྟ་
ནི་གནས་གསུམ་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་པས། རྐྱེས་མ་ཐག་དུ་ལས་འབྲས་མངོན་དུ་
གྱུར་པའི་ཕྱིར།

Luego, uno puede preguntar qué tipo de ser puede perder su virtud básica. Tal pérdida puede ocurrir **entre los humanos** de los tres continentes, pero no entre los otros tipos de seres. La capacidad mental afligida de los seres del infierno carece de la estabilidad necesaria, y la misma falta de estabilidad caracteriza los pensamientos no-virtuosos de los humanos en el continente del Terrible sonido. Los seres de placer en los reinos del deseo y de la forma son seres que ven las tres condiciones directamente; por lo tanto, los principios de causa y efecto son evidentes para ellos, justo después de su nacimiento.

མི་ཡང་སྐྱེས་པ་དང་བུད་མིང་གྱིས་གཅོད་གྱི། ཟ་མ་དང་མ་ནིང་གིས་མི་གཅོད་དེ།
སྤྲིག་པའི་བསམ་པ་མི་བརྟན་པའི་ཕྱིར།

Incluso entre los humanos, la virtud básica se pierde **por los que son hombres o mujeres**—no por aquellos que han perdido su órgano sexual, o que nunca lo tuvieron. Esto se debe a que los pensamientos no-virtuosos en las mentes de tales seres nunca son muy estables.

མི་ལ་ལྟ་བུ་སྤྱད་བ་དང་སྤྱད་བ་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་སྤྲོ་མ་དེ་ལ་གཙོད་པར་བྱེད་
དེ། ཤེས་རབ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་བརྟན་པའི་ཕྱིར།

En general, los humanos se pueden dividir en dos tipos: los más intelectuales, los más **intelectuales** y los más sensuales. El primero de estos dos puede perder esta virtud, ya que son capaces de una actividad intelectual sostenida estropeada por aflicciones mentales.

དགོ་ཚུ་ཆད་པ་དེའི་ངོ་བོ་ནི་དགོ་ཚུ་དང་མི་ལྡན་པའོ།

La naturaleza básica de esta pérdida, o lo que llamamos la virtud más básica «cortada» de la persona, es simplemente **no tenerla**.

81
Cómo se recupera la virtud más básica

།མཚམས་ནི་ཐེ་ཚོམ་ཡོད་ལྟ་བུས།།མཚམས་མེད་བྱེད་པའི་འདི་ལ་མིན།།

Recuperado por la sospecha, ver que hay; No en esto, cuando lo inmediato está hecho.

**Recuperada por sospechar, vea que hay;
No en esto, cuando lo inmediato está
hecho.**

[IV.319-20]

།འོ་ན།དགོ་ཚུ་ཆད་པ་དེ་གང་གིས་མཚམས་སྐྱོར་བར་བྱེད་ཅེ་ན།མཚམས་ནི་ལས་
ཡོད་དམ་སྣམ་པའི་ཐེ་ཚོམ་དང་།ཡོད་པར་ངེས་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བུས་མཚམས་
སྐྱོར་བར་བྱེད།།

Uno puede preguntar «¿Qué puede ayudar a una persona recuperar su virtud más básica después de que la haya perdido?» Esta virtud puede primero ser **recuperada** simplemente sospechando que los principios referentes a los acciones y a sus resultados pueden realmente existir. También puede ser recuperada al lograr la visión correcta, por la cual uno percibe que **si** realmente **existen** esos principios.

དགོ་ཚུ་ཆད་པ་དེ་ཚེ་འདི་ལ་མཚམས་སྐྱོར་བར་ངེས་སམ་ཞེ་ན། མཚམས་མེད་བྱེད་
པའི་ཚེ་འདི་ལ་སྐྱོར་བ་ཡིན་ནོ།

Uno puede preguntar si siempre es seguro que una persona pueda recuperar su virtud más básica en la misma vida en que la perdió. La respuesta es que no puede recuperar la virtud **en esta misma vida en la que cometió** alguna de las malas acciones «**inmediatas**».

།དུས་ནམ་གྱི་ཚེ་སྐྱོར་ཞེ་ན། སྐྱོན་རྒྱུའི་སློབས་ཀྱིས་དགོ་ཚུ་ཆད་ན་དཔྱལ་བ་ནས་འཆི་
འཕོ་བའི་ཚེ་སྐྱོར། རྒྱུན་གྱི་སློབས་ཀྱིས་དགོ་ཚུ་ཆད་ན་དཔྱལ་བར་སྐྱེས་པའི་ཚེ་
མཚམས་སྐྱོར་བ་ཡིན་ནོ།

Uno puede preguntar: «¿Entonces cuándo puede recuperar la persona su virtud básica?» Si la persona la perdió originalmente debido a alguna causa principal, entonces la persona la recupera una vez que muera y migre fuera de su nacimiento en el infierno. Si por otro lado, sólo fue debido a algún factor secundario lo que le hizo perderla, entonces la recupera cuando asuma un nacimiento en el infierno.

།གཅིག་གིས་སྐྱེ་བ་གཅིག་འཕེན་དོ།

Una sola proyecta un nacimiento en particular.
[IV.377]

ཅི་ལས་གཅིག་གིས་སྐྱེ་བ་གཅིག་ཁོ་ན་འཕེན་ནམ། འོན་ཏེ་དུ་མ་འཕེན། དེ་བཞིན་དུ་
ལས་དུ་མས་སྐྱེ་བ་དུ་མ་ཁོ་ན་འཕེན་ནམ། འོན་ཏེ་གཅིག་རྒྱུར་པ་འཕེན་ཞེ་ན། ལས་
གཅིག་གིས་སྐྱེ་བ་གཅིག་འཕེན་གྱི་སྐྱེ་བ་དུ་མ་འཕེན་པ་མེད་ལ། རིས་མཐུན་དུ་མ་བུར་
འཕེན་དུ་འོང་བས་ན། ལས་དུ་མས་སྐྱེ་བ་གཅིག་འཕེན་པའང་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱེ་
བྱུག་སྐྱེ་བའི་ལྷགས་སོ།

¿Puede un solo acto proyectar solamente un nacimiento o varios distintos? Y ¿puede un número de acciones proyectar un número de nacimientos?, o sólo uno. La respuesta es que un solo acto proyecta un solo nacimiento; no puede proyectar varios nacimientos. Y como funcionarían para proyectar todo un grupo de

nacimientos similares; por otro lado, un número de actos nunca es algo que proyecte un solo nacimiento. Por cierto, todo esto es bajo el sistema Detallista.

།འོ་ན་རྒྱལ་པོ་དང་ཡང་དག་པར་ལྷན་པའི་མདོ་ལས།

Ahora alguien puede objetar que esta descripción contradice la siguiente cita del *Sutra de la Soberanía*—

གནས་བརྟན་མ་འགགས་པས་དགོ་སྤོང་རྣམས་ལ་སྦྱས་པ། ཚོ་དང་ལྷན་པ་དག་
བདག་ལྟ་ར་ཏ་སིར་སྦྱིས་བྱ་དབུལ་པོ་རྩ་འབྲུབ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ན། རང་སངས་རྒྱས་
སྤོང་གནས་བསམ་ཤེས་བྱ་བའམ། སྦྱི་གཙུག་མི་ཏོག་ཏུ་ཀར་ལྟ་བུ་ཞིས་བྱ་བ་ལ་
བསོད་སྦྱོམས་ལུལ་ཏེ།

El viejo, Aniruddha, les habló a los monjes de la siguiente manera:

«Venerables monjes, una vez yo tuve un nacimiento en Varanasi, como un pobre hombre cuyo trabajo era el de recolectar paja para usarla como combustible. El hombre pobre hizo las ofrendas tradicionales de comida a un Buda autodidacta con el nombre de Tengnesam [?], a quien también se le conocía como «aquel que tenía una protuberancia en la parte superior de su cabeza parecida a una flor *takar*».

བདག་གི་བསོད་སྦྱོམས་གཅིག་པོ་དེའི་རྣམ་པར་སྦྱིན་པས་ལན་བདུན་གྱི་བར་དུ་སུམ་ཅུ་
ཅུ་གསུམ་པའི་ལྷ་རྣམས་ཀྱི་ནང་དུ་སྦྱིས་ཤིང་། ལན་བདུན་གྱི་བར་དུ་འཁོར་ལོས་སྦྱར་
བའི་རྒྱལ་པོར་གྱུར་པ་ནས། ད་ལྟ་ཤུག་པོའི་རིགས་སུ་སྦྱིས་པའི་བར་དུ་ཡིན་ནོ།
།ཞིས་གསུངས་པ་དང་འགལ་ལོ་ཞི་ན།

«Mi único acto de regalar estas ofrendas, maduró en un nacimiento como ser de placer en la Tierra de los Treinta y Tres. Nací allí un total de siete veces, y luego tomé nacimiento otras siete veces como un Emperador de la Rueda. Y aún continúa, con mi nacimiento actual en la clase más rica de los Shakyas».

མི་འགལ་ཏེ། བསོད་ནམས་དེས་བདེ་འགྲོའི་འབྱོར་པ་རྙིང་ནས་སྐྱེ་བ་བྱན་ཏེ་ཡང་
བསོད་ནམས་བྱས་པས། དེ་དང་དེ་དག་ཏུ་སྐྱེས་པ་ལ་བསོད་སྙོམས་གཅིག་པོ་དེས་
སྐྱེས་སོ་ཞེས་བཤད་དེ། གཅིག་པོ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །དཔེར་ན།
དོང་ཚེ་གཅིག་ལན་དུ་མར་བསྐྱར་བས་ལྷུག་པོར་གྱུར་པ་ལ། བདག་ནི་དོང་ཚེ་གཅིག་
གིས་ལྷུག་པོར་གྱུར་ཏེ་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུའོ།

Aún así no hay contradicción: el proceso fue el siguiente. Sus ofrendas le dieron al hombre pobre, la buena fortuna de un nacimiento más feliz; más adelante, recordó lo que lo había llevado a este estado. Estos recuerdos en sí, le produjeron aún más mérito. Así, aunque podemos decir que su solo acto de mérito lo llevó a tales nacimientos tan diferentes; lo que verdaderamente queremos decir, es que logró estos nacimientos mediante un proceso que comenzó con ese único acto. Es como decir «Me hice rico con un solo *dong-tse* [una cantidad de dinero]» cuando lo que realmente usted hizo, fue comenzar con un solo *dong-tse* y lo transformó en un gran número de negocios hasta que usted eventualmente se hizo rico.

ཡང་ན་བསོད་སྙོམས་གཅིག་ལྟུང་བ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་དགའ་བ་དང་ཡིད་རང་པ་ལ།
སོགས་པའི་སེམས་པའི་ལས་དུ་མ་ཡོད་པའི་སྤྱིར་དེ་དག་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ།

También se pudiera decir que el hombre pobre comenzó con un solo caso de hacer una ofrenda de comida y que ese acto le causó numerosas instancias de alegría y regocijo con respecto a la acción; estos son en sí, son actos que consisten en un movimiento de la mente, se puede decir que los numerosos nacimientos son el resultado de estos.

ཡོངས་རྫོགས་བྱེད་པ་དུ་མ་ཡིན།

96

La energía terminante de las acciones

Los que actúan para concluirlos son muchos.

[IV.378]

ལས་གཅིག་གིས་འཕངས་པའི་རིས་མཐུན་པའི་སྐྱེ་བ་དེའི་བྱེད་པར་གྱི་ཚོས་ཡོངས་

སུ་ཇོགས་པར་བྱེད་པའི་ལས་ནི་དུ་མ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། རི་མོ་མཁའན་མཁའས་པས་
རྒྱ་རིས་རི་ལུ་གཅིག་གིས་བྱས་ནས། གཞན་རྣམས་ཀྱིས་ཚོན་སྐྱོ་ཚོགས་ཀྱིས་ཇོགས་
པར་བྱེད་པ་ལྟར།

Es solamente una energía de las acciones la que proyecta un nacimiento con una naturaleza consistente con la acción; sin embargo **estos actos que actúan para completar** los detalles más finos de esta vida futura, **son muchos**. Un artista pintor, por ejemplo, puede sólo esbozar en un lienzo con un gis, y luego pueden llegar otras personas a rellenarlo con colores distintos.

མིར་མཚུངས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་ནི་ཇོགས་བྱེད་དགོ་བས་གཟུགས་བཟང་བ་དང་དབང་པོ་
ཚང་བ་དང་ལོངས་སྤྱོད་ཆེ་བ་དང་ནད་མིད་པ་དང་དབང་ཐང་ལུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལ་
སོགས་པ་ཡིན་ལ། ཁ་ཅིག་ནི་ཇོགས་བྱེད་མི་དགོ་བས་གཟུགས་ངན་པ་ལ་སོགས་པ་
ཡིན་ནོ།

Cualquier grupo de personas es similar en cuanto a que son seres humanos; solo que aquellos que han terminado los detalles de sus vidas con actos virtuosos, van a tener cuerpos más atractivos, todos sus sentidos completos, mayor riqueza material, van a estar libres de enfermedad, en posiciones de mayor autoridad, etc. Otros en el mismo grupo que hayan terminado los detalles de sus vidas con actos no-virtuosos , tendrán cuerpos con una apariencia repulsiva y demás.

འདིས་ན་འཕེན་བྱེད་དགོ་བ་ལ་ཇོགས་བྱེད་མི་དགོ་བ་དང་། དེ་ལས་བསྐྱོག་པ་དང་།
གཉིས་ཀ་དགོ་བ་དང་། མི་དགོ་བ་སྡི་སྡུ་བཞི་ལས། དང་པོ་ནི་འདོད་པའི་ལྷ་མི་སྡུག་
བསྐྱེད་ཅན་ལྟ་བུ་དང་།

Por lo tanto, podemos decir que todas las cuatro combinaciones son posibles entre las dos: proyección de una vida por virtud, pero completada con no virtud no-virtud; lo opuesto, un caso donde ambas son virtudes, y un caso donde ambas son no-virtudes. Un ejemplo del primero serían personas nacidas como seres de placer o como humanos pero que poseen ciertos sufrimientos.

གཉིས་པ་ནི་ཚོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གཤེན་ཇི་དང་། ལྷའི་རྒྱལ་པོ་ནོར་རྒྱས་ཀྱི་བུ་ལ་སོགས་

པ་དང་། གསུམ་པ་ནི་བརྒྱ་བྱིན་ལ་སོགས་པ་དང་། བཞི་པ་ནི་མནར་མེད་པའི་སེམས་
ཅན་ལྟ་བུའོ།

Una ilustración del segundo sería el «Señor de todas las cosas»—el Señor de la muerte—o los reyes de los *nagas* parecidos a las serpientes, aquellos como el «Príncipe de la Opulencia». Un ejemplo de la tercera combinación sería «Cien Ofrendas»—señor de los grandes seres de placer. Y un caso de la última combinación, serían aquellos seres en el infierno más bajo, conocido como «Sin Tregua».

མདོ་སྡེ་པ་ལ་སོགས་པ་དག་ནི། ལས་གཅིག་གིས་སྐྱེ་བ་དུ་མ་འཕེན་པ་མདོ་དེ་དང་དེ་
ལས་རྣམས་པ་དུ་མ་བཤད་པའི་སྤྱིར། ལས་གཅིག་གིས་སྐྱེ་བ་དུ་མ་དང་། དུ་མས་
གཅིག་འཕེན་པའང་ཡོད་ཅེས་འདོད་དོ།

Sin embargo, los Sutristas y otros afirman, que hay muchas explicaciones, en numerosos sutras distintos, que una sola acción puede proyectar múltiples renacimientos. Por lo tanto, dicen, que una sola acción puede proyectar muchos nacimientos y varias acciones pueden también proyectar un solo nacimiento.

96

Actos que no proyectan una vida

སེམས་མེད་སྣོམས་པར་འཇུག་པ་དག །

འཕེན་བྱེད་མ་ཡིན་ཐོབ་པའང་མིན།

Las meditaciones equilibradas que detienen a la mente
Nunca actúan para proyectar; tampoco sostienen.

[IV.379-80]

ལག་ལ་ཏེ་ལས་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་བ་འཕེན་བྱེད་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། རྣམ་སྒྲིན་དང་བཅས་
ཀྱང་སེམས་མེད་པའི་སྣོམས་པར་འཇུག་པ་གཉིས་པོ་དག་ནི་འཕེན་བྱེད་མ་ཡིན་ཏེ།
བསམ་གཏན་བཞི་པ་དང་སྲིད་རྩེས་འཕངས་ཟེན་པའི་སྤྱིར་དང་། དེ་དག་ལ་སེམས་
མེད་པས་སེམས་པ་དང་ལྷན་ཅིག་མི་འབྱུང་བའི་ལས་ནི་སྟོབས་རྒྱུ་བའི་སྤྱིར།

Uno puede preguntar si cada tipo de acción diferente puede funcionar para proyectar una nueva vida. La respuesta es que las dos **meditaciones equilibradas que detienen la mente nunca actúan para proyectar una vida**, aunque vengan con

el tipo de resultados «madurados». Esto se debe a que las vidas en cuestión ya han sido proyectadas, por el cuarto nivel de concentración y el nivel «máximo». Además, los seres en estos estados no tienen mente—y las acciones que no ocurren junto con un movimiento de la mente son de muy poca fuerza.

དེའི་སྤྱིར་སྣོམས་འཇུག་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་ལྷ་ཚོ་རིང་པོ་དང་སྲིད་ཅུ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་
བའང་ཇོགས་བྱེད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱིས། འཕེན་བྱེད་ནི་བསམ་གཏན་བཞི་པ་
དང་སྲིད་པའི་ཅུ་མེད་སྣོམས་འཇུག་ཡིན་ནོ།

Por lo que podemos decir que la expresión «las dos meditaciones equilibradas maduran en una larga vida de un ser de placer, o en una vida en el máximo nivel» sólo se refiere a la función de completar los detalles finales de tales renacimientos. Sin embargo la fuerza de proyección es algo suministrado por el cuarto nivel de concentración y el «máximo» nivel de existencia.

།དགེ་མི་དགེའི་ཐོབ་པ་འང་ལས་དང་ལྷན་ཅིག་པ་ཡིན་ཡང་འཕེན་བྱེད་མ་ཡིན་ཏེ།
ལས་དང་ཐོབ་པ་འབྲས་བུ་མི་གཅིག་པའི་སྤྱིར་དང་། ཐོབ་པ་ལ་སེམས་པ་མེད་པར་
ཞར་ལས་འབྲུང་བས་སྣོབས་རྒྱུར་བའི་སྤྱིར་དང་། ཐོབ་པ་ནི་ཤིང་གི་ཤུན་པ་ལྟར་ལས་
ལས་ཐ་དད་ཡིན་པའི་སྤྱིར།

Ninguna lo sostiene, ya sean virtuosas o no, actúan para proyectar una vida— incluso cuando ocurren junto a una acción en particular. En primer lugar, la acción y aquello que la sostiene, tienen resultados diferentes. En segundo lugar, lo que la sostiene es sólo algo que ocurre incidentalmente, ya que no implica un movimiento de la mente. Por lo tanto es de muy poca fuerza. Finalmente, el sostén es para la acción, como la corteza es para el árbol—algo claramente separado.

འོན་ཀྱང་དགེ་བ་ཟག་བཅས་དང་མི་དགེ་བའི་ཐོབ་པ་དེ་དག་ཇོགས་བྱེད་ནི་ཡིན་ནོ།
།དེ་བཞིན་དུ་འཕགས་པའི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པའི་ཟག་བཅས་ཀྱི་ལས་དང་། ལྷོར་ལམ་ངེས་
འབྱེད་ཆ་མཐུན་བཞི་ཡང་ཇོགས་བྱེད་ཁོ་ནའོ།

Sin embargo, lo que sostiene constituye una virtud con mancha o una no-virtud que funcionan para completar los detalles de una vida determinada. De la misma manera acciones con mancha que están presentes en el flujo mental de un ser realizado, así como las cuatro etapas de la cumbre de la preparación (que también llamamos el «camino que lleva a cierta separación») funcionan sólo como tipos de energía «terminante».

The Asian Classics Institute
Curso V: Cómo funciona el karma

Lectura nueve: Las cinco malas acciones inmediatas, y el concepto de un cisma

།སྐྱུལ་བ་དག་འདུན་གྲུབ་ཀྱིས་བརྩོམས་པའི་མཛོད་ཀྱི་གསལ་བཤད་ལས་གསལ་བྱེད།
མཛོད་རྩ་དང་བཅས་པ་ལས།

Las siguientes selecciones son del comentario del Primer Dalai Lama a La casa del tesoro del conocimiento (*Abhidharmakosha*), titulada *Iluminación del camino a la libertad*. Incluyen el texto raíz del Maestro Vasubandhu.

99
*Introducción a
las cinco malas acciones inmediatas*

།དག་འདུན་དབྱེན་ནི་མི་འཕྲོད་པའི།
།རང་བཞིན་ལྡན་པ་མ་ཡིན་ཚོས།
།ཉོན་མོངས་ཅན་མིན་ལུང་བསྐྱུར་མིན།
།དེ་དག་དག་འདུན་ཡང་དག་ལྡན།
།དེ་ཡི་ཁ་ན་མ་ཐོ་རྒྱན།
།དེ་དང་འབྲེད་པོ་ཡང་དག་ལྡན།

Comunidad dividida, algo sin
Vínculo, es una naturaleza irreconciliable.
No afligido, ni especificado,

Algo que la comunidad posee.
La desaprobación que le sigue es una mentira;
Aquel que creó el cisma posee.

[IV.389-394]

མཚམས་མེད་པ་ལྟ་བུ་དེ་དག་ལས་དང་པོ་གསུམ་སློག་གཅོད་པ་དང་། ལྟ་བུ་སློག་
གཅོད་པའི་སློབ་བ་ཡིན་པས་ལུས་ཀྱི་ལས་དང་། བཞི་པ་རྩུན་ཡིན་པས་ངག་གི་ལས་
སོ།

Las tres de las cinco malas acciones «inmediatas» mencionadas anteriormente son distintas maneras de matar, y la quinta es un preliminar a matar. Por lo tanto, estos son actos cometidos con el cuerpo. La cuarta de las malas acciones inmediatas es una especie de mentira, y por consiguiente, una obra de la palabra.

།དགེ་འདུན་འཁོར་ལོའི་དབྱེ་ན་ནི། དགེ་འདུན་སྡེ་གཉིས་མི་འཕྲོད་པའི་རང་བཞིན་དུ་
གྱུར་པ་ལྟན་པ་མ་ཡིན་པའི་ཚེས་འདུ་བྱེད་རྣམས་སུ་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡོད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱེ་
བྲག་སྐྱེ་བའི་ལུགས་སོ།

Ahora un cisma en la comunidad de monjes, al menos según el sistema Detallista, se dice que «existe como algo diferente—es uno de los factores sin involucramiento con un vínculo mental; su naturaleza básica es que las dos facciones de la comunidad de monjes sigan sin reconciliarse.

།དེ་ཡང་ཉོན་མོངས་སྤངས་པ་དང་དགེ་རྩ་ཆད་པ་དག་ལའང་ལྟན་པས། ངོ་བོ་ཉོན་
མོངས་ཅན་ཡང་མིན་ལ། དགེ་བར་ལུང་དུ་བསྐྱུན་པ་ཡང་མིན་པས་མ་བསྐྱིབས་ལ་
ལུང་དུ་མ་བསྐྱུན་པའོ།།

Tal cisma también puede ser entre aquellos que han eliminado sus aflicciones mentales y aquellos que han perdido incluso su virtud más básica; la naturaleza del cisma es tal que no es afligida, pero tampoco estaba especificado como que fuera virtuosa. Por lo tanto, podemos decir que es éticamente neutral, sin que actúe como un obstáculo.

དེ་ལྟ་བུའི་དབྱེ་ན་དེ་དང་ནི་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་དགེ་འདུན་རྣམས་ཡང་དག་པར་ལྟན་ལ།

མཚམས་མིང་པའི་ལས་ནི་མིན་ལོ། །དགོ་འདུན་གྱི་དབྱེན་དེའི་རྒྱུ་ཁ་ན་མ་ཐོ་བའི་
ལས་ནི།

El tipo de cisma aquí descrito es **algo que** ambos lados opuestos de la **comunidad** de monjes poseen. En sí, no es una mala acción «inmediata». El **acto desaprobado que conduce** a un cisma en la comunidad—la causa—**proviene de una mentira** que funciona para dividir a la comunidad.

དགོ་འདུན་འབྱེད་པར་བྱེད་པའི་རྣམ་ཏེ་དེ་ནི་མཚམས་མིང་ཡིན་ལ། དེ་ནི་དགོ་འདུན་
འབྱེད་པར་བྱེད་པ་པོ་ལྷུས་བྱིན་ལ་སོགས་པ་དང་ཡང་དག་པར་ལྷན་ལོ།

La mentira es la que constituye el delito inmediato una mala acción inmediata. , y esto es lo que ha creado el cisma en la comunidad, ya sea Devadatta o alguien más.

100
Consecuencias de los delitos inmediatos

།བསྐྱལ་པར་མནར་མིང་པར་སླིན་འགྱུར།

།ལྷག་པས་གནོད་པ་ལྷག་པར་འགྱུར།

Madura en eso Sin Tregua durante un eón;
Tormento adicional viene de los adicionales.

[IV.395-6]

།དགོ་འདུན་གྱི་དབྱེན་གྱི་མཚམས་མིང་པའི་ལས་དེའི་རྣམ་སླིན་ནི། བྱེད་པ་པོ་དེ་ལ་
བར་གྱི་བསྐྱལ་པར་མནར་མིང་པའི་དམྱལ་བར་སྐྱལ་བསྐྱལ་རྣམ་པར་སླིན་པར་འགྱུར་
ལོ།

Uno puede preguntar: «¿En qué tipo de consecuencia puede madurar la mala acción inmediata de dividir a la comunidad?» **Madura** en sufrimiento, para la persona que lo cometió, en el infierno conocido como «**Sin Tregua**». Debe soportar este sufrimiento por el período de un eón intermedio.

འཇོན་མཚམས་མིད་ལྷག་མ་རྣམས་བྱས་པས་ཇི་ལྟར་ཞིན། མཚམས་མིད་གཞན་དག་
གིས་ནི་སྐྱིད་དམྱལ་བར་སྐྱེ་བར་ངེས་ཀྱང་མནར་མིད་ཁོ་ནར་སྐྱེ་བར་ནི་མ་ངེས་སོ།

Uno pudiera continuar «¿Qué sucede, cuando una persona comete cualquiera de las malas acciones inmediatas restantes?» Cometer cualquiera de estas malas acciones inmediatas con certeza nos llevarán a un nacimiento en los infiernos, pero en un sentido más específico, no es algo definitivo que siempre lleve a un nacimiento en el infierno Sin Tregua.

འཇོན་མཚམས་མིད་གཉིས་ལ་སོགས་པ་བྱས་པས་དམྱལ་བར་ཚེ་གཅིག་ཁོ་ནས་ལས་
མི་སྐྱེ་ན། ལས་ཚེ་རྒྱུད་ལ་བྱུང་པར་མིད་པར་འགྱུར་ལ། ཚེ་གཉིས་ལ་སོགས་པར་
ཡང་སྐྱེ་ན། མཚམས་མིད་དང་སྐྱིས་ནས་སྤོང་འགྱུར་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་
ན།

Uno pudiera plantear la siguiente pregunta:

Supongamos que una persona comete dos, o incluso más, de las malas acciones «inmediatas». Si él sólo asume un nacimiento en los infiernos, entonces usted tendría que decir que cometer varios de estos hechos, no es más grave que cometer sólo uno. Si por otro lado, asume dos o más nacimientos en los infiernos, usted ya no puede decir que proporcionan resultados «inmediatos», ni que sus resultados se experimenten invariablemente en la siguiente vida.

བྱེ་བྲག་སྐྱབ་ན་རེ། མཚམས་མིད་གཉིས་དང་གསུམ་ལ་སོགས་པ་ལྷག་པར་བྱས་
པས་དམྱལ་བར་ཚེ་གཅིག་ལས་མི་སྐྱེ་ཡང་། ལས་ཀྱི་བྱངས་བཞིན་མནར་མིད་པ་
དེར་ལུས་ཉིས་འགྱུར་ལ་སོགས་པས་ཚེ་བ་དང་གཞོན་ཤ་ཅན་དུ་གྱུར་ཏེ། གནོད་པའི་
སྐྱུག་བསྐྱེལ་ཡང་ཉིས་འགྱུར་ལ་སོགས་པས་ལྷག་པར་སྤང་བར་འགྱུར་བས། སྐྱོན་
གཉིས་ཀ་ལས་གྲོལ་ཞིང་། དེ་དག་ཀྱང་སྡུ་མ་འཕེན་བྱེད་དང་སྤྱི་མཚོགས་བྱེད་ཡིན་ནོ་
ཞེས་ཟེར་རོ།

Los Detallistas responden a continuación con esta afirmación:

Una persona no asume más que un solo nacimiento en los infiernos como resultado de cometer algunas «**adicionales**», es decir, dos, tres, o incluso más malas acciones inmediatas. Su cuerpo allí en el infierno «Sin Tregua» es el doble del tamaño normal (o más, según el número de los actos cometidos), y es mucho más sensible. Por lo tanto siente *más* dolor: su tormento incrementa en múltiplos de igual manera que su tamaño. Esto nos libera de los dos problemas que usted planteó; por cierto, el primero de los actos es el que proyecta el nacimiento y el último es el que completa los detalles.

མདོ་སྡེ་པ་ལ་སོགས་པ་ནི། མཚམས་མེད་མང་པོ་བྱས་པས་མནར་མེད་པར་ཡང་
དང་ཡང་དུ་སྐྱེ་ཡང་། ལས་བྱེད་པའི་ལྷས་དེ་དང་དཔྱལ་བའི་བར་དུ་སྐྱེ་བ་གཞན་
གྱིས་མཚམས་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། དེ་སྐྱེས་ནས་སྤོང་འགྱུར་དུ་འདོད་པ་ལའང་
བསལ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར།

Sin embargo, los Sutristas y otros, explican el punto de la siguiente manera:

Si una persona comete varias de las malas acciones inmediatas, nace en el infierno del tormento Sin Tregua una y otra vez. Aunque no haya ningún otro tipo de nacimiento que se pueda asumir, entre el cuerpo en el cual el acto fue cometido y el cuerpo del ser del infierno, por lo que el resultado aún es «inmediato». La idea de que el resultado debe de ser experimentado en la siguiente vida no puede ser fundamentada.

101
Detalles de un cisma

།དགོ་སྤོང་ལྷ་སྐྱེད་ཚུལ་ལྷན་པས།
།འབྱེད་དོ་གཞན་དུའོ་བྱིས་པ་རྣམས།

El cisma es llevado a cabo por un monje ordenado
intelectual, con su moral, en otro lugar, niños.

[IV.397-8]

གང་ཟག་ནི་དགོ་སྒོར་ཡིན་པ་དང་། ལྷ་བ་སྦྱད་པ་དང་རྩལ་བྱིས་པ་དང་ལྡན་པས་
འབྱེད་ཀྱི། བྱིས་པ་དང་སྲིད་བ་སྦྱད་པ་དང་རྩལ་བྱིས་པ་འཆལ་པས་ནི་མ་ཡིན་ཏེ།
སངས་རྒྱས་ལ་འགྲན་བཅུགས་པའི་ཕྱིར་དང་། དབང་པོ་རྣེ་བའི་ཕྱིར་དང་། དེ་དག་
ལ་དགོ་འདུན་རྣམས་ཡིད་མི་ཆེས་པས་སོ།

¿Qué tipo de persona causa el cisma? El cisma es originado por alguien que es un **monje completo** de tipo **intelectual, totalmente moral**. La persona en cuestión no puede ser un laico, o del tipo con inclinación a los placeres sensuales, o alguien que haya perdido su moral. Esto es porque, en primer lugar, está compitiendo con el Buda. En segundo lugar, debe tener una mente muy aguda. Finalmente, la comunidad de monjes no daría crédito a tales tipos.

ལག་དུ་ཞེ་ན། སངས་རྒྱས་བཞུགས་པའི་གནས་དེ་ལས་གཞན་དུ་ཡིན་ཀྱི། ལྷན་
པའི་མངོན་སུམ་དུ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་གཟི་བརྗིད་མི་བཟོད་པའི་ཕྱིར་རོ།
ལག་འབྱེད་ན། བྱིས་པ་སོ་སོ་སྐྱེ་བའི་དགོ་འདུན་རྣམས་འབྱེད་ཀྱི། འཕགས་པ་
རྣམས་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། ཆོས་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པ་ལས་སངས་རྒྱས་ལ་ཤེས་ནས་
དད་པ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར།

¿Dónde se produce el cisma? Debe tener lugar «**en otro lugar**»— es decir, en algún otro lugar que no sea donde el propio Buda está radicando. Nunca pudiera ocurrir en presencia directa del Buda, ya que su gloria abrumadora nunca lo permitiría. ¿Y quién es que se separa?. Son únicamente los «**niños**»—es decir, los seres comunes [refiriéndose a los que no han percibido directamente su ausencia de yo]—de entre la comunidad de monjes que están distanciados. Los seres realizados no pueden ser llevados a un cisma, ya que poseen una fe en el Buda que proviene del conocimiento: Ellos han percibido la Realidad directamente.

ཁ་ཅིག་བཟོད་པ་ཐོབ་པའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱང་དབྱེ་བར་མི་རུས་སོ་བཟེར།

Algunas personas han afirmado que también es imposible separar a las personas que han alcanzado la etapa de «maestría» del camino de preparación.

102

Detalles de un cisma, continuación

སྒྲོན་དང་ལམ་གཞན་ལ་བཟོད་པ།

བྱེ་བའོ་དེ་ནི་མི་གནས་སོ།

དེ་ནི་འཁོར་ལེའི་དབྱེན་དུ་འདོད།

Dividirse ante la aceptación de otro
Maestro, camino. Este no permanece.
Aceptado como una ruptura de la rueda.

[IV.399-401]

བྱེ་བའི་ཚད་ནི། གང་གི་ཚེ་སྒྲོན་པ་སངས་རྒྱས་ལས་སྒྲོན་པ་ལྷན་བྱིན་དང་། སངས་
རྒྱས་ཀྱིས་བཅས་པའི་ལམ་ལས་གཞན་ལྷན་བྱིན་གྱིས་ངས་པར་འབྱུང་བར་བྱ་བའི་
ཕྱིར། ཞོ་མི་སྤྱད་པ་དང་། འགྲུང་བ་དང་། ལན་ཚ་ལོངས་མི་སྤྱད་པ་དང་། གོས་མ་
དྲས་པར་བགོ་བ་དང་། བྱོང་གི་ནང་གོ་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་འདུག་པ་ཞེས་བྱ་བའི་
བསྐྱབ་པའི་ཚེ་གས་ལྷ་བཅས་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་བཟོད་ཅིང་དང་དུ་ལེན་པ་དེའི་ཚེ་དགོ་
འདུན་བྱེ་བའོ།

Uno puede preguntar en qué momento se considera que ha ocurrido un cisma. La comunidad de monjes se considera **dividida** en ese momento cuando, en primer lugar, hay una **aceptación** de algún **Maestro** (concretamente, Devadatta) que no sea el Buda en sí. En segundo lugar, este es el punto donde hay una aceptación y un intento de practicar algún otro camino que no sea el enunciado por el Buda. Este camino opuesto consiste en las «Cinco Reglas» establecidas por Devadatta para alcanzar la libertad del mundo:

- 1) Renunciar al uso del cuajo;
- 2) Renunciar a la carne;
- 3) Renunciar a la sal;
- 4) Renunciar a las ropas tradicionales con retazos; y
- 5) Permanecer en los templos dentro de los pueblos.

།དུས་ཇི་སྲིད་དུ་གནས་ཞེ་ན། བྱེ་བ་དེ་ནི་ཚོས་ཉིད་ཀྱིས་ཞབ་གཅིག་ལས་རིང་དུ་མི་
གནས་སོ།

¿Y cuánto tiempo dura el cisma? Esta división en la comunidad tiene su propia naturaleza peculiar: **No permanece** más de un período de 24 horas.

།དགོ་འདུན་གྱི་དབྱེན་དེ་ནི་ཚོས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་དབྱེན་དུ་འདོད་དེ་ཇི་སྲིད་དུ་དགོ་འདུན་
བྱེ་ནས་མ་དུམ་པ་དེ་སྲིད་དུ་སྲུའི་རྒྱུད་ལའང་ལམ་མི་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར། དེ་ནི་མཚམས་
མིང་ཡིན་གྱི་དབྱེན་གཞན་ནི་མཚམས་མིང་མིན་ནོ།

Una división de la comunidad de monjes se toma **como una ruptura en la rueda** de las enseñanzas, ya que no se inician nuevos caminos en la mente de nadie hasta que los monjes divididos se reconcilien. Lo que hemos descrito aquí es la mala acción inmediata de un cisma en la comunidad; otros tipos de divisiones son posibles, pero no constituyen un tipo de acción «inmediata».

103
Más detalles de un cisma

།འཇམ་བུའི་སྤྱིང་ནའོ་དགུ་སོགས་ཀྱི།
།ལས་ཀྱི་དབྱེན་ནི་སྤྱིང་གསུམ་ན།
།དེ་ནི་བརྒྱུད་དག་ཡན་ཆད་ཀྱིས།

En el continente de Dzambu, nueve o similares.
Actividades divisorias, en tres continentes;
Esta con participación de ocho o más.

[IV.402-4]

།འཁོར་ལོའི་དབྱེན་དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་བཞུགས་པས་འཇམ་བུའི་སྤྱིང་ན་ཡོད་ཀྱི་སྤྱིང་
གཞན་ན་མིང་དོ། །གང་ཟག་ནི་དགོ་སྤོང་དགུ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་གྱིས་འགྲུབ་སྟེ།
དགོ་འདུན་ནི་དགོ་སྤོང་བཞི་ཡན་ཆད་ཡིན་ལ། དེ་སྟེ་གཉིས་དང་འབྲེད་པ་པོ་ལ་ཡང་

དགོས་སྤོང་ངེས་པར་དགོས་པའི་ཕྱིར། འདི་ནི་ཉུང་མཐའ་བཟུང་བ་ཡིན་གྱི་མང་བ་ལ་
ངེས་པ་མེད་དོ།

La ruptura en la rueda descrita anteriormente ocurre en el Continente de Dzambu **Continente de Dzambu** (ya que es donde reside el Buda), pero no en los otros. En cuanto a los individuos involucrados, la obra sólo puede ser llevada a cabo con nueve «o tal» (que significa «o más») monjes completos. Esto se debe a que se necesitan al menos cuatro monjes para formar lo que que llamamos «comunidad» de monjes; tiene que haber dos grupos del tipo creados, junto con una persona que incita al cisma—y él también debe ser definitivamente un monje completo. Esto, por supuesto, representa el mínimo indispensable: no hay certeza de que muchos más individuos pudieran no estar involucrados en dicho cisma.

ལས་གྱི་དབྱེན་ནི་བསྟན་པ་ཡོད་པ་སྐྱ་མི་སྟན་མ་གཏོགས་པའི་གླིང་གསུམ་ན་ཡོད་ལ།
དེ་ཡང་མཚམས་ནང་གཅིག་ཏུ་གསོ་སྦྱོང་ལ་སོགས་པའི་ལས་སྒོ་མཐུན་པས་བྱེད་པའོ།

Ahora lo que llamamos una «**división en las actividades**» de la comunidad, puede ocurrir en **tres continentes** distintos —es decir, en cualquiera donde existan las enseñanzas; lo cual solo eliminaría el continente del norte, el del Sonido terrible. Este tipo de cisma solo ocurre dentro de los confines físicos de una institución monástica, donde los rituales requeridos de la confesión monástica y demás, se hayan realizado con unidad hasta ese punto.

ཁང་ཟག་དུས་ཞེ་ན། ལས་གྱི་དབྱེན་དེ་ནི་འབྱེད་པ་པོ་གཞན་མི་དགོས་པས། དགོ་
སྤོང་བརྒྱད་ཡན་ཆད་གྱིས་འགྲུབ་པོ།

¿Cuántos individuos se necesitan para este tipo de cisma? Una división en las actividades de la comunidad no requiere de una persona en sí para incitar la división, así que la acción puede ser llevada a cabo **con la participación de ocho o más monjes** completos.

ཁང་པོ་མཐའ་སྐྱོན་ཟུང་གཅིག་གི།
སྒྲ་འོ་ལ་ཐུབ་པ་ནོངས་པ་དང་།

མཚམས་མ་བཅད་པ་དག་ཏུ་ཡང་།

འཁོར་ལོའི་དབྱེན་ནི་མི་འབྱུང་ངོ་།

Una ruptura en la rueda nunca ocurre
Al principio, al final, antes de las faltas
O uno de Los Pares, después de que muera El Capaz,
Hasta que las residencias se aparten.

[IV.405-8]

འཁོར་ལོའི་དབྱེན་དེ་ནི་དང་པོ་སངས་རྒྱས་ཏེ་ཚེས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་ནས་རིང་པོ་མ་

ལོན་པའི་ཚེ་མི་འབྱུང་སྟེ། ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་དགའ་བ་སྐྱེས་པར་སློ་མཐུན་པས་ཤ

གཅིག་པའི་ཕྱིར།

Ahora una **ruptura en la rueda** de las enseñanzas como se describe anteriormente, **nunca ocurre** «al principio», es decir, durante el periodo justo después de que el Buda haya puesto esta rueda en movimiento. Esto es porque en este punto todos comparten una sensación peculiar de unidad, una perfecta armonía que nace de la alegría comunitaria.

སངས་རྒྱས་ཀྱིས་སྐྱེ་ཚེའི་མཐའ་མ་ཡོངས་སུ་སྤྱང་ན་ལས་འདའ་བའི་ཚེ་འང་མིན་ཏེ།

སངས་རྒྱས་ལ་དགོན་པར་འཛིན་པ་དང། མི་རྟག་པར་ཡིད་ལ་བྱུད་བས་སེམས་སྐྱོ་

ཤས་ཆེ་བར་སློ་མཐུན་པའི་ཕྱིར།

La ruptura nunca ocurre tampoco **al final** de la preciosa vida del Buda—cuando pasa a su nirvana final. Esto es porque sus seguidores en este punto, comparten exactamente los mismos pensamientos: una conciencia especial de lo excepcional que es el Buda, y los fuertes sentimientos de resignación ante la vida, después de que su impermanencia haya captado su atención.

འདུལ་བ་ཚོག་ལེན་པུས་པ་ལས།

སྟོན་ཀའི་ཚུ་བཞིན་དེ་མེད་པར།

སྟོན་པའི་བསྟན་པ་བཅུ་གཉིས་ལོར།

འབྱུང་བ་མེད་ལ་ལེགས་གནས་ཏེ།

ཉོན་མོངས་སྤོང་བར་བྱེད་པ་ཡིན།

Los versos sobre la moralidad prometida contienen las siguientes líneas:

Las instrucciones del Maestro permanecen puras,
Libres de cualquier violación durante doce años,
Libres de ser contaminadas, como las aguas de otoño,
Trabajando para eliminar las aflicciones mentales.

ཁྱེས་འབྱུང་བས་ཇི་སྲིད་དུ་བསྟན་པ་ལ་ལྟ་བ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྐྱོན་མ་བྱུང་གི་བར་
དུ་མི་འབྱུང་སྟེ། བསྟན་པ་སྐྱོན་མེད་པར་གནས་པའི་ཕྱིར།

Esto significa que un cisma en la comunidad, además, nunca pudiera ocurrir **antes** de que ocurran ciertas **faltas**—faltas en la forma cómo los seguidores perciben las enseñanzas y mantienen su moral. Porque hasta ese momento, las enseñanzas en sí permanecen sin defecto.

མཚོག་གཟུང་གཅིག་གི་སྤྲོད་ལ་དུའང་མི་འབྱུང་སྟེ། བྱེ་བ་ཡུན་རིང་དུ་མི་གནས་ཤིང་
། དེ་དག་གིས་བསྐྱུལ་དགོས་པ་ལ་སྐྱུལ་བྱེད་མེད་པའི་ཕྱིར།

Además, no puede ocurrir ninguna división **ante** de la presencia de **uno** u otro del Gran **par**. Esto se debe a que la división es de muy corta duración y no pudiera ser llevada a su término, ya que la reconciliación siempre se lleva a cabo por uno de estos dos.

ཐུབ་པ་ནོངས་པ་སྟེ་སྤྱི་ངན་ལས་འདས་པའི་འོག་དུའང་མི་འབྱུང་སྟེ། གང་ལ་འགྲན་
པའི་སངས་རྒྱལ་མི་བཞུགས་པའི་ཕྱིར།

No puede ocurrir ningún cisma después de que fallezca el **Capaz** (es decir, posterior a su nirvana final), ya que no habrá un Buda presente con el que el líder del cisma pueda competir.

མཚོམས་ཆེ་ཚུང་མ་བཅད་པ་དག་དུའང་མི་འབྱུང་སྟེ། མཚོམས་གཅིག་དུ་དགོ་འདུན་
བྱེ་བ་ནི་དབྱེན་ཡིན་ལ་དེ་མེད་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་འཁོར་ལའི་དབྱེན་དེ་ནི་དུས་དུག་པོ་
དེ་དག་དུ་མི་འབྱུང་ངོ།

Por último, no puede producirse ninguna división en la comunidad, **hasta** el momento en que las distintas **residencias** monásticas tanto las grandes como las pequeñas, estén separadas una de la otra. Esto es porque las divisiones que ocurren entre la comunidad de monjes de una sola institución monástica, no califican como una ruptura en la rueda, a pesar de ser un tipo de cisma. En resumen, podemos decir que hay seis períodos durante los cuales es imposible que ocurra una ruptura en la rueda de las enseñanzas.

།དབྱེན་འདི་ཡང་ཉན་ཐོས་པ་དག་སྟོན་གྱི་ལས་ལ་རག་ལས་པའི་ཕྱིར། སངས་རྒྱས་
ཐམས་ཅད་ལ་འབྱུང་བ་ནི་མིན་ཏེ། སྟོན་པ་ལྡན་ཐུབ་པས་ནི་སྟོན་བྱང་རྒྱུ་སེམས་
དཔར་གྱུར་པ་ན། དང་སྟོང་མངོན་ཤེས་ལྡན་དང་ལྡན་པ་ཞིག་གི་འཁོར་ཕྱི་བས། དེའི་
རྣམ་པར་སྒྲིན་པ་ཕྱི་མ་ལིན་ཙེ་ཞེས་འཆད་དོ། །འདི་ནི་དགོངས་པའི་དོན་དུ་ཐེག་པ་
གོང་མ་པས་འཆད་དོ།

Ahora, este cisma es algo que depende de los actos pasados de los discípulos involucrados, por lo que no ocurre con todos y cada uno de los Budas. La explicación es que, en un nacimiento previo como bodhisattva, nuestro propio Maestro (el líder de los Shakyas) creó un cisma entre los seguidores de algún gran adepto que poseía los cinco tipos de poderes supernormales: el cisma actual, es sólo la eventual maduración de esta mala acción. Sin embargo, de acuerdo a las enseñanzas para los de mayor capacidad, esta descripción no debe tomarse al pie de la letra.

105
Qué hace que las acciones sean inmediatas

།ཕན་འདོགས་པ་དང་ཡོན་ཏན་ཞིང་།
།སྤངས་དང་མེད་པར་བྱས་ཕྱིར་རོ།

Como objetos de asistencia, cualidades,
Ya que usted los rechaza y también los elimina.

[IV.409-10]

།ཅིའི་ཕྱིར་པ་མ་གསོད་པ་ལ་སོགས་པ་ཁོ་ན་ལ་མཚམས་མེད་གྱི་འགྱུར་གྱི། གཞན་
བསད་པ་ལ་སོགས་པས་མིན་ཞེ་ན། པ་མ་བསད་པ་ནི་མཚམས་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་

དག་གིས་རང་གི་ལུས་ཐར་པ་དང་མཐུན་པར་བསྐྱེད་པས། ཕན་འདོགས་པར་བྱེད་
པའི་ཞིང་བྱུང་པར་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་བསམ་པས་སྤངས་པ་དང་། ལྷོར་བས་མེད་པར་
བྱས་པའི་ཕྱིར།

Uno pudiera preguntar: «¿Por qué se considera una mala acción 'inmediata' solo cuando una persona realiza una de las acciones como matar a su padre o madre? ¿Por qué no es el mismo tipo de acción cuando una persona comete un acto, como el de matar a alguien más?». La respuesta, es que matar a su padre o madre, es un delito «inmediato» **ya que** se trata de **objetos** muy especiales, en virtud de la gran **ayuda** que le han otorgado: Le han dado un cuerpo, un cuerpo con el que puede alcanzar la libertad. El hecho de pensar en matarlos es **rechazarlos**; al llevar verdaderamente a cabo esta acción, usted **también los elimina**.

དེ་བཞིན་དུ་དག་བཅོམ་པ་དང་དག་འདུན་དང་སངས་རྒྱས་ནི་ཡོན་ཏན་གྱི་ཞིང་བྱུང་
པར་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་དག་བསམ་པས་སྤངས། ལྷོར་བས་སྲོག་གནས་པ་དང་མི་
མཐུན་པར་བྱས་པའི་ཕྱིར་དང་།

El caso de los destructores del enemigo, la comunidad de monjes y Budas es similar. Son objetos que poseen **cualidades** excepcionales; el hecho de pensar en llevar a cabo la acción particular hacia ellos, **usted los rechaza**, y al emprender realmente las distintas acciones involucradas, usted crea condiciones que no son en absoluto propicias para la continuación de sus vidas.

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགོང་བར་མ་རྣམས་ཀྱང་བསམ་པས་སྤངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ལས་
གཞན་དག་ལ་ནི་དེ་ལྟ་བུའི་ཉེས་པ་ཆེ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར། མཚམས་མེད་དུ་མི་འགྱུར་
རོ།

Aquí debemos mencionar que, a pesar de que es imposible que alguien realmente pueda matar a un Buda, el solo pensamiento de hacerlo es un rechazo al Buda. Otro tipo de acciones distintas a las descritas anteriormente, no son de ninguna manera tan graves, por lo que no se cuentan entre los delitos «inmediatos».

མཚན་ནི་གཞན་དུ་གྱུར་ཀྱང་འགྱུར།

ལང་གི་ལྷ་མཚན་ལས་བྱུང་མ།

Lo es, incluso si cambia el órgano.
Madre, de cuya menstruación provino

[IV.411-12]

འེ་ན། བ་མ་མཚན་གྱུར་པ་བསད་ན་མཚན་མས་མེད་དུ་འགྱུར་རམ་མི་འགྱུར་ཞེ་ན།
ཕ་མ་གཉིས་ནི་མཚན་གཞན་དུ་གྱུར་ཏེ་བྱད་མེད་དང་སྐྱེས་པར་གྱུར་པ་བསད་ཀྱང་།
ཕ་མ་བསད་པའི་མཚན་མས་མེད་དུ་འགྱུར་ཏེ། རང་གི་ལུས་བྱུང་པར་ཅན་སྐྱེད་པའི་ཕ་
མའི་བྱ་བ་བྱས་པ་དེ་བསད་པའི་ཕྱིར།

Uno pudiera hacer la siguiente pregunta: «Supongamos que una persona mata a un padre o madre cuyo órgano sexual ha cambiado. ¿Sigue siendo un delito 'inmediato'?». **Aún si el órgano** sexual del padre o madre cambiara (y ellos por lo tanto se conviertan en una mujer u hombre, respectivamente), este **sigue siendo** un delito «inmediato» de parricidio o matricidio si los mata. Esto es porque se ha matado a la persona que desempeñó la función de un padre o una madre: Aquel que lo dotó de su cuerpo muy especial.

གལ་ཏེ་བྱད་མེད་གཞན་གྱི་རྩུར་རྩུར་པོ། ལཱ་ཞེ་མང་ལ་དུ་སྐྱེག་ནས་དེའི་མང་ལ་དུ་
བསྐྱེད་ན། བྱད་མེད་གཉིས་པོ་དེ་ལས་ལང་བསད་ན་མཚན་མས་མེད་དུ་འགྱུར་ཞེ་ན།
གཉིས་པོ་དེ་ལས་བྱུང་མེད་དང་པོ་ལང་གི་ལྷ་མཚན་ལས་བྱུང་བ་དེ་ཉིད་དེའི་མ་ཡིན་
པས། བྱད་མེད་དང་པོ་དེ་བསད་ན་འགྱུར་ཏེ། ཐར་པ་དར་མཐུན་པའི་ལུས་དེ་སྐྱེད་
པའི་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Uno pudiera entonces plantear otra pregunta: «Supongamos que el embrión en el cuerpo de una mujer es removido y colocado en el vientre de otra, y el niño nace del vientre de esta mujer. ¿Matar a cuál de estas dos mujeres constituiría el delito 'inmediato'?» La **madre** de la persona en cuestión es la primera de las dos mujeres: **Aquella de cuya menstruación provino**. Por lo tanto, matar a esta primer mujer

sería el delito inmediato; ella tuvo el rol principal de proporcionar a la persona un cuerpo apto para obtener la libertad. No pudiéramos considerar a la segunda mujer, la mujer que mantuvo al niño en su vientre, como la madre del niño—este acto por sí solo, no haría el suyo el rol principal.

གཉིས་པ་མངལ་དུ་འཛིན་པའི་བྱ་བ་མིང་དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཙམ་དུ་གཏོ་བོ་མ་ཡིན་
པའི་ཕྱིར། གཞན་ཡང་ཕ་མ་ལ་སྐྱོར་བ་བྱས་ནས་གཞན་བསད་པ་དང་། གཞན་ལ་
སྐྱོར་བ་བྱས་ནས་ཕ་མ་བསད་པ་ལ་ནི་མཚམས་མིང་དུ་མི་འགྱུར་ཏེ། མཚམས་མིང་
ནི་སྐྱོར་བ་གང་ལ་བྱས་པ་དེ་ལ་དངོས་གཞི་ཚྛོགས་དགོས་པ་ལས་དེ་མིང་པའི་ཕྱིར།
དཔེར་ན། མ་ཁྲིའུའི་འོག་ན་འདུག་བ་བསད་བ་དང་། ལྷུས་པའི་བྱས་སྐྱུང་བྱ་བསད་
པར་འདོད་པས་ཚོ་བས་པའི་གྲང་བ་བཅོམ་པ་བཞིན་ལོ།

Ahora bien, no es un delito «inmediato» si una persona está empeñada en matar a su padre o madre y termina matando a alguien más; ni tampoco lo es si uno se empeña en matar a alguien más y termina matando a uno de sus padres. Esto es porque, en un delito «inmediato», cometer el acto real, este debe consumarse con la misma persona con la que se realizó el acto. Esto no es verdad para ninguno de los casos mencionados. Ejemplos similares serían, cuando la persona mata a su madre por accidente, mientras se escondía debajo de su cama, o donde el hijo del lavandero lanza una piedra para matar a una mosca, y rompe el cráneo de su padre en su lugar.

ཁཚོན་ཐབས་གཅིག་གིས་མ་དང་སེམས་ཅན་གཞན་ཞིག་ཀྱང་བསད་ན། རིག་བྱེད་
མ་ཡིན་པ་ནི་མཚམས་མིང་དང་སློབ་གཏོར་འབའ་ཞིག་པ་གཉིས་ཡིན་ལ། རིག་བྱེད་
ནི་མཚམས་མིང་གིས་བསྐྱུས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ཏེ། མཚམས་མིང་གི་ལས་དེ་ཉིད་སྟོབས་
ཆེ་བའི་ཕྱིར།

Supongamos que una persona, con el solo golpe de un arma, mata a su madre y algún otro ser viviente. La forma no-comunicativa aquí, consiste en ambos delitos: El «inmediato» y un simple acto de matar. Sin embargo la forma que comunica, se absorbe por el delito inmediato, ya que un acto inmediato posee una fuerza tremenda.

གལ་ཏེ་ཕ་ཡང་ཡིན་ལ། དག་བཅོམ་པའང་ཡིན་པའམ། མ་ཡང་ཡིན། དག་བཅོམ་
མ་ཡང་ཡིན་པ་བསད་ན་དེ། དག་བཅོམ་པ་བསད་པའི་མཚམས་མེད་གྱི་ལས་གཅིག་
ཡིན་ཏེ། རྟེན་གཅིག་ལས་མེད་པའི་བྱིར།

A continuación, tomemos un caso en el que una persona mata a su padre, un padre al mismo tiempo es también un destructor del enemigo. O supongamos que mata a una persona que es ambos, su madre y también un destructor del enemigo. Aquí se comete un solo delito de retribución «inmediata», el de matar a un destructor del enemigo—por solo tener una sola base física de la persona que estaba involucrada.

འོ་ན། ལུང་རྣམ་འབྱུང་ལས། ལྷོན་གྲོང་བྱིར་སྐྱ་སྐྱོག་གི་རྒྱལ་པོ་ལྷུ་ཏེ་ཕ་ཡང་
ཡིན་དག་བཅོམ་པ་ཡང་ཡིན་པ་རང་གི་བྱ་རྒྱལ་བྱ་སྐྱ་ཅན་གྱིས་བསད་པ་ན། མོང་ལ་
སྐྱ་ཅན་ལ་བྱོད་གྱིས་མཚམས་མེད་པ་གཉིས་བྱས་ཏེ། ཕ་བསད་པ་གང་ཡིན་པ་དང་།
གང་ཡང་དག་བཅོམ་པ་བསད་པའོ་ཞེས་སྒྲོས་ཤིག། །ཅིས་པས་སྤྱིངས་པ་དེ་ཇི་ལྟ་བུ་
ཡིན་ཞེ་ན།

Uno pudiera preguntar cómo entonces reconciliamos esta postura con el siguiente mensaje, citado en las «Divisiones del mundo de la Palabra»:

En días que ya pasaron, existía el rey de la ciudad de Rauruka cuyo nombre era Udrayana. Él fue asesinado por su hijo Shikhandi, quien así mató a una persona que era a la vez su padre y un destructor del enemigo. Las últimas palabras del Rey a los asesinos enviados por su hijo fueron «Regresen y díganle a Shikhandi para mí parte, «Ahora has cometido dos delitos inmediatos—aquel de matar a su padre, y aquel de matar a un destructor del enemigo».

དེ་ནི་བྱོད་གྱིས་རྒྱ་གཉིས་གྱིས་མཚམས་མེད་པ་བྱས་ཏེ་ཞེས་པའམ། ཡང་ན་སྐོ་
གཉིས་ནས་སྒྲོས་པ་ཡིན་གྱིས། མཚམས་མེད་དེ་ནི་གཅིག་ལས་མེད་དོ།

El objetivo de las palabras del rey fue decirle a su hijo que tenía dos cargos de cometer un delito inmediato, o que había cometido el delito de dos maneras distintas. Sin embargo no más de una mala acción inmediata fue cometida.

Las malas acciones y lo sagrado

།སངས་རྒྱལ་བརྟེན་པར་སེམས་ལ་མིན།

།བསྐྱེད་འོག་སྐྱབས་བཅོམ་པ་ལ་མིན།

།མཚམས་མེད་སྤྱོད་བ་བྱས་པ་ལ།

།འདོད་ཆགས་བྲལ་འབྲས་མི་སྲིད་དོ།

No con una mente para golpear al Buda, no con
Un destructor del enemigo después de atacar.
Liberado del deseo, los resultados, lo imposible
Para alguien que ha emprendido lo inmediato.

[IV.413-6]

།དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ངན་སེམས་ཀྱིས་ཁྲག་འབྱིན་པ་འང་སངས་རྒྱལ་དགྲོང་པར་

འདོད་ནས་མཚོན་བསྐྱེད་ན་འགྱུར་གྱི། སངས་རྒྱལ་ལ་མཚོན་བརྟེན་པར་སེམས་པ་

ཅོམ་གྱིས་བསྐྱེད་པ་ལ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། སྤྱོད་གཅོད་པའི་བསམ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར།

Consideremos ahora el delito inmediato de golpear y hacer sangrar a Aquel Que Ha Ido, con una intención maligna. Se considera un delito inmediato cuando la persona utiliza su arma con la intención de matar al Buda, pero no se considera este tipo de delito cuando la persona utiliza el arma simplemente con la **intención de golpear al Buda**. Esto se debe a que esta persona carece del nivel de «intención» para el acto de quitar la vida.

Supongamos un ejemplo similar, donde alguien usa un arma contra una persona que aún no ha alcanzado la etapa de ser un «**destructor del enemigo**», y más tarde en algún momento **después** del **ataque** la víctima alcanza este nivel. Supongamos además que nuestro nuevo destructor del enemigo muere como resultado de las heridas causadas por el ataque original. No se considera un delito inmediato a esta persona, ya que su atacante no emprendió la acción contra alguien quien ya era un destructor del enemigo.

།དེ་བཞིན་དུ་དགྲ་བཅོམ་པ་མ་ཐོབ་པ་ལ་མཚོན་བསྐྱེད་པའི་འོག་དུ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཐོབ་

པར་གྱུར་ནས། བསྐྱེད་པ་དེས་དགྲ་བཅོམ་པ་དགྲོངས་པ་ལ་འང་མཚམས་མེད་པར་

འགྲུར་བ་མིན་ཏེ། དེས་ཉེན་དེ་ལ་སྒྲོར་བས་བྱས་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཅི་མཚམས་མེད་གྱི་
སྒྲོར་བ་བྱས་ནས། དེ་མ་སྤངས་པར་འདོད་ཆགས་དང་དང་བུལ་བ་དང་། འབྲས་བུ་
ཐོབ་པར་འགྲུར་རམ་ཞེ་ན། མཚམས་མེད་པའི་སྒྲོར་བ་བྱས་པ་ལ་ནི། བསམ་པ་ཤིན་
ཏུ་འགལ་བས་འདོད་ཆགས་དང་བུལ་བ་དང་འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་མི་སྲིད་དོ།

Alguien pudiera plantear la siguiente pregunta: «Supongamos que una persona procede a cometer un delito inmediato. ¿Es posible para tal persona—sin abandonar este curso de acción—alcanzar el estado en el que esté libre de deseo, o para lograr uno de los resultados?» La respuesta es que **es imposible que alguien que cometió** una mala acción **inmediata** logre el nivel en el que **es liberado del deseo** o de uno de los **resultados**. Los dos estados mentales son completamente contradictorios.

108

Gravedad de los delitos inmediatos

དགོ་འདུན་དབྱེ་ཕྱིར་རྩུན་སྒྲིབ།

ཁ་ན་མ་ཐོ་རབ་ཆེར་འདོད།

Mentir para dividir a la comunidad

Es reconocido como el más atroz de los delitos.

[IV.417-18]

འཇོ་ན། མཚམས་མེད་དེ་དག་ལས་གང་སྤྱི་ཞེ་ན། དགོ་འདུན་གཉིས་སུ་དབྱེ་བར་བྱ་
བའི་ཕྱིར་རྩུན་སྒྲིབ་བ་དེ་ནི། མཚམས་མེད་པ་རྣམས་གྱི་ནང་ནས། ཁ་ན་མ་ཐོ་རབ་རུ་
ཆེ་བར་འདོད་དེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་གྱི་ཚོས་གྱི་སྐྱུ་ལ་མཚན་བསྐྱུན་པའི་
ཕྱིར་དང་། དགོ་འདུན་བྱེ་བ་སྤྲོད་མ་དུ་མ་གྱི་བར་དུ། འཇིག་རྟེན་ན་ངེས་པ་ལ་འཇུག་
པ་དང་། འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་དང་། འདོད་ཆགས་དང་བུལ་བ་དང་། ཟག་པ་ཟད་པར་བྱ་
བ་རྣམས་ལ་གོགས་སུ་འགྲུར་ཞིང་།

Uno pudiera preguntar: «¿Cuál de todos estos delitos inmediatos es el más grave?» **Mentir para dividir la comunidad** de monjes en dos partes, es **reconocido** como el **más atroz** de los delitos entre todos los inmediatos. Esto se debe a que una persona ha infligido un golpe a lo que se conoce como el «cuerpo de realidad» de Aquel Que Ha Ido. Y mientras la comunidad permanezca sin reconciliarse, el mundo se detiene de manera general para ciertos grandes actos virtuosos: nadie encuentra verdadera certeza, nadie logra los resultados, nadie se libera del deseo, y nadie pone fin a todas las manchas.

བསམ་གཏན་དང་སློབ་བ་དང་ཁ་ཏོན་དང་སེམས་པའི་ལས་རྣམས་ཀྱང་མི་འདྲུག་པས།
མཐོ་རིས་དང་བྱང་གོལ་གྱི་བར་དུ་གཅོད་པའི་ཕྱིར་དང་། ལྷ་དང་བཅས་པའི་འཇིག་
རྟེན་འབྲུགས་ཤིང་ཡིད་མི་བདེ་བ་དང་། རང་དབང་མེད་པ་དང་། དུན་པ་ཉམས་པར་
བྱས་པའི་ཕྱིར་དང་། རྣམ་སློན་བར་བསྐྱལ་གཅིག་དུ་མཚར་མེད་དུ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་དོ།

Además, tal división impide que las personas puedan desarrollar la concentración meditativa, de y la lectura de las escrituras—de las oraciones diarias y de las contemplaciones. Esto entonces interrumpe el progreso en la obtención de ambos nacimientos superiores y los estados de nirvana y de un Buda. Todos los habitantes del mundo, hasta los seres de gran placer, son arrojados a la turbulencia—pierden la felicidad, pierden su libertad, pierden su capacidad de pensar. Y el perpetrador debe tomar su nacimiento en el infierno más bajo, sin descanso, por un eón. Esto es lo que hace que este acto sea el peor.

།དེའི་རྗེས་ལ་ལྷ་པ་དང་། དེའི་རྗེས་ལ་གསུམ་པ་དང་། དེའི་རྗེས་ལ་དང་པོ་དང་།
དེ་ནས་གཉིས་པ་སྐྱེ་བས། ལྷ་པོ་དེའི་ནང་ནས་ཕ་གསོད་པ་ཡང་བར་བཤད་དོ།

El delito inmediato que sigue en cuanto a gravedad es el quinto; luego viene el tercero, el primero y el segundo—en este orden. De este modo, se explica que el asesinato del padre es el menos grave de los cinco.

།འོ་ན་མདོ་ལས། ཉེས་པ་གསུམ་གྱི་ནང་ནས་ཡིད་གྱི་ལས་གསུམ་སྐྱེ་བ་དང་། དེའི་
ནང་ནས་འོག་ལྷ་སྐྱེ་བར་བཤད་པ་དང་འགལ་ལོ་ཞེ་ན། མི་འགལ་ཏེ། མཚར་མེད་དུ་
བར་བསྐྱལ་དུ་སྐྱེན་པས། རྣམ་སློན་གྱི་འབྲས་བུ་རྒྱ་ཆེ་བའི་དབང་དུ་མཛད་ནས།

མཚམས་མེད་པའི་ནང་ནས་དག་འདུན་གྱི་དབྱེན་སྣེ་བ་དང་།

Se pudiera argumentar que esta descripción contradice la afirmación en el sutra, que dice, que de los tres tipos erróneos, los tres actos de pensamiento son los más graves y que— dentro de estos tres—mantener una visión incorrecta es el más grave. No obstante aquí no hay ninguna inconsistencia. El delito que describimos conduce al infierno «Sin Tregua» por un eón intermedio completo; desde el punto de vista de la magnitud del resultado que madura de ese hecho, podemos decir que dividir la comunidad es el más grave de todos los delitos inmediatos.

དང་སྤོང་གི་ཡིད་ཁྲོས་པས་དན་ཏུ་ཀའི་དགོན་པ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་བོ་མང་པོ་འཆི་བའི་

སྐྱེ་བྱས་པ་ཡིན་པས། བདག་འབྲས་སྐྱེ་བོ་པལ་པོ་ཆེ་འཆི་བའི་དབང་དུ་མཛད་ནས།

སློབ་གསུམ་གྱི་ལས་གསུམ་ལས་ཡིད་གྱི་ལས་སྣེ་བ་དང་།

Por otro lado, está el caso en el que la cruda emoción de la furia en la mente del gran adepto, llevó a la muerte a muchos individuos del Monasterio de Dantaka y de otros lugares; podemos decir entonces que: en cuanto al resultado general de la muerte entre la población, los actos de pensamiento son los más poderosos de los tres grupos de actos relacionados con los tres pasajes.

སྐྱེས་བུ་བྱེད་འབྲས་དག་རྩ་ཀུན་གཅོད་པའི་དབང་དུ་མཛད་ནས། གཞན་གྱིས་མི་

གཅོད་པས་ཡིད་ལས་གྱི་ནང་ནས་འོག་ལྟ་སྣེ་བ་འཇམ། ཡང་ན་མཚམས་མེད་ལྟ་དང་།

སློབ་གསུམ་གྱི་ལས་དང་། ལྟ་བ་ལྟ་གཞིར་བྱས་ནས། རིམ་པ་ལྟར་དག་འདུན་གྱི་

དབྱེན་དང་། ཡིད་གྱི་ལས་དང་། འོག་ལྟ་སྣེ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Y con respecto al resultado «creativo» de perder la virtud más básica de uno, la visión incorrecta sería el más grave de los actos de pensamiento, ya que los otros en este grupo carecen del poder para lograr que uno pierda esta virtud. Para expresarlo de una manera diferente, podemos decir que cada uno fue declarado como el más grave: Dividir la comunidad, actos de pensamiento, y sostener la visión incorrecta— pero sólo con las respectivas suposiciones de que uno se está limitando a sí mismo a los cinco actos inmediatos, acciones de los tres pasajes, o de los cinco puntos de vista.

The Asian Classics Institute
Curso V: Cómo funciona el karma

Lectura diez: La gravedad relativa de los hechos y qué lo causa

།རྒྱལ་བ་དགོ་འདུན་གྲུབ་གྱིས་བརྩོམས་པའི་མཛོད་རིག་ཐར་ལམ་གསལ་བྱེད།
མཛོད་རྩ་དང་བཅས་པ་ལས།

Las siguientes selecciones son del comentario del Primer Dalai Lama a La casa del tesoro del conocimiento (Abhidharmakosha), titulada la *Iluminación del camino a la libertad*. Incluyen el texto raíz del Maestro Vasubandhu.

116
El acto meritorio de dar

།གང་གིས་སྤྱིན་བྱེད་དེ་སྤྱིན་པ།
།མཚོད་དང་ཕན་གདགས་འདོད་པ་ཡིས།
།ལུས་དང་ངག་ལས་སློང་དང་བཅས།
།དེ་འབྲས་ལོངས་སློང་ཆེན་པོ་ཅན།

Dar es cuando alguien actúa para dar,
Por el deseo de honrar o ayudar.
Hechos de cuerpo y habla con motivo, vinculados;
Su resultado, la posesión de grandes riquezas.

[IV.449-52]

།དེ་ལྟར་གསུམ་ལས་སྤྱིས་བྱ་གང་གིས་བསམ་པ་དགོ་བས། བདོག་པའི་དངོས་པོ་
གཞན་ལ་སྤྱིན་པར་བྱེད་པ་དེ་ནི་སྤྱིན་བ་ཡིན་ཏེ། དང་སློང་རྒྱས་པས་ཉུས་པ་ལས།

དང་སྤོང་ཆེན་པོ་དང་བས་གང་ཅུང་ཟད་སྤྱིན་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་སྤྱིན་པ་ཞེས་བྱའོ།
ཞེས་གསུངས་པའི་སྤྱིར།

Ahora, entre estos tres, el dar se describe a continuación. Es cuando cualquier persona, con pensamientos de virtud, **actúa para dar** cualquier cosa que posee a alguien más. Como leímos en *Un Sutra enseñado a petición de Vyasa, un gran adepto*: «Oh gran adepto, todos los actos de dar hasta la cosa más pequeña con fe, son Dar».

ཀུན་སྤོང་ནི་ཡུལ་བཟང་པོ་ལ་མཚོད་པ་དང་། དམན་པ་ལ་ཕན་གདགས་པའི་འདོད་པ་
ཡིས་གཏོང་བ་སྤྱིན་པ་ཡིན་གྱི། འཇིགས་པ་དང་ལེན་ལ་རེ་བ་སོགས་ནི་མིན་ལོ།

En cuanto a la motivación involucrada, sólo es el meritorio acto de dar, cuando uno regala algo ya sea por el deseo **de honrar** (a algún objeto muy alto), o por el deseo **de ayudar** (a algún objeto muy miserable). No es dar de manera real, cuando uno lo hace sólo por miedo, o con la esperanza de obtener algo a cambio, y demás.

ལས་དེ་ཡང་ལུས་དང་ངག་གི་ལས་ཀུན་ནས་སྤོང་བ་མཚུངས་ལྡན་དང་བཅས་པ་
ཡིན་ལོ། །སྤྱིན་པ་དེའི་འབྲས་བུ་ནི་གནས་སྐབས་སུ་ལོངས་སྤོང་ཆེན་པོ་ཅན་ལོ།

Dar, además, consiste en actos de **cuerpo y habla** junto con su **motivación** y lo que está mentalmente **vinculado** a esto. El resultado del dar es la posesión de **grandes riquezas**, al menos por el momento.

117
*El dar que beneficia al otro,
y al resto*

ཁདག་གཞན་དོན་སྤྱིར་གཉིས་དོན་སྤྱིར།

ཁགཉིས་ཀའི་དོན་དུ་མིན་སྤྱིར་སྤྱིན།

Dar es eso que beneficia a uno mismo,
El otro, ambos, y ninguno de ellos.

[IV.453-4]

འབྲེ་བ་ནི། ཁདག་གི་དོན་གྱི་སྤྱིར་སྤྱིན་པ་ན་འདོད་པ་ལ་འདོད་ཆགས་དང་མ་བྲལ་

བའམ། སོ་སོ་སྐྱོ་བོ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱིས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བས་མཚོད་
རྟེན་ལ་སྦྱིན་པའོ།

En cuanto a las distintas divisiones de dar, la primera es **ese** dar que **beneficia a uno mismo**. Esto sería para una persona que aún no se ha liberado del deseo por los objetos del reino del deseo, o por una persona común que lo haya hecho, pero a través del «camino del mundo», para hacer ofrendas a un santuario.

།གཞན་གྱི་དོན་གྱི་ཕྱིར་སྦྱིན་པ་ནི་མཐོང་ཚེས་ལ་སྦྱོང་བ་མ་གཏོགས་པ་
འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བས་འདོད་ཆགས་དང་མ་བྲལ་བའི་སེམས་ཅན་གཞན་ལ་སྦྱིན་
པའོ།

El dar que beneficia **al otro** sería cualquier acto de dar, hecho por una persona realizada libre de deseo hacia otro ser vivo no que no ha sido liberado. Por cierto, esto asume, que no consideramos ningún resultado que el primer individuo experimentará en esta misma vida.

།གཉིས་ཀའི་དོན་གྱི་ཕྱིར་སྦྱིན་པ་ནི་འཕགས་པ་འདོད་ཆགས་དང་མ་བྲལ་བའམ། སོ་
སོ་སྐྱོ་བོ་འདོད་ཆགས་དང་མ་བྲལ་བས། འདོད་ཆགས་དང་མ་བྲལ་བའི་སེམས་ཅན་
གཞན་ལ་སྦྱིན་པའོ།

El dar que beneficia a **ambos** sería para un ser realizado que aún no está libre de deseo, o para un ser común que no está libre, para presentar algo a otro ser viviente que tampoco estaba libre de deseo.

།གཉིས་ཀའི་དོན་དུ་མིན་པའི་ཕྱིར་སྦྱིན་པ་ནི། མཐོང་ཚེས་ལ་སྦྱོང་བ་མ་གཏོགས་པ་
འཕགས་པ་འདོད་ཁམས་ལས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བས་མཚོད་རྟེན་ལ་ཕུལ་བ་ཡིན་
ཏེ། དེ་ནི་བཀུར་སྟོན་དང་བྱས་པ་གཞོན་པ་འབའ་ཞིག་གིས་འབུལ་པའི་ཕྱིར།

El dar que no beneficia a **ninguno**, sería para un ser realizado que estuviera libre de deseo del reino del deseo para hacer ofrendas a un santuario. Esto es porque el único punto de la ofrenda es que este ser pueda expresar su profundo respeto y gratitud. Aquí por cierto, tampoco estamos contando ningún resultado de la ofrenda que logrará en la misma vida.

Tipos excepcionales de dadores

།དེ་ཡི་བྱུང་པར་སྦྱིན་བདག་དང་།
 །དངོས་དང་ཞིང་གི་བྱུང་པ་ལས།
 །སྦྱིན་བདག་བྱུང་འཕགས་དང་སོགས་ཀྱིས།
 །གུས་ལ་སོགས་པས་སྦྱིན་པར་བྱེད།
 །དེ་ཕྱིར་བཀུར་སྦྱི་རྒྱ་ཆེན་དང་།
 །དུས་དང་བར་ཆད་མེད་པར་རྟེན།

Tipos excepcionales de esto, de dadores
Excepcionales, el objeto dado, a quien se le dio; de estos los
Dadores excepcionales mediante la fe y el resto,
Hacen su ofrenda con respeto y similar.
Como resultado uno obtiene honor, riqueza,
Oportunidades y libertad de obstáculos.

[IV.455-60]

།སྦྱིན་པ་དེའི་བྱུང་པར་དུ་འཕགས་པ་ནི་སྦྱིན་བདག་དང་དངོས་པོ་དང་ཞིང་གི་བྱུང་པར་
 །གསུམ་ལས། །སྦྱིན་བདག་བྱུང་པར་དུ་འཕགས་པ་ནི་བསམ་པ་དད་པ་དང་སོགས་
 །ཀྱིས་བཟུང་བའི་རྒྱལ་བྱིམས་དང་གཏོང་བ་དང་ཐོས་པ་དང་ངོ་ཚ་ཤེས་པ་དང་བྲིལ་
 །ཡོད་པ་དང་ཤེས་རབ་ཅེས་བྱ་བ་འཕགས་པའི་རྣམ་བཤུན་དང་། །འདོད་ཞེན་རྒྱུང་བ་
 །དང་ལྷན་པས་སོ།

Tipos muy excepcionales de «esto»—este dar, viene de un excepcional tipo de
dadores, tipo cosas excepcionales de que fueron dados, y excepcionales tipos de
objetos a quienes les fueron dados. De estos, el dador se torna excepcional
mediante la motivación de la fe y «el resto»—que en primer lugar se refiere al
resto de las «siete riquezas de los seres realizados»: La moral, la generosidad, el
aprendizaje, el sentido de la vergüenza, una conciencia y la sabiduría. La frase
también se refiere a tener poco deseo por las cosas.

སྒྲོལ་བ་ནི་གུས་པ་དང་ལ་སོགས་པས་བསྐྱུས་པ་རང་གི་ལག་གིས་སྒྲི་རབ་དང་། ཉེ་
བར་མཁོ་བའི་དུས་དང་། གཞི་དེས་གཞན་ལ་བརྒྱས་པ་དང་། བཤམ་པ་ལ་ལུགས་
བྱིན་པ་ལྟ་བུའམ། སྐྱིན་བྱ་དུག་དང་མི་འཕྲོད་པའི་ཟས་ལྟ་བུ་ཞིང་ལ་གཞོད་པ་མིན་
པར་གཞན་ལ་མི་གཞོད་པར་སྐྱིན་པར་བྱེད་པའོ།

En cuanto a como es que realiza el acto, el dador excepcional efectúa su dar (1) con una actitud de **respeto** y «**lo semejante**». Estas últimas palabras se refieren a entregar el objeto a la otra persona con sus propias manos; (2) dar algo cuando es realmente necesario; y (3) realizar el acto de manera que no haga daño a nadie más. Los ejemplos serían cuando en primer lugar, uno ha robado el objeto de alguien más, o donde uno entrega una oveja a un carnicero. Aquí también están incluidos los casos en que el objeto que se da, lastima al receptor—un ejemplo sería, dar a alguien veneno o comida que no es saludable.

།འབྲས་བུ་ནི་གུས་པ་ལ་སོགས་པས་བྱིན་པ་དེའི་ཕྱིར། རིམ་པ་ལྟར་སྐྱེ་བ་ཕྱི་མ་ལ་
རང་ལ་འཁོར་གྱིས་བཀྱར་སྒྲི་བྱེད་པ་དང་། འོངས་སྒྲོད་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་དད་པས་ཉེ་རང་
དབང་འབྲོར་པར་འགྱུར་བ་དང་། རང་ལ་དགོས་པའི་དུས་སུ་རྙེད་པར་འགྱུར་བ་དང་།
རང་གི་འོངས་སྒྲོད་ལ་དབྱ་དང་མིས་ཚོག་པ་ལ་སོགས་པའི་བར་ཆད་མེད་པར་རྙེད་
པའོ།

En cuanto a las consecuencias de tal acto de dar, la persona ha hecho su caridad con una actitud de respeto y demás, como se ha mencionado anteriormente. **Como resultado** obtiene lo siguiente (aquí la lista sigue los tres números anteriores). En su vida futura él obtiene (1) el **honor** y el respeto de aquellos que le siguen, así como **riqueza** de cosas materiales (ya que debido a su antigua fe disfruta en total discreción). En esta siguiente vida también obtiene (2) el cumplimiento **oportuno** de sus propias necesidades, así como (3) la completa **libertad de cualquier obstáculo** a su riqueza: Enemigos, pérdida de sus cosas en un incendio y demás.

།ཁ་དོག་ལ་སོགས་ཕུན་སུམ་དངོས།

།དེ་ལས་གཟུགས་བཟང་གྲགས་ལྡན་དང།

།དགའ་དང་ལིན་ཏུ་གཞིན་ཤ་དང།

།དུས་སུ་རིག་ན་བདེ་ལུས་འགྱུར།

Cosas dadas, excelente color y tal.
De esto una excelente forma y reputación,
Felicidad y una muy joven complexión,
Un cuerpo que en cualquier momento es agradable al tacto.

[IV.461-4]

།ཁ་དོག་དང་སོགས་པས་བསྟན་པ་ནི་དང་རོ་དང་རིག་བྱ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ནི་དངོས་
པོ་བྱུང་པར་དུ་འཕགས་པའོ།

Un **color** excelente «y tal»— que se refiere a un excelente olor, o sabor o sensación—es lo que hace que las cosas que se dan, sean excepcionales.

།ཁ་དོག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་བྱིན་པ་དེ་ལས་ནི་གནས་སྐབས་སུ་གཟུགས་བཟང་བ་དང་
། ལྡན་པའི་གྲགས་པ་དང་ལྡན་པ་དང། ཡིད་དགའ་བ་དང། ལུས་ལིན་ཏུ་གཞིན་ཤ་
ཅན་དང། བྱུང་མེད་རིན་པོ་ཆེ་ལྟར་གང་བའི་ཚེ་ན་ནི་དོ་ལ། རྩོ་བའི་ཚེ་ན་ནི་དང་ཞིང།
ཐ་མལ་པར་འདུག་པ་ན་དུས་སུ་རིག་ན་བདེ་བའི་ལུས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ཏེ། རིམ་
པ་བཞིན་དུ་སྐྱར་རོ།

De «esto» (es decir, de dar cosas de un color excelente), se obtiene una excelente forma corporal— al menos por el momento. Temporalmente también obtiene otros resultados (en el orden de las cualidades que acabamos de enumerar): una buena y amplia **reputación**; gran **felicidad**; y un cuerpo con una tez muy joven. El **cuerpo** que uno posee es además como el que pertenece a la «joya de la reina»: Es **agradable al tacto en toda ocasión**—ya sea que la temperatura sea normal, o si haga frío (cuando el cuerpo de la reina le brinde calor), o caliente (en cuyo momento la reina sienta fresca para usted).

Objetos excepcionales para dar como regalo

|འགྲོ་དང་སྐྱབ་བསྐྱེལ་ཕན་འདོགས་དང་།

|ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱིས་ཞིང་བྱུང་འཕགས།

|མཚོག་ནི་གྲོལ་བས་གྲོལ་བའམ།

|བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་ཡིས་བརྒྱད་པ།

|འཕགས་པ་མིན་ཡང་ཕ་མ་དང་།

|ནད་པ་དང་ནི་ཚོས་སྣ་དང་།

|སྐྱེ་མཐའི་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་ལ།

|ཡོན་ནི་གཞལ་དུ་མེད་པ་ཡིན།

Excepcionales—aquellos que usted da— por el ser,
Sufriente, ayuda, y por buenas cualidades.

El más alto ser liberado por alguien liberado,
Por un bodhisattva, o el octavo.

Regalos hechos a un padre o a una madre,
A los enfermos, a un maestro espiritual, o a
Un bodhisattva en su vida final

No puede ser medido, ni siquiera sea realizado.

[IV.465-72]

|ཞིང་བྱུང་པར་དུ་འཕགས་པ་ནི། འགོ་འཁྱེད་མིའི་མདོ་ལས། ཀུན་དགའ་བོ་དུད་

འགྲོའི་སྐྱེ་གནས་སུ་སོང་བ་ལ་སྐྱིན་པ་བྱིན་ན་སྣང་རྣམ་པར་སྐྱིན་པ་བརྒྱུ་འགྱུར་དུ་རི་

པར་བྱའོ། །རྒྱལ་སྐྱིམས་འཆལ་པར་གྱུར་པའི་མི་ལ་སྐྱིན་པ་བྱིན་ན་རྣམ་པར་སྐྱིན་པ་

སྣོང་འགྱུར་དུ་རི་བར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་འགྲོ་བ་དང་།

Aquellos a los que usted les da un regalo, pueden ser excepcionales en virtud de cuatro razones distintas, primero por el tipo de ser involucrado. Como dice el *Sutra de Gautami*,

Ananda, puede esperar que le madure un resultado cien veces mayor, si le da algo a un individuo que ha alcanzado el estado de nacimiento de animal. Pero puede esperar un resultado mil veces mayor si le da algo incluso a un humano que es inmoral.

རྗེས་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོའི་ནང་ནས། ནད་པ་དང་ནད་
གཡོག་དང་གྲང་བ་ལ་སོགས་པའི་དུས་སུ་བྱིན་ན་བསོད་ནམས་ཚད་མེད་པར་
གསུངས་པ་ལྟ་བུ་སྤྲུག་བསྐྱེལ་བ་དང་།

El objeto hacia el cual usted realiza su acto de dar también puede ser distinguido por su **sufrimiento**. Supongamos por ejemplo que usted toma todas las cosas que una persona puede dar en uno de esos tipos de actos donde el mérito se deriva de algo sustancial. Se afirma que si le da estas cosas a una persona enferma, o a alguien que cuida a un enfermo, o a alguien cuando hace frío afuera o lo que sea, el mérito es incalculable.

ཕ་མ་དང་ཕན་འདོགས་པ་གཞན་ཡང་རུང་སྟེ། དོམ་དང་རི་དགས་རུ་རུ་ལ་སོགས་
པའི་སྐྱེས་རབས་ལྟ་བུ་རང་ལ་ཕན་འདོགས་པ་དང་།

El receptor puede además distinguirse por la **ayuda** que ha prestado en el pasado. Aquí incluimos al padre y a la madre, o a cualquier otra persona que haya sido de especial ayuda para uno. Se pueden encontrar ejemplos entre las historias de las vidas anteriores del Buda, tal como la del oso y el ciervo *ru-ru*.

འགོ་བུ་ཏ་མིའི་མདོ་ལས། རྒྱལ་བྱིས་ས་དང་ལྷན་པ་ལ་བྱིན་ན་རྣམ་པར་སྲིན་པ་འབྲུམ་
འགྲུར་དུ་རི་བར་བྱའོ། །རྒྱན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ་ལ་ཞུགས་པ་ལ་བྱིན་ན་རྣམ་པར་
སྲིན་པ་ཚད་མེད་དོ། །དེ་བས་ཀྱང་རྒྱན་དུ་ཞུགས་པ་ལ་བྱིན་ན་ཆེས་ཚད་མེད་དོ།
།ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡོན་ཏན་དང་ལྷན་པ་སྟེ། བཞི་པོ་དེ་རྣམས་ཀྱིས་ཞིང་སྲོད་པར་དུ་
འཕགས་སོ།

La persona a la que se le da su regalo puede, por último, ser excepcional **en** virtud de

sus **buenas cualidades**. El *Sutra de Gautami* proporciona algunos ejemplos:

Si le da a alguien que ha mantenido su moralidad, usted puede esperar que madure en un resultado cien mil veces más grande. Si le da a alguien que ha entrado en esa etapa conocida como el «resultado de entrar en el flujo», madura en algo que es incalculable. Y si le da aún más a alguien que ha entrado en el flujo, el resultado es aún más incalculable.

སྤྱིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ནང་ནས་མཚོག་དུ་གྱུར་པ་ནི། གཉིས་ཀ་མཚོག་ཡིན་པས་
ཁམས་གསུམ་ལས་གྲོལ་བས་གྲོལ་བ་ལ་བྱིན་པ་སྟེ། འགོའུ་ཉ་མིའི་མདོ་ལས། གང་
ཞིག་ལུས་ངག་བསྐྱམས་བདག་ཉིད། །ལག་བརྒྱུང་བསོད་སྟོམས་སྦྱོད་པ་ཡི། །འདོད་
ཆགས་བྲལ་ལ་ཆགས་བྲལ་བས། བྱིན་ན་ཟང་ཟིང་སྤྱིན་པའི་མཚོག། །ཅིས་
གསུངས་སོ།

Ahora la clase **más alta** de dar es para **alguien** que se ha **liberado** a sí mismo de los tres reinos para dar algo a **alguien** más que también que se ha **liberado**. Esto es porque ambos son el tipo más alto de individuos. Lo vemos nuevamente, en el *Sutra de Gautami*.

La forma más alta de dar algo físico es por un libre hacia otro libre de deseo: Pero uno con su cuerpo y su habla restringidos, Extendiendo su mano para ofrecer comida.

ཡང་སྤྱིན་བདག་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་ཡིས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པར་བྱ་
བའི་ཕྱིར་གང་ཅི་སྤྱིན་བ་དེ་ནི། མ་གྲོལ་བས་མ་གྲོལ་བ་ལ་བྱིན་ཡང་རྫོགས་པའི་བྱང་
རྒྱལ་དང་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་བྱིན་པས་མཚོག་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་
ཐམས་ཅད་ཀྱི་མགོན་དུ་འགྱུར་བའི་སྤྱིན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Aunque también podemos tomar a un dador que es un **bodhisattva** y quien da cualquier objeto, para el beneficio de ayudar a todos los seres vivos. Aunque esto es un acto de dar por una persona que aún no está liberada y está dirigido a otra persona aún no liberada, sigue siendo la clase más elevada de dar. Esto es porque el acto ha sido realizado para el beneficio de la iluminación total y de cada ser vivo.

Y esto es porque uno ha dado algo para convertirse en el salvador de cada uno de los seres.

ཡང་མདོ་ལས། ཉེ་བ་ལ་སྤྱིན་པ་དང་། འཇིགས་པས་སྤྱིན་པ་དང་། བདག་ལ་བྱིན་
པས་སྤྱིན་པ་དང་། བདག་ལ་སྤྱིན་པར་འགྱུར་བས་སྤྱིན་པ་དང་། ལྡོག་བདག་གི་པ་
དང་མེས་པོ་དག་གིས་སྤྱིན་པ་དང་། མཐོང་རིས་ཀྱི་དོན་དུ་སྤྱིན་པ་དང་། འགགས་པའི་
དོན་དུ་སྤྱིན་པ་དང་། སེམས་ཀྱི་རྒྱན་གྱི་དོན་དང་། སེམས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཀྱི་དོན་དང་།
རྣལ་འབྱོར་གྱི་ཚོགས་ཀྱི་དོན་དང་། དོན་གི་མཚོག་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་སྤྱིན་པ་བྱིན་
པའོ།

Ahora un cierto sutra proporciona la siguiente lista de ocho tipos de dar:

- 1) Dar a los cercanos;
- 2) Dar por miedo;
- 3) Dar porque le dieron;
- 4) Dar porque ellos le darán;
- 5) Dar porque los padres y los ancestros solían dar;
- 6) Dar con la esperanza de alcanzar uno de los nacimientos más altos;
- 7) Dar para ganar fama;
- 8) Dar para obtener la joya de la mente, para obtener las riquezas de la mente, para obtener lo que los grandes practicantes acumulan juntos, para alcanzar el objetivo final.

ཁྱེས་སྤྱིན་པ་བརྒྱད་གསུངས་པའི་ནང་ནས་ནི་བརྒྱད་པ་སེམས་ཀྱི་རྒྱན་ལ་སོགས་པའི་
ཕྱིར་སྤྱིན་པ་མཚོག་གོ།

Podemos describir alternativamente la clase más alta de dar como el octavo en esta lista: Dar para obtener la joya de la mente y demás.

འདི་ལ་ཉེ་བ་ལ་སྤྱིན་པ་ནི། ལྡོག་དཔོན་སྲ་མ་དག་ན་རེ། རམ་ཉེ་བར་གྱུར་ཅིང་ཉེ་བར་
ལྷགས་པ་དག་ལ་སྤྱིན་པའོ་ཞེས་ཟེར། འཇིགས་པས་སྤྱིན་པ་ནི་མེད་པར་བྱེད་པ་མངོན་
སུམ་དུ་མཐོང་ནས་དམ་པ་སྤྱིན་ཅོ་ཞེས་སྤྱིན་པའོ། །བདག་ལ་བྱིན་པས་སྤྱིན་པ་ནི།

འདིས་སྡོན་བདག་ལ་བྱིན་ཅོ་སྣམ་ནས་སྡོན་པའོ།

En cuanto al significado de la expresión «dar a los cercanos», ciertos maestros del pasado han afirmado que se refiere a dar a alguien que está cerca de pie, o a alguien que se acerque. «Dar por miedo» significa que una persona decide que dará lo mejor que tiene, pero sólo porque percibe un gran peligro inminente para sí mismo. Y «dar porque le dieron a usted» se refiere a dar algo a una persona pensando: «Estoy haciendo esto porque me dio algo antes».

འགཞན་ནི་གོ་སྒྲ། སེམས་ཀྱི་རྒྱན་ནི་རྩུ་འཕྲུལ་ལོ། །སེམས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ནི་འཕགས་
ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་དོ། །རྣལ་འབྱོར་གྱི་ཚོགས་ནི་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་དོ།
འདོན་གྱི་མཚོག་ནི་དག་བཅོམ་པའམ། ཟྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཐོབ་པའོ། །ཞེས་རྒྱལ་
སྤུས་གསུང་དོ།

Los demás miembros de la lista se entienden fácilmente. «Joya de la mente» se refiere a la capacidad de realizar milagros, mientras que las «riquezas de la mente» se refiere a la ocho partes del camino de los seres realizados. «Lo que los grandes practicantes acumulan juntos» se refiere a la concentración perfectamente tranquila y a la realización especial. El «objetivo supremo» puede describirse como alcanzar el estado de un destructor del enemigo, o el estado de nirvana. Así es como el Maestro Jinaputra explica los diversos tipos de dar.

འགང་སྤེལ་ནི། སེམས་ཀྱི་རྒྱན་གྱི་དོན་ལ་སོགས་པ་བཞི་ནི་རིམ་པ་བཞི་ན། དད་པ་ལ་
སོགས་པའི་ཚོར་འདྲིན་པ་དང་། སེར་སྣའི་བྱི་མ་དང་འགལ་བ་དང་། སྣོམས་འཇུག་
གི་བདེ་བ་སྐྱེད་པ་དང་། ཟྱ་ངན་ལས་འདས་པ་འདྲིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་སོ།

El Maestro Purna los explica a continuación:

Dar para obtener la «joya de la mente» y los cuatro restantes se refieren respectivamente a (1) aquello que brinda a uno las riquezas de la fe y el resto; (2) aquello que es totalmente inconsistente con la peste de la avaricia; (3) aquello que hace crecer la felicidad de la meditación equilibrada; y (4) aquello que lleva al estado de nirvana.

ཡང་ན་རིམ་པ་ལྟར་དག་སྒྲིང་རྩལ་གྱི་འབྲས་བུ་བཞི་ལམ། ཚོགས་སྒྲིང་དང་།
མཐོང་ལམ་དང་། སྒྲོམ་ལམ་དང་། རྒྱང་འདས་སམ། ཡང་ན་ཚོགས་སྒྲིང་དང་།
མ་དག་ས་བདུན་དང་། དག་པ་ས་གསུམ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་རྣམས་ལ་འདོད་
དོ།

Estos cuatro también han sido definidos como relacionados respectivamente a los cuatro «resultados del camino de la virtud», o a (1) los caminos de la acumulación y preparación, (2) el camino del ver, (3) el camino de la habituación, y (4) el nirvana. Una forma alternativa es correlacionarlos con (1) los caminos de acumulación y preparación, (2) los siete niveles impuros, (3) los tres niveles puros, y (4) el nivel de un Buda.

དེར་མ་ཟད་འཕགས་པ་མིན་ཡོང་པའི་འདོགས་པའི་ཞིང་པ་མ་དང་། སྤྱུག་བསྐྱེལ་གྱི་
ཞིང་ནད་པ་དང་། ཚོས་སྒྲིབ་དང་། སྐྱེ་མཐའི་བྱང་རྒྱུ་བ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ལ་ཡོན་
སྤུལ་བའི་བསོད་ནམས་ནི་འབྲུམ་འགྱུར་ལ་སོགས་པས་ཚད་གཞལ་དུ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ།

Más allá de lo antes mencionado, podemos decir que hay otros actos de dar donde, **incluso** aunque el receptor **no** sea un ser **realizado**, el mérito resultante todavía **no puede ser medido** en unidades como «cien mil veces más» o algo así. Esto incluiría **regalos hechos al padre o madre** de uno (receptores que han dado una gran ayuda), **a los enfermos** (receptores que se encuentran en un estado de sufrimiento), a un **maestro espiritual**, o a un bodhisattva en su vida final.

ལེགས་ཉེས་ཀྱི་རྒྱ་དང་འབྲས་བུ་བསྟན་པའི་མདོ་ལས། གཞན་ཡང་གང་ཟག་རྣམ་པ་
གསུམ་ལ་སྒྲིན་པ་བཏང་ན་རྣམ་པར་སྒྲིན་པའི་འབྲས་བུ་ཡོངས་སུ་གཏུགས་པར་མི་
འགྱུར་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དང་པ་མ་དང་ནད་པ་རྣམས་སོ་ཞེས་སངས་རྒྱས་དང་
བསོད་ནམས་མཉམ་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།

El respaldo de a esta descripción se puede encontrar en el *Sutra sobre causa y efecto de lo correcto e incorrecto*, lo que equipara el mérito de dar a estos objetos con la cantidad de mérito que acumulas al dar algo al propio Buda:

Además, el acto de dar realizado hacia cualquiera de los tres distintos tipos de individuos, madura en un resultado sin fin. Estos objetos son Aquel que se ha dio, los padres de la persona y los enfermos.

121

*La gravedad de los actos
de acuerdo a los seis factores*

མཇུག་དང་ཞིང་དང་གཞི་དང་ནི།

སྒྲོམ་དང་སེམས་པ་བསམ་པ་སྟེ།

དེ་དག་རྒྱུ་དང་ཆེ་བ་ལས།

ལས་ཀྱང་རྒྱུ་དང་ཆེ་བ་ཉིད།

**Conclusión, alguien que haya actuado hacia, comisionado;
Emprendido, pensado, haya hecho el intento:
El poder del acto en sí es exactamente
Por muy pequeño o grande que sea.**

[IV.473-6]

ཞེས་ལ་ཅི་ཡང་ལག་པ་ནི། མཇུག་དུ་བྱེད་པས་ཆེ་བ་ནི་ལས་ཀྱི་ལས་དངོས་ཀྱི་རྗེས་

ལ་རྒྱུ་དུ་བྱེད་པ་དང་།

A propósito, aquí pudiéramos tocar qué es lo que determina la gravedad de un acto en particular determinado tendrá. El primer factor que puede hacer que un acto sea de seriedad, es lo que llamamos el «desempeño en conclusión», lo que significa continuar con el acto en particular, después del curso de acción original.

ཞིང་གིས་ཆེ་བ་ནི་ཕན་འདོགས་པ་དང་། གཞིས་ཆེ་བ་ནི་ལུས་ཀྱི་ལས་ལ་སྟོན་གཅོད་

པ་དང་། དག་གི་ལས་ལ་རྒྱུ་དང་། ཡིད་ཀྱི་ལས་ལ་ལོག་ལྟ་ཆེ་བ་ལ་སོགས་པ་དང་།

། སྟོན་གཅོད་པའང་ཆེན་པོ་ནི་དག་བཅོམ་པ་གསོད་པ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། མནར་མེད་

དུ་འགྲོ་བས་སོ། །འབྲིང་ནི་ལམ་ལ་གནས་པ་བསལ་པའོ། །ཐ་མ་ནི་དུད་འགྲོ་དང་
ཚུལ་བྲིམས་འཆལ་པ་བསོད་པའོ། །ཞིས་དྲན་པ་ཉིར་གཞག་ལས་འབྱུང་ངོ། །

Aquel que haya actuado ante un hecho en particular— alguien que pudo haber prestado una gran ayuda en el pasado—también es un factor para hacer de la acción, una grave. Los actos que son más graves debido al tipo básico involucrado en la ejecución efectiva del acto incluirían casos como el de la muerte (entre los distintos actos del cuerpo), la mentira (entre los actos del habla), y la visión incorrecta (entre los actos de pensamiento). Incluso entre las distintas formas de matar, están los que son más serios— por ejemplo, matar a un destructor del enemigo, porque como dice la *Recolección cercana*:

Esto lo conduce al infierno más bajo, «Sin Tregua». Un acto de matar menos serio, sería el de tomar la vida de una persona que había alcanzado cualquiera de los caminos. Un tipo menos serio, sería el de matar a un animal, o a una persona muy inmoral.

སྤྱོད་བས་ཆེ་བ་ནི་ལུས་ངག་གིས་དངོས་སུ་སྤྱོད་བ་དང་། སེམས་པས་ཆེ་བ་ན་
རྫོགས་པར་བྱེད་པའི་སེམས་པ་ཆེ་བ་དང་། བསམ་པས་ཆེ་བ་ནི་ཀུན་སྤོང་གི་བསམ་པ་
ཆེ་བ་སྟེ།

Los hechos que se han tornado graves por la etapa de **emprendimiento** preliminar serían los que conllevan una aplicación física o verbal de la persona. Hechos que se han tornado graves por tener el **pensamiento** involucrado, serían aquellos en los que los pensamientos de uno para la realización del acto fueron particularmente fuertes. Y los actos que se tornaron graves por la **intención** involucrada, serían aquellos en los que uno emprende un acto con pensamientos particularmente fuertes de motivación.

དེ་ལྟར་ན་མཇུག་ལ་སོགས་པ་དུག་པོ་དེ་དག་རྒྱུང་བ་དང་ཆེ་བ་ལས། ལས་ཀྱང་རྒྱུང་
བ་དང་ཆེ་བར་འགྱུར་བ་ཉིད་དོ། །རྣམ་པ་དུག་ཀ་ཚང་ན་འིན་ཏུ་སྡི་བའི་ལས་སུ་འཇུག་
སོ།

Podemos resumir diciendo que el poder de la acción en sí es exactamente tan pequeño o tan grande como estos seis factores de conclusión y el resto resultan ser por su propia fuerza. Uno debe comprender que los actos en los que los seis factores están presentes con fuerza, son extremadamente graves.

Se acumulan las acciones o no

བསམས་བཞིན་པ་དང་ཚུགས་པ་དང་།

མི་འགྲོད་གཉིན་པོ་མེད་པ་དང་།

འཁོར་དང་རྣམ་པར་སློན་པ་ལས།

བསགས་པའི་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན།

Un acto se llama «acumulado» cuando se ha
Hecho intencionadamente, hasta su finalización,
Sin arrepentimiento, sin ser neutralizado,
Con asistentes, madurando también.

[IV.477-80]

ཡང་མདོ་ལས། ལས་བྱས་ལ་བསགས་བ་དང་། ལས་བྱས་ལ་བསགས་པ་མིན་པ་

སོགས་གསུངས་ན། དེ་དག་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིན།

Ahora el sutra también menciona varios conceptos incluyendo «actos que fueron hechos y también acumulados», así como «actos que fueron pero que no se acumulan». Podríamos preguntar cuáles son estos.

སློ་སློན་དུ་མ་བཏང་བ་དང་བབ་ཅོལ་དུ་བྱས་པ་མིན་པར་འདི་ངེས་པར་བྱའོ་སྣམ་དུ་

བསམས་བཞིན་དུ་བྱས་པ་དང་། ལས་ཀྱི་ཡན་ལག་ཚུགས་པར་བྱས་པ་དང་། བྱས་པ་

ལ་ཕྱིས་མི་འགྲོད་པ་དང་། ལས་དེ་ལ་གཞོད་བྱེད་ཀྱི་གཉིན་པོ་མེད་པ་དང་། འཁོར་

དང་བཅས་པ་དང་། རྣམ་པར་སློན་པ་སྤོང་བར་ངེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་དུག་ལས་ནི་བྱས་ལ་

བསགས་པའི་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ལ།

Un acto se llama «hecho y también acumulado» por haber sido hecho bajo seis condiciones distintas, descritas a continuación:

- 1) El acto debe ser hecho **intencionalmente**; es decir, que no puede haberse realizado sin premeditación, o sencillamente sobre la marcha.

- 2) Debe haber sido llevado a cabo «**hasta su finalización**»—que significa con todos los distintos elementos de una obra completa.
- 3) La persona que llevó a cabo el acto **no** debe sentir **arrepentimiento** más adelante.
- 4) No debe haber ninguna **neutralización** para trabajar en contra de la fuerza de la acción.
- 5) El acto debe llevarse a cabo junto **con** los **acompañantes** necesarios.
- 6) El acto debe ser también uno de aquellos en los que con seguridad, uno experimentará la **maduración** de algún resultado en el futuro.

ལས་གཞན་ནི་བྱས་ལ་བསགས་པ་མིན་པའི་ལས་ཞེས་བྱའོ། །དེ་བཞིན་དུ་བསགས་
ལ་མ་བྱས་པ་དང་། གཉིས་ཀ་མིན་པའང་ཤེས་པར་བྱའོ།

Los actos que no son del tipo mencionado son los que llamamos «hechos pero no acumulados». A partir de esto se puede entender a qué tipos de actos se refieren con las expresiones «acumulados pero no hechos» y «ni hechos ni acumulados».

།དེ་ལ་ཚྛོགས་པ་ནི་ལས་ཁ་ཅིག་ནི་ཉེས་སྐྱད་དང་ལེགས་སྐྱད་གཅིག་གིས་ངན་འགྲོ་
དང་བདེ་འགྲོར་འགྲོ་ལ། ཁ་ཅིག་ནི་སྒོ་གསུམ་གྱི་ལས་བཅུ་ཅར་གྱིས་ངན་འགྲོ་དང་
བདེ་འགྲོར་འགྲོ་བ་ཡོད་དེ། དེ་ནི་ལས་དག་ཚྛོགས་པར་བྱས་པའོ།

En cuanto a la frase «hasta su finalización», en algunos casos un solo acto correcto o incorrecto, conduce a un nacimiento en los estados de miseria o a un nacimiento en los estados más felices. En otros casos, todos los diez actos de las tres puertas conducen a la persona al apropiado de estos dos nacimientos. En cualquier caso, los actos se llevaron a cabo hasta su finalización.

།གཉིན་པོ་མེད་པ་ནི་ལོག་ལྟ་དང་འགྲོད་པ་ལ་སོགས་པ་དང་། བཤགས་པ་དང་སྡོམ་
པ་ལ་སོགས་པ་མེད་པའོ།

La frase «sin neutralizar» se refiere a los actos realizados (1) bajo ideas equivocadas, temores o algo similar; (2) sin confesión, sin restringirse en el futuro, o algo así.

།འཁོར་ནི་དགོ་མི་དགོའི་ལས་ལ་འཁོར་ཡང་དགོ་བ་དང་མི་དགོ་བ་སྟེ། གང་ཞིག་
བྱས་ན་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བར་བྱེད་པའོ་ཞེས་ཀྱི་ཀུར་བཤད་མོད། འདིར་ནི་འཁོར་སྐྱོར་
མཇུག་གཉིས་ཀ་ཡིན་ལོ།

Un acto «junto con los acompañantes necesarios» significa un acto de virtud o no virtud junto con acompañantes de mayor virtud o no virtud. Está claro que el *Comentario* lo explica como «Cualquier acto del cual usted se regocije de haber hecho». Sin embargo, los acompañantes aquí son las tareas preliminares y las etapas finales para la conclusión del acto.

Nombre:

Fecha:

Calificación:

THE ASIAN CLASSICS

INSTITUTE

CURSO V
Cómo funciona el karma

Tarea, Clase Uno

1) Cómo se llama el principal texto raíz para el estudio del Conocimiento superior (Abhidharma); anote el nombre de su autor y sus fechas. Anote también el nombre del comentario principal que vamos a estar utilizando, el autor y sus fechas. (Alumnos de tibetano, anotarlos en tibetano).

a)

b)

2) Explique el significado literal de las palabras del título del texto raíz.

3) Enumere los ocho capítulos del texto raíz (alumnos de tibetano, en tibetano), y explique su interrelación.

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

Curso V, Clase Uno, tarea cont.

(6)

(7)

(8)

4) ¿A qué cosas se refiere la palabra «Abhidharma»? (Alumnos de tibetano, anotarlos en tibetano).

5) Anote cuales son los cuatro atributos que se requieren en un libro budista acreditado, y explique lo que son en este caso. (Alumnos de tibetano anoten en tibetano los cuatro y expliquen lo que son en español).

a)

b)

c)

d)

Tarea de memorización: Memorizar las cuatro líneas del *Abhidharmakosha* que comienzan con «El conocimiento es sabiduría sin mancha...»

Tarea de meditación: 15 minutos diarios de meditación analítica sobre los cuatro atributos.

Fechas y horas de meditación (no se aceptará la tarea sin esto):

Nombre:
Fecha:
Calificación:

THE ASIAN CLASSICS

INSTITUTE

CURSO V

Cómo funciona el karma

Tarea, Clase dos

1) La línea de apertura del cuarto capítulo del *Abhidharmakosha* (*Casa del Tesoro del conocimiento*) explica de dónde viene el universo y todos los seres en él. Anote esta línea de apertura. (Alumnos de tibetano anótenla en tibetano).

2) Con esta línea, el Maestro Vasubandhu está negando que el mundo pueda provenir de ninguna causa en absoluto, o de una causa inconsistente con su naturaleza. Ejemplos de esta última sería una causa no cambiante, una energía primaria, o un ser creador. (Alumnos de tibetano, escriban estas tres en tibetano). Proporcione dos razones por las cuales el mundo no puede provenir de estos.

a)

b)

3) Escriba cuales son los dos tipos más básicos de karma, o acciones. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

a)

b)

(Favor de continuar en la siguiente página)

Curso V. Clase dos, tarea cont.

4) Los dos tipos de karma motivados por la mente son los actos del cuerpo y del habla. Describa los dos tipos de cada uno de ellos, dando un ejemplo de cada uno. (Alumnos de tibetano, proporcionar los dos tipos en tibetano).

a)

b)

5) La forma que «no comunica» tiene cinco características. Descríbalas, utilizando las frases exactas del texto raíz del Maestro Vasubandhu, y explique cada una de ellas. (Alumnos de tibetano, anotar cada frase en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

Tarea de memorización: Memorizar las cinco primeras líneas del cuarto capítulo del *Abhidharmakosha*. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Tarea de meditación: 15 minutos al día, meditación analítica sobre por qué el mundo y sus habitantes no provienen de las tres «causas» mencionadas anteriormente.

Fechas y horas de meditación: (no se aceptará la tarea sin esta):

Nombre:

Fecha:

Calificación:

THE ASIAN CLASSICS

INSTITUTE

CURSO V
Cómo funciona el karma

Tarea, Clase tres

1) Anote las definiciones de virtud, no virtud y karma neutral. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

a)

b)

c)

2) Anote las tres funciones mentales virtuosas de raíz y descríbalas. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

a)

b)

c)

3) Escriba las palabras tibetanas para vergüenza y consideración, luego explique la diferencia entre estas. (Alumnos de tibetano, escribalas en tibetano y explique en español).

a)

b)

Curso V, Clase tres, tarea cont.

4) Escriba la lista abreviada de los diez correctos e incorrectos. Agrúpelos por las tres puertas. (Alumnos de tibetano en tibetano).

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

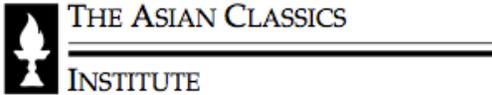
(9)

(10)

Tarea de memorización: Memorizar las diez correctas e incorrectas por puerta.

Tarea de meditación: 15 minutos al día, sobre lo más cerca que has estado en las últimas 24 horas a cada una de las diez correctas e incorrectas.

Fechas y horas de meditación (no se aceptará la tarea sin esto):

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Tarea, clase cuatro

1) ¿Cuáles son los tres tipos de experiencias (en tres tiempos distintos) que maduran de las acciones? (karma).

- a)
- b)
- c)

2) ¿Cuáles son los cuatro tipos de acciones que, según el Abhidharma, definitivamente van a madurar en una experiencia futura?

- a)
- b)
- c)
- d)

3) ¿Cuáles son las dos características especiales de un acto, que pueden hacer que madure en esta misma vida?

- a)
- b)

Curso V, Clase cuatro, Clave de respuestas, cont.

4) ¿Cuáles son los cuatro factores que pueden hacer que el objeto de una acción sea «especial»?

- a)
- b)
- c)
- d)

5) Anote y explique los cuatro distintos tipos de consecuencias que resultan de una acción. (kármica)

- a)
- b)
- c)
- d)

6) Seleccione tres malas acciones, una que represente a cada una de las puertas, y explique las cuatro consecuencias que ésta producirá.

a) *de cuerpo:*

- i)*
- ii)*
- iii)*
- iv)*

8 (Favor de continuar en la siguiente página)

Curso V, Clase cuatro, Clave de respuestas, cont.

a) de habla:

i)

ii)

iii)

iv)

c) de mente:

i)

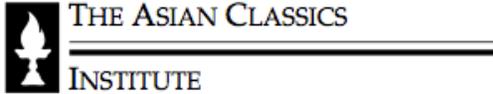
ii)

iii)

iv)

Tarea de memorización: En español, las tres consecuencias de las diez acciones.
Tarea de meditación: 15 minutos al día, meditación analítica qué clase de karma puede resultar de lo mejor y de lo peor de su vida.
Fechas y horas de meditación (no se aceptará la tarea sin esto):

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Tarea, clase cinco

1) De acuerdo a la Escuela de Sólo-mente, cuando usted ve algo, es porque dos cosas emergen a la vez de una semilla kármica que fue plantada en la mente con anterioridad. ¿Cómo se llaman estas dos cosas? (Alumnos de tibetano, anótenlas en tibetano; anotar también el nombre de la «Escuela de Sólo-mente»).

a)

b)

2) De acuerdo con la Escuela de Sólo-mente, ¿qué es lo que realmente está usted viendo cuando piensa que está observando a la facultad del sentido de su ojo, y también formas físicas externas?(Alumnos de tibetano, responder en tibetano).

3) Explique cómo se plantan las semillas mentales del karma, dónde permanecen, y cómo continúan hasta que producen sus consecuencias, según la Escuela de Sólo-mente. (Alumnos de tibetano anoten en tibetano la palabra para «semilla mental»).

a)

b)

c)

Curso V, Clase cinco, tarea, cont.

4) La Escuela del camino-medio no acepta la idea de una conciencia fundacional (*kungzhi* en tibetano, o *alaya vijnyana* en sánscrito). Entonces según ellos, ¿dónde permanecen las semillas mentales sembradas hasta que maduran?

5) A pesar de que el grupo de Consecuencia de la Escuela del camino-medio, no acepta la idea de que las apariencias mentales maduren de la conciencia fundacional, sí están de acuerdo en que la mente ayuda a crear objetos, mediante el proceso de conceptualización. ¿Cuál es el nombre corto de este proceso? Dar también la explicación. (Alumnos de tibetano, anotarlo en tibetano).

6) Hay muchos lugares en los sutras donde el Buda declaró que todo el universo y todos son «Sólo-mente». La Escuela de Sólo-mente tomó esto como una manera de decir que no hay objetos físicos externos en absoluto. Explique en realidad las dos cosas que tenía el Buda en la mente, cuando dijo que todo era «Sólo-mente».

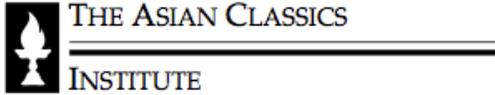
a)

b)

Tarea de memorización: Memorizar el famoso verso del *Sutra Solicitado por Upali*, que se encuentra en la lectura para esta clase y que comienza así: «Una brizna de flores encantadoras de espectacular belleza».

Tarea de meditación: 15 minutos al día; intente distinguir la diferencia entre el papel de la mente en crear el mundo según la Escuela de solo-mente y de la Escuela del camino-medio.

Fechas y horas de meditación (no se aceptará la tarea sin esto):

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Tarea, Clase seis

1) Maitreya, en su obra titulada *La Línea Superior*, describe seis pasos distintos para el proceso mediante el cual, la tendencia de aferrarse a alguna naturaleza-propia causa karma, y por tanto el mundo de la vida de sufrimiento. Describa cuales son estos seis. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

f)

2) Cuando tres seres de distinto tipo se sientan juntos y observan un vaso lleno de un líquido, ven tres cosas distintas. ¿Esto significa que nada en absoluto es de una manera u otra?

3) ¿Es posible que los tres seres tengan tres percepciones, las cuales sean todas válidas, y sin embargo obtengan conclusiones contradictorias sobre un mismo objeto?

4) Describa cómo la sección de Consecuencia de la Escuela del Camino-Medio explica lo que ocurre en este caso, utilizando su concepto de tres partes, tres causas materiales y tres factores contribuyentes.

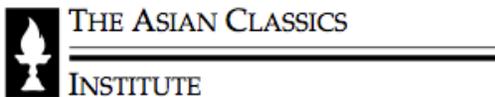
5) ¿Qué ocurre con las tres partes cuando, por ejemplo, un espíritu hambriento intenta beber del vaso?

6) El pus y la sangre que el espíritu observa en el vaso, ¿es realmente pus y sangre? ¿Por qué sí o por qué no?

Tarea de memorización: Memorizar las líneas de el *Estilo de Vida del Bodhisattva* que se encuentran en la lectura para esta clase y que comienza: «¿Quién hizo el acero ardiente que actúa».

Tarea de meditación: 15 minutos al día, una meditación de repaso sobre los seis pasos que causan el karma y nuestra vida de sufrimiento.

Fechas y horas de meditación (Tarea a la cual le falte esto, no será aceptada)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Tarea, Clase siete

1) Describa la diferencia entre los actos negros, blancos y blancos-y-negros.
(Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

2) Anote y describa las cuatro partes de un camino de acción, para el acto de matar por ejemplo, tal como lo explica Je Tsongkapa, quien sigue al Maestro Asanga.

a)

b)

c)

d)

3) La segunda de estas cuatro partes, consta de tres partes propias. Anote cuales son y descríbalas para el acto de matar.

a)

b)

c)

4) Supongamos que alguien participa en el apoyo de una guerra por parte de su país. No es un soldado, pero los soldados de su país matan a algunos de los enemigos. ¿Acumula la persona el karma de matar o no? (Utilice una cita del verso real, alumnos de tibetano, en tibetano).

5) Proporcione ejemplos para: (Alumnos de tibetano, en tibetano):

a) *Algo que es un karma pero no un camino del karma:*

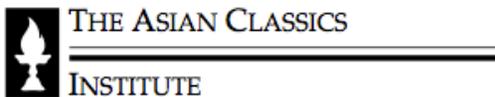
b) *Algo que es ambos un karma y un camino del karma:*

c) *Algo que es un camino del karma pero no un karma:*

Tarea de memorización: Memorizar los versos del Abhidharmakosha sobre las cuatro raíces y las seis no virtudes secundarias.

Tarea de meditación: 15 minutos al día, sobre lo más cercano que ha estado en las últimas 24 horas de las a las diez no-virtudes y sus opuestos,

Fechas y horas de meditación (Tarea a la cual le falte esto, no será aceptada)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase ocho

1) ¿A qué se refiere la «virtud más básica» o la «raíz de la virtud»? (Alumnos de tibetano, anotar el nombre de esta frase y a qué se refiere).

2) Describa el tipo de persona que puede perder esta virtud más básica. (Alumnos de tibetano, proporcionar también el nombre de «pérdida de la virtud más básica»).

3) Describa dos acciones que pueden causar la pérdida de la virtud básica. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

4) ¿Cuáles son los dos métodos proporcionados en el Abhidharma para restaurar la virtud más básica. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

5) Proporcione ejemplos de las cuatro permutaciones entre los tipos de karma de proyección y de finalización. (Alumnos de tibetano anoten los nombres de estos dos tipos de karma en tibetano).

a)

b)

c)

d)

Tarea de memorización: Memorizar las seis líneas de la sección No. 80 del comentario del Abhidharma escrito por Su Santidad el Primer Dalai Lama.

Tarea de meditación: 15 minutos al día sobre lo más cercano que haya estado a perder su virtud más básica.

Fechas y horas de meditación (Tarea a la cual le falte esto, no será aceptada)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V

Cómo funciona el karma

Tarea, Clase nueve

1. Anote las cinco fechorías «inmediatas» en su orden tradicional. (alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

2) ¿Por qué se le llaman a estos actos «inmediatos»? Describa también el tipo específico de nacimiento que uno debe tomar a causa de ellos. (Alumnos de tibetano anoten ambas partes en tibetano).

3) Describa el perfil de una persona que cree el tipo de cisma llamado «rompimiento de la rueda», y las personas que participan.

4) Anote cuales son los seis periodos en los que es imposible tal cisma.
(Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

f)

5) ¿Qué hace que una fechoría sea «inmediata»?

6) Explique el orden de gravedad de las cinco fechorías inmediatas.

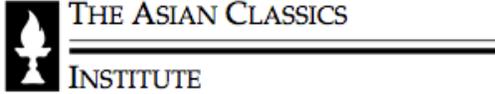
7) ¿Cuáles son los actos más grave de los tres pasajes? (Alumnos de tibetano, en tibetano).

8) ¿Cuál de los cinco puntos de vista es el más grave? (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Tarea de memorización: Memorizar las cuatro líneas del verso raíz en las secciones No. 105 y 108.

Tarea de meditación: 15 minutos al día sobre lo más cerca que haya estado y que pudiera haber estado de cometer una de las cinco fechorías «inmediatas».

Fechas y horas de meditación (Tarea a la cual le falte esto, no será aceptada)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Tarea, Clase diez

1) Anote y describa los cuatro tipos de dar que se describen en la *Casa del Tesoro del Conocimiento*. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

c)

2) Enumere las siete cualidades que hacen que una persona que realiza el acto de dar sea una clase excepcional de dador. ¿Cómo se les llama a las siete juntas? (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

f)

g)

3) Describa tres cualidades que hacen que la acción de dar sea excepcional.

a)

b)

c)

4) Anote cuatro cualidades de la persona a con quien realice el acto de dar de manera excepcional, proporcionando ejemplos para cada una de ellas.

a)

b)

c)

d)

5) El Abhidharma describe la diferencia entre un acto que se comete y un acto que se reúne. Enumere las seis condiciones que hacen que un acto sea acumulado además de cometido. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

d)

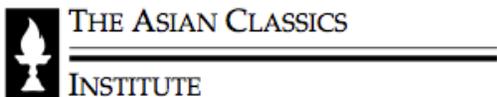
e)

f)

Tarea de memorización: Memorizar el verso de la sección No. 122 de la lectura. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Tarea de meditación: 15 minutos al día, elige una acción buena y una mala que haya cometido, y compruebe si las seis condiciones para ser acumuladas están completas o no.

Fechas y horas de meditación (Tarea a la cual le falte esto, no será aceptada)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, Clase Uno

1) Anote el principal texto raíz para el estudio del Conocimiento superior (Abhidharma); proporcione el nombre de su autor y sus fechas. Anote también el nombre del comentario principal que vamos a estar utilizando, el autor y sus fechas. (Alumnos de tibetano, anotarlos en tibetano).

a)

b)

2) Explique el significado literal de las palabras del título del texto raíz.

3) ¿A qué cosas se refiere la palabra «Abhidharma»? (Alumnos de tibetano, en tibetano).

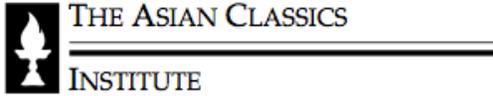
4) Anote los cuatro atributos que se requieren en un libro budista de buena reputación, y explique cuales son en este caso. (Alumnos de tibetano anoten en tibetano los cuatro y expliquen lo que son en español).

a)

b)

c)

d)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, Clase dos

1) Con esta línea, el Maestro Vasubandhu está negando que el mundo pueda provenir de ninguna causa en absoluto, o de una causa inconsistente con su naturaleza. Ejemplos de esta última sería una causa no cambiante, una energía primigenia, o de un ser creador. (Alumnos de tibetano, escriban estas tres en tibetano). Proporcione dos razones por las cuales el mundo no puede provenir de estos.

b)

c)

2) Escriba cuales son los dos tipos más básicos de karma, o actos. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

a)

b)

5) La forma que «no comunica» tiene cinco características. Descríbalas, utilizando las frases exactas del texto raíz del Maestro Vasubandhu, y explique cada una de ellas. (Alumnos de tibetano, anotar cada frase en tibetano).

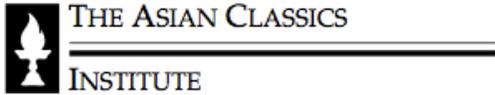
a)

b)

c)

d)

e)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, Clase tres

1) Anote las definiciones de virtud, no virtud y karma neutral. (Alumnos de tibetano, anotarlos en tibetano).

a)

b)

c)

2) Escriba las palabras tibetanas para vergüenza y consideración, luego explique la diferencia entre estas. (Alumnos de tibetano, escribálas en tibetano y explique en español).

a)

b)

4) Escriba la lista abreviada de los diez actos correctos e incorrectos. Agrúpelos por las tres puertas. (Alumnos de tibetano en tibetano).

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

(10)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V

Cómo funciona el karma

Cuestionario, Clase cuatro

1) ¿Cuáles son los tres tipos de experiencias (en tres tiempos distintos) que maduran de los actos? (karma).

a)

b)

c)

2) ¿Cuáles son los cuatro tipos de actos que, según el Abhidharma, definitivamente van a madurar en una experiencia futura?

a)

b)

c)

d)

3) Seleccione tres malas acciones, una que represente a cada una de las puertas, y explique las cuatro consecuencias que ésta producirá.

a) *de cuerpo:*

i)

ii)

iii)

iv)

b) *de habla:*

i)

ii)

iii)

iv)

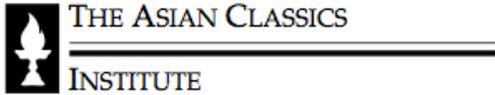
c) *de mente:*

i)

ii)

iii)

iv)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, clase cinco

1) Según la Escuela de Solo-Mente, ¿qué es lo que está usted realmente viendo cuando piensa que está observando a la facultad del sentido de su ojo, al igual que las formas físicas externas? (Alumnos de tibetano, responder en tibetano).

2) Explique cómo se siembran las semillas mentales del karma, dónde permanecen, y cómo continúan hasta producir sus consecuencias, según la Escuela de Solo-Mente. (Alumnos de tibetano anoten en tibetano la palabra para «semilla mental»).

a)

b)

c)

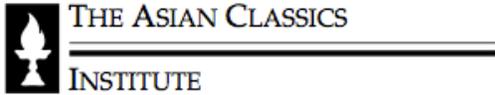
3) La Escuela del Camino-Medio no acepta la idea de una consciencia fundacional (*kungzhi* en tibetano, o *alaya vijnyana* en sánscrito). Entonces según ellos, ¿dónde permanecen las semillas mentales sembradas hasta que maduran?

4) A pesar de que el grupo de Consecuencia de la Escuela del Camino-Medio, no acepta la idea de que las apariciones mentales maduren de la consciencia fundacional, sí concuerdan en que la mente ayuda a crear objetos, mediante un proceso de conceptualización. ¿Cuál es el nombre corto de este proceso? Anote también la explicación. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

5) Hay muchos lugares en los sutras donde el Buda afirmó que todo el universo y todos los que están en él son «Solo-mente». La Escuela de Solo-Mente tomó esto como una forma de decir que no hay en absoluto objetos físicos externos. Explique las dos cosas que en realidad tenía en mente el Buda, cuando dijo que todo era «Solo-Mente».

a)

b)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, clase seis

1) Maitreya, en su obra titulada *La Línea Superior*, describe seis pasos distintos para el proceso mediante el cual, la tendencia de aferrarse a alguna naturaleza-propia causa karma, y por tanto el mundo de la vida de sufrimiento. Describa cuales son estos seis. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

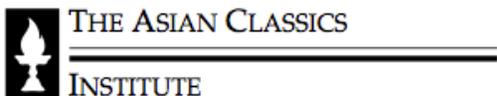
c)

d)

e)

f)

2) Describa cómo la sección de Consecuencia de la Escuela del Camino-Medio explica lo que ocurre en este caso, utilizando su concepto de tres partes, tres causas materiales y tres factores contribuyentes.

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, clase siete

1) Describa la diferencia entre los actos negros, blancos, y blancos-negros.
(Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

2) Anote y describa las cuatro partes de un camino de acción, para el acto de matar por ejemplo, tal como lo explica Je Tsongkapa, quien sigue al Maestro Asanga.

a)

b)

c)

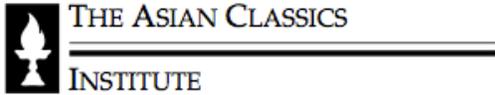
d)

3) La segunda de estas cuatro partes, consta de tres partes propias. Anote cuales son y descríbalas para el acto de matar.

a)

b)

c)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, Clase ocho

1) ¿A qué se refiere la «virtud más básica» o la «raíz de la virtud»? (Alumnos de tibetano, anotar el nombre de esta frase y a qué se refiere).

2) Describa el tipo de persona que puede perder esta virtud más básica. (Alumnos de tibetano, proporcionar también el nombre de «pérdida de la virtud más básica»).

3) Describa dos acciones que pueden causar la pérdida de la virtud básica. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

4) ¿Cuáles son los dos métodos proporcionados en el Abhidharma para restaurar la virtud más básica. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V
Cómo funciona el karma

Cuestionario, clase nueve

1. Anote las cinco fechorías «inmediatas» en su orden tradicional. (alumnos de tibetano, en tibetano).

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)

2) ¿Por qué se le llaman a estos actos «inmediatos»? Describa también el tipo específico de nacimiento que uno debe tomar a causa de ellos. (Alumnos de tibetano anoten ambas partes en tibetano).

3) Describa el perfil de una persona que cree el tipo de cisma llamado «rompimiento de la rueda», y las personas que participan.

4) ¿Qué hace que una fechoría sea «inmediata»?

5) Explique el orden de gravedad de las cinco fechorías inmediatas.

Nombre:
Fecha:
Calificación:

CURSO V

Cómo funciona el karma

Cuestionario, clase diez

1) Anote y describa los cuatro tipos de dar que se describen en la *Casa del Tesoro del Conocimiento*. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

c)

2) Anote cuatro cualidades de la persona con quien realice el acto de dar de manera excepcional, proporcionando ejemplos para cada una de ellas.

a)

b)

c)

d)

5) El Abhidharma describe la diferencia entre un acto que se comete y un acto que se reúne. Enumere las seis condiciones que hacen que un acto sea acumulado además de cometido. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

f)

CURSO V
Cómo funciona el karma

Examen final

1) Nombre el principal texto raíz para el estudio del Conocimiento Superior (Abhidharma); de el nombre del autor y sus fechas. A continuación, indique el nombre del comentario principal que utilizaremos, el autor y sus fechas. (Curso tibetano escribir en tibetano).

a)

b)

2) Explique el significado literal de las palabras del título del texto raíz.

3) ¿A qué se refiere realmente la palabra «abhidharma»? (Curso tibetano escribir en tibetano).

4) Nombre los cuatro atributos requeridos de un libro budista reputado y explique cuáles son en este caso. (Curso tibetano escribir en tibetano los cuatro y explicarlos en inglés)

a)

b)

c)

d)

(Consulte la página siguiente)

Curso V, Examen final, Cont.

5) Nombre los dos tipos más básicos de karma, o acciones. (Curso tibetano escribir en tibetano).

a)

b)

6) La forma «no-comunicante» tiene cinco características. Descríbalas, utilizando las frases exactas del texto raíz del Maestro Vasubandhu, explicando cada una de ellas. (Curso tibetano escribir en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

7) De las definiciones de virtud, no-virtud y karma neutro. (Vía tibetana en tibetano).

a)

b)

c)

(Véase la página siguiente)

Curso V, Examen Final, Cont.

8) De las palabras tibetanas para vergüenza y consideración, y explique la diferencia entre ellas. (Curso tibetano escribir en tibetano y explicar en inglés).

a)

b)

9) De la lista abreviada de los diez derechos e injusticias, y agrúpelos por las tres puertas. (Curso tibetano escribir en tibetano).

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

(10)

(Véase la página siguiente)

Curso V, Examen final, Cont.

10) Nombre los tres tipos de experiencias (en tres tiempos diferentes) que maduran de las acciones (karma).

a)

b)

c)

11) Seleccione tres malas acciones, una que represente cada una de las puertas, y explique las cuatro consecuencias que producirá.

a) en el cuerpo:

i)

ii)

iii)

iv)

b) en el habla:

i)

ii)

iii)

iv)

(Véase la página siguiente)

Curso V, Examen Final, Cont.

c) en la mente:

i)

ii)

iii)

iv)

12) Según la Escuela de la Mente, ¿qué es lo que realmente ve usted cuando cree que está mirando la facultad sensorial de su ojo, y también las formas físicas externas? (Curso tibetano escribir en tibetano).

13) Explique cómo se siembran las semillas mentales del karma, y luego dónde se quedan, y cómo siguen hasta producir sus consecuencias, según la Escuela Sólo-mente. (curso tibetano dar en tibetano «semilla mental»).

a)

b)

c)

14) Hay muchos lugares en los sutras donde el Buda afirmó que todo el universo y todos los que están en él son «Sólo-mente». La Escuela Sólo-Mente tomó esto para significar que no hay objetos externos, físicos, en absoluto. Explique qué dos cosas tenía realmente en mente el Buda cuando dijo que todo era «sólo-mente».

a)

b)

15) Maitreya, en su obra titulada *La Línea Superior*, describe seis pasos diferentes en el proceso a través del cual la tendencia a aferrarse a alguna naturaleza propia es la que causa el karma, y por lo tanto el mundo de la vida sufriente. Describa estos seis pasos. (Curso tibetano escribir en tibetano).

a)

b)

c)

d)

e)

f)

16) Describa cómo la sección de Consecuencia de la Escuela del Camino Medio explique lo que ocurre en este caso, utilizando su concepto de tres partes, tres causas materiales y tres factores contribuyentes.

17) Nombre y describa las cuatro partes de un camino de acción, para el acto de matar, por ejemplo, tal como lo explicó Je Tsongkapa, que siguió al maestro Asanga.

a)

b)

c)

d)

18) La segunda de estas cuatro partes tiene tres partes propias. Nómbrelas y descríbalas para el acto de matar.

a)

b)

c)

19) ¿A qué se refiere la «virtud más básica» o «raíz de la virtud»? (La pista tibetana da el nombre de esta frase y a qué se refiere).

20) Describa el tipo de persona que puede perder esta virtud más básica. (Los del curso de tibetano también den el tibetano para «pérdida de la virtud básica»).

21) Describa dos acciones que pueden causar la pérdida de la virtud básica. (Curso tibetano escribir en tibetano).

a)

b)

22) ¿Por qué las cinco «acciones inmediatas» se llaman «inmediatas»? Describa también el tipo específico de nacimiento que uno debe tomar a causa de ellos. (Curso tibetano escribir ambas partes en tibetano).

23) Explique el orden de gravedad de las cinco faltas inmediatas.

(Por favor, vea la siguiente página)

Curso V, Examen Final, Cont.

24) Nombre cuatro cualidades de la persona a la que realiza su donación excepcional, dando ejemplos para cada una.

a)

b)

c)

d)

Por favor, escriba su nombre con claridad, exactamente como desea que aparezca en su certificado, y la dirección a la que debe enviarse el certificado.

Por favor, marque uno o especifique otro: Sr. Sra. Sra. Srta. Venerable

Nombre tal y como desea que aparezca en el certificado: _____

Nombre en el correo si, es distinto: _____

Dirección _____

Ciudad _____ Estado _____ Código Postal _____

País _____

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma

Clase Uno: Visión general del Abhidharma

El Abhidharma fue una de las primeras formas de budismo en llegar a la India. Se considera ser parte del Hinayana, principalmente de la escuela **Vaibhashika** (Detallista). El libro principal para el estudio de Abhidharma es el *Abhidharmakosha* (Tibetano: **Chu Ngunpa Dzu**) escrito por el Maestro Vasubandhu (Tibetano: **Loppon Yiknyen**).

sánscrito:	<i>Abhi</i>	<i>Dharma</i>	<i>Kosha</i>
tibetano:	NGUNPA	CHU	DZU
español:	hasta/acercándose	cosa existente*	tesoro

*La cosa existente más alta en el sistema Hinayana es el nirvana, así que esto se refiere a acercarse al nirvana.

Abhidharma significa «hasta el nirvana». Se refiere a aquello que le lleva hasta el nirvana, es decir, la sabiduría o la comprensión de la vacuidad. Por lo que **Abhidharma significa sabiduría/vacuidad.**

Hubo siete grandes libros originales de Abhidharma escritos por los seguidores originales del Buda. El Maestro Vasubandhu tomó estos siete tesoros y los compiló en el *Abhidharmakosha*.

El comentario que estamos usando es el **TARLAM SELJE**, *Iluminación del camino a la libertad*, escrito por el primer Dalai Lama, *Gyalwa Gendun Drup* (1391-1474).

¿Por qué estudiar la vacuidad? Al estar en profunda meditación, usted no puede cometer ninguna no-virtud de habla o cuerpo (y tal vez de mente, dependiendo de lo profunda que sea su meditación). Usted puede engañarse a sí mismo en realizar buenas obras, pero lo único que realmente provocará cometer solo buenas acciones, es ver la vacuidad (dice Shantideva).

En esta escuela, no está en el Abhidharma hasta que no vea directamente la vacuidad. Los accesorios son su cuerpo, los agregados (skandas), etc. y la concentración, que son los que le permiten experimentar la vacuidad.

Dos tipos de Abhidharma - conocimiento sin mancha:

1). **SHERAB**

conocimiento superior (sinónimo de sabiduría)

Abhidharma principal - consiste de los tres caminos sin mancha o más altos (de los cinco caminos): del ver, habituación y no más aprendizaje.

2). **JEDRANG**

las cosas que le siguen; «pendientes»

Accesorios al conocimiento – la sabiduría de la vida, el aprendizaje, la contemplación, la meditación, los libros.

a). Accesorios nominales: la sabiduría con la que naciste, los libros, la escucha, la contemplación, la meditación.

b). Accesorios reales: la concentración y los agregados que se usan durante la concentración.

Ocho capítulos en el Abhidharmakosha (texto raíz):

1). **Categorías de Existencia** - Concepto general y resumen: Las categorías básicas son manchado o sin mancha. Manchado significa que tiene que ver con sus malos pensamientos, producidos por estos, produciéndolos, o las malas acciones en sí. Todas las cosas existentes son manchadas o sin mancha. La mayoría de lo que experimentamos está manchado.

2). **Los poderes** - Las facultades de la percepción (los sentidos); cómo ocurren todas las cosas, cómo son causadas. Funciones mentales. Este capítulo es una elaboración del capítulo uno, donde los poderes son mencionados.

3). **El mundo del sufrimiento** – La descripción de todos los reinos: quien está sufriendo y dónde están sufriendo. Describe a los seres, el tiempo, el espacio, la formación de los planetas, etc. Este capítulo detalla el mundo de sufrimiento mencionado en los dos primeros capítulos.

4). **Karma** - Este describe de dónde proviene el mundo del sufrimiento y comprueba que el mundo viene del karma y no de un Dios creador.

5). **Aflicciones mentales** (malos pensamientos) - Describe cómo los malos pensamientos motivan el karma.

6). **La persona y el camino** - La persona se refiere a los practicantes avanzados y el camino se refiere a la sabiduría. Cómo escapar del sufrimiento.

7). **Sabiduría** - Más detalles de la sabiduría mencionada en el capítulo seis. Describe muchos tipos y detalles de la sabiduría.

8). **Meditación Equilibrada** – La descripción del conocimiento de un Buda, equilibrio entre una mente agitada y una adormecida; una mente brillante y atenta.

Cuatro requisitos de un libro budista:

1.) **JUJA - El tema es significativo** (El tema del Abhidharma es la sabiduría que comprende los objetos manchados y sin mancha).

2.) **GUPA - Propósito** (El propósito del Abhidharma es sembrar las semillas de la sabiduría).

3.) **NYI-GU - Objetivo supremo** (El objetivo final del Abhidharma es el nirvana)

4). **DRELWA - Relación entre los tres anteriores** (Para alcanzar el nirvana se requiere sabiduría, que se desarrolla estudiando ese libro).

Si no cuenta con estos cuatro puntos, no es un libro budista.

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma Clase dos, Tipos básicos de Karma

Línea de apertura del cuarto capítulo del Abhidharmakosha:

LE - LE	JIKTEN	NA-TSOK	KYE
actos kármicos	base para ser destruidos (por ejemplo, el mundo)	varios	vienen

Los actos kármicos causan la multitud de mundos. Todos los planetas y seres vienen del karma.

Las siguientes tres categorías son lo que la gente cree que causa el mundo:

Cosas no cambiantes:

1). **GYU TAKPA** Causa original, causa no cambiante; como la
Causa no cambiante materia formándose del big-bang.

2). **TSOWO**

principal, energía primordial La fuerza, la energía primigenia que hizo las cosas.

Cosas cambiantes:

3). **WANGCHUK** Un ser creador.

Indra o Ishvara
principal, principio, energía primordial

En la parte inicial del cuarto capítulo de Abhidharmakosha, Vasubandhu afirma que las tres anteriores no son la fuente de la existencia siguiendo los razonamientos enseñados en nuestra última clase (de lógica). Él continúa con la explicación de qué es la fuente de la existencia:

DE - NI	SEM - PA	DANG	DE - JE	SEMPA YIKYI LE	YIN-NO
movimiento de la mente	y	lo que hace/	motiva	karma de la mente	es

El karma es el movimiento de la mente (karma mental) y lo que sigue (incluye El habla y los actos).

La división más básica del karma son dos: el karma que motiva y el karma motivado.

El **karma que motiva**, son los pensamientos que usted tiene. El **karma motivado** es lo que dices o haces después de pensarlo.

Hay tres tipos de karma: De cuerpo, de habla y de mente (las emociones son de mente y factores mentales).

Dos tipos de karma verbal y físico: (Esta idea solo es de la escuela Detallista).

Comunicar la intención mediante el color, figura, forma

NAMPAR RIKJE

Comunicando

de la persona. Por ejemplo, ver a alguien con las manos juntas y entender que están rezando. Forma (color o forma) que le permite atribuir un significado.

NAMPAR RIKJE MAYINPA

comunicando

que no es

El karma que no comunica: cuando haces una obra muy buena o mala, usted obtiene un tipo de aura de luz invisible fuera de usted y que le permea.

Cinco cualidades del karma que no comunica:

- 1) Incluso cuando no lo está pensando, sigue permaneciendo ahí.
- 2) Sigue ahí incluso cuando la mente está casi apagada (en profunda meditación).
- 3) Tiene un componente ético, ya sea virtuoso o no virtuoso.
- 4) Continúa como en una corriente; le sigue a través del tiempo y lugar.
- 5) Está compuesto de materia física sutil, teniendo todo tipo de elementos (aire, agua, fuego y tierra) como su causa.

Su sufrimiento es su mundo y es usted.

Cada planeta tiene sus propios reinos infernales, reinos superiores, etc. Usted debe tener una genuina y fuerte comprensión de dónde vino el mundo. Mientras al menos una pequeña parte de su mente crea que el mundo vino de un Dios creador, usted no actuará en base al conocimiento del karma, y no podrá escapar de los sufrimientos.

4) Evitar las malas acciones por razones relacionadas con uno mismo (por ejemplo, la vergüenza: **ngo-tsa**).

Evitar las malas acciones **porque alguien más** pudiera descubrirlo (por ejemplo consideración: **trel-yu**).

3) **TSUNG-DEN** Cuando usted tiene un pensamiento virtuoso, todas las funciones mentales ligadas son asociación por asociación . Esas funciones virtuosos mentales que nominalmente son neutrales, se tiñen por ese pensamiento.

4) **KUN-LONG** Acciones verbales y físicas, derivadas de la motivación. Virtuosa motivación

Una metáfora de estas cuatro buenas acciones es que un cuerpo sano es como el nirvana.

La naturaleza de la educación espiritual, es ver la naturaleza vacía de las cosas y luego tener las percepciones de acá para allá de que las cosas están vacías en vez de auto-existentes. Con el tiempo, vamos viendo cada vez menos la naturaleza auto-existente de las cosas.

Las diez no-virtudes: (la 84,000 malas acciones más comunes)

Involucrando al cuerpo:

- 1) Matar
- 2) Robar
- 3) Conducta sexual inapropiada

Involucrando el habla:

- 4) Mentir (dar una impresión equivocada)
- 5) Discurso divisorio (distanciando a la gente de los demás)
- 6) Palabras ásperas
- 7) Hablar sin sentido

Involucrando el pensamiento:

- 8) Codiciando
 - 9) Mala voluntad
 - 10) Visión equivocada
- (Esta es la peor de todas. Si creyéramos en el karma, no llevaríamos a cabo las otras nueve).

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma

Clase cuatro: Divisiones del karma y Resultados Kármicos

Hay muchas maneras de dividir el karma y explicarlo o clasificarlo. Algunas se enumeran a continuación:

Consecuencias kármicas (cuando se experimenta el resultado):

1). **TONG - GYUR**

lo que vas a ver

GYI

que será

LE

karma

Karma cuyos resultados verás en esta vida. Esta es la base de cómo funciona el tantra.

2). **KYENE**

NYONG-GYUR

después de nacer experimentado

GYI

que será

LE

karma

El karma que experimentas en la siguiente vida después de esta (sin contar el bardo, que también es un nacimiento).

3). **LEN-DRANG**

SHEN-LA

NYONG

- GYUR

GYI

LE

veces

otras - en

experimentado

la cual

que será

karma

El karma que experimentarás en cualquier vida después de la siguiente.

Cuatro tipos de karma que deben madurar (las semillas que definitivamente madurarán en lugar de permanecer latentes):

1). **SHUK DRAKPO**

fuerza intensa

«Sé que tengo razón» y

Un acto cometido con una emoción fuerte (O incluso un pensamiento con carga:

actuar de acuerdo a esto es profunda ignorancia – un tipo de emoción, como función mental).

2). **YONTEN GYI SHI**

buena cualidad base personal

Un acto cometido hacia un objeto muy sagrado (como las tres joyas). Debido a que el objeto tiene un enorme potencial para ayudar a otros, el impacto de las acciones hacia las tres joyas también afecta a muchos otros.

3). **GYUN - CHAKSU**

una y otra vez

Un acto cometido una y otra vez va a producir un resultado. Que se vuelve más y más fuerte.

4). **PA MA SUPA**

papá mamá matar

Matar a su padre o madre. Incluso si se hace con una motivación para beneficiarlos, producirá un karma negativo. Esta es una de las peores cosas que puedes hacer.

Dos cosas que harán que el karma madure en esta vida:

1). **SHING GI KYEPAR**

objeto distintivo

Cometer un acto dirigido a un objeto «distintivo» (poderoso). Un objeto poderoso es uno que puede

beneficiar a muchos seres, o seres que acaban de salir de diversos estados altos.

- 2). **SAMPAY KYEPAR** Pensamiento distintivo **Un acto cometido con una motivación o pensamiento extraordinario.** El objeto o pensamiento debe de ser lo suficientemente poderoso para causar que el karma madure en esta vida. El Tantra se basa en esto.

Tres resultados kármicos (del *Lam Rim Chenmo* escrito por Je Tsongkapa):

- 1). **NAM-MIN** maduración **La maduración** depende de qué tan fuertes sean tus emociones (deseo, ira, etc). cuando cometes el acto, cuál fue la motivación, y que tan malo que fue el acto. Un acto grande y malo como el de matar, resulta en los infiernos; un acto medio de matar, resulta en un renacimiento como espíritus hambrientos, un acto menor de matar resulta en un renacimiento como animal. Menor significa por accidente; mayor significa con odio premeditado.
- 2). **GYU - TUN** correspondiente **Con resultados correspondientes,** hay una similitud entre lo que hiciste y lo que recibes. Hay dos tipos:
a.) NYONG-WA, o experiencia similar. Aquí el resultado es una experiencia similar a la experiencia que lo causó. Por ejemplo, si robaste, nunca tendrás lo suficiente. Si mataste, tendrás una vida corta o enfermiza.
b.) JE-PA, o hábito similar. Tendrás la predisposición de hacer lo mismo nuevamente en una vida futura.
- 3). **DAK -DRE** Hay una correspondencia ambiental. Por ejemplo, si Mataste, vivirás en un lugar peligroso con guerras, asaltantes, etc. Por conducta sexual inapropiada, vive en un lugar de hedor, heces, suciedad, etc.

Ejemplos de objetos poderosos que causarán que los resultados kármicos maduren en esta vida:

- 1) Alguien que acaba de salir de la meditación de cesación por primera vez. Cualquier cosa que usted haga hacia ellos en ese momento se torna muy poderosa.
- 2) Alguien que acaba de salir de una meditación de amor inconmensurable o de una de no mente por primera vez. Están muy cerca de la liberación.
- 3) Alguien que acaba de salir de ver la vacuidad por primera vez.
- 4) Alguien que se acaba de convertir en un Arhat.

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma

Clase Cinco: Cómo se traslada el karma

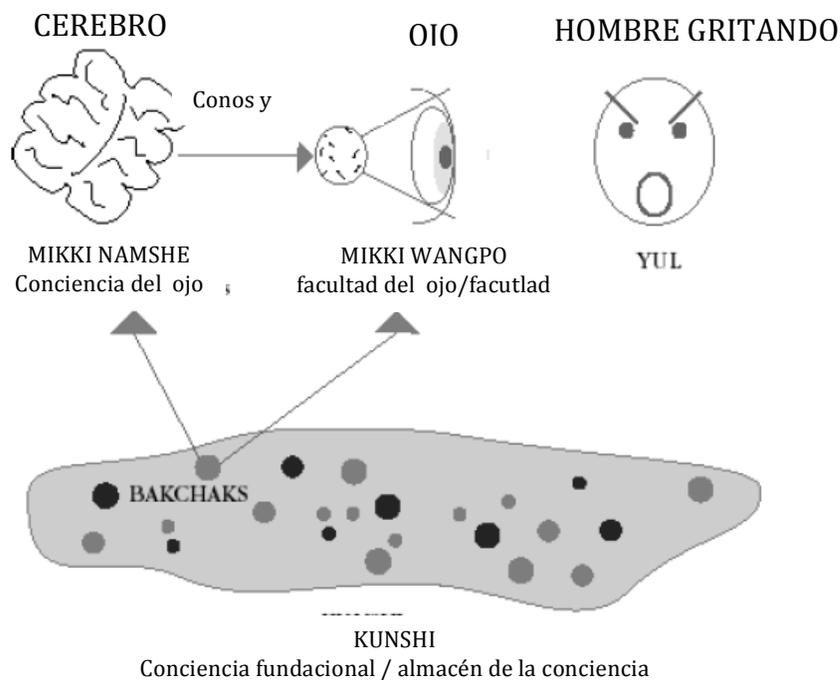
(Esta conferencia está basada en la escuela **Madhyamika Prasangika (de Implicación)**, del texto:

U - MA	GONG - PA	RAB - SEL
camino medio	intento real	total clarificación

La iluminación total del real intento del Camino Medio, escrito por Je Tsongkapa (1357-1419), que explica el **SEM TSAMPA**, o la presentación de **Sólo-mente** de cómo funciona el karma, que es básicamente aceptado por los de Prasangika, y todas las demás escuelas.

Según la escuela de Sólo-mente, así es como funciona el karma:

Ves a una persona enfadada que le grita.

La conciencia ocular (**mikki namshe**) le permite ver a una persona que le está gritando. La facultad del ojo (**mikki wangpo**), la entidad física que consta de bastones, conos, lentes, etc., toman la imagen y la transmiten a la conciencia del ojo en su cerebro.

Usted ve a la persona gritando, la facultad ocular percibe colores y formas. Basado en eso, una conciencia crece – usted comprende que la persona está allí con esos colores, formas, etc.

Todas sus semillas kármicas (**bakchaks**) están almacenadas en su conciencia fundacional o almacén (**kunshi**). Luego las semillas comienzan a crecer y crean su resultado. Eso crea una conciencia ocular (**mikki namshe**) - conciencia de la cara gritando. De hecho, se está observando a sí mismo. La escuela de Sólo-mente tiene la idea de kunshi para explicar dónde se almacenan las semillas kármicas.

La escuela de Sólo-mente dice que el **bakchak** produce un evento mental (conciencia del ojo) que se parece a la facultad de su ojo. Usted lo interpreta como su ojo. Es una emanación del kunshi, produciendo una imagen que cree que es su facultad ocular. La semilla kármica causa una instancia de kunshi que a usted le parece como si fuera su facultad del ojo, pero es sólo una parte de la conciencia, mirándose a sí misma.

El kunshi es el lugar donde se alojan los bakchaks, y es lo que comienza a parecerle a usted como su ojo. Todo es la conciencia. No hay formas externas en absoluto. Cada vez que usted ve cualquier cosa afuera, solo es usted viendo su propia mente luciendo así. El ojo es la pantalla de los bakchaks de la mente (kunshi), y no hay ningún ojo en absoluto. La conciencia está viendo la conciencia; es usted viendo su mente. Sólo hay mente, no hay formas externas.

(Este ejemplo se aplica a la conciencia y la facultad del ojo. También se aplica a todos los otros sentidos de la misma manera - oído, gusto, olfato, tacto).

En la escuela de Sólo-mente, vacuidad significa que la misma semilla kármica que madura en su conciencia fundacional crea o causa todas estas cosas: la mente que ve a la persona enojada, el ojo que percibe a la persona enojada, y la persona en sí enojada. No hay una semilla separada o sustancia para el que percibe y el objeto percibido.

El karma colectivo significa que todo aquel que se reúne y realiza un acto (como tomar clases) disfrutarán juntos de algún evento en el futuro. Todos en Nueva York tienen el mismo karma para disfrutar de los mismos resultados. Alguien que muere o se mudó, perdió el karma para disfrutar de ese resultado en Nueva York.

El observador y lo que ve es creado por una semilla kármica. El observador es su conciencia. Lo que ve es el ojo (fundamento), y por extensión, el hombre que grita. Usted está viendo a su mente gritándole a usted. Su experiencia de todo el universo es usted experimentando su mente.

Es así como se ilumina. Planta todos los bakchaks adecuados en el kunshi y luego se ve a sí mismo como una deidad inmortal en un paraíso como resultado. Debe de colocar los bakchacks correctos en el kunshi para iluminarse. Sólo imaginarse a sí mismo como una deidad no va a funcionar para reprogramar su conciencia porque sus acciones no están creando los bakchacks correctos en el kunshi. Todos los bakchaks deben ser del tipo que produzcan una deidad para usted; no sólo sus

pensamientos, sino también su discurso y acciones. Es por eso que la moral es la base de la iluminación.

Una vez que los bakchaks existentes maduran, es demasiado tarde para imaginar que las cosas son placenteras. Que le griten a uno no es divertido, no importa lo mucho que se imagine que es agradable. Puede tener una buena actitud sobre un objeto desagradable, que sembrará una semilla placentera para el futuro. Pero es demasiado tarde para cambiar una semilla que está madurando.

Cómo se planta una semilla kármica

Usted le grita a alguien. Conforme ese acto llega a su conclusión, en el próximo, la energía sobrante de la acción se transfiere al kunshi en forma de bakchak. Un bakchak no ni mental ni físico. Es un tipo de energía, o potencial energético, que permanece en su mente. ¿Cómo es que se mantiene y se conserva en el tiempo? Es algo cambiante, cambia a cada instante y continua. La cosa que afecta la naturaleza de cómo cambia y fluctúa a medida que fluye, es su motivación, el objeto, la confesión, etc. como lo hemos mencionado anteriormente. Si le grita a alguien, produce el resultado de que alguien le grite a usted más tarde. ¿Es una persona que le grita después?

No, ¿cómo podría la mente crear a una persona? La mente crea la mente. La conciencia de usted mismo gritando, crea una conciencia de alguien que le grite. Un contenido desagradable que entra, da como resultado un contenido desagradable que sale. En Madhyamika Prasangika usted se percibe a si mismo haciendo un acto - digamos una virtud - y esa percepción planta un bakchak. Ese bakchak florece en un resultado. Es por eso su motivación es el componente más importante del karma (después de un objeto poderoso). Su percepción de lo que hiciste (ayudar, lastimar, etc.). en general forma un bakchak, aunque hay otro factor que contribuye en la formación del bakchak – el acto en sí.

El punto de vista de Madhyamika prasangika:

Los bakchaks se alojan en su corriente de mente/ser, en el «yo» inexplorado, lo que llamo a mí mismo, el simple yo, como normalmente me concibo a mí mismo.

Cuando el Buda dijo que el mundo era «Sólo-mente, creado por su propia mente», quiso decir que (1) los mundos son creados por el karma y no por un Dios creador. Y (2) quería que supiera que su mente es lo más importante; el mundo viene principalmente de la ignorancia de su propia mente.

TOK - PE
por sus propios
conceptos

TAK - TSAM
solo etiquetado

El mundo solo es como lo etiqueta.

Ellos dicen que hay partes ahí fuera que aparecen ante usted de cierta manera. Usted los percibe y los etiqueta de cierta manera como enojo, felicidad, etc. Cuando busca las partes ahí fuera, encuentra partes de partes, ad infinitum, sin fin.

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma

Clase Seis: Karma y vacuidad

Cómo el karma es causado por la falta de comprensión del vacío:

Fuente: GYU LAMA (Sánscrito: *Uttaratantra*), que fue dictado a Asanga por JAMPA

(también conocido como *Maitreya*). Este libro describe seis pasos causales para crear karma:

- 1.) Comienza con un **bakchak** de una vida anterior, donde por ignorancia, usted vio algo que parecía ser **auto-existente**.
- 2.) Surgen en su mente dos tipos de ignorancia como resultado:
 - a). La tendencia de aferrarse a la **naturaleza auto-existente** de una persona (generalmente al yo).
 - b). La tendencia de aferrarse a la **naturaleza auto-existente de los dharmas**, o cosas (por ejemplo, mis partes corporales: mi nariz, mis orejas, mi pie, etc.).

Estos son los dos tipos de ignorancia que existen en el mundo y que causan todo el sufrimiento.
- 3.) **Observas objetos agradables y desagradables y los percibes de una manera totalmente incorrecta (como auto-existente)**. Usted considera que sólo están sucediendo por sí solas, pero son tus propias proyecciones en una pantalla en blanco.
- 4.) Basado en el malentendido anterior sobre el placer o el dolor inherente del objeto, **tenemos apego o aversión por el objeto**.
- 5.) **Acumulas karma basado en solo pensar en el objeto con apego o aversión, o al actuar por apego o aversión**.
- 6.) **Usted gira en el ciclo de la vida de sufrimiento**. Se perpetúa a sí mismo.

Análisis del agua: (CHU - BAB)

Pongamos un vaso de agua. Un Buda, un humano y un espíritu hambriento lo ven como néctar, agua, y pus respectivamente. ¿Cada uno de ellos tiene una percepción válida (*pramana*)? Sí, pero no puedes tener *pramanas* contradictorios, entonces, ¿qué está sucediendo? Está vacío, por lo que la percepción cada ser es un *pramana* válido.

Hay una causa material presente, la materia que se convirtió en agua (en este caso el agua es el material original). Hay factores contribuyentes presentes, en este caso el karma de cada ser, que los conduce a verlo como lo hacen. Hay tres partes en el líquido (pus, agua, y néctar) cuando los tres seres están observándolo. Si sólo un ser está ahí observando el agua, la causa material y los factores contribuyentes lo convierten en una sola cosa. Debe ser de esta manera, ya que un objeto (el líquido) no puede ser tres cosas distintas al mismo tiempo (pus, néctar y agua). Cada uno de los tres seres están viendo simultáneamente una parte distinta del líquido.

Así que sin importar cuantos tipos de seres estén observando el agua, sus factores contribuyentes (el karma) hacen que el agua tenga distintas partes. Si sólo hay un

humano presente, sólo habrá agua en el vaso. Si un humano y un Buda están presentes, entonces el vaso tendrá parte de néctar y parte de agua, porque dos karmas distintos están impactando el líquido en el vaso.

Los bakjaks incrementan y se expanden porque los fertilizamos y nutrimos apoyándolos con nuestros pensamientos y acciones. Cuando dejemos de fertilizarlos, no madurarán.

La auto existencia significa que las cosas existen independientemente de que yo las conciba de esa manera.

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma

Clase siete: Camino del karma, Karma blanco y negro

El **Reino del Deseo** consiste en infiernos, espíritus (también conocidos como espíritus hambrientos), animales, humanos, semidioses, y seres de placer. Los seres de placer también existen en los reinos de la forma y sin forma.

Los seres de los dos reinos superiores (con y sin forma) no cometen ni pueden cometer malas acciones, principalmente porque están en profunda meditación. No realizan nuevas buenas acciones en ese nivel y tienen malos actos previos, por lo que cuando el buen karma de sus buenas acciones anteriores se agota, renacen en los reinos inferiores.

Karma blanco y negro:

NAKPOY LE Llamado **karma negro** porque su esencia es negra y su resultado negro karma es negro. La esencia significa que tiene que ver con aflicciones mentales - está causando sufrimiento o es sufrimiento. El resultado es negro porque el resultado es sufrimiento. El karma negro se acumula en el reino del deseo, y no es virtuoso.

KARPOY LE El karma blanco se refiere al karma virtuoso del reino de la forma, no blanco karma al del reino del deseo. El resultado es blanco - placentero. La esencia es blanca porque la persona que está haciendo el karma no está sufriendo directamente (no hay cuerpo que sufre, pero aún así debe envejecer y morir).

KAR NAK DREPA Se refiere a la virtud en el reino del deseo. El resultado es blanco negro mezcla blanco-placentero. La esencia es negra - mente y cuerpo están sufriendo como nosotros mientras hacemos el karma. Sólo podemos hacer karma mixto blanco y negro (o solo negro) en el reino del deseo.

El karma blanco y negro se refiere a ambos, tanto al resultado de la acción como a la naturaleza del ser que está cometiendo el acto. No se refiere a actos buenos y malos.

SAK-ME KYI LE Karma que no tiene un resultado blanco o negro, pero sin mancha karma funciona para eliminar el karma negro. Por ejemplo, la percepción directa de la ausencia del yo: una virtud pura sin maduración kármica.

Dos formas de eliminar el deseo por esta vida:

1.) JIKTEN PAY LAM

mundo camino **El camino mundano**

En el camino mundano, usted entra en profundos estados de meditación y sube del reino del deseo a través de cada nivel del reino de la forma y del reino sin forma. Su mente se mueve a través de los cuatro niveles de cada reino. Su mente y su meditación se hacen progresivamente más sutiles. Basado en cualquiera que sea el reino en el que más medite, usted renacerá allí. (La meditación se torna en la causa del renacimiento en el reino de la forma y resulta en el reino de la forma).

Cuando su mente alcanza el primer nivel del reino de la forma, usted no tiene ningún deseo por los objetos de los sentidos, porque todos los sentidos están retirados en este reino. Si se acostumbra al placer del primer nivel del reino de la formas, todos los placeres terrenales palidecen. Mientras que en el primer nivel del reino de la forma, se obtiene una muestra de los placeres en el segundo nivel, y se llega a ese placer más alto, por lo que el primero ya no es atractivo. Usted Sigue haciendo eso – persiguiendo placeres más altos y renunciando a placeres más bajos. Esto no es una renuncia permanente de los deseos. Cuando deja de meditar, la mente regresa a donde comenzó. El placer no permanece, y no conduce a la liberación.

Es fácil confundir los placeres superiores con la liberación, pero no lo son. Sólo un estado mental puede eliminar sus malos pensamientos y llevarlo a la liberación—entendiendo la ausencia del yo.

2). **JIKTEN LE DEPAY LAM**

mundo más allá camino **El camino que está más allá del mundo.**

Este camino trasciende el mundo. Usted no abandona el reino del deseo o el reino de la forma, porque está subiendo a niveles más altos de meditación; lo abandona porque entiende su ausencia, su vacuidad. Usted elimina su deseo por un objeto porque comprende su vacuidad. Cuando alcanza el primer nivel del reino de la forma en meditación, entonces puede ver directamente la vacuidad.

Si usted no enfoca su atención en la vacuidad mientras está ahí, entonces seguirá realizando una meditación más placentera en los reinos superiores. Una vez que tenga la suficiente habilidad de concentración, debe cambiar su enfoque hacia la vacuidad, alternando su meditación entre la concentración analítica y la de un solo punto. Sólo el ver la vacuidad puede eliminar su deseo por los reinos de placer más altos como motivación para meditar y practicar.

La oración funciona, porque la virtud de pedir algo de beneficio crea la causa para recibirlo.

Camino del karma:

LE LAM
karma camino

El camino de acción, o camino del karma consta de cuatro partes, (por ejemplo, en matar):

- 1). **SHI**
base **El objeto involucrado** (por ejemplo, la persona que usted mató)
- 2). **SAMPA** **El pensamiento involucrado**, su intención o motivación (¿usted lo mató con ira premeditada o fue accidentalmente al tratar de ayudar a alguien).

Tipos de sampa:

- a.) **DU-SHE** - identificación correcta. ¿La persona que mató es a la que pretendía matar?
 - b.) **NYON-MONG** - malos pensamientos. ¿Estaba bajo el control de la atracción, desagrado o ignorancia cuando cometió el acto?
 - c.) **KUN-LONG** - **motivación o intención**. ¿Quería usted matarlo? o fue Un accidente.
- 3). **JORWA** - **emprender la acción**. Tomar el arma e ir tras la persona.
 - 4). **TARTUK** - **completar la acción**. Usted acumula el karma cuando la persona realmente muere.

LE LE KYI LAM
karma karma del camino

El camino del karma (o de la acción) **motiva a la mente a cambiar a su objeto**. Por ejemplo, la mala voluntad, el deseo y la visión equivocada son un camino del karma. Motivan a la mente a moverse, lo cual es karma. Las siete no-virtudes de habla y de cuerpo son karma.

El karma es un movimiento de la mente. Las funciones mentales que siguen a la mente, como la ira, el amor, etc., no son el karma. (Hay un gran debate sobre este tema).

Clase ocho: Cortar las raíces de la virtud; karma que proyecta

Cortar la raíz de la virtud:

GE - TSA CHU-PA
virtud raíz cortar

Destruyendo la raíz de su virtud (acumulación de mérito).

SUNAM GYI TSOK
mérito de colección

La colección del mérito incluye las cuatro primeras perfecciones: el dar, no enfadarse, moralidad y esfuerzo. Consiste de todas las buenas acciones que has hecho.

YESHE GYI TSOK
perfección de colección
ver

La colección de sabiduría incluye la quinta y sexta perfección (la sabiduría y la concentración para poder ver la vacuidad)

Usted continúa acumulando buenas acciones (mérito) y conocimiento (sabiduría). La acumulación de mérito causa el (*rupakaya*) cuerpo de Forma, y la acumulación de sabiduría causa el (*dharmakaya*) cuerpo de sabiduría de un Buda. El cuerpo de sabiduría tiene dos partes: la mente (o conocimiento) y la vacuidad de un Buda. Cuando usted destruye la raíz de la virtud, elimina y destruye su acumulación de mérito.

Dos cosas que pueden cortar la raíz de su virtud: (del Abhidharma):

LOK - TA
diametralmente visión
opuesto

Pensar lo opuesto completamente de como realmente existe. Ver algo que existe y pensar que no existe. Por ejemplo, pensar que el karma no existe. Debe ser un rechazo total sobre la idea para cortar la raíz de la virtud. El escepticismo y la duda no son lo suficiente para ser **lok-ta**.

(de Madhyamika):

KONG-TRO
instante
Enojo/ira

El enojo dirigido a un bodhisattva. Cada dirigido a él, resulta en una kalpa en el infierno. El objeto es tan poderoso que la identificación, la motivación, etc. no son importantes.

Cuando usted corta la raíz de la virtud, el Abhidharma dice que las virtudes son eliminadas y desaparecen. La escuela Madhyamika dice que esta acción daña a las buenas semillas tan severamente, que no pueden madurar ni dar su resultado. Así es como funciona la purificación – daña a las semillas negativas tan severamente que no van a madurar.

Perfil de alguien que puede tener una visión equivocada:

Para tener una visión equivocada, usted debe de tener la capacidad de mantener un pensamiento claro, o sería posible pensar en esto para poder rechazarlo claramente. Debe evaluarlo suficientemente bien, como para poder mantener y

sostener ese pensamiento de una manera firme. Esto, sólo lo pueden hacer los humanos. De estos, los que son capaces de hacerlo, son aquellos intelectuales que tienen la capacidad de realizar una evaluación exhaustiva y mantener un rechazo firme y sostenido en mente.

Formas de reparar una visión equivocada: (lo cual implica que se pueden restaurar los daños causados a las semillas virtuosas previamente, a su pleno potencial)

- 1). **TE-TSM** Dudar que su visión equivocada anterior sea la correcta;
duda Dudar de su visión equivocada. Piensa, por ejemplo, que tal vez el karma sea correcto.
- 2). **NGE-PA** Tener la certeza de que su visión equivocada es errónea y que la visión correcta es correcta. (Tener una percepción correcta de positivamente identificar, esto).
con certeza

Divisiones del karma:

PENJE KYI LE **Karma que proyecta.** Es el que lo lanza a su próximo renacimiento. Es el karma más poderoso, el más fuerte a proyecta hacer karma lo largo de su vida; es aquel que probablemente emerja y lo lance a su próximo renacimiento. Lo proyecta al bardo, y determina su cuerpo tanto en el bardo como en el próximo renacimiento. Debido a que es el karma más poderoso de su vida, lo lanza a su próximo renacimiento.

DZOK JE KYI LE **Karma que completa o termina.** Decide los detalles de completar para karma la próxima vida. El karma que proyecta determina el tipo hacer general de vida, y el karma que completa determina todos los diversos detalles de la vida—rico, pobre, accidentes, etc.

Cuatro combinaciones del karma que proyecta y karma que completa:

- 1). **Buena proyección/mala terminación:** Ejemplo:
Renacimiento humano /siempre enfermo
- 2). **Mala proyección/buena terminación:** Renacimiento en el infierno /Señor del Infierno
- 3). **Buena proyección/buena terminación:** Renacimiento humano /se ilumina
- 4). **Mala proyección/mala terminación:** Renacimiento en el infierno /tormento interminable

Es muy poco probable ser capaz de percibir la vacuidad en el momento de la muerte – es casi imposible. Es el momento más doloroso de esta vida. Mucho mejor hacerlo en esta vida.

Una vez que tenga un cierto nivel del segundo camino (el de preparación) en el que piensa sobre la vacuidad y tiene una fuerte comprensión intelectual, ya no es posible

cortar la raíz de la virtud. No puede dudar del karma, de la vacuidad, etc.

Si usted está comprometido en una actividad con un grupo de personas con el mismo objetivo común (una guerra, por ejemplo) y alguien más - el soldado al frente – mata a alguien, toda la gente involucrada posee un camino kármico completo de acción, tanto como el que mató, incluso si sólo trabaja en la oficina detrás de las líneas de combate. La misma línea de razonamiento aplica a la virtud.

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma

Clase nueve: Cinco abominables actos

- TSAM ME NGA** Cinco abominables malos actos: (Estos causan que interino ninguno cinco vaya al infierno en la vida próxima - no hay otra opción)
- 1). **MA SUPA** Matar a su madre
madre matar
 - 2). **PA SUPA** Matar a su padre
padre matar
 - 3). **DRA CHOMPA SUPA** Matar a un Arhat
enemigo destructor matar
(Arhat)
 - 4). **GENDUN GYI YEN JEPA** Creando un cisma; dividir la sangha. Si comete
sangha dividir para hacer este, deberá ir al infierno más bajo. (Sangha aquí significa aquellos con hábitos que siguen al Buda Shakyamuni; usted no puede cometer este ahora).
 - 5). **DESHEK LA NGEN SEM GYI TRAK JINPA** Intentar matar a un Buda con
Buda de la mala intención con sangre para sacar una mala intención.

Dos cosas que hacen que estas cinco acciones sean tan malas:

- 1). **PENPAY SHI** Madre y padre le han ayudado significativamente dándote una
ayuda base vida como humano que tiene la capacidad de la iluminación.
Por eso es tan malo matarlos. Es como si usted (1) rechazara su propia Budeidad (usted está viendo su karma proyectado en padres vacíos y quiere matarlos), y (2) quiere eliminarlos. La educación que dieron no se menciona en los sutras como algo significativo; el hecho de que le hayan dado un cuerpo es lo que es importante.
- 2). **YUNTEN GYI SHI** El Buda, la Sangha y los Arhats son objetos
extraordinarias de objetos extraordinarios. Usted también los rechaza
cualidades (el concepto de una Sangha unida, de un Arhat o de un Buda) y querer eliminarlos.
El rechazo mental de lo que estas cosas representan, es lo que da al acto su poder en estos casos. La unidad de la sangha es el Dharmakaya, o una expresión del Dharmakaya.

El orden de gravedad (empezando por el peor) de estos cinco actos:

- 1) Causar un cisma - atacar el cuerpo del Dharma. Resulta en un eón en el infierno más bajo.

- 2) Intentar matar a un Buda - atacar el cuerpo de la Forma.
- 3) Matar a un Arhat.
- 4) Matar a su madre.
- 5) Matar a su padre.

Perfil de alguien que puede crear un cisma: Debe ser un monje completamente ordenado, carismático, con buena moral, muy inteligente. El monje miente intencionalmente a la sangha, enseñando cinco reglas incorrectas para llegar al nirvana doce años después de que el Buda comience a enseñar, y no después de la muerte del Buda. Los dos discípulos principales deben estar presentes, y uno repara el cisma en 24 horas.

Las malas acciones mentales son peores que las verbales o las físicas.

Par-kalpa: Los primeros habitantes del planeta viven 80,000 años. Tienen vidas maravillosas, similares al jardín del Edén. Comienzan a realizar las no-virtudes, y la duración de la vida disminuye, eventualmente alcanzando sólo diez años de vida. El resultado final de esta no-virtud es cerca de la destrucción del planeta. Entonces se reúnen y deciden vivir vidas virtuosas, y el lapso de vida se incrementa hasta los 80,000 años. Eso es un **par-kalpa**. Hay sesenta de estos ciclos en un gran eón. Un gran eón contiene la formación del mundo, que toma un kalpa. Una kalpa lleva trillones de años. (¿Kalpa y gran eón son la misma cosa?) Un gran eón contiene la destrucción del mundo. Los par-kalpas siguen el mismo patrón en todos los mundos.

NOTAS DE CLASE

Curso V: Cómo funciona el Karma

Clase diez: Cómo hacer que el Karma sea más poderoso

JINPA Cuatro formas de dar:

- 1). **DAK KI DUN CHIR** Dar por beneficio propio. Dar a objetos inanimados, yo de para beneficio templo, etc. No hay beneficiarios. Es de beneficio sólo para obtener resultados en el reino del deseo (samsara). Dos tipos de personas hacen esto: Aquellos que no están libres del deseo por el reino del deseo o aquellos que se encuentran en profunda meditación libres del reino del deseo.
- 2). **SHEN DUN CHIR** Dar para el beneficio de los demás. Sin beneficio para otro para beneficio el que da; haciéndolo sólo para ayudar a otros y no a ellos mismos. Los Arias hacen esto, cuando aquellos que han visto la ausencia del yo dan a la gente normal. No desee un resultado en el reino del deseo.
- 3). **NYI KAY DUN CHIR** Beneficio para ambos, a sí mismo y para los demás ambos para beneficio mediante el dar. El que da quiere el resultado en el reino del deseo y el receptor lo recibe en el reino del deseo.
- 4). **NYIKAY MIN CHIR** Ninguno de los dos se beneficia de dar. Un Buda que da ambos no beneficio a otro Buda para honrarlo.

Cómo entender acto de dar que es más poderoso; dar para ocasionar los mejores resultados kármicos:

Siete cualidades del que da, que hacen que el resultado kármico sea más poderoso:

PAKPAY Arya (que ha visto la vacuidad)	NOR riquezas	DUN siete	Las siete riquezas de los Aryas. Es la mejor manera de ser en el momento de dar, para poder incrementar el poder de la acción. Tener estas cualidades al dar aumenta enormemente el poder kármico.
--	------------------------	---------------------	---

- 1). **DEPA** fe Concentrarse en las buenas cualidades y querer llegar a ser así usted mismo. Comprender las buenas cualidades de los seres santos, o la bondad en general, y entender esas buenas cualidades, admirándolas, sintiendo alegría y felicidad por estar allí, y desear ser como ellos.
- 2). **TSUL-TRIM** el moralidad Evitar las diez malas acciones. Si usted tiene moralidad al dar, El karma de dar es más poderoso.
- 3). **TONG WA** dar No sea tacaño, sea generoso. No de las sobras, dé de su reserva principal reserva de recursos.

- 4). **TU-PA** Horas de aprendizaje en un aula, para que usted sepa entienda aprendizaje lo que está haciendo. Si da sin estar ser consciente de lo que está haciendo. tiene poco beneficio. Debe de entender la mecánica de lo que está sucediendo – la vacuidad del que da, del acto de dar, y del regalo, así como la forma en que funciona el karma, etc.
- 5). **NGOTSA SHEPA** No haga malas acciones por razones relacionadas con su avergonzarse saberlo persona. Nadie pudiera saber si usted cometió una mala acción, pero usted no lo hace por su propia conciencia. Si usted posee esta cualidad en su personalidad cuando da, esto hace que el karma sea más poderoso.
- 6). **TREL YUP** No cometa malas acciones por razones relacionadas con lo que otros puedan pensar.
- 7). **SHERAB** Comprendiendo la ausencia del yo.
sabiduría

Las cualidades del dar que hacen que la acción sea más poderosa kármicamente:

El acto de dar

- la forma en que usted da - puede incrementar el poder kármico del dar.

Tres factores:

- 1.) Hágalo **por respeto** y tenga una actitud de respeto en el lenguaje corporal, la presentación, la manera, etc.
- 2.) De **lo que realmente se necesita** en el momento en que más se necesita.
- 3.) Lo que usted da **no puede causar daño** o ser usado para dañar al que recibe.

El acto de dar, para que tenga el resultado kármico más poderoso:

- 1). **DROWA** Los **humanos** son mejores para dar que los animales. Es mejor tipo de ser dar al peor humano, el peor criminal, que al mejor animal, porque los humanos tienen el potencial de alcanzar el nirvana en esta vida y los animales no lo tienen.
- 2). **DUK NGEL** Dar a alguien que está **sufriendo** es mucho más poderoso que sufriendo dar a alguien que no tiene una gran necesidad.
- 3). **PENPA** Dar a un objeto especial, como sus **padres que lo han ayudado.** asistencia Esto es porque le han dado un cuerpo humano que puede alcanzar la iluminación.
- 4). **YONTEN** Dar a aquellos con **altas cualidades espirituales**, como los que

buenas cualidades acaban de salir de una alta meditación por primera vez. Esto es dar para honrar a la persona. Lo que se da no tiene valor para la persona, pero la honra. Los seres santos no necesitan ni flores, ni dinero, ni comida, etc.

JE LA SAKPO El karma se comete y se acumula. También puede ser cometido y no acumulado, según el Abhidharma.
cometido y
Acumulado

Seis cosas que causan que el karma se cometa y se acumule: (Acumule significa que un **bakchak** se plantó en su corriente mental).

1. Intencional - Quiere hacerlo.
2. **Camino completo del karma** - Las cuatro partes están presentes: el objeto,
 - a. la intención, llevado a cabo, y completado.
3. **Sin arrepentimiento.** Se alegra de haberlo hecho.
4. **Sin antídoto** - No hizo nada para compensarlo. El antídoto más poderoso es pensar en el karma y en la vacuidad de la acción.
5. **Se alegra de haberlo hecho**
6. **Resultado kármico definitivo** - el resultado de los cinco anteriores. Una semilla kármica es definitivamente plantada.

No puede hacerlo todo—usted tiene tiempo y recursos limitados, por lo que quiere es lo mejor de lo que hace, para obtener el resultado más grande por su esfuerzo. Las cualidades del que da (el que hace), el dar (acto), y el que recibe hace que la acción sea más poderosa. Puede manipular su resultado kármico haciendo las acciones para obtener el mejor resultado kármico. (El ejemplo aquí es para dar, pero también aplica a las otras perfecciones). Al tener estas cualidades cuando usted comete la acción, el karma es considerablemente más poderoso.

TOP SHI - Las cuatro fuerzas, utilizadas para purificar el karma: (Si las cuatro partes no están completas, la purificación no funciona).

1). **TEN GYI TOP** **Fuerza Base.** La base es aquel a quien usted ofendió - seres Base fuerza vivientes o Budas. El significado más profundo es tomar refugio

- el estado mental de refugio – la comprensión fundamental del karma y vacuidad. Cuando tiene una caída, se levanta reafirmando su refugio. Su refugio está en su conocimiento del karma y vacuidad, no una creencia ciega. Es la comprensión de lo que está sucediendo.

2). **NAMPA R** **Fuerza de destrucción.** Arrancar las raíces de algo (con poder.
SUNJINPAY TOP Esto es arrepentimiento, no culpa. Es una comprensión

destrucción fuerza inteligente, educada que hizo algo mal, basado en el conocimiento del karma y la vacuidad, cómo funcionan y como se cosechan los bakchaks. Sabe kármicamente que va a sufrir por lo que hizo y por qué. Sabe que acaba de causarse a usted mismo un futuro sufrimiento y se arrepiente. Se siente mal.

3. **NYE PA LE** **Fuerza de restricción.** No lo hace de nuevo. Ya que no podemos **LARN DOKPAY** detenerlo para el resto de nuestras vidas, necesitamos un plan.

TOP
restricción
fuerza

Así que fijamos un tiempo límite para restringirnos por un tiempo, para no cometer esa acción por una hora, un día, una semana, etc. e ir incrementando el tiempo de restricción para acostumbrarse al nuevo hábito de no cometer el acto. Para los hábitos crónicos, establezca un tiempo límite corto, digamos cinco minutos, y concéntrese fuertemente en no hacerlo. La mente no puede concentrarse fuerte durante largos períodos para evitar el hábito. Si rompe un voto de restricción, está mintiendo, y acumula más mal karma, así que mantenga el tiempo a uno realista.

4. **NYENPO**
posibilidades:

KUNTU
CHUPAY TOP
antídoto

Antídoto. Haga algo para compensarlo. Hay seis

1). Recitar los **nombres** santos (como de los treinta y cinco Budas)

2). Recitar **mantras** sagrados (deben ser de una fuente sagrada

y

recitados con buena moralidad).

3). Estudiar o leer **las escrituras.**

4). Meditar en la **vacuidad** – es lo más poderoso porque lo condiciona a cambiar para la próxima vez. Es lo único que lo conducirá a un cambio permanente.

5). Haga ofrendas a los **objetos sagrados.** La ofrenda más alta es

tener éxito en su práctica - para hacer lo que su lama le ha enseñado.

6). Usar **imágenes sagradas**

La meditación de Vajrasattva es la más poderosa, porque incorpora esto.

Las semillas kármicas se expanden, crecen y continúan porque las fertilizamos y nutrinos con pensamientos y acciones similares. Si dejamos de fertilizarlos de esta manera, entonces no madurarán.

Las semillas kármicas que usted tiene están en espera de madurar. Las más poderosas van a al frente de la cola y son experimentadas primero. Retrasan la maduración de otras semillas hasta que las más poderosas se hayan terminado.

Por cada día que demore en convertirse en una buena persona, usted está afectando, influenciando e impactando gravemente a los demás. Sus problemas están hiriendo a otras personas y los están estropeando.

Cuanto más se tarde en iluminarse, más daño le va a hacer a los demás.

El resultado de la purificación es que la parte de la intención del camino kármico es arrancada y disminuye dramáticamente el impacto de la maduración. El karma madura en un resultado menor.

Es muy importante, que después de la purificación, usted crea que está limpio, que es puro. (Es por eso que los últimos ritos son importantes).

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase Uno

- 3) Cómo se llama el principal texto raíz para el estudio del Conocimiento superior (Abhidharma); anote el nombre de su autor y sus fechas. Anote también el nombre del comentario principal que vamos a estar utilizando, el autor y sus fechas. (Alumnos de tibetano, anotarlos en tibetano).

- a) La casa del tesoro del conocimiento (*Abhidharmakosha*)
escrita por el Maestro Vasubandhu, alrededor del 350 d.C.

ཚཱ་མཛོན་པ་མཛོད།
chu ngunpa dzu

ལོཔུན་ཡིཀའ་ལྷན་གཉེན།
lopun yiknyen

- b) La iluminación del camino hacia la libertad escrito por Su Santidad el Primer Dalai Lama, 1391-1474.

མཛོད་རིག་ཐུང་ལམ་གསལ་བྱེད།
dzutik tarlam selje

རྒྱལ་བ་དགོ་འདུན་གྲུབ།
gyelwa gendun drup

- 4) Explique el significado literal de las palabras del título del texto raíz.

Abhidharma (*chu ngunpa*) significa «conocimiento». **Abhi** (*ngunpa*) significa «hacia arriba» o «acercándose». **Dharma** (*chu*) significa un «objeto existente»: Cualquier cosa que sostiene (*dhr*) su naturaleza propia. El más alto de todos los *objetos existentes* es nirvana, y el *conocimiento* le trae o lo lleva a este estado.

ཚཱ་མཛོན་པ།
chu ngunpa

- 3) Enumere los ocho capítulos del texto raíz (alumnos de tibetano, en tibetano), y explique su interrelación.

(1) Capítulo uno: La presentación de las categorías de la existencia

གནས་དང་པོ། ཁམས་བསྟན་པ།

ne dangpo kam tenpa

(2) Capítulo dos: La presentación de los poderes

གནས་གཉིས་པ། དབང་པོ་བསྟན་པ།

ne nyipa wangpo tenpa

(3) Capítulo tres, La presentación del mundo perecedero

གནས་གསུམ་པ། འཇིག་རྟེན་བསྟན་པ།

ne sumpa jikten tenpa

(4) Capítulo cuatro, La presentación del karma

གནས་བཞི་པ། ལས་བསྟན་པ།

ne shipa le tenpa

(5) Capítulo cinco, la presentación de las aflicciones mentales extendidas

གནས་ལྔ་པ། བྲ་རྒྱས་བསྟན་པ།

ne ngapa tragya tenpa

(6) Capítulo seis, La presentación de la persona y el camino

གནས་དྲུག་པ། གང་ཟླ་དང་ལམ་བསྟན་པ།

ne drukpa kangsak dang lam tenpa

(7) Capítulo siete, La presentación de la sabiduría

གནས་བདུན་པ། ཡི་ཤེས་བསྟན་པ།

ne dunpa yeshe tenpa

(8) Capítulo ocho, La presentación de la meditación equilibrada

གནས་བརྒྱད་པ། ལྷོ་མས་པར་འདུག་པ་བསྟན་པ།
ne gyepa nyompar jukpa tenpa

El capítulo uno presenta los fenómenos con mancha y sin mancha de manera general. Los poderes, y cómo surgen las cosas causadas, sólo se tratan brevemente en el capítulo uno, por lo que el capítulo dos proporciona más detalles al respecto. Los tres reinos de la existencia de sufrimiento se abordan de manera breve en los primeros dos capítulos; y en el capítulo tres se tratan con mayor detalle. Algunas personas piensan que la fuente de estos mundos de sufrimiento es un creador; El Capítulo cuatro refuta esta idea y demuestra que la verdadera procedencia de estos, son nuestras acciones. El capítulo cinco presenta la fuerza detrás de la motivación para estos actos: las aflicciones mentales. El capítulo seis demuestra cómo podemos eliminar estas aflicciones. El capítulo siete proporciona detalles adicionales sobre los tipos de conocimiento mencionados en el sexto capítulo. El capítulo ocho describe las cualidades que los Budas tienen en común con los seres avanzados en los niveles más bajos; estas y las cualidades únicas de un Buda se solo se mencionan brevemente en el séptimo capítulo.

4) ¿A qué cosas se refiere la palabra «Abhidharma»? (Alumnos de tibetano, anotarlo en tibetano).

La palabra «Abhidharma» significa «conocimiento». Hay dos tipos de este conocimiento. El conocimiento real son los tres caminos sin mancha (el camino de la visión, el camino de la habituación, y el camino de no más aprendizaje). Estos constituyen la sabiduría sin mancha y sus accesorios.

ཚུ་མངུན་ཤེས་རབ་འདུག་ལྷོ་མས་འབྲང་བཅས།
chu ngun sherab drime jedrang che

5) Anote cuales son los cuatro atributos que se requieren en un libro budista acreditado, y explique lo que son en este caso. (Alumnos de tibetano anoten en tibetano los cuatro y expliquen lo que son en español).

a) Tema: Tipos de fenómeno con mancha y sin mancha.

བཟོད་བྱ།
juja

b) Propósito: Sembrar en la mente de los estudiantes la sabiduría que analiza los fenómenos de una manera suprema.

དགོས་པ།
gupa

- c) **Objetivo supremo:** Lograr que estos estudiantes alcancen los dos tipos de nirvana.

ཉིང་དགོས།
nyigu

en ocasiones también se ha visto como:

ཉིང་དགོས།
nyinggu

- d) **Relación:** El propósito se logra mediante el tema del libro, y el objetivo supremo a través de este mismo propósito. Uno puede también declarar la relación como el tema (todos los objetos existentes) que se relaciona con lo que expresa el tema (el texto mismo).

འབྲེལ་བ།

Drelwa

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase dos

1) La línea de apertura del cuarto capítulo del *Abhidharmakosha* (*Casa del Tesoro del conocimiento*) explica de dónde viene el universo y todos los seres en él. Anote esta línea de apertura. (Alumnos de tibetano anótenla en tibetano).

La línea de apertura del cuarto capítulo dice: «Los hechos son los que causan la multitud de mundos».

ལས་ལས་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོགས་སྐྱེས།

le le jikten natsok kye

2) Con esta línea, el Maestro Vasubandhu está negando que el mundo pueda provenir de ninguna causa en absoluto, o de una causa inconsistente con su naturaleza. Ejemplos de esta última sería una causa no cambiante, una energía primaria, o un ser creador. (Alumnos de tibetano, escriban estas tres en tibetano). Proporcione dos razones por las cuales el mundo no puede provenir de estos.

- d) Si el universo y todos los seres en él fueran creaciones de un creador omnipotente, entonces todos los eventos de la historia deberían suceder en un instante, y no en etapas progresivas donde cada etapa es causada por los eventos de los anteriores.
- e) Si el universo y todos sus habitantes provinieron de una causa no cambiante o de una energía primigenia, entonces también serían no cambiantes, y no ir y venir, como podemos ver que lo hacen.

La palabra tibetana para «causa no-cambiante» es *gyu takpa*; para «energía primigenia» es *tsowo*; para «ser creador» es *wangchuk*.

གྱུ་རྟེན་པ།
gyu takpa

གཙོ་བོ།
tsowo

དབང་ཕྱུག།
wangchuk

3) Escriba cuáles son los dos tipos más básicos de karma, o acciones. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

Los dos tipos más básicos son:

a) movimiento de la mente, que es el karma mental

སེམས་པ།
sempa

ཡིད་ཀྱི་ལས།
yi kyi le

b) lo que motiva

སེམས་པས་བྱས་པ།
sempe jepa

4) Los dos tipos de karma motivados por la mente son los actos del cuerpo y del habla. Describa los dos tipos de cada uno de ellos, dando un ejemplo de cada uno. (Alumnos de tibetano, proporcionar los dos tipos en tibetano).

Los actos de cuerpo y de habla pueden ser divididos en dos tipos, el que «comunica» y el que «no comunica». Un ejemplo del tipo que comunica, sería la mirada de una persona que está realizando postraciones; ya que nos está comunicando que la persona se encuentra en un estado mental virtuoso. Un ejemplo del tipo que no comunica son los votos que un monje haya aceptado en una ceremonia; después de esto, ya no podemos ver nada físico ni escuchar nada verbal que nos indique que estos votos están presentes en su ser.

ནམ་པར་རིག་བྱེད།

nampar rikje

ནམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ།

Nampar rikje ma-yinpa

5) La forma que «no comunica» tiene cinco características. Descríbalas, utilizando las frases exactas del texto raíz del Maestro Vasubandhu, y explique cada una de ellas. (Alumnos de tibetano, anotar cada frase en tibetano).

a) Una persona tiene la forma que no comunica, incluso durante momentos de «distracción»: Aún cuando no está pensando en esto.

སེམས་གཡིངས་པ།
sem yengpa

- b) Este tipo de forma la tiene una persona cuando la «mente se ha detenido»: Incluso cuando él o ella están en esa profunda meditación donde la mente se encuentra en una etapa muy sutil. (aunque en realidad la mente no se detuvo).

སེམས་མེད་པ།
sem mepa

- c) Este tipo de forma es «virtuoso o no-virtuoso»: Su esencia es una buena acción o una mala acción.

དགོ་དང་མི་དགོ།
ge dang mi ge

- d) Este tipo de forma «continúa» después del acto relacionado con la persona que lo cometió, en un flujo constante.

རྗེས་འབྲེལ།
Jedrel

- e) Por último, este tipo de forma «toma a los grandes elementos como sus causas» esto significa que es materia física.

འབྲུང་བ་ཆེ་རྣམས་རྒྱུར་བྱས་པ།
jungwa che nam gyur jepa

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase tres

1) Anote las definiciones de virtud, no virtud y karma neutral. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

- a) **Virtud es una acción que a corto plazo, le proporciona un resultado kármico que se manifiesta como una experiencia placentera; y que de manera suprema lo protege del sufrimiento llevándolo al nirvana.**

རི་ཞིག་རྣམ་སྐྱིན་ཡིད་འོང་དང་གཏན་དུ་སྐྱབ་བསྐྱེལ་སྐྱོབ་པའི་ལས་ནི་དགོ་བ།
reshik nammin yi-ong dang ten du dukngel kyobpay le ni gewa

- b) **La no-virtud es una acción que proporciona un resultado kármico que es indeseable, una experiencia desagradable.**

རྣམ་སྐྱིན་ཡིད་མི་འོང་བའི་ལས་ནི་མི་དགོ་བ།
nammin yi mi-ongway le ni mi-gewa

- c) **El karma neutro es una acción que le proporciona un resultado distinto a los dos tipos de resultados antes mencionados.**

ཡིད་འོང་ཡིད་མི་འོང་ལས་གཞན་པའི་ལས་ནི་ལྷུང་མ་བསྐྱེད།
yi-ong yi mi-omg le shenpay le ni lungmaten

2) Anote las tres funciones mentales virtuosas de raíz y descríbalas. (Alumnos de tibetano, anotar en tibetano).

- a) **Sin deseo—entender la ausencia de naturaleza propia del yo, de las cosas y por lo tanto no desearlas**

འདོད་ཆགས་མེད་པ།
duchak mepa

- b) Sin odio—entender la ausencia de la naturaleza propia de las cosas y por lo tanto no odiarlas.

ཞེ་སྲུང་མེད་པ།
shedang mepa

- c) Sin ignorancia—tener sabiduría

གཉི་མུག་མེད་པ།
timuk mepa

3) Escriba las palabras tibetanas para vergüenza y consideración, luego explique la diferencia entre estas. (Alumnos de tibetano, escribalas en tibetano y explique en español).

- a) Vergüenza es evitar cometer malas acciones por razones relacionadas con usted mismo: Evita una mala acción debido a la imagen propia que tiene de usted mismo—porque usted no quiere saber en su propio corazón, que está siendo malo.

ངོ་ཚ།
ngotsa

- b) La consideración es evitar las malas acciones por razones relacionadas con los demás; es decir, porque usted considera el efecto o la impresión que sus acciones puedan transmitir a otros.

བློལ་ཡོད།
trelyu

4) Escriba la lista abreviada de los diez correctos e incorrectos. Agrúpelos por las tres puertas. (Alumnos de tibetano en tibetano).

Tres realizadas con su cuerpo:

- (1) Matar

སྲོག་གཅོད།
sok chu

- (2) Robar

མ་བྱིན་ལེན།
majin len

(3) Conducta sexual inapropiada

ལོ་ག་གཡི་མ།
lokyen

Cuatro realizadas con su habla:

(4) Mentir

བཟུན་མ།
dzun ma

(5) Lenguaje divisorio

ཏྲ་མ།
trama

(6) Palabras groseras

ཚིག་རྩུབ།
tsik tsub

(7) Hablar sin sentido

ཚིག་ཀྱལ།
tsik kyel

Tres realizadas con el pensamiento:

(8) Codicia

བརྒྱབ་སེམས།
nabsem

(9) Maldad

གཞོན་སེམས།
nu-sum

(10) Visión incorrecta

ལོག་ལྟ།
lokta

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase cuatro

1) ¿Cuáles son los tres tipos de experiencias (en tres tiempos distintos) que maduran de las acciones? (karma).

- a) Karma cuyos resultados se ven en esta vida
- b) Karma cuyos resultados se ven en la siguiente vida
- c) Karma cuyos resultados se ven en cualquier vida después de la siguiente

2) ¿Cuáles son los cuatro tipos de acciones que, según el Abhidharma, definitivamente van a madurar en una experiencia futura?

- a) Los actos (virtuosos o no virtuosos) cometidos con una fuerte emoción
- b) Los actos cometidos hacia un objeto muy sagrado, como las Tres Joyas
- c) Los actos cometidos repetidamente
- d) Los actos de matar a su padre o madre; esto se debe al extraordinario nivel de ayuda que le han brindado al darle un cuerpo humano capaz de alcanzar la iluminación

3) ¿Cuáles son las dos características especiales de un acto, que pueden hacer que madure en esta misma vida?

- b) Realizar una acción hacia un objeto poderoso (como con los padres, un Buda, o la comunidad de personas ordenadas)
- b) Realizar un acto con una motivación muy poderosa o extraordinaria

4) ¿Cuáles son los cuatro factores que pueden hacer que el objeto de una acción sea «especial»?

a) El objeto de una acción es especial debido a que es una forma de vida superior (la cual es, más probable que alcance la iluminación si se entrena apropiadamente); por ejemplo, es una virtud superior dar apoyo financiero a un humano que a un animal, ya que el primero tiene la verdadera oportunidad de alcanzar la iluminación en esta vida.

b) El objeto de una acción es especial por estar bajo un sufrimiento grave; por ejemplo, ayudar a una persona enferma, a alguien que esté cuidando de una persona enferma, o a alguien que tenga mucho frío.

c) El objeto de una acción es especial por haberle dado a usted una gran ayuda; por ejemplo, su padre o madre, quienes le han dado un cuerpo y una mente con los que puede alcanzar la iluminación en esta vida.

d) El objeto de una acción es especial debido a que posee un alto grado de cualidades espirituales, tal como alguien que ha visto la vacuidad directamente.

5) Anote y explique los cuatro distintos tipos de consecuencias que resultan de una acción. (kármica)

a) Resultado de «maduración»: Un mal karma por ejemplo lo lleva a los reinos de los infiernos, de los espíritus hambrientos, o al reino animal.

b) Resultado de «Experiencia correspondiente»: Incluso si nace como ser humano, tiene la tendencia a ser herido de la misma manera en que hirió a los demás. Por ejemplo, si robó a otros, otros tendrán la tendencia de robarle a usted.

c) Resultado del «hábito correspondiente»: En su próxima vida, va a tener la tendencia de disfrutar del mismo tipo de acciones; por ejemplo, si mata a otros, disfrutará de hacer daño a las cosas incluso desde su infancia.

d) Resultado «ambiental»: Su acción tiene un efecto en la clase de mundo donde va a nacer; por ejemplo, la conducta sexual inapropiada causa que después usted viva en un lugar maloliente.

6) Seleccione tres malas acciones, una que represente a cada una de las puertas, y explique las cuatro consecuencias que ésta producirá.

a) *de cuerpo:*

De cuerpo, la respuesta puede ser para cualquiera de las tres siguientes: Matar; robar; conducta sexual inapropiada

i) Resultado de «maduración»: Para cualquiera de los anteriores, es un nacimiento en uno de los tres reinos inferiores.

ii) Resultado de una «Experiencia correspondiente»: Incluso si usted eventualmente naciera como ser humano, entonces va a tener un daño similar (respectivamente, tendrá una vida corta, y continuamente enfermo; no tendrá las cosas que necesita para mantenerse, o nunca podrá tener sus propias cosas; y habrá muchas personas que compiten contra usted por su pareja).

iii) Resultado de un «Hábito correspondiente»: Usted se siente atraído por realizar las mismas cosas malas de nuevo en su nueva vida (matar, robar, o tener una conducta sexual inapropiada).

iv) Resultado «ambiental»: Incluso si nace como ser humano, usted va a vivir en un lugar peligroso o insalubre por haber matado. Vivirá en un lugar donde los cultivos no maduran adecuadamente, donde hay hambruna y sequía por haber robado. Vivirá en un lugar sucio y maloliente por haber tenido una conducta sexual inapropiada.

c) *de palabra:*

De palabra, la respuesta puede ser para cualquiera de las siguientes cuatro: mentir; lenguaje divisorio; palabras groseras; hablar sin sentido

i) Resultado de «maduración»: Para cualquiera de los anteriores, es un nacimiento en uno de los tres reinos inferiores.

ii) Resultado de una «Experiencia correspondiente»: Incluso si usted eventualmente naciera como ser humano, entonces va a tener un daño similar (respectivamente, la gente desacredita lo que dice; tiende a perder a sus amigos; tiene que escuchar muchas cosas desagradables a su alrededor; y nadie presta atención a lo que tiene que decir).

iii) Resultado de «Hábito correspondiente»: Usted se siente atraído por realizar las mismas cosas malas de nuevo en su nueva vida (mentir; dividir con sus palabras; palabras groseras; o hablar sin sentido)

iv) Resultado «ambiental»: Incluso si nace como ser humano, usted va a vivir en un lugar donde su trabajo nunca tiene un gran resultado, y

hay mucha gente peligrosa y engañosa a su alrededor por haber mentido. Va a vivir en un lugar donde el ambiente es inhóspito y peligroso por haber dividido con tus palabras. Vivirá en un lugar cubierto de arbustos espinosos, rocas afiladas y generalmente ásperas, sin agua suficiente, y aterrador por haber hablado con palabras ásperas. Va a vivir en un lugar donde ninguno de los árboles o plantas dan frutos maduros, o que maduren en el momento adecuado; hay pocos parques o lugares para relajarse, y muchas cosas aterradoras a su alrededor por haber hablado sin sentido.

c) de mente:

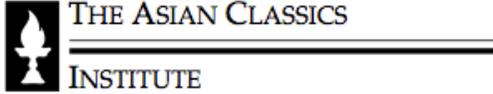
De mente, la respuesta puede ser para cualquiera de los tres siguientes: codicia; mala voluntad; visión equivocada.

ii) Resultado de «maduración»: Para cualquiera de los anteriores, es un nacimiento en uno de los tres reinos inferiores.

ii) Resultado de una «Experiencia correspondiente»: Incluso si usted eventualmente naciera como ser humano, entonces va a tener un daño similar (respectivamente, lo invade un sentimiento de deseo, de desagrado o de ignorancia).

iii) Resultado del «hábito correspondiente»: Se siente atraído por realizar las mismas cosas malas de nuevo en su nueva vida (codicia; mala voluntad; o visión equivocada).

iv) «Resultado ambiental»: Incluso si nace como ser humano, usted va a vivir en un lugar donde las cosas empeoran día a día y mes con mes por haber sido codicioso. Va a vivir en un lugar donde hay muchas enfermedades, enfermedades infecciosas, peligros, guerra, insectos y animales peligrosos, espíritus malignos, y criminales (por haber tenido mala voluntad). y Vivirá en un lugar donde el sagrado Dharma se ha degenerado o se ha perdido por completo, donde la gente sostiene que las cosas sucias son maravillosas, y considera que el dolor es algo agradable.

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase cinco

1) De acuerdo a la Escuela de Sólo-mente, cuando usted ve algo, es porque dos cosas emergen a la vez de una semilla kármica que fue plantada en la mente con anterioridad. ¿Cómo se llaman estas dos cosas? (Alumnos de tibetano, anótenlas en tibetano; anotar también el nombre de la «Escuela de Sólo-mente»).

a) **Conciencia del ojo**

མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ།
mik gi nampar shepa

b) **La facultad física del ojo, que es en realidad la conciencia fundacional que aparece como esta facultad.**

མིག་གི་དབང་པོ།
mik gi wanpo

2) Según la Escuela de Sólo-mente, ¿qué es lo que realmente está usted viendo cuando piensa que está observando a la facultad del sentido de su ojo, y también formas físicas externas?
(Alumnos de tibetano, responder en tibetano).

De acuerdo con esta escuela, lo que usted está verdaderamente viendo es la conciencia fundacional que está apareciendo como la facultad física del ojo y extendiéndose como las formas exteriores que cree estar observando.

གུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས་པ།
kunshi nampar shepa

3) Explique cómo se plantan las semillas mentales del karma, dónde permanecen, y cómo continúan hasta que producen sus consecuencias, según la Escuela de Sólo-mente. (Alumnos de tibetano anoten en tibetano la palabra para «semilla mental»).

a) **Las semillas mentales se plantan mediante la conciencia de lo que usted hace, dice o piensa.**

བག་ཚགས།

backchak

b) **Estas semillas mentales permanecen en la conciencia fundacional, durante mucho tiempo, duplicándose momento a momento, y transmitiendo su energía de su forma antigua a la nueva.**

c) **Cuando las condiciones son apropiadas, la semilla mental madura en una percepción de algo.**

4) La Escuela del camino-medio no acepta la idea de una conciencia fundacional (*kungzhi* en tibetano, o *alaya vijnyana* en sánscrito). Entonces según ellos, ¿dónde permanecen las semillas mentales sembradas hasta que maduran?

La Escuela del camino-medio dice que las semillas sencillamente permanecen con usted: Con el «usted» que sí existe; el «usted» que percibe cuando observa sus propias partes, debido a su karma.

5) A pesar de que el grupo de Consecuencia de la Escuela del camino-medio, no acepta la idea de que las apariencias mentales maduren de la conciencia fundacional, sí están de acuerdo en que la mente ayuda a crear objetos, mediante el proceso de conceptualización. ¿Cuál es el nombre corto de este proceso? Dar también la explicación. (Alumnos de tibetano, anotarlos en tibetano).

El nombre corto para el proceso de conceptualización es *tokpe taktsam*. La mente mira una colección de partes que pueden ser percibidas razonablemente como un «auto» y después las percibe como un auto, mediante la organización de las partes, en una imagen mental perfecta de un auto. Entonces, la mente toma esta imagen para que sea un «auto».

ཏོཀཔེ་ཏཱཀྟམ་

tokpe taktsam

6) Hay muchos lugares en los sutras donde el Buda declaró que todo el universo y todos son «Sólo-mente». La Escuela de Sólo-mente tomó esto como una manera de decir que no hay objetos físicos externos en absoluto. Explique en realidad las dos cosas que tenía el Buda en la mente, cuando dijo que todo era «Sólo-mente».

a) En un sentido negativo, se dice que el universo es «Sólo-mente» para poder negar que pueda ser el producto de cualquier otra cosa, tal como algún ser creador.

b) En un sentido positivo, se dice que el universo es «Sólo-mente» para poder afirmar que la mente es su fuente principal, debido a su papel en la creación y maduración del karma.

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase seis

1) Maitreya, en su obra titulada *La línea superior*, describe seis pasos distintos en el proceso mediante el cual la tendencia a aferrarse a alguna naturaleza-propia causa el karma, y así el mundo de la vida de sufrimiento. Describe estas seis. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

- a) Cuando uno nace ya tiene semillas kármicas (bakchaks) para las dos tendencias de ver las cosas como auto-existentes (para verse a sí mismo y a sus partes como auto-existentes), sembradas allí durante vidas pasadas.

བདག་འཇིན་གཉིས་ཀྱི་བག་ཆགས།
Dakdzin nyi kyi bakchak

- b) Debido a las semillas, usted comienza a tener las dos tendencias de ver las cosas como auto-existentes.

བདག་འཇིན་གཉིས་སྐྱེས།
dakdzin nyi kye

- c) Usted comienza a ver las cosas de manera equivocada: algunas cosas le parecen atractivas y otras le parecen desagradables, desde su propio lado.

ཡིད་འོང་མི་འོང་ཚུལ་མིན་རྟོག།
yi-ong mi-ongf tsulmin tok

- d) En base a su percepción equivocada de las cosas, comienza a sentir gusto o disgusto ignorante por estos objetos.

འདོད་ཆགས་ཞེ་སྣང་སྐྱེས།
Duchak shedang kye

- e) Debido a las emociones de agrado y desagrado, usted hace, dice o piensa cosas negativas, lo cual acumula karma.

ལས་བསགས།

le sak

- f) Este karma hace que usted siga dando vueltas en el círculo de la vida de sufrimiento.

འཁོར་བར་འཁོར།

korwar kor

- 2) Cuando tres seres de distinto tipo se sientan juntos y observan un vaso lleno de un líquido, ven tres cosas distintas. ¿Esto significa que nada en absoluto es de una manera u otra?

No, no significa que nada sea de un modo u otro. Las cosas *son* de una u otra manera, porque las percibimos de una u otra manera, debido a que nuestro karma del pasado nos obliga a verlas de cierta manera.

- 3) ¿Es posible que los tres seres tengan tres percepciones, las cuales sean todas válidas, y sin embargo obtengan conclusiones contradictorias sobre un mismo objeto?

Sí lo es; cada ser tiene una percepción que es válida dadas sus propias circunstancias, y los tres objetos observados son mutuamente contradictorios entre sí. Sin embargo, en este caso debemos ser cuidadosos en decir que el «único objeto» que los tres están observando, es un *líquido*, y no «agua», simplemente porque el agua es lo que el ser humano observa.

- 4) Describa cómo la sección de Consecuencia de la Escuela del Camino-Medio explica lo que ocurre en este caso, utilizando su concepto de tres partes, tres causas materiales y tres factores contribuyentes.

Los tres objetos que perciben los tres seres (pus, agua o néctar) pueden describirse (en un principio) como tres partes del objeto base (el líquido). Este líquido proporciona la «causa material» — la materia o el material que se convierte en cada uno de estos objetos— en cada caso. Los tres tipos distintos de karma en las mentes de cada uno de los tres seres distintos, los obliga a ver el objeto base de la manera en que lo hacen, que es el «factor contribuyente» en este caso.

5) ¿Qué ocurre con las tres partes cuando, por ejemplo, un espíritu hambriento intenta beber del vaso?

Cuando el espíritu hambriento intenta beber del vaso, el líquido se convierte exclusivamente en algo que solo él está experimentado, pasa entonces de ser parte sangre y pus (en un sentido general) a ser totalmente sangre y pus (para él).

6) El pus y la sangre que el espíritu observa en el vaso, ¿es realmente pus y sangre? ¿Por qué sí o por qué no?

El pus y sangre en el vaso *son* en realidad pus y sangre: El hecho de que solo sea una percepción forzada sobre el espíritu hambriento, no disminuye su realidad en absoluto. El agua, (lo que observa el humano) también es ahora, y siempre ha sido, sólo una percepción.

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase siete

1) Describa la diferencia entre los actos negros, blancos y blanco-y-negros. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a) El karma negro tiene un resultado negro, que significa sufrimiento, así como una esencia negra, lo cual significa que tiene que ver con las aflicciones mentales, y es en sí sufrimiento o la causa del sufrimiento. Esta es una no-virtud cometida por alguien en el reino del deseo.

ནག་པོའི་ལས།

nakpoy le

b) El karma blanco tiene un resultado blanco, es decir, placer, así como una esencia blanca, lo cual significa que el ser que realiza esta acción, no experimenta sufrimiento alguno ni con su cuerpo ni con su mente). Esta es una virtud cometida por alguien en el reino de la forma.

དགར་པོའི་ལས།

karpoy le

c) El karma blanco-y-negro tiene un resultado blanco de placer y una esencia negra, lo cual se refiere a un cuerpo que sufre y a la mente del ser que realiza la acción. Esto describe los buenos actos cometidos por alguien en el reino del deseo.

དགར་ནག་འབྲེས་པ།

karnak drepa

2) Anote y describa las cuatro partes de un camino de acción, para el acto de matar por ejemplo, tal como lo explica Je Tsongkapa, quien sigue al Maestro Asanga.

a) La base, o el objeto involucrado: ¿Quién es a quién mata?
¿Quién es a quien le roba y qué es lo que roba?

- b) El pensamiento involucrado: ¿Cuáles eran los pensamientos que tenía sobre el hecho de matar? (Esta parte se explica con mayor detalle en la siguiente pregunta).
- c) La ejecución del acto: ¿Realmente llevó a cabo las acciones necesarias para cometer el asesinato?
- d) Finalización del acto: ¿Terminó con el acto (la persona realmente murió) y tuvo un sentimiento de dominio y satisfacción al respecto?

3) La segunda de estas cuatro partes, consta de tres partes propias. Anote cuales son y descríbalas para el acto de matar.

- a) Identificación correcta: ¿Reconoció el objeto por lo que era? (Por ejemplo, en el caso de un aborto, ¿realmente reconoció que el feto era un ser viviente?)
- b) Aflicción mental (mal pensamiento): ¿Estaba bajo una aflicción mental fuerte y activa, como la ira o la lujuria, cuando llevó a cabo el acto?
- c) Motivación: ¿Deseaba definitivamente hacerle daño a la persona; planeó de antemano lo que iba a hacer? ¿O el acto fue un accidente?

4) Supongamos que alguien participa en el apoyo de una guerra por parte de su país. No es un soldado, pero los soldados de su país matan a algunos de los enemigos. ¿Acumula la persona el karma de matar o no? (Utilice una cita del verso real, alumnos de tibetano, en tibetano).

Cualquiera que apoye activamente un esfuerzo bélico, acumula el karma de matar al enemigo exactamente de la misma manera que el soldado que está en la primera línea de fuego y aprieta el gatillo. Como dice el texto: «Todos acumulan el mismo karma, que aquel que realiza la acción, ya que todos están comprometidos con un objetivo en común, en el caso de una guerra o algo similar».

།དམག་ལ་སོགས་པར་དོན་གཅིག་གྱིར།

།ཐམས་ཅད་བྱེད་པ་པོ་བཞིན་ལྔན།

*mak lasokpar dun chik chir
tamche jepapo shin den*

5) Proporcione ejemplos para: (Alumnos de tibetano, en tibetano):

a) *Algo que es un karma pero no un camino del karma:*

Un movimiento sencillo de la mente.

སེམས་པ།

sempa

b) *Algo que es ambos un karma y un camino del karma:*

Cualquiera de las siete no-virtudes de cuerpo o de palabra.
La mente ha motivado el acto (karma), y un acto completo
ha sido motivado (camino del karma).

ལུས་ངག་བདུན།

lu-ngak dun

c) *Algo que es un camino del karma pero no un karma:*

Las tres no-virtudes de mente (mala voluntad, avaricia,
visión incorrecta): No ha habido ningún movimiento de la
mente en el sentido de *tomar la decisión* de llevar a cabo
una no-virtud mental; pero *sí se ha* cometido un acto
completo.

ཡིད་ཀྱི་གསུམ།

yi kyi sum

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase ocho

1) ¿A qué se refiere la «virtud más básica» o la «raíz de la virtud»? (Alumnos de tibetano, anotar el nombre de esta frase y a qué se refiere).

La frase «virtud más básica» o «raíz de la virtud» se refiere en su mayor parte al acervo total de buen karma que poseemos. Sobre el estudio de cómo se destruye esta virtud «básica» o «base» de la virtud, la frase se refiere específicamente a lo que llamamos la «colección de mérito», o la acumulación de buenas acciones que van a producir nuestros dos cuerpos físicos cuando nos convirtamos en un ser iluminado. La «colección de sabiduría» produce nuestro estado mental cuando nos convertimos en un Buda.

དགེ་རྩ་།
getsa

བསོད་ནམས་ཀྱི་རྩ་བ།
Sunam kyi tsok

ཡི་ཤེས་ཀྱི་རྩ་བ།
yeshe kyi tsok

2) Describa el tipo de persona que puede perder esta virtud más básica. (Alumnos de tibetano, proporcionar también el nombre de «pérdida de la virtud más básica»).

La pérdida de la virtud más básica puede ocurrir en los seres humanos, hombres o mujeres (a diferencia de los seres sin identidad sexual definida), quienes tienen una inclinación intelectual, ya que son capaces de sostener opiniones equivocadas y poderosas.

དགེ་རྩ་གཙོད་པ།
ge-tsa chupa

3) Describa dos acciones que pueden causar la pérdida de la virtud básica. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Dos acciones que pueden causar una pérdida de la virtud más básica son:

- a) **Desarrollar puntos de vista equivocados y sostenerlos, por ejemplo, creer que las leyes del karma y el hecho de los seres iluminados no existen.**

ལོ་གཤམ་སྣམ་དག་ཅུ་གཅོད།

lokte getsa chu

- b) **Una ira intensa orientada hacia un bodhisattva, así como otras intensas no-virtudes.**

ཁོང་ཁྲོས་དག་ཅུ་གཅོད།

kontru getsa chu

4) ¿Cuáles son los dos métodos proporcionados en el Abhidharma para restaurar la virtud más básica. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Los dos métodos proporcionados en el Abhidharma para restaurar la virtud más básica, son el de sospechar acerca de la certeza de los principios de causa y efecto kármicos, o el de lograr una visión correcta de que realmente existen.

ལས་ཡོད་དམ་སྣམ་པའི་ཐེ་ཚོམ།

le yudam nyampay te-tsom

ལས་ཡོད་པར་ངེས་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ།

le yupar ngepay yangdakpay tawa

5) Proporcione ejemplos de las cuatro permutaciones entre los tipos de karma de proyección y de finalización. (Alumnos de tibetano anoten los nombres de estos dos tipos de karma en tibetano).

- a) Una persona cuya vida fue proyectada por virtud pero finalizada por no-virtud, sería alguien como los seres humanos o los seres de placer que presentan sufrimiento en esta vida.
- b) Un ejemplo de una persona cuya vida fue proyectada por no-virtud pero finalizada por virtud, sería como el Señor de la Muerte en los infiernos, o como rey de los nagas.
- c) Un ejemplo de una persona cuya vida fue ambos, proyectada y terminada por virtud, sería como el Señor de los seres de placer, llamado el «Destructor de miles».
- d) Un ejemplo de un ser cuya vida fue ambos, proyectada y terminada por no-virtud, sería como aquellos en los infiernos más bajo de todos, llamado «Sin Descanso».

འཕེན་བྱེད་ཀྱི་ལས།

penje kyi le

རྫོགས་བྱེད་ཀྱི་ལས།

dzokje kyi le

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase nueve

1. Anote las cinco fechorías «inmediatas» en su orden tradicional. (alumnos de tibetano, en tibetano).

a) Matar a su propia madre

མ་གསོད་པ།
ma supa

b) Matar a su propio padre

ཕ་གསོད་པ།
pa supa

c) Matar a un destructor del enemigo

དགའ་བཅོམ་གསོད་པ།
drachom supa

d) Crear un cisma en la comunidad de monjes

དགོ་འདུན་གྱི་དབྱེན་བྱེད་པ།
gendun gyi yen jepa

e) Sacar la sangre de un Buda con una mala intención

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་ལ་ངན་སེམས་གྱིས་ཁྲག་འབྱིན་པ།
deshin shekpay ku la ngensem kyi trak jinpa

2) ¿Por qué se le llaman a estos actos «inmediatos»? Describa también el tipo específico de nacimiento que uno debe tomar a causa de ellos. (Alumnos de tibetano anoten ambas partes en tibetano).

Estas cinco fechorías son «inmediatas» porque, como resultado de realizarlas, se debe tomar un renacimiento «inmediato» en los infiernos—lo cual se refiere al hecho de que no interfiere ningún otro tipo de renacimiento. Provocar un cisma en la comunidad siempre conduce a un nacimiento en el infierno más bajo de «Sin Descanso»; las demás conducen a éste o a algún otro nacimiento en el infierno.

ལས་བྱེད་པའི་ལུས་དེ་དང་དཔྱལ་བའི་བར་དུ་སྐྱེ་བ་གཞན་གྱིས་མཚམས་མེད་པ།

le jepay lu de dang nyelway bardu kyewa shen gyi tsam mepa

མནར་མེད།

narme

3) Describa el perfil de una persona que cree el tipo de cisma llamado «rompimiento de la rueda», y las personas que participan.

La persona que crea este tipo de cisma en la comunidad, es un monje totalmente ordenado, con toda su moralidad intacta, y con una aguda inteligencia. Esta persona consigue dividir a los monjes que aún no han percibido ausencia de la naturaleza-propia directamente (llamados «menores»), durante un período en el que el Buda no está presente directamente.

4) Anote cuales son los seis periodos en los que es imposible tal cisma. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a) No en el «inicio de la rueda»—justo después de que el Buda haya comenzado a enseñar.

ཚེས་འཁོར་བསྐྱོར་བའི་ཐོག་མ་ལ།

chunkor korway tokma la

b) No al «final», ya que el Señor Buda entra en su nirvana final

མཐར་ཡོངས་སུ་སྐྱེ་དན་ལས་འདས་པའི་ཚེ།

tar yong nya-ngen le depay tse

- c) No hasta que haya fallas en las enseñanzas, en cuanto a los puntos de vista de los seguidores, y su moralidad

བསྟན་པ་ལ་ལྟ་བ་དང་རྩལ་བྱིས་སྒྲིན་མ་བྱུང་བར།

tenpa la tawa dang tsultrim kyi kyun majung bar

- d) No hasta la aparición de uno del «Gran Par» -Shariputra y Maudgalyayana—para reconciliar el cisma.

མཚོག་གཟུང་གཅིག་གི་སྣ་རོལ་དུ།

chok sung chik gi ngarul du

- e) No después de que el Señor Buda haya fallecido

སྐབ་པ་སྐྱུང་ན་ལས་འདས་པའི་འོག་ཏུ།

tuppa nya-ngen le depay oktu

- f) No hasta que haya residencias monásticas separadas

མཚམས་ཆེ་རྒྱུང་མ་བཅད་པ་དག་ཏུ།

tsam che chung machepa dak tu

- 5) ¿Qué hace que una fechoría sea «inmediata»?

Rechazar y/o eliminar objetos que son muy especiales, ya sea por la ayuda que le han otorgado (un cuerpo humano capaz de alcanzar la Iluminación), o por sus cualidades espirituales excepcionales.

- 6) Explique el orden de gravedad de las cinco fechorías inmediatas.

El más grave es el número cuatro (crear un cisma en la Comunidad), debido a que conduce a un nacimiento en el infierno más bajo, llamado Sin descanso, por un eón completo; y porque infringe un golpe al cuerpo del Dharma del Buda, impidiendo las realizaciones y creando estragos en la vida espiritual de las personas de todo el mundo durante la duración del cisma. Le sigue el número cinco (sacar sangre a un Buda con malas intenciones), el número tres (matar a un enemigo destructor), el primero es (matar a su madre) y el dos (matar a su padre).

7) ¿Cuáles son los actos más grave de los tres pasajes? (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Los tres actos de pensamiento.

ཡིད་ཀྱི་ལས་གསུམ།
yi kyi le sum

8) ¿Cuál de los cinco puntos de vista es el más grave? (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Mantener puntos de vista erróneos.

ལོ་ཅོ་ལྷ།
lokta

CURSO V
Cómo funciona el karma

Clave de respuestas, Clase diez

1) Anote y describa los cuatro tipos de dar que se describen en la *Casa del Tesoro del Conocimiento*. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

- a) El dar que beneficia a uno mismo: Cuando, por ejemplo, una persona que aún no se ha liberado del deseo por el reino del deseo, o una persona común que lo ha hecho pero por el «camino mundano», que hace ofrendas a un santuario.

བདག་གི་དོན་ཕྱིར་སྤྲོད་པ།
dak gi dun chir jinpa

- b) El dar que beneficia a otro: Cuando, por ejemplo, una persona realizada, que está libre del deseo, da algo a otro ser viviente no está libre.

གཞན་གྱི་དོན་ཕྱིར་སྤྲོད་པ།
shen dun chir jinpa

- c) El Dar que beneficia a ambos: Cuando, por ejemplo, un ser realizado que aún no está libre de deseo regala algo a otro ser viviente que tampoco está libre de deseo.

གཉིས་ཀའི་དོན་ཕྱིར་སྤྲོད་པ།
nyikay dun chir jinpa

- d) El dar que no benefician a ninguno de los dos: Cuando, por ejemplo, un ser realizado que está libre del deseo por el reino del deseo, hace ofrendas a un santuario.

གཉིས་ཀའི་དོན་མིན་ཕྱིར་དུ་སྤྲོད་པ།
nyikay dun min chirdu jinpa

2) Enumera las siete cualidades que hacen que una persona que realiza el acto de dar sea una clase excepcional de dador. ¿Cómo se les llama a las siete juntas? (Alumnos de tibetano, en tibetano).

Son las «Siete riquezas de los seres realizados»:

འཕགས་པའི་ནོར་བདུན།
pakpay nor dun

a) Fe

དད་པ།
depa

b) Moralidad

ཚུལ་ཁྲིམས།
tsultrim

c) Generosidad

གཏོང་བ།
tongwa

d) Aprendizaje

སྦྲས་པ།
tupa

e) Sentido de vergüenza

ངོ་ཚ་ཤེས་པ།
ngo-tsa shepa

f) Una consciencia

ཐལ་ཡོད་པ།

trel yupa

g) Sabiduría

ཤེས་རབ།

sherab

3) Describa tres cualidades que hacen que la acción de dar sea excepcional.

a) Empezar el acto de dar con una actitud de respeto, y de una manera físicamente respetuosa.

b) Dar lo que realmente se necesita.

c) Dar de manera que no se perjudique a nadie.

4) Anote cuatro cualidades de la persona a con quien realice el acto de dar de manera excepcional, proporcionando ejemplos para cada una de ellas.

a) Por el tipo de ser: Mejor a los humanos que los animales.

b) Por el tipo de sufrimiento: a una persona enferma, o con frío.

c) Por la ayuda que le han otorgado en el pasado: sus padres.

d) Por sus buenas cualidades: alguien que ha entrado en el flujo.

5) El Abhidharma describe la diferencia entre un acto que se comete y un acto que se reúne. Enumere las seis condiciones que hacen que un acto sea acumulado además de cometido. (Alumnos de tibetano, en tibetano).

a) El acto se realiza intencionadamente.

བསམ་བཞིན་དུ།

sam shindu

b) Se realiza con todas las partes completas.

ལས་ཀྱི་ཡན་ལག་ཚྲོགས་པ།

le kyi yenlak dzokpa

c) Se hace sin remordimientos.

མི་འགྲོད་པ།

mi-gyupa

d) Se hace sin que haya una acción contraria.

གཉེན་པོ་མེད་པ།

nyenpo mepa

e) El acto viene con los asistentes necesarios.

འཁོར་དང་བཅས་པ།

kor dang chepa

f) El acto es del tipo que de seguro va a madurar.

རྣམ་སྤྲིན་སྲོང་ངེས།

namin nyong-nge